

ตำราเวชศาสตร์รัชนีฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕
เล่ม ๑

เสด็จเกลิงเกลยกราบรมราช์ภิเศก

ผ่านพิภพ

มหินทกยุทธยา

มหาเกิลกภาพนพรคณราช

เสด็จออกณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬาร

พระบรมราชโองการ

เกล้าทูลกระหม่อม

รับพระบรมราชโองการ

การถึงหน้าทูลเกล้า

พระแท่นทูลกระหม่อม

พระแท่นทูลกระหม่อม

การรับแพทย์สำหรับรักษาโรคต่าง ๆ

การทูลเกล้าทูลกระหม่อม

ภาพกรงเทพมหานคร อมรรตนิโกศลนทร

กนิษฐิรมย์ อุตมภานิถนคมหาสถิติน

นิมาน โทยถฐานอทธกวิมว พร้อมคัวย

ระบาทผู้ใหญ่
น้อย
เผื่อเปื่องบาทบงการมาก

มีพระบรมราชโองการพระบิณฑูร

กัฎฐาทักข 3 ทรงทรงกรมแพทยา
รตักสันโสภณ ทรงทรงกรม อตักขณ
อักษรพิมพ์

นประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก แลทำหรับแพทยา

ที่ยังมีอยู่ก็ควรปลาทักคตาศเคลื่อนไปบ้าง

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕

เล่ม ๑

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ
ในคณะอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

คำปรารภ

รัฐบาลและประชาชนชาวไทย มีความปิติชื่นชมโสมนัสเป็นล้นพ้น ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ และต่างสำนึกว่าเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ได้เกิดและอยู่ในแผ่นดินไทยภายใต้ร่มพระบารมีแห่งพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙ เป็นต้นมาตราบจนปัจจุบัน ได้ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม ทรงพระวิริยะอุตสาหะ ตรากตรำบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการ ซึ่งล้วนอำนวยการประโยชน์เกื้อกูลประชาชนให้มีความผาสุก ร่มเย็น และประเทศชาติมีความอุดมสมบูรณ์ เจริญพัฒนาก้าวหน้าทุกด้าน มีพระราชปณิธานอันแรงกล้าที่จะจัดทุกสิ่งบำรุงสุขของอาณาประชาราษฎร์ ด้วยพระปรีชาญาณอันล้ำเลิศ ทรงริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลายสาขานับพันโครงการ ทรงพระกรุณาพระราชทานแนวทางในการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมตามแนว “ทฤษฎีใหม่” และพระราชทานวิถีทางดำรงชีพแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้พสกนิกรทุกระดับสามารถดำเนินชีวิตด้วยความผาสุกในทุกสภาวะการณของบ้านเมือง นอกจากนี้ ยังทรงจัดปัดเป่าภัยพิบัติ และวิกฤตการณ์อันร้ายแรงในบ้านเมืองหลายครั้งหลายครา ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาญาณอันสุขุมคัมภีรภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเป็นพระมิ่งขวัญร่มเกล้าและเป็นศูนย์รวมใจของปวงชนชาวไทยตลอดมา

เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ รัฐบาลและปวงชนชาวไทยจึงพร้อมใจกันสำแดงความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จัดงานเฉลิมพระเกียรติประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมต่างๆ หลากหลาย โครงการสำคัญโครงการหนึ่ง คือ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ได้จัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติคุณด้านต่างๆ เป็นจำนวนหลายเล่ม รวมทั้งที่หน่วยราชการและองค์กรภาคเอกชนขออนุญาตจัดพิมพ์ร่วมด้วย ซึ่งจะแจกจ่ายเผยแพร่ไปยังหน่วยต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ในนามของรัฐบาลและในฐานะประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ผมขออนุโมทนาในความวิริยะอุตสาหะของทุกท่านที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์หนังสือที่มีคุณค่า แสดงให้ประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อประเทศและประชาชนชาวไทย อันจะเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าของอนุชนสืบต่อไป และขอแสดงความชื่นชมที่ทุกท่านทั้งหลายได้ร่วมมือกัน

ดำเนินงานโครงการจัดทำหนังสือเพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในมหามงคลสมัยนี้ ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

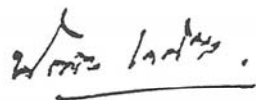
คำนำ

รัฐบาลจัดงานเฉลิมพระเกียรติเนื่องมหัศจรรย์วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในมหามงคลสมัยที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ในการนี้ ได้มอบหมายให้ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุพิจารณาดำเนินงานจัดทำหนังสือวิชาการสาขาต่างๆ เป็นที่ระลึก เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและเป็นหลักฐานแสดงพัฒนาการของบ้านเมืองภายใต้พระมหาบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลาที่ทรงดำรงสิริราชสมบัติ และจัดทำหนังสือจดหมายเหตุเกี่ยวกับงานเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลสมัยพิเศษ ดังนี้

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ได้พิจารณาเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดพิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกในนามของรัฐบาล จำนวน ๑๒ รายการ ประกอบด้วยหนังสือที่แสดงความเป็นชาติไทยที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ เช่น ตำราเภสัชโบราณ ภาษาวรรณคดี ศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา และธรรมชาติวิทยา ที่ว่าด้วยพืชพรรณไม้บนผืนแผ่นดินไทย นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอีกหลายแห่ง แสดงเจตจำนงร่วมถวายราชสักการะจัดพิมพ์หนังสือที่มีคุณค่าที่เกี่ยวข้องในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นเผยแพร่เฉลิมพระเกียรติด้วย จำนวน ๓๐ รายการ จึงเป็นวโรกาสพิเศษที่ได้ร่วมกันสร้างหนังสืออันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชาวไทยขึ้นไว้ในแผ่นดินถึง ๔๒ รายการ เป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐสูงสุดของชาวไทย ที่พระองค์ทรงสถิตเป็นหลักชัยแก่บ้านเมืองให้ชาวไทยพ้นฝ่าอุปสรรคนานาผ่านพ้นมาด้วยพระมหาบารมี

หนังสือและเอกสารเหล่านี้จะได้เผยแพร่ไปสู่สถานศึกษาทุกระดับทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง ยังประโยชน์ให้แก่เยาวชนทุกระดับได้ร่วมกันตระหนักถึงการธำรงรักษาความเป็นชาติไทยให้มั่นคง เพื่อให้สอดคล้องแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชวิริยอุตสาหะพัฒนาปรับปรุงบ้านเมืองทุกด้านทุกสภาวะ เพื่อให้ชาวไทยทั้งมวลมีความเป็นอยู่อย่างผาสุก การเห็น

คุณค่าการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะให้ความสำคัญในการร่วมสร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดประโยชน์
ตามพระราชดำริย่อมกล่าวได้ว่า ได้แสดงกตเวทิตาสนองพระมหากรุณาธิคุณ น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะ
ส่วนหนึ่ง

(นายปิยจะ เกสรทอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล

เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

คำชี้แจง

ศิลปกรรมไทยสาขาต่างๆ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า มีเอกลักษณ์แสดงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองและมีอารยธรรมมายาวนาน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่โดยตรงในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูมรดกทางศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้นให้ดำรงอยู่ตลอดไป พร้อมทั้งถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้แก่นักชนทั่วไป รวมไปถึงชนชาติต่างๆ ในภูมิภาคทั่วโลกด้วย

การจัดพิมพ์หนังสือ “ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑ - ๒” ในครั้งนี้ นอกจากจะพิมพ์ขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นการสนองมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐของชาวไทยแล้ว กรมศิลปากรยังมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการจัดพิมพ์เผยแพร่ รวม ๔ ประการคือ

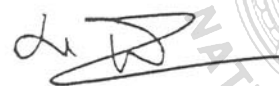
๑. เพื่อเป็นการประกาศเกียรติภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ได้คิดค้น และสืบทอดตำราเวชศาสตร์มาแต่โบราณให้คงอยู่ถึงปัจจุบันและอนาคต

๒. เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่เอกสารหนังสือเก่า อันเป็นมรดกล้ำค่าของชาติ ซึ่งสร้างมาแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ให้เป็นที่ประจักษ์และศึกษาค้นคว้าของมหาชนในปัจจุบัน

๓. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และวิจัยผลงานทางด้านการแพทย์แผนโบราณของไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๔. เพื่อเป็นการเพิ่มพูนหนังสืออ้างอิงด้านเอกสารโบราณให้แก่สถาบันห้องสมุด บุคคล องค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ และอาจรวมถึงต่างประเทศด้วย

กรมศิลปากรหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุดนี้ จะอำนวยประโยชน์ให้เกิดความรัก ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างทัศนคติในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคงสืบไป

(นายนิคม มูลิกะคามะ)

อธิบดีกรมศิลปากร

หอสมุดแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำปรารภ

าพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ

(๓)

คำนำ

นายปัญญา เกสรทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธานกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

(๕)

คำชี้แจง

นายนิคม มูลิกะคามะ อธิบดีกรมศิลปากร

(๗)

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕

บทนำ

๑

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ - ๒

๙

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๐)

๑๐

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๑)

๓๗

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๑ - ๒

๕๗

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๓)

๕๘

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๔)

๕๕

คัมภีร์ธาตวิภังค์ เล่ม ๑ - ๓

๑๑๐

คัมภีร์ธาตวิภังค์ เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๖)

๑๑๑

คัมภีร์ธาตวิภังค์ เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๗)

๑๓๙

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑, ๓ - ๑๒

๑๖๕

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๙)

๑๖๖

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๓ (เลขที่ ๑๐๑๐)

๑๙๔

	หน้า
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๔ (เลขที่ ๑๐๑๑)	๒๒๒
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๕ (เลขที่ ๑๐๑๒)	๒๕๒
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๖ (เลขที่ ๑๐๑๓)	๒๗๘
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๗ (เลขที่ ๑๐๑๔)	๓๐๖
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๘ (เลขที่ ๑๐๑๕)	๓๓๒
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๙ (เลขที่ ๑๐๑๖)	๓๕๙
คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๑๐ (เลขที่ ๑๐๑๗)	๓๘๗
บรรณานุกรมเอกสารต้นฉบับ	๔๐๙
บรรณานุกรมเอกสารตีพิมพ์	๔๑๒
บรรณานุกรมเอกสารอื่น ๆ	๔๑๖
ภาคผนวก	๔๒๑

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕

บทนำ

ในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ ได้มอบหมายให้กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยหอสมุดแห่งชาติ ดำเนินงานจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕” ซึ่งพิมพ์ด้วยวิธีถ่ายภาพจากต้นฉบับหนังสือสมุดไทย จำนวน ๓๐ เล่ม แยกพิมพ์เป็นหนังสือ ๒ เล่ม

เนื้อหาของเรื่อง ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เป็นตำราแพทย์ของไทย และตำราสมุนไพรพื้นบ้าน หนังสือเหล่านี้เดิมมีกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ เนื่องจากเป็นสมุดคู่มือสำหรับผู้สนใจและรักต่อการศึกษาวิชาแพทย์ จึงเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตัวบ้าง บันทึกเพิ่มเติมไปตามความเข้าใจบ้าง ทำให้มีฉบับไม่ครบและคลาดเคลื่อนกันมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า คัมภีร์แพทย์ของไทยที่ได้บันทึกความรู้อันมีคุณประโยชน์แก่แผ่นดินและใช้ศึกษาสืบต่อกันมา ได้เริ่มสูญหายและคลาดเคลื่อนมากแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย^๑ จางวางกรมแพทย์เป็นแม่กองจัดหารวบรวม ขำระสอบสวนตำรับคัมภีร์แพทย์ที่ใช้กันอยู่ขณะนั้นให้ถูกต้องดี แล้วส่งมอบให้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ^๒ จางวางกรมอาลักษณ์ กรมอักษรพิมพ์การ จัดสร้างขึ้นใหม่เป็น “คัมภีร์แพทย์

^๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย - เป็นพระนามที่ปรากฏในตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ และเจ้าจอมมารดาแก้ว พระนามเดิม “พระองค์เจ้าชายอมฤตย์” ประสูติเมื่อวันเสาร์ เดือน ๙ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีมะแม จ.ศ. ๑๘๘๘ (๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๖๙) ในรัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาเป็น กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย โปรดให้ทรงกำกับกรมอักษรพิมพ์การ ถึงรัชกาลที่ ๕ โปรดให้ทรงกำกับกรมหมอนวดหมอยา สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๕ เมื่อวันจันทร์ เดือน ๔ แรมค่ำ ๑ ปีมะเมีย โทศก จ.ศ. ๑๒๓๒ (๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๓) พระชันษา ๔๔ ปี

^๒ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ - เป็นพระนามที่ปรากฏในตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ และเจ้าจอมมารดาคล้าย พระนามเดิม “พระองค์เจ้าชายสิงหราช” ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ เดือนอ้าย ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีมะแม จ.ศ. ๑๘๘๘ (๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๖๙) ในรัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาเป็นกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ เมื่อปีชวด จ.ศ. ๑๒๒๘ (พ.ศ. ๒๔๐๙) โปรดให้ทรงกำกับกรมพระอาลักษณ์ ถึงรัชกาลที่ ๕ เลื่อนเป็นกรมขุนบดินทรไพศาลโสภณ เมื่อปีชวด จ.ศ. ๑๒๓๘ (พ.ศ. ๒๔๑๙) โปรดให้ทรงกำกับอักษรพิมพ์การ และกำกับศาลรับสั่งขำระความราชตระกูล แล้วเลื่อนเป็น กรมหลวงบดินทรไพศาล ทิมชนม์เพชรบุรี เมื่อปีวอก จ.ศ. ๑๒๔๘ (พ.ศ. ๒๔๓๙) สิ้นพระชนม์เมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีมะแม เบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕ (๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๖) พระชันษา ๗๗ ปี ต้นสกุลสิงหราช

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย
(พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบติราชหฤทัย จางวางกรมแพทย์)

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ
(พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ จางวางกรมอาลักษณ์ กรมอักษรพิมพ์การ)

ฉบับหลวง” เพื่อเป็นส่วนพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติ และเป็นตำราที่ใช้ประโยชน์ในชาติบ้านเมืองต่อไป ตามที่ปรากฏในบานแผนกของคัมภีร์แต่ละเล่ม ดังนี้

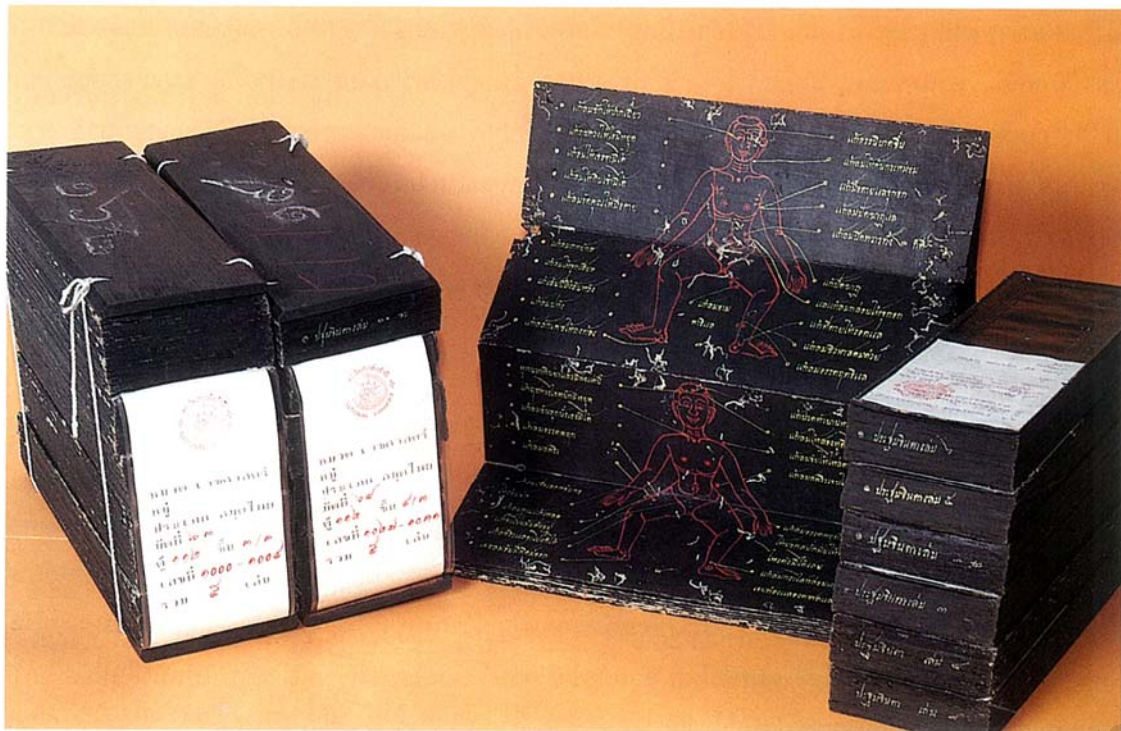
“ศุภมัสดุ จุลศักราช ๑๒๓๒ อัสสัมฬังจกฤตติกะมาศ ศุกระปักษจตุตถดิถี ครุวารบริจเฑทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระบรมมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎบุรุษยรัตนราชรวิวงษ วรุตมพงษ์บริพัตรขัตติยราชนิโครดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถพิตรพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชบรมราชาภิเศก ผ่านพิภพกรุงเทพมหานคร อมรรัตน-โกสินทรมหินทรายุทธยา มหาดิลกภพนพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสุฐาน เสด็จออก ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารวิชัยนิมิต โดยสุฐานอุดรวิชัย พร้อมด้วยพระบรมราชวงษานุวงษ แลข้า ทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ ผู้น้อย เฝ้าเบื้องบาทบกษมาศ จึงพระบาทสมเด็จพระบรมนารถพิตรพระเจ้า-อยู่หัว มีพระบรมราชโองการมหาราชพระบัตินิพนธ์สุริยสังกาศ พระเจ้าราชวรวงษเธอกรมหมื่นภูบตี-ราชหฤทัย จางวางกรมแพทยา พระเจ้าราชวรวงษเธอกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ จางวางกรมอาลักษณ์ กรมอักษรพิมพ์ ว่าตำหรับคัมภีร์แพทย์สำหรับรักษาโรคต่างๆ เปนคุณเปนประโยชน์แก่ชนเปนอันมาก แล ตำหรับแพทย์ซึ่งสร้างขึ้นไว้ใช้สอยสืบกันมานั้นสูญหายไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ก็วิปลาศคลาดเคลื่อนไปบ้าง ให้กรมหมื่นภูบตีราชหฤทัยจัดหารวบรวมฉบับคัมภีร์แพทย์ทั้งสิ้น มาชำระสอบสวนให้ถูกถ้วนดีแล้ว ส่งมา ให้กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณสร้างขึ้นไว้ เพื่อเปนส่วนพระราชกุศลเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ แลสำหรับ แผ่นดินสืบไป”^๓

คัมภีร์แพทย์เหล่านี้เมื่อตรวจชำระแล้วส่งไปให้กรมอาลักษณ์สร้างขึ้นเป็นคัมภีร์ฉบับใหม่^๔ นั้น เข้าใจว่าแต่ละชื่อเรื่องคงสร้างขึ้นหลายชุด เพื่อพระราชทานสำหรับศึกษาค้นคว้าและจัดเก็บรักษาไว้ให้คงอยู่เป็นหลักฐานต่อไป

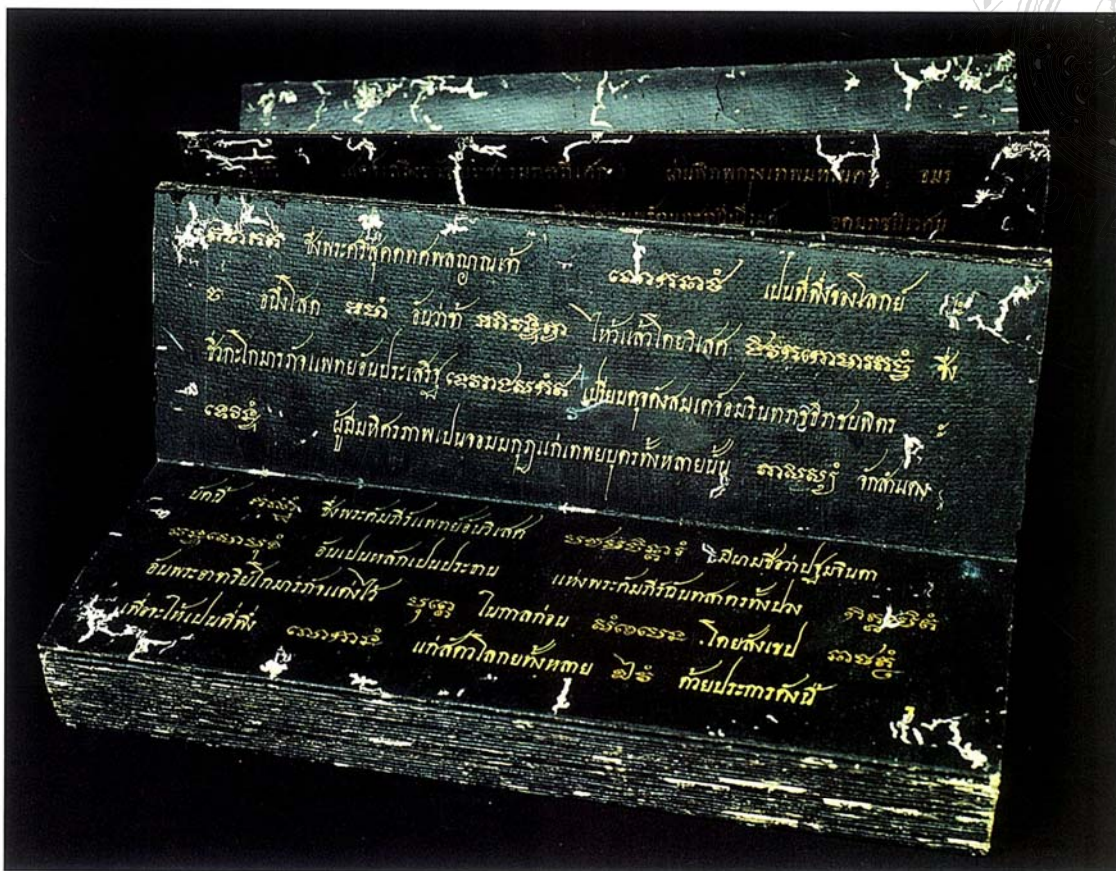
ต้นฉบับคัมภีร์แพทย์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ ที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติปัจจุบัน ได้รับมอบมาจากห้องสมุดกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ แม้จะมีจำนวนถึง ๕๑ เล่มสมุดไทย แต่ก็เป็คัมภีร์ชื่อเรื่องเดียวกัน เนื้อความซ้ำกันอยู่หลายฉบับ คัมภีร์บางเรื่องมีเนื้อหาไม่ครบสมบูรณ์เพราะพลัดหายไปบางเล่ม นอกจากนี้ยังมีฉบับที่จัดทำไม่แล้วเสร็จ เช่น ยังไม่ได้เขียนข้อความบานแผนก หรือยังไม่ได้เขียนคาถาภาษาบาลีที่แทรกอยู่ในเนื้อหา เป็นต้น ปีจุลศักราชที่ระบุไว้ในต้นฉบับ บางเล่มเป็นจุลศักราช ๑๒๓๒ บางเล่มเป็น จุลศักราช ๑๒๓๓ ซึ่งคงเป็นช่วงระยะเวลาที่จัดสร้างต่อเนื่องมา คัมภีร์แพทย์ฉบับหลวงรัชกาลที่ ๕ ทั้ง ๕๑ เล่มนี้ ส่วนภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติได้ลงทะเบียนจัดเข้าหมวดตำราเวชศาสตร์ ให้ลำดับตั้งแต่ เลขที่ ๑๐๐๐ ถึง เลขที่ ๑๐๕๐

^๓ คัดถ่ายถอดจาก “คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑” ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เลขที่ ๑๐๐๐ หน้าต้นที่ ๑ - ๔ ตามอักขรวิธีที่ใช้ในต้นฉบับ

^๔ ในบานแผนกต่อจากพระบรมราชโองการ มีข้อความระบุรายนามข้าราชการในกรมแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่ตรวจชำระคัมภีร์แต่ละเล่ม และได้ระบุนามข้าราชการในกรมอาลักษณ์ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบอักษร ผู้เขียนอักษรขอม ผู้เขียนอักษรไทย และผู้ตรวจทานไว้ด้วย

ต้นฉบับหนังสือสมุดไทย “ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕”
ซึ่งเก็บรักษาอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เลขที่ ๑๐๐๙
เรื่อง “คัมภีร์ประถมจินดา เล่ม ๑” เปิดหน้าต้นที่ ๙ - ๑๐

ต้นฉบับของตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวงรัชกาลที่ ๕ เป็นหนังสือสมุดไทยดำ ขนาดกว้าง ๑๑.๕ เซนติเมตร ยาว ๓๔.๕ เซนติเมตร เท่ากันทุกเล่ม ส่วนความหนาตั้งแต่ ๔ - ๖ เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับความสั้นยาวของเนื้อหาในแต่ละเล่ม ปกหน้า - หลัง และขอบสมุด ลงรักเคลือบทับเนื้อกระดาษเพื่อให้แข็งแรงและสวยงามขึ้น ภายในเล่มเขียนข้อความที่เป็นภาษาบาลี ด้วยอักษรขอม และข้อความที่เป็นภาษาไทย ด้วยอักษรไทย ลายมืองดงามเป็นระเบียบตามแบบแผนของอาลักษณ์ เฉพาะข้อความบานแผนก และคาถาภาษาบาลีอักษรขอม เขียนด้วยเส้นทอง^๔ ส่วนข้อความอื่นในเนื้อเรื่อง เขียนด้วยเส้นธรรมดา^๕ และในบางเล่มมีภาพเขียนสีประกอบเนื้อหา ซึ่งมีที่ใช้ทั้งเส้นธรรมดา และเส้นชาด^๖ นอกจากนี้ในตำราเกือบทุกเล่มยังมีเส้นดินสอด^๗ เขียนแทรกอยู่ ซึ่งน่าจะเขียนเพิ่มเติมภายหลัง เมื่อนำตำรามาใช้ศึกษาค้นคว้าแล้ว

เนื่องจากตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวงรัชกาลที่ ๕ ชุดนี้ มีจำนวนมากเกินกว่าที่จะนำมาจัดพิมพ์ได้ทั้งหมดในคราวเดียว ส่วนที่นำมาจัดพิมพ์ในครั้งนี้ จึงได้คัดต้นฉบับที่มีชื่อเรื่องและเนื้อความซ้ำกันออก โดยเลือกเฉพาะเล่มที่มีบานแผนก (ยกเว้นคัมภีร์แผนนวด เล่ม ๑ เลขที่ ๑๐๐๘) นำเสนอภาพต้นฉบับแต่ละหน้าตามลำดับตลอดทั้งเล่ม^๘ เพื่อเผยแพร่ความรู้ไม่เพียงแต่ส่วนที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางการแพทย์เท่านั้น ยังเป็นมรดกทางวรรณกรรมของชาติ และที่สำคัญยังแสดงให้เห็นลักษณะอันเป็นแบบฉบับของการสร้าง “ตำราฉบับหลวง” ซึ่งเขียนด้วยลายมืองดงามตามแบบฉบับของอาลักษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายให้อ่านทั่วไปและผู้สนใจค้นคว้าวิจัยเฉพาะทาง ทั้งด้านการแพทย์ไทย ด้านอักษร ภาษา และวรรณกรรม สามารถใช้หนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นในคราวนี้ ได้เหมือนจากต้นฉบับหนังสือสมุดไทยทุกประการ

การจัดลำดับเรื่องในฉบับพิมพ์เรียงตามเลขที่เอกสารในหมวดเวชศาสตร์ของหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งจัดไว้ตามลำดับอักษรชื่อคัมภีร์ แต่ได้ปรับเปลี่ยนลำดับบางคัมภีร์ เพื่อความเหมาะสมของจำนวนหน้า กับได้จัดทำเรื่องย่อไว้ เป็นบทนำเสนอคัมภีร์แต่ละชื่อเรื่องก่อนจะถึงภาพเนื้อหา จำนวน ๑๒ ชื่อเรื่อง รวม ๓๐ เล่มสมุดไทย การพิมพ์ครั้งนี้จัดทำเป็นหนังสือชุด มี ๒ เล่ม ดังนี้

^๔ เขียนตัวอักษรด้วยกาวที่ได้มาจากยางไม้ เช่น กาวยางมะขวิด เป็นต้น แล้วใช้ทองคำเปลวปิดทับบนกาว จะได้อักษรที่เป็นเงางาม แต่ถ้าผสมทองลงในกาวเส้นอักษรจะขาดและไม่ขึ้นเงา

^๕ เขียนด้วยน้ำหมึกสีเหลือง ที่ได้มาจากส่วนผสมของรงกับหธาธา รงเป็นยางไม้ชนิดหนึ่ง มีสีเหลือง ส่วนหธาธาที่ใช้ทำหมึกนี้ใช้หธาธาเกล็ดทองซึ่งเป็นแร่ชนิดหนึ่ง

^๖ เขียนด้วยน้ำหมึกสีแดง ที่ได้มาจากชาดผสมกับกาวยางมะขวิด

^๗ เขียนด้วยดินสอขาว ที่ได้มาจากหินดินสอ เป็นดินชนิดหนึ่งมีเนื้อละเอียดแข็ง ลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ มีอยู่ตามภูเขา เมื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเขียน ต้องเลือกให้เป็นแท่งเล็ก ดินสอขาวชนิดดี เป็นดินเนื้อละเอียดสีขาวจัด พบมากในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

^๘ ลำดับหน้าของหนังสือสมุดไทยที่เปิดจากปกหน้า เรียกว่า “หน้าต้น” เมื่อเปิดไปตามลำดับจนถึงพบสุดท้ายแล้วพลิกกลับ เปิดหน้าสมุดอีกด้านหนึ่ง เรียกว่า “หน้าปลาย”

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑ ประกอบด้วย

๑. คัมภีร์กระษัย มี ๒ เล่ม ได้แก่

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๐)

- ว่าด้วยลักษณะกระษัย ตั้งแต่กระษัยสั้นจนถึงกระษัยดาน (มียาแก้)

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๑)

- ว่าด้วยกระษัยทัน จนถึงลักษณะกระษัย ๔ ประการ (มียาแก้)

๒. คัมภีร์ตักกศิลา มี ๒ เล่ม ได้แก่

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๓)

- ว่าด้วยเมืองตักกศิลาเกิดความไข้ จนถึง ไข้ ๓ ฤดู

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๔)

- ว่าด้วยประเภทไข้ทั้งปวง จนถึงยาแก้ไข้ ตามนามปี

๓. คัมภีร์ธาตวิภังค์ มี ๒ เล่ม ได้แก่

คัมภีร์ธาตวิภังค์ เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๖)

- ว่าด้วยลักษณะธาตุของบุคคล จนถึงอาการธาตุพิการตามฤดู

คัมภีร์ธาตวิภังค์ เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๗)

- ว่าด้วยยาแก้พิษที่เกิดจากธาตุพิการ จนถึงเรื่องพิษยาตามฤดู

๔. คัมภีร์ประณมจินดา มี ๑๑ เล่ม (เล่ม ๑, ๓ - ๑๒ ไม่พบ เล่ม ๒) ได้แก่

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๙)

- ว่าด้วยพรหมบุโรหิต จนถึงลักษณะครรรภ์ประสูตร

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๓ (เลขที่ ๑๐๑๐)

- ว่าด้วยลักษณะสตรีดีชั่ว ยาประจุ และยาบำรุงโลหิต จนถึงกำเนิดโรคซาง ๙ จำพวก (มียาแก้)

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๔ (เลขที่ ๑๐๑๑)

- ว่าด้วยโรคของกุมารกุมารี่ แม่ซื้อ จนถึงกำเนิดซางน่านม (มียาแก้)

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๕ (เลขที่ ๑๐๑๒)

- ว่าด้วยกำเนิดซางสกอ จนถึงอาการไข้ของกุมารกุมารี่ (มียาแก้)

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๖ (เลขที่ ๑๐๑๓)

- ว่าด้วยยาสำหรับกุมารกุมารี่ จนถึงกุมารเกิดวันจันทร์ มีซางน้ำเป็นเจ้าเรือน

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๗ (เลขที่ ๑๐๑๔)

- ว่าด้วยลักษณะซางสกอ กำเนิดซางกระตัง จนถึงกุมารเกิดวันจันทร์ มีซางซางเป็นเจ้าเรือน

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๘ (เลขที่ ๑๐๑๕)

- ว่าด้วยลักษณะซางฝ้าย จนถึงกุมารเกิดวันพุธ มีซางสกอเป็นเจ้าเรือน

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๙ (เลขที่ ๑๐๑๖)

- ว่าด้วยลักษณะซางข้าง จนถึงกุมารเกิดวันเสาร์ มีซางโจรเป็นเจ้าเรือน

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑๐ (เลขที่ ๑๐๑๗)

- ว่าด้วยยาแก้ซางโจรตานขโมย

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๒ ประกอบด้วย

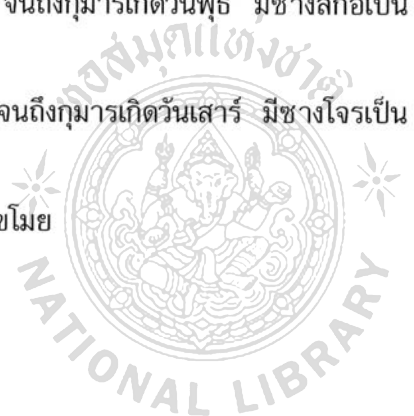
๑. คัมภีร์ประณมจินดา (ต่อ) เล่ม ๑๑ - ๑๒

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑๑ (เลขที่ ๑๐๑๘)

- ว่าด้วยซางเจ้าเรือน ๗ จำพวก จนถึงไข้ประจำซางเจ้าเรือน (มียาแก้)

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑๒ (เลขที่ ๑๐๑๙)

- ว่าด้วยยาแก้ตานโจร จนถึงลักษณะตานโจรซึ่งเกิดจากธาตุพิการ

๒. คัมภีร์แผนนวด มี ๒ เล่ม ได้แก่

คัมภีร์แผนนวด เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๐๘)

- ว่าด้วยตำแหน่งที่ใช้กดหรือนวดรักษาโรค และลมที่เกิดตามจุดในร่างกาย มีแผนภาพรูปคนแสดงประกอบ

คัมภีร์แผนนวด เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๐๕)

- ว่าด้วยลักษณะของส่วนต่างๆ ในร่างกาย จนถึงทำนายยามยาตรา

๓. พระตำหรับแผนฝีดาษ มี ๓ เล่ม ได้แก่

พระตำหรับแผนฝีดาษ เล่ม ๑ (เลขที่ ๑๐๓๐)

- ว่าด้วยแผนภาพฝีดาษ ๑๒ เดือน จนถึงลักษณะฝีต่างๆ

พระตำหรับแผนฝีดาษ เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๓๑)

- ว่าด้วยพระตำรายาประสะฝีทั้งปวง จนถึงฝีไส้ดำ

พระตำหรับแผนฝีดาษ เล่ม ๓ (เลขที่ ๑๐๓๒)

- ว่าด้วยตำรายาพ่นฝี จนถึงวิธีการที่แพทย์จะรักษาฝีดาษ

๔. คัมภีร์มรณญาณสูตร เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๓๖) มี เล่ม ๒ ไม่พบเล่ม ๑

- ว่าด้วยธาตุพิการตามฤดู และธาตุแตก ๑๐ ประการ

๕. คัมภีร์มหาโชตรัต มี ๒ เล่ม (เล่ม ๒, ๓ ไม่พบเล่ม ๑) ได้แก่

คัมภีร์มหาโชตรัต เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๓๙)

- ว่าด้วยยาขับโลหิต ยาบำรุงโลหิต จนถึงประเภทโลหิตระดูของสตรี

คัมภีร์มหาโชตรัต เล่ม ๓ (เลขที่ ๑๐๔๐)

- ว่าด้วยลักษณะโลหิตปกติโทษ บกอาการ และยาแก้

๖. คัมภีร์มูจนาปักขันทิกา (เลขที่ ๑๐๔๑)

- ว่าด้วยโรคทูลาวะสา ๓๒ จำพวก แสดงอาการ และบอกยาแก้

๗. คัมภีร์โรคินทาน (เลขที่ ๑๐๔๒)

- ว่าด้วยโรคที่เกิดจากธาตุต่างๆ บรรยายถึงอาการและบอกยาแก้

๘. คัมภีร์สรรพลักษณะสรรพคุณ มี ๒ เล่ม (เล่ม ๒, ๓ ไม่พบเล่ม ๑) ได้แก่

คัมภีร์สรรพลักษณะสรรพคุณ เล่ม ๒ (เลขที่ ๑๐๔๖)

- ว่าด้วยสรรพคุณแห่งโอสถ เริ่มตั้งแต่ตรีผลา จนถึงอบเชย

คัมภีร์สรรพลักษณะสรรพคุณ เล่ม ๓ (เลขที่ ๑๐๔๗)

- ว่าด้วยสรรพคุณแห่งโอสถต่อจากเล่ม ๑ เริ่มตั้งแต่ น้ำนมโค จนถึงรากปล้องป่า และกล่าวถึงมหาพิกัต

๙. คัมภีร์อุทรโรค (เลขที่ ๑๐๕๐)

- ว่าด้วยลักษณะของอุทรโรค ๑๘ ประการ

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ - ๒

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ - ๒ แสดงความรู้เรื่องโรคชนิดหนึ่งเรียกว่า “กระษัย” มีอาการแตกต่างกัน จำแนกได้เป็น ๒๖ จำพวก แต่ในคัมภีร์ ๒ เล่มนี้ บอกรายละเอียดของ “กระษัย” ไว้เพียง ๑๘ จำพวก และตอนท้ายกล่าวถึงโรคกระษัย ที่แบ่งตามลักษณะ ๔ ประการ

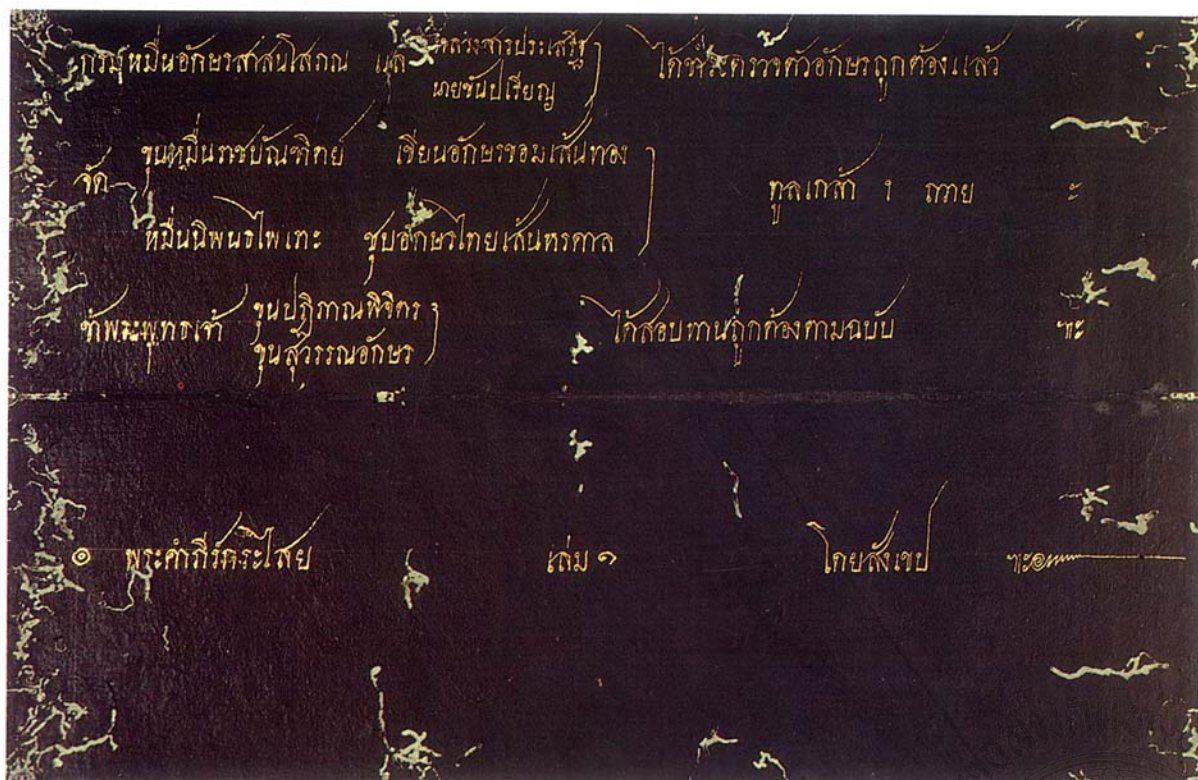
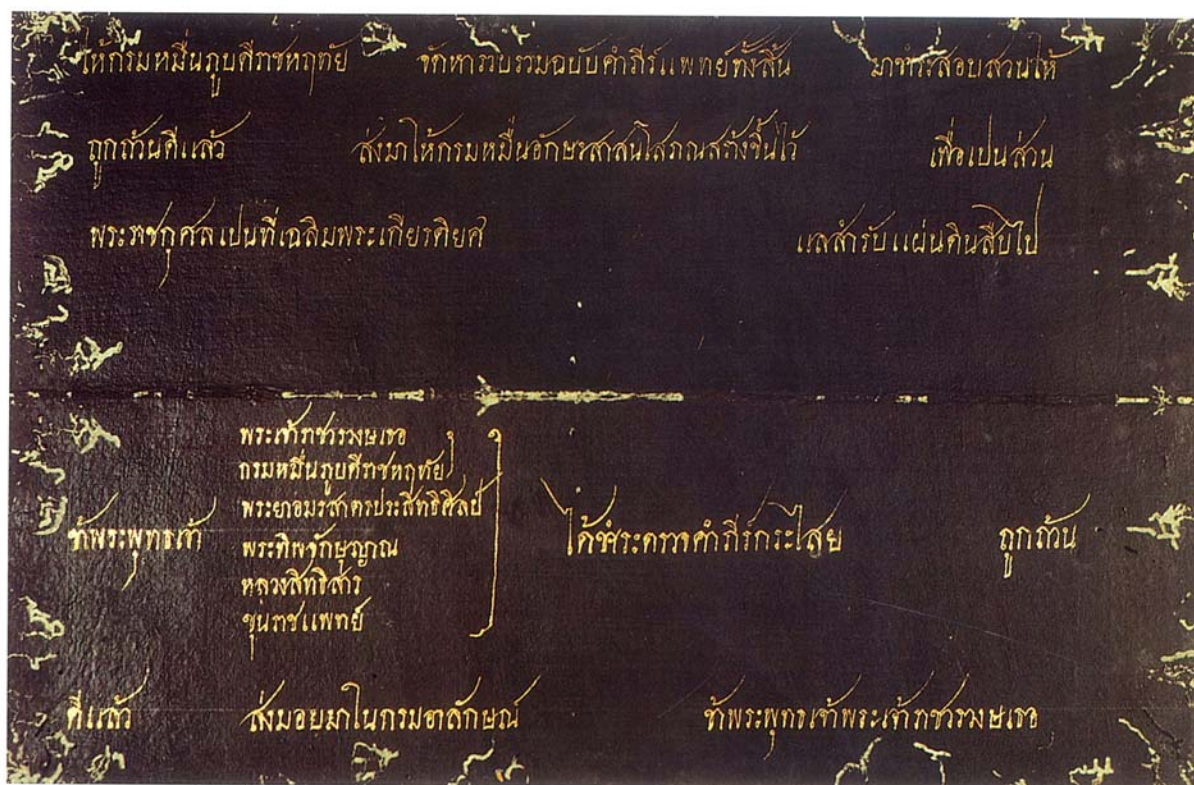
“กระษัย” ๑๘ จำพวก ได้แก่

๑. กระษัยสัน	๑๐. กระษัยสันกระปือ
๒. กระษัยราก	๑๑. กระษัยเต่า
๓. กระษัยเหล็ก	๑๒. กระษัยตาน
๔. กระษัยปู	๑๓. กระษัยทัน
๕. กระษัยจุก	๑๔. กระษัยเสียด
๖. กระษัยปลาไหล	๑๕. กระษัยเพลิง
๗. กระษัยปลาหมอ	๑๖. กระษัยน้ำ
๘. กระษัยปลาตุก	๑๗. กระษัยเชือก
๙. กระษัยปลวก	๑๘. กระษัยลม

ในตำราบรรยายถึงกระษัยแต่ละจำพวกตามลำดับ บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดโรค กล่าวได้ว่า “กระษัย” เป็นโรคชนิดหนึ่งเกิดจากธาตุทั้ง ๔ ในร่างกาย ทำให้มีอาการต่างๆ เช่น เจ็บปวดภายในช่องท้อง หรืออวัยวะภายใน เช่น ม้าม ตับ มีอาการเสียดแน่น บางครั้งถึงกับอาเจียน หรือลงท้อง เป็นต้น กระษัยบางจำพวกทำให้ระบบทางเดินอาหาร และระบบขับถ่ายผิดปกติ เมื่ออธิบายอาการของโรคแล้ว ก็แสดงตำรายาที่ใช้รักษาประมาณ ๒ - ๓ ตำรับ บางจำพวกก็มีตำรายามากกว่านี้ เช่น ยาแก้กระษัย ยาตัดรากกระษัย ยาประจุกระษัย และกระษัยบางจำพวกมียารักษาที่ปรุงเป็นอาหารเรียกว่า แกงยา เป็นต้น

ช่วงท้ายของคัมภีร์กระษัย เล่ม ๒ กล่าวถึงลักษณะกระษัย ๔ ประการ คือ เตโชกระษัย วาโยกระษัย อาโปกระษัย และ ปถวีกระษัย บอกถึงเหตุที่เกิด อาการที่เป็น และตำารักษาโรคหรือแก้ไขอาการของโรคนั้นๆ ไว้ด้วย

๑๐ เยาวธรรมาธิษฐานอุทิศแด่พระยา ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 เยาวธรรมาธิษฐานอุทิศแด่พระยา ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 พระพุทธเจ้าพระยาโก ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ในโพธิบัลลังก์อันประเสริฐ รังษีเสนาบดี กำนันผู้ใหญ่ ษารังษี

ษารังษี กำนันผู้ใหญ่ ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี
 ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษีเสนาบดีเสนาบดีกรม ษารังษี

๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

ทำเป็นรูป บกทำแท่งไม้ระลายน้ำปูนใสกิน แก้วกระโถยลมทั้งปวงหายแล

๑ อนึ่งเขาเปลือกหัวเฒ่า เปลือกผลตำโองเฒ่า ผักโหมหนามเฒ่า

มะกรูดระมกเฒ่า ผลพิลังกาสีหัว ผลกล้วยหัว มูลไก่เฒ่า

สีละกัน ตำบรื่องเฒ่า ๑ ส่วน พริกไทย ๑๗ ส่วน ทำเป็นรูป

บกทำแท่งไม้ระลายน้ำปูนใสกิน แก้วกระโถยลมทั้งปวงหายแล

๑ ยาหรือกรีกกรร เจมทพหิง เทียนคำ เทียนทา เทียนเขวทนี

เจมมด สีละกัน ทนพท การบูร สีละ ๒ ส่วน ทิวกะฐาก

สีละ ๓ ส่วน ยากำ สทองประเสริฐ สีละ ๔ ส่วน ทำเป็นรูป

เขาขี้เหล็กโก เป็นกระสาย บกทำแท่งไม้ ระลายน้ำผึ้ง

กินหนก ๕ ประจุกระโถย ลมทวยโรคผก เฒ่า

๑ สีกรกรวย ระกาดำดักขุ่นกระโถยโวก อันยังเกิกขึ้นเป็นอุมาติกะ

สีกรกระโถยทกนั้นเป็นเคาเบ ๒ เบเกิกเพื่อลมร้อง ให้ตาเสียลมเป่า

เอาให้ด้นอยู่ในอุตรกักร้อจ้อ เอาให้ทิ้งไปทั้งทวย การบูกกดเขาเชือกมา

รักหัว ให้ผู้นั้นร้องคทงอยู่ทั้งคทง สั้น มิได้ทัก ทิวกะดักโถทวย

การกตำบรื่องนี้ ทักระแก้อา เปลือกมะกอม ผลกะเบา

เมกในผักเท่ มูลไก่หัวหอม มูลไก่เฒ่า เขาเฒ่ามอภาคทำเป็นรูป

บททำแท้งให้ตายน้ำขึ้นไส้กิน แก้กะโหลยภกทายวิเลศนิก ๗๕

๓๐ อื่นๆ เติมน้ำ ผลันก้น กอกก้นก้น กรรณ ทนพดู
 กี่ใบ ผลลวก ผลกะเข ภกเทศมด สะก้น ภกชพดู
 เตาต้มหมาก ทำเป็นรูปบททำแท้งให้ตายน้ำขึ้นไส้กิน แก้กะโหลยภกทายเด ๗๕

๐ อื่นๆ เติมน้ำ ทวีระภูก เบนูรูกุด โกรฐสอ โกรฐเเม
 โกรฐเหียน โกรฐเข้ โกรฐน้ำเท่า เทียนทำ เทียนแกล เทียนท
 เทียนเท่าใบส้ม เทียนทากักกะแทน สังกะสี กรรณ ทนพดู
 ๐ เติมน้ำ สมุดแล้ว ผลทากัก ผลสารพัดกิดม สังกะสี ส่วน

ผลยออ่อน ทกขอ ทวีระ ใบยอ เปสอกมระกอน้ำ ๗๕

๐ เติมน้ำ สังกะสี ๓ ส่วน เทียนสักมด ๔ ส่วน ทำเป็นรูป
 บททำแท้งให้ตายน้ำขึ้นไส้กิน ทกขอมกิดมกิด น้ำทกขอกิด เทวทกขม
 กินแก้มกะโหลยภก ทนพดูกิดมกิด

๐ อื่นๆ เติมน้ำ ทกขม ผลทากัก ผลกะเข ผลโคกกระซอม
 ผลผักเท่า ผลพิสทาก สังกะสี ทกขมเจยทกข ๒ ส่วน
 สังกะสี ๓ ส่วน มดไค้แดง ๔ ส่วน ทำเป็นรูปบททำแท้งให้ตาย
 น้ำทกขอมกิดมกิด น้ำทกขมระกอน้ำ น้ำเปสอกกิดมกิด เทวทกขม

กิณแก่กระโหลก อันเมื่อก่อนเพื่อลมร้อน กระทำให้ตาเยียน้ำมเป่า
 เกลให้กลืนอยู่ในอุทรนั้น ทายเล
 ๓ สักการิก ระกต่างลักษณะกระโหลกอันเมื่อก่อนเป็นอุบักกะ คือ
 กระโหลกเหล่านั้นเป็นเคอระ ๓ มีประเภทกระทำให้ปากหัวหนัก แลท้องน้อย
 นั้นเมื่อก่อนแล้วสิดา แลเอาเท้าไปมากมิได้ กรันแก่เท้าแหลม
 จินไปเสียออกแล้วให้บริโภคน้ำหาวมิได้ ให้ปากบ ก็ระกากโหลกนี้
 ทำระแก้เอาดินน้อย เป็ลือกไร่เปก เป็ลผู้เส เจม่าเหลก
 เอาสมอมากทำเป็นรูปนกกลายน้ำม กิณแก่กระโหลกเหล่านั้นทลายเล

๓ อเนกบาปะเพท ใบแมงลัก ใบผักเสี้ยน กล้วย
 ก็นช พริกไทย หอมแดง หอมขาว เกลือ ผลคักคัก
 ยาพิษนี้ทำเอาน้ำสิงห์ระกาน น้ำม่นกาน พุให้กแก้น้ำม แล้วจึงเอา
 ผลรันทน กอกรันทน กระวาน กานพลู เทียนดำ เทียนขาว
 การบูร สี่ง ทำเป็นรูป ปุลงในน้ำม่นนี้ แล้วจึงเอา
 ทาทั้ง โกลเสียให้ได้ ๓ วันก่อน แล้วจึงกินน้ำม่นนี้อีก ๓ วันทาบิเสกนิก
 ๓ ยารานนี้ชื่อว่าส่นไกรภพ กอระโหลกทั้งปวง อเนกท่านให้
 ผักเสี้ยน ใบกระเม ใบหย่างทวย ใบคนที่เรมา ใบคนที่ล

ที่ กระหยา หอม กระเทียม กงคัง พริกไทย เกสร
 ยาคนี้ทำเอาน้ำสิงทะกณน น้ำมันกณน ๑ หุงให้คงแต่น้ำมันแล้วจึงเอา
 ผลนกกิน เขียนทั้งห้า กณนพลู สี่ล: ๘ กระบุง ๙ ทำเป็น
 รุกนปูลงในน้ำมัน แล้วเอามารีบกทั้งห้ากินมัน แก้กะโหลยเหล็กทนายวิเสศนัก ๖
 ๑ อึ่งเอากะโหลก กระเทียม หอม ที่ กระหยา กระเทียม โพล
 รนินอ้อย ทำเอาน้ำสิงทะกณน น้ำมันกณน ๑ น้ำมันมะกอก ๒ กณน
 หุงให้คงแต่น้ำมัน แล้วจึงเอาเขียนทั้ง เขียนเอากะโหลก ๒ กณน
 กระบุง ๓ เขียนท ๔ ทำเป็นรูกนปูลงในน้ำมันทั้ง ๓ แก้กะโหลย

สักกล่าวมานี้ทนายวิเสศนัก น้ำมัน ๓ รณนปูลงให้มากแล้ว
 สักทนาย ๑ ระกล่าวลักษณะกะโหลยโรคอันมีเกิกริมเป็นอุบัตินี้ คือกะโหลย
 ปูนเป็นเกาะ ๔ เกิกริมเพื่อโลหิตคุดกัน มีสันตามคุดปกเลเข้ากันอยู่ในเกาะ
 กระทำให้ปากาบทั้งน้อยเป็นทักลง ปริกอกทนายรณนลงไปเมื่อใกล้จะบด
 กันสันตามทนายแล้วกระทำให้พักอยู่กลางกะโหลย สันอยู่ตามลำไส้ตามทนายระทกกาย
 ถ้ากระแก้เอาผักเขียนสี รอนระณนกะโหลย เขียนเพื่อกัน กุมกั
 กิระหอม สักกระเทียม ใบคนทีสอ เปลือกกรม เปลือกทงหลวง
 หญาเภา กระพงโหมทั้ง ๒ เมียผู้เสา หอยโข่งเสา หอยกบเสา ๖

หอยมเส หอยสังเส เสาสังเส ส่วน พริกไทย ส่วน
 ๑๐ สิ่งนี้ทำเป็นหมอน บดทำแท่งไว้ละลายสุกกินก็ได้ ละลายน้ำสังฆ
 กินก็ได้ แก้วกระโหลกปูน ทาบริเวณนั้น
 ๑๐ อื่นเขาเปลือกกุ้ง บด เปลือกมูม เปลือกทองหลาง เปลือก
 ทาสี เปลือกละหอน สิ่งละส่วน เองเพรมา โดกน
 เต็มที่ทะลาย สิ่งละ ๒ ส่วน หอยแครงเส หอยกบต่อนเส
 หอยมเส หอยมื่อเส หอยสังเส สิ่งละ ๓ ส่วน
 กี่ปลี ๕ ส่วน พริกไทย ๑๐ ส่วน ทำเป็นหมอนบดทำแท่งไว้ละลายน้ำขมิ้นทา

ก็ได้ ละลายสุกก็ได้ ละลายน้ำมะพร้าวก็ได้ กินแก้วกระโหลกปูนทาบริเวณนั้น
 ๑๐ ยากกกกระโหลกปูน เสาโกฐสอ โกฐเจมา โกฐเชียง เติมน้ำ
 ทนพดู ผลเอน รันกันทั้ง ๒ สิ่งละส่วน ทั่วร้อนทอง ๑๐
 กองถึงหัวทอน สิ่งละ ๒ ส่วน ผลสลอกประดะเส ๑๕ ส่วน
 ทำเป็นหมอนไว้เสไว้เสน้ำตาลหม้อหนัก ๑๐ ละลายด้วยน้ำมะพร้าวเคี้ยวเส ๑
 ได้กะทะเรียให้เป้นขลุ่ย เสาขลุ่ยได้ขลุ่ยไปอย่าให้ไหม้แก้อบปิ้งก็ได้ กิน
 หนัก ๕ ปรุกระโหลกปูนลงสันโทะยท้ายเส
 ๑๐ สิกิริกรวย ระกักรกษณกระโหลกปูนเอนิกรินเป้นอนากิกะ คือกระโหลก

นั้นเป็นทำรบ ๕ กล่าวคือยาโยนนั้นเกินแพะที่ไปโน เสน) ฝ่ายโนเป็น
 อากันคูกากก เกลให้เส้นพองขึ้นในท้องให้ รุก) กัระรกกให้ โห้หนอนทัก
 ร้องอยู่เป็นนิรา ารนอหนายจีนก็มีโก มีคตนาเป็นกำลังกึ่งกลางมานี้
 ภาะเกให้เขาษาชื่อว่าเนาหอย นั้นมาแก้จึงระการ
 ๑ ยาชื่อเนาหอย ไชการูกกลเลื่อเสา กะกูกลโคเสา กะหูกแพะเสา
 กะกูกลเลื่อมเสา สังกะสีอัน หอยามเสา หอยแกงเสา หอยทาวเสา
 หอยพิมพการังเสา หอยอิรมเสา หอยกบเสา หอยรบแรงเสา
 หอยมูเสา หอยสังข์เสา สังกะสีอัน รุกทนต์ ก้อน

๑ รุกมุกเพ็ญ ดหนักคณเทศ สังกะสีอัน พริกไทย สังกะสีอัน
 ทำเป็นานบกกทำแพะให้ละลายน้ำผึ้งกินหนัก ๖ แกะกระโถยจากทนายได้คณิก
 ทำมิให้ละลายน้ำปูนใสให้กินกุก่อน ทำมิให้จึงหุงน้ำมันแก้ข้อไป
 ๑ ยาแก้มันแก้กระโถยจาก เสาหน้าขอบขางทั้งสอง สังกะสีกะณ
 น้ำเชื้องเพาหมากณ ๑ น้ำสกลีปนฉีกณ ๑ น้ำเปสีกกุ่มทัง ๑ สังกะสีกะณ
 น้ำกะเทียมทณ ๑ น้ำหอมแกทณ ๑ น้ำกะหือทณ ๑ น้ำพริกไทยทณ ๑
 น้ำใบคณทิสทณ ๑ น้ำเปสีกกุ่มมระมทณ ๑ น้ำเปสีกทงหลวงโอมณ
 ทณ ๑ น้ำทัญไทรทณ ๑ น้ำกะพิโหมทัง ๑ สังกะสีกะณ น้ำม้น

คัมภีร์กระษัย เล่ม ๑ เลขที่ ๑๐๐๐
 หน้าต้น ที่ ๕๑ ถึง ๕๒ จบหน้าต้น

แลหิ้งแกงยาก็ยกกระโถนยกให้กินต่อไป ยากก็ยกกระโถนยก
 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ๑ เปีย เปียแกงเสก ๑ เปีย เปียไข่เสก ๑๑ เปีย เปีย
 ลายเสก ๑๑ เปีย เปียพองลมเสก ๑๕ เปีย จิ๋วแท้ ๕ กี่ปลี ๑
 ทวีตไทย ๕ ทำนบกทำแกงหัวเสกเสกน้ำมะนาวกินคักยกกระโถนยกให้กิน

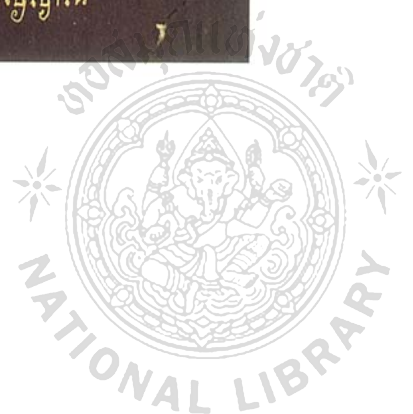
[illegible]

๐ อนึ่งเอา ล้มเซ่ สลักโก ไบวันหงษ์ สี่ดะกำมือ
 พริกไทย ๗ เมก พริกเทศ ๗ เมก หิง ๗ จัน กระเทียม ๗ กลิ่น
 ทำเป็นยาสด กินแก้กระโถยปลาไหล วิเศษนัก
 ๐ สดิกทวิป ารกถาลักษณกระโถยโรค อันยังเกิกรื่นเป็นอุบายจิกระ
 ๐ คือกระโถยปลาหมอนี้เป็นเคาบ ๗ มีกวิญญูณเกิกรื่นในลำไส้ ทำทั้งจีน
 ทากระโถยชายก็กระริ้นมากก็เอาขย มั้ม) แลปากกระทำให้ (ลูก) ถ้าขิงแรม
 ทากระโถยชายก็กระลงไปที่ข้อยแอหว้เห่า กระทำให้จก (ลูก) แลให้
 ๐ ใช้น้ำคอบปากมีความคตมาเป็นกำลัง ให้ปากร้องคทอยู่ก็จะระคายกาย

๐ แลลักษณะดังนี้ ถ้ากระแก้เอาแกงยาที่กระโถยปลาไหลนั้นมาทาก่อน
 ถ้ามีทั้งทั้งแกงยานานนี้ให้กินต่อไป ๑ ยาแก้กระโถยปลาหมอนี้แก้ยังอ่อนอยู่นั้น
 เอาปลาหมอ ๓ ตัว เอาทั้งเกลก แล้วเอาขยสลักโกทาให้ทั่วทั้งตัวบั้งไฟ
 ให้เตรียมแล้วเอามาทาสัก ทาให้ได้ ๓ วัน บั้งไฟให้เตรียมทุกกลิ้ง
 ๐ สิ่งแกงยาพริกจึงเหมือนกันกับพริกขี้ แกงยากระโถยปลาไหลนั้น แล้วหิงเอา
 ปลาหมอ ๓ ตัวนั้นตำลงทั้งเกลก ทำเป็นแกงยาให้กินแล้วหิงเอาไปเพื่ออกปลาหมอ
 ขอนมาใส่ลงเป็นผัก กินแก้กระโถยปลาหมอทยแถ
 ๐ อนึ่งยาแกงขี้กอกอกแก้กระโถยปลาหมอ เอานกออกหัวหนึ่งมาถอนาน

ให้หมกเอาทั้งคืบโกโล่ฟุ้ง ตั้งแก้มูลออกเสียให้หมกแล้วลบให้แตก
 แล้วให้ไฟพริกขี้เหมือนหัวกิน เตามะพริกไฟทำเป็นกะทิใส่ลงหัว เตามะ
 ที่กระดังเป็นผัก แล้วให้เอาเทียนทั้ง ๕ โกฎุพปต โกฎุกันพริก
 มีรัตนทนต์ กอรัตนทนต์ กระวาน ทนพุก ไบกระวาน ผลผัก
 เมกในตะแอก เมกในมะนาว ผลสาบญักทัญ ทำเป็นขุมปูลง
 ในแกงเอาให้กิน กินยาดีแล้วดื่มน้ำ ๓ วัน ซึ่งแต่งยาประทุให้กินเด็ก
 ยาประทุกระโศยปลาหมอ เตามะรัตนทนต์ กอรัตนทนต์ กระวาน
 ทนพุก ไบกระวาน โกฎุทั้ง ๕ เทียนทั้ง ๕ รัตนทนต์

ผลเอน เมกในผักเท่ ทานร้อนทอ ตกมูกเพลิง กอทั้ง
 สิ่งละส่วน ผลสาบญักทัญ ๒ ส่วน ทำเป็นขุม ซึ่งเอาเข้าคอกหม้อ
 ทนิก ละลายกับน้ำมะพร้าวคั้นเคกล ๑ ใส่ลงทานไปอย่าให้ไหม้เอาแก้ว
 ปั่นไก่ กินหนัก ๕ ลงสิ้นภัยพยาธิเคศนิก
 ๑ จานหนึ่งเอากระโศก คีรีผลา สิ่งละส่วน เทียนทา ๒ ส่วน
 สลักโก ๑๕ ส่วน ทำเป็นขุมบดละลายสุกกินหนัก ๘ แก้วสรรพกระโศยทายนก ๖
 ๑ สลักทัญ ๖ ๑ ระกต่างดกษณกระโศยโรกอนบงกิกจีนเป็นอุษาคิระ คือกระโศย
 ปลาทกนุ่นเป็นเคารบ ๑ เทิกเพื่อไลดิกแล้วเสิร์ฟคนกินมีวิทวิญญูณ

ภาวะแก่เฒ่าในล้มลุก ใบมะขาม ใบส้มป่อย ใบส้มเสี้ยว ใบส้มสันทาม
 ใบส้มสรง ใบมะขากเกรือ สี่ละกำมือ ใบไม้กทา ๓ กำมือ ส้มคสี ๑
 แทนปลวกแทน ๑ สมอทั้ง ๓ ศีรษะหอม สี่ละหมักอายุผู้ไว้ เทียนกำ ๒
 ามินอ้อย ไพล รากทองแหก สี่ละ ๘ ครिया ๑๖ สิ่งนี้ต้มทามวิ
 ให้กินแก้กระโหลกปลวก กระทำให้บัสบก้อนสับกหนด ติ้กระเทศ
 เเทรกก็เกลือกมดกับก้นตูกหนักแลเบา ให้กินลงลิ้นท้ายแล้ว แล้วจึง
 แทะยาประคำตฤให้กินต่อไป ๗
 ๑ ยาประคำตฤกระโหลกปลวก เตาเทกรบือเฒ่า ผลสะบ้าเฒ่า ๕

ปูนเฒ่าทั้งเก้าเฒ่า สี่ละส่วน พริกไทย ๓ ส่วน ทำเป็นอนุณกทำ
 แท่งไว้ ละลายน้ำปูนใสกินแก้กระโหลกปลวกเฒ่าเวียงทุกให้เป็นปรกศิริเสกนัก ๕
 ๑ อนึ่งเฒ่า ผลจันทร์ กอจันทร์ เทียน กำ) เทียน แกะ
 ไก่สุก ไก่เฒ่า ไก่กักกกา กานพลู สี่ปีลี สี่ละส่วน
 ยากำ ๕ ส่วน การบูร ๕ ส่วน สดศักตุนเทศ พริกไทย สี่ละ ๕ ส่วน
 รากจิ้งหรีด รากทนต์ รากคณกุลเพลิง สี่ละ ๒ ส่วน สมอไทย ๑๕ ส่วน
 ทำเป็นอนุณกทำ ๕ ส่วน) ก็ได้ กินแก้กระโหลกปลวกซึ่งกระทำพิศม์ทั้ง ๗
 แลสรรพกระโหลกปลวก แลสรรพโรคทั้งปวงทมิเสกนัก ท่านก็จะได้แล่นกำลังทอง

เปนน้ำกระสายตามาตามทวารทวาร ๖ วัน แล้วจึงแต่งยาให้กินต่อไป
 ๑ ยากระสายลินกรือ เตทิกะฎก เกียนกำ มทาทิง วนน้ำ
 กนทก การบูร สีละส่วน ผลลลอกประสวะแล้ว ส่วน
 ทำเป็นรูปนเตนัททลหม้อ นามะทามเปียก เปนกระสายบกกทำแท้งให้
 ทำทกุนักกิน ๕ ทกุนากิน ๕ ลงสิ้นเซ แล้วจึงกินยาตามทวาร ๕ วัน
 ๑ กินยาตามทวารไปอีก ๑ วนน้ำ ๑ กินให้ ๑ ครั้ง ที่โรคหนักดองไป
 ให้นมทอง จึงแต่งยาแก้ต่อไปดังนี้
 ๑ ยาแก้กระสายลินกรือ มีกทำให้บวมขึ้นเต พะยามือเหล็ก

แก่นมุลเหล็ก ยาแก้เยน สีละ ๔ สารส้ม กินประสวะท
 สีละ ๔ พทง ๔ คัมคามวิจิให้กิน ๕ วัน แล้ววัน ๑
 แล้วจึงแต่งยาของให้กิน ต่อไปดังนี้
 ๑ ยาของแก้กระสายลินกรือขึ้นปลาย เตเปสือกมะรุม แก่นเสม
 ๑ แก่นมุลเหล็ก รกมกรุก รกเสียด สีละเสมอราก
 กอทักยสุก ๓ กนณ ๕ เตเปสือกให้ ๓ วัน กินจอกพ ๑ กิน ๓ วัน
 จึงกินยาวัน ๑ แล้วกินยาของนี้ไป ๑ แก่นกระสายลินกรือขึ้นปลายกิน ๑
 ๑ สีทิกกรีย ระกสาลักษณกระสายโรคนับงึกขึ้นเป็นอุบักกระ

๑ ยาคือพรหมภักกร เสด็จรัตนกษัตริย์ กอรัตนกษัตริย์ สี่ละส่วน
 การบูร / มหาพิชิต ยาค่า สี่ละส่วน ยางสลักโก ๑๒ ส่วน
 พริกไทย ๑๔ ส่วน ทำเป็นรูปคนเข้าเป็นสีกมรวมเป็นกระสาย บดทำ
 แปะให้แก่เมกพริกไทย กินเมก ๑ ลงที่ ๑ ทำให้ลงมาก ให้ทรี
 ยากินตามกำลังทุก ^{หนัก} ^{เบา} ทำกระสายแก้กกลัน แด่แก้สรรพกระสาย
 ทำ ^{๑๒} ทำพอก แด่แก้ท้องผูกพุงมารทุกทางมองกรือ แด่แก้
 โลหิตกกลีระดูแผ้วผอมเหลือง บริโภคอาหารมากค้างอยู่ในทรวงอก
 แก้ม ^{๑๒} แก้ม ^{๑๒} ปะทุเสมหะให้กกลการหนัก แด่ประทุ

สรรพลมทั้งปวง อันมีพิษมีเสนาพิษมีได้ แด่แก้สรรพโรคน้ำมืออยู่
 ในกำมือทั้งหลายทั้ง ๗ นั้นทายเสกนิก ใ้ใช้เสกอย่างอื่นแก้โดย ๗๕
 ๑ เว้นหนึ่งเขมรหาหิง เสด็จรัตนกษัตริย์ กอรัตนกษัตริย์ กานพลู สี่ละส่วน
 ๒ ยาค่า พริกไทย สี่ละส่วน พริกไทย ๓ ส่วน ยางสลักโก ๑๔ ส่วน
 ๓ ทำเป็นรูปคนเข้าเป็นสีกมรวมเป็นกระสาย บดทำ
 ๔ สีกกริบ ระกาสักกษณกระสายโรคน้ำมือขึ้นเป็นอุจจาระ คือกระสาย
 กมนอนเป็นกระบ ๑๒ ทำอยู่ยอกอกไฟคังแผ่นดินตา ทำคังตามลงไป
 ท้องน้อยแล้วเมื่อใด กระทำให้รอกพอกอยู่ทั้งกลาง ^{วัน} ^{คืน} ถูกเขมรเข้าได้

ถ้าถูกร้อนค่อยลงลงน้อยหนึ่ง แล้วกลับเขามาใส่กระทำให้รู้สึกเสียวแน่นหน้าอก
 บิโกลศาทามิโก่ ถ้าตามลงไปถึงหัวเข่าแล้วเมื่อโก่ เบนอะคิตยะโรก
 แพทย์จะรักษามิโก่เลย ถ้าจะรักษาอีก เขายังมีลงหัวเข่าจากลำไส้ถึง
 ถ้าจะแก้ไขให้เขาเบาหาย อันมีอยู่ในลักษณะที่ช่วยกระโถยทุกในกระบ ๕ นั้น
 มาแก้ก่อน ถ้ามีฟังกษณณิกโก่ไป
 ๑ ยาของแก้กระโถยทณ ลาเทียนคำ เทียนทา มกยอบ
 แก่นปฐ แก่นมะทาก กระพชาก วมินเควือ คีระเบญปัก
 สัระ ๒ ส่วน ส้มเสี้ยว ส้มต้นทณ ส้มเช่า สดกโก

มะทากเควือ มะทากลาย ตกมุล จิงแพ้ สัระ ๔ ส่วน
 ขวีกล่อน ๑๐ ส่วน สดกคณเทศ ๑๒ ส่วน ทำเป็นขุ่นห่อผ้ากษา
 กองกัณณักธา ๕ ทณ ผังเข้าเปสีกโก่ ๓ วัน เมื่อจะกินได้พล
 กิน ๕ วัน กินให้โก่ ๗ วัน แล้วจึงแก้เขาปรุให้กินต่อไป
 ๑ ยาปรุกระโถยทณ เขาเปสีกสละทอน เปสีกทรพฤกษ
 มรพัวไฟ ๓ ผล ถ้าเขาผลชีก เขาแก้ชีกค่างกลวง รุกคั่นเป็นกะทิให้ขึ้น
 คุลิกทณเท้คัยกณ พุได้คณแก่น้ำมัน แล้วจึงเขาผลสดอก ๑๐๘ เมล็ก
 ถ้าเขาเมล็กชีกบอกให้ละเสียว แล้วจึงพอกลงในน้ำมันนั้นให้เคลือบ แล้วจึง

ให้กินแก้วนึ่งหนึ่ง ลงสิ้นให้แก้กระโหลกให้คก แล้วกินน้ำอุ่น
 ให้กินน้ำอุ่น แล้วให้แก้ยาชื่อทำนบกายนพค้าย ให้กินต่อไป
 ๑ ยาชื่อทำนบกายนพค้าย เหมะทาพิ ลำพัน กนกมูล ผัก
 ล้อม โกงสุ ๕ พริกไทย ๖ มะกุ่มซ้อน ๗ ผลคัพภ ๘ จิงแห้ง
 ล้อม ๑๐ เกียนคำ ๑๑ แก่นขุนนาค ๑๒ เปล่าน้อย ๑๓ กากนสี ๑๔
 ทำเป็นรณบกกลายน้ำร้อนกินหนัก แก้กระโหลก พักสามวัน
 แก้กระโหลกทั้งปวง ทาวิเศษนัก
 ๑ รณบกกลายน้ำร้อน เหมะทาพิ กนกมูล ลังละส่วน ล้อมเทศ

ล้อมไทย ลังละ ส่วน เกียนคำ ส่วน โกงสุ ส่วน ทำเป็น
 รณบกกลายน้ำร้อน แก้กระโหลก ทาวิเศษนัก
 ๑ รณบก ๑ แก่นขุนนาค ๑ ล้อมเทศ ๒ คอไปทั่วทั้งกระโหลก
 อันเป็นเคารบ ๑๓ ๑๔ ๑๕

๑. คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒

๑. คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒
 คุรุณมคฺค คุรุณมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒ อัครมคฺค ๑๒ ๓๒

ซึ่งทั้งนี้ให้ให้ล้อยสืบกันมานั้นสูญหายไปเสียบ้าง ก็ยังมีอยู่ก็ไปลาศคตกเคลื่อนไปบ้าง
 ได้กรมหมื่นอุปตติยหฤทัย าก็ทาบทมฉบับคำให้การแพทย์ทั้งสิ้น มาชำระสอนสอน
 ได้ถูกกันที่แล้ว ตั้งมาให้กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณสทั้งนี้ให้ เพื่อเป็นต้น
 พระราชฤศด เป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ แลตำราแปลนกินสืบไป

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมหมื่นอุปตติยหฤทัย
 พระยาอมรวิมลประสิทธิ์ศิลป์
 ท้าวพระพุทธรเจ้า
 พระพิทักษ์ภูบาล
 หลวงสิทธิการ
 รุนทรแพทย์

ได้ชำระทรรคคำให้การโดย ถูกกันที่แล้ว

ซึ่งมอบมาในกรมอาลักษณ์ ท้าวพระพุทธรเจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นอักษรสาส์น
 โสภณ แล หลวงสาประเสริฐ
 ได้ถูกกันที่แล้ว ได้ชำระทรรคคำให้การโดย ถูกกันที่แล้ว
 วิก หมื่นนิพนธ์ไพฑูริย์ รุบอักษรไทยเส้นตรงทุก ๆ ๑ วรรค
 ท้าวพระพุทธรเจ้า รุบปฏิภาณพิริย
 รุบสุวรรณอักษร ได้สอบทานถูกต้องตามฉบับ

พระคำให้การโดย เล่ม ๒ โดยสังเขป

๑๐ สิทธิการีย ารกต่างลักษณะกระโหลก ๑ อันมี เลิกขึ้นเป็นอุบาสิกะ
คือกระโหลกนั้นเป็นเคาะบ ๑๐๐ เลิกเพื่ออาหารที่บริโภค เมื่อท้องเปล่า
อยู่นั้น ยังมีไว้บริโภคอาหารเข้าไปก็สงบเป็นปกติก็อยู่ ก็นับบริโภคอาหาร
เข้าไปได้มากเล็กน้อยก็สิ จึงจะทำให้ผู้นั้นมีอายุจาก มงที่ให้ (๑๕๖)

ม่งที่ให้แน่นหน้าอกเลหะโยค ๑ ให้ทยอยไม่หักออกท้องคัมประตึงระลึงไหทย
แล้วกระทำให้แน่นขึ้นมากแต่ท้องน้อย ๑ ก็เคาะกะเจ้แทนขึ้นไปไว้ระบบริโภคอาหาร
ก็มีไว้คุมกัศกต่าง ๑ ถ้ากระแก้ทันให้เลหะยานนี้ ๑
๑ การาน ๒ ส่วน กนพ ๑ ส่วน การะบุร ๒ ส่วน พริกไทย
มะทาหิง ๑ ส่วน ลิงละ ๑ ส่วน ยาก ๑๒ ส่วน จิงแห้ง ๑๖ ส่วน
ก็ปัส ๑๔ ส่วน ทำเป็นอนุบกละลายน้ำผึ้งกินหนัก ๑๐ แก้วกระโหลกขึ้น
ทยอยเลคหนัก แล้วจึงแต่งเลหะที่เท่าสิคะเท่าที่เลหะทางให้กิน อันมีอยู่
ในลักษณะกระโหลกปลาไหลอันเป็นเคาะบ ๑ นั้นมาให้กินเป็นยาประทุ แก้วกระโหลกขึ้นเล็ก ๑

๑. อนึ่งยากระโถยกันนี้ เตาโกฐกัฬี ผลอินทน์ กระวาน ทนพสุ
 พริกหอม พริกทาง ประเพ็ชร์ เปตัก ๒ สิ่งละส่วน กันท ๒ ส่วน
 ามันจ้อย แห้วหมู ผลพิลังกาสง ไกรโศรื้อ สิ่งละ ๔ ส่วน
 กี่ปี่ลี สัตถ์คุณ สิ่งละ ๑๖ ส่วน ใบกะเพราแห้ง ๑๒ ส่วน

ทำเป็นรูนบกตะลายน้ำร้อน กินแก้กระโถยกันซึ่งกระทำให้เสียคนนั้นหาย

๑. อนึ่งเตากระเทียม ผลอินทน์ กอกอินทน์ กระวาน ทนพสุ กี่ปี่ลี
 เมล็ดในกระเบา บุกรว กะทาสแก ขุกพิศ สิ่งละส่วน รกมูก
 พริกเทศ สิ่งละ ๔ ส่วน พริกไทย ๑๔ ส่วน ทำเป็นรูนบก

ตะลายน้ำร้อนก็ให้ดื่มถึงได้ กินหนัก ๘ แก้กระโถยกันให้หายเสียในอก
 เกลให้เสียกแพททั้งก็กิน เกลให้ละกันหนาวเย็นก็เมลดเพบก็กิน

กินยานี้หายสิ้นทั้งกล่าวมาวิเศษนัก

๑. อนึ่งเตาผลอินทน์ กระวาน กี่ปี่ลี พริกไทย จิงแห้ง รกมูก
 สะค้าน ผลสลอก เหมอมากทำเป็นรูนบกตะลายน้ำร้อนกินหนัก ๘ แก้กระโถย
 กัน อันกระทำให้หายเสียในอกนั้นหายทุกประการ เกลท้องร่วงพวงมาน มี
 กระโถยทั้งปวง นั้นหายวิเศษนัก

๑. รานอนหนึ่งเตาผลอินทน์ กอกอินทน์ กระวาน ทนพสุ สิ่งละส่วน

มะทาฬิ ๒ ส่วน ตรีภะฐก โกฎน้ำเก้ สิ่งละ ๓ ส่วน ผลมะทามป้อม
 ส่วน ทำเป็นอนุบถละลายน้ำผึ้งได้กินหนัก ๘ แก้วกระโสมก้น เทยโศคนิกเล ๖
 ๑๐ สิทธิกรีย จะกล่ากลกษณกระโสมโรก อันยังเกิดขึ้นเป็นอนุบถิกะ
 คือกระโสมเสียก นั้นเป็นเคารบ ๑๔ เกิดเพื่อลมระควิรขึ้นมาแก้แม่เก้
 จันทมตำเล้นละกิก กระทำให้ปากบดทั้งทั้งกั แล้วขึ้นเสียกเด
 ทบิโคงทั้งสองรังทั้งระกอก บงกัให้บไปทั่วทั้งกั แพทย์ระกษา
 ให้หนักเสียก่อนให้คตยาแล้ว หึงแก้งยาให้กินก่อนไปคตกถกถกให้ ๕
 ๑ ยาแก้กระโสมเสียก เสงทัง นอแรก เสงเสื่อ เสงหารเจ้า

เสียวหมี่ เสียวหมู เสงแพะ เสงกูป เสงทวง เสงกระปือเือง
 ยาทั้งนี้เอาให้เป็นกั รกท่าหลวง ละกัน ไบคนทีลือ ไบยังทกย
 ไบระเกา เปล้าทั้ง ๒ กับเก้ทั้ง ๒ รกทมน้อย โลกนง ทิศนาก
 กักัน ไกรเกรือ ทัตูล ทวักไทย หิงแพะ รมินอ้อย โกฎทั้ง ๕
 เกียนทั้ง ๕ ผลนทณ ันทณทั้ง ๒ เสงเมอริกทำเป็นอนุบถทำแก้งให้
 ละลายน้ำร้อนแตรกคิมเสนกั กัณแก้กระโสมเสียกบทั้งกั ทมตำเล้น
 ละกั แพทเซยอกอก เสงทบิโคงทาสีนิวิ เสงคนิก แลลมกระโสมทำพกนี้
 รอบบแก้งอนเณนเลสุ่ม มิไกรรอบบารก่อนร้อนแพทยทั้งหลายทั้งรู้

๑ ยาประทุกระไสยเสียก เขาผลารันทน์ กอกรันทน์ กระทาน
 ทานพลู สีปสี พริกไทย จิงแห้ง ผลมะกุ่มอ่อน แห้วหมู
 บระเพช ผลพิลังกาส์ แก่นมะหาด เทกมูลเพลิง ละค่าน
 หัฟลุ ผลสลอกประสาระเสวสีละ ๒ ส่วน กฤษณา ๑ ส่วน
 รากโค้วเครือ ๑ ส่วน ทำเป็นรอนบกละลายน้ำผึ้งพินหนัก ๖ แก้วกระไสย
 เสียกในท้อง แลแน่นอกนั้นทายทุกประการ แลแก้ลมกล่อนเสลด
 พริกก็กลั๊ก แก้วทั้งสี่โอแลสันนิษาก ๖ ทำพวกก็ไกวเสตนิก ๖
 ๑ อนึ่งเขาแก่นลัน รากคกแก้ว รากมูลเหล็ก รากเสลมสาร

รากมะคังทัง ๒ ผิวมะกรก ผิวมะนาว ผิวมะขี้ ผิวลังกาส์
 หัง ๒ | ทำยาทั้ง ๒ | หมูสีเครือ ลูกมูล หญาไกร
 เชื้องเพชมา ละค่าน รอบระนางทั้ง ๒ บระเพช รากแก้สัน
 สหัตถ์คุณเทศ รากกาเหว่า รากมะหม รากกุ่มทั้ง ๒ กระเทือ ไพล
 ๒ ๒ รก:ทย หอม กระเทียม จิงแห้ง พริกไทย เขาเสลมอก
 ทำเป็นรอน เกล้าน้ำผึ้งได้ ๖ วัน รังบกกิน เห็น ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 แก้วกระไสยเสียกแลกรอบกระไสย ๒ ๒ ทำพวกแล ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖
 ๑ สิกขิกกรีย ระกัถาลักษณกระไสยโรก อนึ่งเอิกขึ้นเป็นอุษาคีระ

คือกระโถยเพลิง นั้นเป็นเคาบ ๑๕ เกิกเพื่อเกิกรุก ๓ ประการ
 คือ ^{อัสทวิษัณวารสี} สุนกะปักสี } ทั้ง ๓ นี้ให้เป็นเหตุ กระทำให้กับแก้เวลา
 ปรีทหัทสี }
 บ่ายให้รักษาแกง ให้คบอยู่ยอกอก มักเป็นฝีมือพรท
 ให้บามเหล้าให้บามท้องให้บามแก้ ให้ทเยนแก้ร้อนในคัวเพลิงเผา ะ

ก็เหนือละคือ ๓ นั ให้ทุกให้แกกในอกให้เสียกสิ่งจระโหวทกักมิได้ ะ
 กุบักฆฏ ฆกรบเป็นกำลัง บริโภคอาหารเท่าไปให้พวสีกพะอมให้ท้องจัน
 เสดมิไก่อมิไก่อลายลม ให้แน่นบริโภคอาหารมิได้ ให้เสโทกทุกทุกเส้นขน
 ทัทะแก้เฮาเมลกในมม่วงพทน หอยกบ หอยทกย หอยาม

หอยแกง หอยสังข์ เมลกในมะระ ยาทังนี้เสให้ใหม่ เหาเสมอาก
 บกทำแกงให้ละลายทุก กินแก้กระโถยเพลิงทายีเสศนิก ะ
 ๑ อึ่งเฮาผลมะกรุกผล ๑ คัมให้เปื้อย แล้วเฮาเบญจนา ทั้งจัน
 ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐
 ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐
 ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐
 ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
 ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐
 ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐
 ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๑ อนึ่งเตาพริกเทศ ๑๐๐ เมล็ก พริกไทย ๑๐๐ เมล็ก ผักกระเทียม
 ทั้ง ๓ อย่าง ทุบให้ละเอียด โขลกให้ละเอียด ทุบด้วยไฟ สี่ลง
 ทำเป็นอนุบดละลายน้ำ ส้มตำ กี้ไก่ น้ำ มะนาว กี้ไก่ ให้อินหนัก
 แก้วกระโถยเพลึง ทวยเสกนก ไข่ไข่แล้ว

๑ อนึ่งเตาหมะรามบ้อม ๑๕ เมล็ก สมอไทย ๒๐ เมล็ก สมอ
 ทิเลก ๒๕ เมล็ก พริกไทย ๕๐๐ เมล็ก กีบสี ๕๐ กอก โขลก
 ทุบให้ละเอียด ทุบด้วยไฟ สี่ลง ๕๐ เกลือสมก
 ทำเป็นอนุบดละลายน้ำ ส้มตำ กี้ไก่ น้ำ ส้มตำ กี้ไก่ ให้อินหนัก

แก้วกระโถยเพลึง พริกตำมานั้นทวยเสกนกแล้ว

๑ สัตถิกริยา ระกล่าดักขณกระโถยโรกอนม้งเกิดเป็นอนุบดกระ สี่ลงกระโถย
 น้ำนั้นเป็นเคาณ ๑๖ เกลือเพื่อ โขลก น้ำมะนาว ส้มตำ ทั้ง ๓ นี้ เป็นประการโท
 ประการหนึ่งก็สี เป็นทั้ง ๓ ประการนั้นก็สี เรียกทำกระโถยโกลิก

ให้เป็นเหตุ ถัดทวิทั้งโกลิกสี ๓ นิ้ว เฝ้าอยู่ในคำกริมทวิกรท
 โฉนแล้ว ถัดบุษย์ทั้งเหนือสี ๓ นิ้ว เฝ้าอยู่ในคำกริมมูดา
 ปากันทิกานั่นแล้ว ในที่นี้ระกล่าแก้วกระโถยอย่างเสียบ ทำทั้งเกก
 จินแต่ผู้โก กระทำให้ปากบดถึงขอกอกทั้งระกลาใจ แล้วทั้งสามขึ้นไป

๑ ยาสมาณแลทำเวรียทุกเขาในลันทน์ กอกรันทน์ กระเวน กั้นพุก
 สุมดแล้ง บุกรอ กอชย อุดพิศ กระกษทั้ง ๒ พักแพวแก
 กระเทียม สึงละลั่น การะบุร ๒ ส่วน เบญจกุก สึงละ ๔ ส่วน
 พริกไทย ๕ ส่วน ทำเป็นทูนบกคละตายน้ำร้อนก็ไค้ น้ำ สึง
 ส้ม ๓ | ก็ไค้
 กินเป็นยาสมาณแลทำเวรียทุกสุมดกุน กระไลยน้ำเด็กแก้โลหินนินทนายิเสกนิก
 ๑๒ สิกิริกรีย ระกถาลคณกระไลยโรจนบงเก็จขึ้นเป็นอุบักคิ
 สือกระไลยเชือกนินเป็นเคารบ ๑๒ ทั้งขึ้นแก้หัวเห่น หยั่งขึ้นถึงหัวค
 แหงกูรแท่งเหล็กให้แน่นโคทเป็นกำลัง ให้รูกเสียดเลให้รูกอุทประคระ

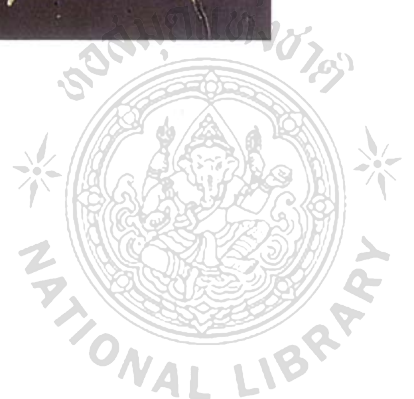
เลให้ประคระนึ่งทำเป็นมัน แลวกระทำให้บริภคคทาหมิไค้ให้อิมไป
 ให้หีบเป็นเวลา บางทีให้ร้อนบางทีให้หนา ก่อนวกรังกลายลงผ้อยหนึ่ง
 ทำมิไค้มากให้ถึง แกะระยอทลงก็มิไค้ คุบทุกกลเขาเหลกมาเสียบหัว
 มีกามพทนาเป็นกำลัง ถ้าระแก้ทำนให้เฮยารานนนี้
 ๑ เชือกเถาวัลเหล็ก เชือกเถาหนัง เชือกเถาร้อยปลา เชือกเถา
 ทายกิบ เชือกเถาถักลอบ แก่นมูลเหล็ก พระยามือเหล็ก
 แก่นมหาก แก่นปฐู แก่นมะขาม แก่นละมก แก่นมะทง
 แก่นเทศ แก่นลั แก่นประทุ แก่นกันเกก รากกันเกก

เปลือกกันเกก สิ่งละ ๔ สมอไทย ๓๐ เมล็ด มะขามป้อม ๕๐ เมล็ด
 สมอพิเภก ๕๐ เมล็ด / เถกมูก ๒๕ สะค้าน ๒๕ จิงแห้ง ๑๐
 ทัพพี ๑๒ สีสี่ ๒๒ กัมภามวิจิให้กิน แก้กะโหลยเขือก
 แลกระโหลยทั้งปวง ทาวิเสก แล (๐) ๗๕ ๕
 ๐ หนึ่งเตาแก่นปรุ แก่นมะตาก แก่นมูลเหล็ก แก่นเสม
 กี่ ๒ แก่นสน เทพทโร ทักัน เขือกเทพหนึ่ง
 พระยามือเหล็ก ผลานัน กอกันกัน กระวาน กานพลู
 เกียนที ๕ กระบุง ติ๊กะฮุก สิ่งละถ้วน กระกุกุเหลือมเส

กระกุกุแพะเส กระกุกุเสื่อเส สิ่งละ ๒ ส่วน รากทัพ
 สะค้าน เถกมูก สิ่งละ ๔ ส่วน กัมภามวิจิให้กิน แก้กะโหลย
 เขือกซังก้ามาแลนั้น ทาวิเสกนิก ๗๕ ๐๐๐
 กลับ

• อึ้งเขาแก่นขุนหนั แกแกล กระปือเทกัว เทพธาโร
 เปลือกสมุลเห้ รกกระทังบาย แผลกหอม ขมิ้นอ้อย รกทัก
 ปลากแกล สังกะสีน ยาเข้าเยน ๒ ส่วน เชือกเทศทัญนง ๓ ส่วน
 กรีกะฏาก สังกะสี ๕ ส่วน ทัมคามวิริให้กิน แก้กะไลย เชือกทวยแล

๑ อึ้งเขาแก่นสน กรีกะ วิ แก่นประทุ แก่นปฏู รันทน
 ทัง ๒ โกฎกันทัก เขียนทก เสมอภาค ทัมคามวิริแกว
 สันตัมกินแก้กะไลยเชือก ซึ่งกระทำให้รักปะสวระนุ้ยทวย แล ๖๕
 สัททิกวีย ระกสวาลักษณกระไลยโรก อันพะเกิกจันแปน
 รุกะกิกะ คือกระไลยลมประมาณนั้นแปนเคาเบ ๖๖ เกิกเพื่ออังกะรอก
 ประมาณกันเทกั้งเหนือระเกือเท่าลมะเกือ กระทำให้รักเสียกให้แน่นเลอก
 เปนกำลัง แล้วยกระทำให้ทวยโรกเดทวยไลยขึ้น ให้บิโรกอาทรมิได้
 ให้เสียวแปลบปัดไปทุกเส้นรณ กับบุดคดเดาเมมาแกงลงทั่วทั้งกายกัณนี้

๑. ถ้ากระแทกเข้าปากเปิดทำมือ ๑ กระเทียมมุก ๑ พริกไทยทะเล ๑
 ผลมะขาม ๓ ผล การบูร ๒๔ จิงสก ๕ น้ำผึ้ง ๓ ทะดอน
 ทำเป็นขุณปลูลงตามแก้รอบปากให้ หักกินหนัก ๕ แก้กะโหลยลม
 ประมาน แลกระโหลยทั้ง ๒๒ ทำทกนันทยวิเสศนิก ๗๕

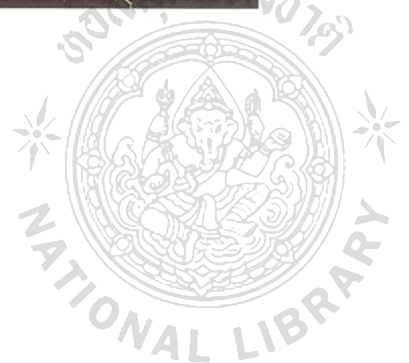
๑. อนึ่งหากกลืนกั๊กทั้ง ๒ สิ่ง ๓ ส่วน แลขุมลเหล็ก สิ่ง ๔
 ส่วน รกโลกกะออม รกทกขากาน แก่นสีกหิน สิ่ง ๕ ส่วน
 รกกะทกกร ๖ ส่วน รกหัทธ รกเทศมุล แก่นมะเกลือ
 สิ่ง ๗ ส่วน แก่นแสมสาร แก่นแสมทะเล แก่นปฐ ๗๕

๑. แก่นมะตากสิ่ง ๑ ส่วน รกทองแบก ๒๐ ส่วน ผักเสี้ยนสี ๒๔
 ส่วน ยาแก้เขนทั้ง ๒ สิ่ง ๓๐ ส่วน ท้มคามวิริไว้เมื่อระกินเซาะทะพัง
 การบูร พริกไทย สิ่ง ๒ ส่วน จิงแห้ง สิบสี่ เซาเสมอภาค
 ท้มคามวิริ ให้กินแก้กะโหลยลมประมานทกนันทยวิเสศนิก ๗๕

๑. อนึ่งหากกลืนกั๊กให้เตรียม แห้วหมู อุกพิศ การบูร
 สิ่ง ๕ ทำเป็นขุณแล้วจึงเอาเบญจมูลเหล็ก ใบคนทีสีส ท้ม ๓ เหา ๑
 แล้วจึงเอายาผง ปลูลงในน้ำยานั้น ให้กินแก้กะโหลยลมประมานซึ่งกระทำ
 ให้รูกเสือก ให้แน่น น้ำอกนันทยวิเสศนิก ๗๕

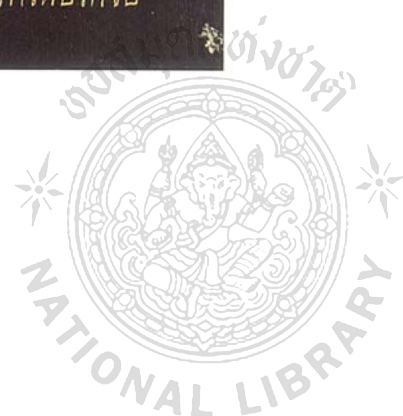
๑. อนึ่ง เสาทกบุกรเวศทาย เบนรูกักเก้ หอมแกง ทักกระฏาก
 กระทกรก เสนอภาคคัมภีร์วิธี เมื่อจะกินเขาเกลือกำหัก กินแก้
 กระโถยลมประมาณ นั้นทวยแล ๗๕
 ๑. อนึ่ง เสาทกประจำศักราช รุกบุกรเวศทาย รุกกระพ้อชาก
 จิงแห้งสังคาล์วน พริกไทย ๓ ส่วน ทำเป็นอนุบกละลายน้ำกระเมง
 กินแก้กระโถยลม ทวยเสศนักแล แก้ทั้งกล่อน ๕ ประการ
 แก้ตบหลังแก้จุกเท้านองคู้ แก้เมื่อยมือเท้า ก็ทวยทวยตามาได้ดังนี้ ๗๖
 ๑. สัททิการิย ระกล่าทวยลักษณะกระโถยโรค อนึ่งอนบงเก็กขึ้น

เพื่อทวยมีประเวศ ๔ ประการสืบต่อไปคือเก็กรโถย ทโยกรโถย
 ทโยกรโถย ปุ่กรโถย ลักษณะซึ่งมาทั้งนี้อาทวยสำแดงไว้ในคำกั
 กระโถยสากบั้นปลายนั้นเป็นอะสาน แพทวยทั้งหลายถึงรู้ดังนี้ ๗
 ในที่นี้ระกล่าแก้กระโถยโรค อนบงเก็กเพื่อเก็กรโถยบั้นก่อนเป็นปฐม
 กล่าทคือเพ็งททุกทั้ง ๔ มิได้เป็นปรกติ เกินมิได้ทลอรกทั้งเท
 จึงให้บริกแปรปรวนเป็นไปทางต่าง บางทีทั้งในนภีแลนอกกระทำให้แน่น
 นอกบวโรกษาทามิได้ บางทีให้รูกันจระทกไททวย แลให้ร้อน
 ทพิพิงเส บางทีให้เสโทแกกทุกเส้นรอน กระทำให้รูกษุนั้นแก

ลิกขิกิริย ะกลักร้ายลิกขิกิริยไวยกอนึ่ง อันมั่งเิกกิ่น
 เพื่อทไยทกุนั้นเป็นเคารบ ๒๐ แลทไยกระไสยไวยกอนึ่งเมื่อทำเวปนั้น
 ทั่ว รื่น กิกิ ทำเวลาเช็ดตาปลักน้อยทุกคนก็ ทำเวลา บ่าย
 สี่เป็น กระทำให้ทุกจันมาแล้วกกับบคอกเอาทพอก ให้อ่อนในอก
 ให้อ่อน เติให้บคอบเป็นกำลัง ทำะบริโภคเอาทสี่โก
 สี่หนึ่งกิกิ ทำอ้นร้อนหึ่งจะกลายปลักน้อย ทมชารยท่านกล่า
 ไก่กึ่งนี้ ๑ ทำะแก้เอาผลารินกน กอกรันทน์ กระวาน กานพลู
 เกียนทำ พักแพะแก๊ อกมูลเพลิง กีบสี หิแห่ง กระเทียม

บุกรอ ๑ กลอย ๑ อุกพิศ ๑ กระดาษทั้ง ๒ สี่ละส่วน ๑ กระบุง ๒
 ล้วน พริกไทย ๒๐ ส่วน ทำเป็นรอนบกละลายน้ำส้มตำกิกิ น้ำจิงกิกิ
 น้ำร้อนกิกิ ให้อ่อนหนัก ๘ แก้วไยกระไสย สี่กระทำให้ทุกจันมา
 แลให้รบให้กิกิให้ทอก ในทพอกนั้นทอยเส (๑)
 ๑ รอนหนึ่ง เอาทก มะทาหิง กีบสี สี่ละส่วน เกียนทำ ๒
 ล้วน กระบุง ๑ ล้วน มทอลสุทริ ๒ ส่วน ไททแท่นกข
 พริกไทย ผลกระวาน สี่ละ ๑ ส่วน ทำเป็นรอนบกละลายน้ำจิง
 ให้อ่อนหนัก ๘ แก้วไยกระไสย สี่กำเริบในเวลาบ่ายกระทำให้บคอบ

ในอกให้ร้อนในอกนั้น ทาขี้เสกนิกเล ๗๖

๑ งามนหนึ่ง เฉากิริจะชุก พริกขี้ปูน ปูนขาว สิวามะกรูด
 สังกะสาม ผักเปกแกง พญูแกง สหคคุณเทศ สังกะ ๒ ส่วน
 รากส้มกุ้ง ๓ ส่วน แก่นมุลเหล็ก แก่นเสมสา รากเสมทะเล
 มกยอบ เลกมุลเพลิง สังกะ ๔ ส่วน เปลือกกันเทศ ทักัน
 ผลผักชีฝรั่ง ๒ การะบว สังกะ ๕ ส่วน เปล้าน้อย ๒ ส่วน ทำเป็น
 รุกนบกดละลายน้ำอ้อยแกงก็ไก่อ น้ำส้มลำก็ไก่อ น้ำขิงขมิ้นก็ไก่อให้กินหนัก ๗ แก้ว
 กระโหลยซึ่งกระทำให้ รบ
 กัก
 ทอก ในทรวงอกนั้น เเดแก่ รุก
 แกก นุ่นทาขี้เสกนิก ๗๖

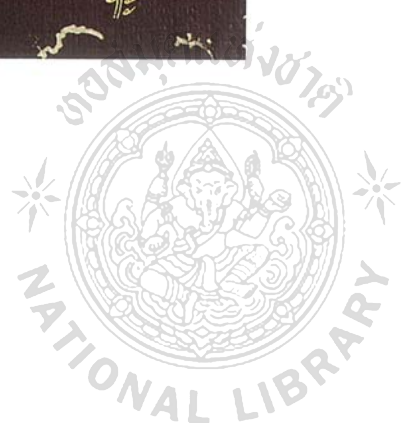
๑๐ สักริกิริย ๗๖ ทาขี้เสกนิกกระโหลยโรกอน ๗๖ อันขี้เก็กเพื่อ
 ทาไปทกขี้บักนั้นเป็นเคาบ ๒๑ เเดเมื่อลักษณะนึ่งเก็กนั้น มีประเภท ๓
 ประการ ประการหนึ่งเก็กเพื่อโลหิต ประการหนึ่งเก็กเพื่อน้ำเหลือง
 ประการหนึ่งเก็กเพื่อเสมหะ เเดก่าเนกซึ่งกล่าวมานี้จะเป็นแก่ประการใด
 ประการหนึ่งก็เก็ก เเดเป็นทั้ง ๓ ประการก็เก็ก ท่านเรียกว่ากระโหลย
 โลหิต ถ้าสักริกิริยเก็กได้เสร็จ ๓ นิ้ว ลักษณะทั้งนี้มิอยู่ในคำกริยโรกอน
 ไน้นแล้ว ถ้าบุรุษทั้งเหนือสรีระ ๓ นิ้ว กุทะกันกับสักริ
 อันนี้วิธการอยู่ในคำกริยมิใช่ปากนิกนิกไน้น ในทรวงอกนิกนิก ยกกกล่าวแก่

ลักษณะกระโหลกนี้เป็นอย่างเดียว ทำเลกกระโหลกนี้ยังเกิดขึ้นแก่บุคคล
 ผู้ใดแล้ว กระทำให้ปากบวมถึงขอบนอก ให้ขอบปากถึงระตอกคอก
 ทางที่ทั้งตามขึ้นไปกับเลกหัว ทูลล้มเพทรวงเลกสี่ปลาก ทามอการย
 กลักหัวคณ ทำระแก้เอโกฏทั้ง ๕ เกียนทั้ง ๕ กอกบ้น่า
 ทั้ง ๕ สิ่งละ ๒ ส่วน เบญจมูลเหล็ก สะก้น หักพญ
 สิ่งละ ๔ ส่วน ผลันท่น กอรันท่น การาน ทานพญ
 กอกพิกุล กอกบ่นนาก สิ่งละ ๖ ส่วน ะลุค โลทน
 ผักกรพุกน สิ่งละ ๔ ส่วน ยาก ๑๐ ส่วน กอกค่นฝอย ๑๒ ส่วน

๖๖ ส่วน คัมคามวิธีให้กินแก้เอาไปกระโหลก ฟังกระทำ
 ทการให้เป็นไปทั้งทั้งทุกส่วนแล้วนั้น ทาบริศคณิกเล ๗๕
 ๐ านนหนึ่งเอากิริกะฎก ส่นล้ม สิ่งละ ๒ ส่วน ยาเท่เยนเหนือ
 โคกกระสุน สิ่งละ ๒ คัมคามวิธีให้กินแก้เอาไปกระโหลก ฟังกระทำ
 ทการทั้งกลักแล้วนั้นทนายเล ๗๕
 ๐ านนหนึ่งเอ ผลันท่น ทานพญ ทริกะฎก สิ่งละส่วน
 แก่นแถมกระเล ๒ ส่วน ทำเป็นทวนบลดะสายนักกระสายอันควรแก้โรคให้กิน
 ๖๖ ฟังกระทำให้ ๖๖ ให้ขอกอก นั้นทาบริศคเล ๗๕

๖๐ ลักษณกรีย ารกลทกัณยลักษณกรียไสยไวคองนี้ อนันตเกิกเพื่อ
 ปถวิททวิบักินนี้เปนเคารบ ๖๒ ลักษณะเมื่อจะบังเกิกนั้นก็เปนกอนจันทมน่าเห็น
 ทั้ง ^{ลัษ} ^ณ กิสิ แล้วเลื่อนลงมาอนันต ทำวิบฟกจันทองเทมิได้
 ารกระทบแก่ลัษณักมิได้ ให้ตบเสียดกลองถึงหัวใจ ให้เสียดกามภพ
 แลทรวงอก ให้ไปกราบในอกเปนกัณย แลให้เหบไปทั่วสรรพางค์กาย
 ให้เมื่อยบวักหัวเห่นแคว่นะโลก ให้ถ่วงถึงไปทวารเบา แลให้ท่อน
 เปนกัณย บริโลกหาหามิได้ไม่มีโรค บางทีให้บสบก้อนระกันหนา
 มักให้หยาก ^{เมื่อบ} ^{ทวน} หักหยากทั้งนี้มิได้รอบแก่วโรค บุรุษยลักริเปนกัณย

อนันตลักษณกรียไสยทำพวกนี้เกิกเพื่อลพพรกิก คือองปึกฆฏทำเนิก
 แก่ปถวิให้เปนเทก ทามอาทรรยกลัษณักนี้ ภาระแก่เขาโกฏล
 โกฏเรมา โกฏกัณย เทียนคำ เทียนท เทียนคาคักกะแคน
 เทียนแก มะทาพิง ยาก สหัตถ์คุณเทศ กานพูก คีปสี
 การะบุร สัณสะวัน ๕ ส่วน ฤกษลเพสิ ๕ ส่วน ฤกษลแก ๖ ส่วน
 ฤกษลหรือ ๔ ส่วน ฤกษลไทย ๑๐ ส่วน ทำเปนอนุบกละลายน้ำ ^{มะรุ} ^ก ^{ก็ได้}
 น้ำ ^{ลัษ} ^ณ ^{ก็} ^{ได้} ให้กินตนัก ๘ แก่ปถวิกรียไสย ซึ่งกระทำได้
 เสียดกามภพแลทรวงอก นีนทาพิเลศเล

คัมภีร์ตักกศิลา เล่ม ๑ - ๒

คัมภีร์ตักกศิลา บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับโรคไช้ชานาชนิด ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไช้พิษ ไช้เหื้อ ไช้สายฟ้าฟาด ไช้ไฟเดือนห้า ไช้สังวาลย์พระอินทร์ ไช้ลากสาด ๙ ประการ ไช้กาล ๑๐ ประการ ไช้หัวदन้อย ไช้หัวदनใหญ่ ไช้ก่าเดาน้อย ไช้ก่าเดาใหญ่ ไช้ ๓ ฤดู ไช้สันนิบาต เป็นต้น

ความรู้เรื่อง “ไช้” ในคัมภีร์ ไม่เพียงบอกชื่อชนิดไช้ สาเหตุที่ทำให้เกิด ลักษณะอาการ และยารักษาเท่านั้น แต่ยังมีเคล็ดวิชาเกี่ยวกับการเดินทางไปตรวจคนไช้ การวิเคราะห์อาการในเบื้องต้น เพื่อให้รักษาและวางยาได้ถูกต้อง ทั้งยังต้องตรวจสอบ วัน เดือน ปีเกิด ธาตุประจำตัว ภูมิประเทศ ที่อยู่ ของคนไช้ วัน - เวลาที่เริ่มเป็นไช้หรือที่อาการกำเริบจึงจะสามารถวิเคราะห์โรคไช้ นั้นๆ ได้ถูกต้อง หากหมอตรวจไม่ละเอียด หรือไม่ครบถ้วนถูกต้อง แม้ให้ยารักษาไปก็อาจทำให้คนไช้มีอาการกำเริบถึงตายได้

พัดธงจีนไว้ให้สอยสับกันจนสิ้นบุญไทยไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ก็ปลาทกคดากเคลื่อนไปบ้าง
 ให้กรมหมื่นภูษิตวชิรญาณ จิตหาบกรมฉบับคำสรีรไทยพอสั้น ภาชนะสอยสับ
 ให้ถูกกันเสียแล้ว ส่งมาให้กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณสรีรจีนไว้ เพื่อเป็นส่วน
 พระราชกุศลเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ แลสำหรับแผ่นหินสับไป
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมหมื่นภูษิตวชิรญาณ
 ทำพระพุทธรูป
 พระยาอมรสาครประสิทธิ์ศิลา
 พระทิพภักษุญาณ
 ได้พระกรรมคำสรีรศักดิ์สิทธิ์
 ถูกกัน
 คือแล้ว ส่งมอบมาในกรมพระอาลักษณ์ ทำพระพุทธรูปพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ แลขุนมหาลักษิณหาร ได้พระกรรมคำสรีรศักดิ์สิทธิ์แล้ว
 จัก รุนหมื่นภานุภักดิ์ เขียนอักษรอมรินทร์ทอง
 หมื่นนิพนธ์ไพเราะ รุนอักษรไทยเส้นหรรษา
 ทำพระพุทธรูป รุนปฏิมากร
 รุนอักษร
 ได้สอยสับทุกองค์ตามฉบับ
 ๑ พระคำสรีรศักดิ์สิทธิ์ เล่ม ๑ โดยสังเขป ๗๑๐๐๐

๒๐ สัตหิกรียะ จะกล่าวถึงเมืองคักกะสีลา เกิดความไข้เจ็บโรคเมื่อท่าลงเมืองท้าวพระยา
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั้งปวง เกิดความไข้เจ็บมกยเป็นอันมาก ซึ่งคนที่เหลือทยนั้นออกพัก
เมืองคักกะสีลาไปยังเหลือแต่เปลือกเมืองเปล่า ยังมีพระฤๅษีองค์หนึ่งมีนามชื่อโรโฆปัทม
เทียวโคจรมาแต่บ้านพระหิมพานต์ จึงเห็นแต่เมืองเปล่าเห็นแต่ซากศพมกยกองทั้งบ้านเมือง

เธอก็จึงพิริวพบซากศพนั้นจึง เธอจึงถามว่าท่านทั้งหลายนี้เป็นเหตุอะไรจึงล้มตายเป็น
อันมาก ผู้คนทั้งหลายที่ชุมเป็นจีนนั้น จึงแจ้งความว่าท้าวพระยาเป็นเจ้า บ้านเมือง
นี้เกิดความไข้เป็นพิภพทั่วทั้ง ๗ ลงคนไข้วัน ๓๖๐ วันตายลงคนนอนตาย ลงคนนั่งตาย
ลงคนยืนตาย ลงคนตะแคงตาย ลงคนหงายตาย เป็นเหตุเพราะความดังนี้
พระทามคเธอได้ฟังถ้อยคำคนทั้งหลายบอกดังนั้น ก็จึงมีใ้จกรณแก่สัตว์ทั้งหลาย
เธอจึงพิจารณาพิเคราะห์ณณณณณณณณณ ผู้เป็นเจ้าจึงว่าท่าลงเมือง เธอจึงแจ้งพระคำภีร์ไว้เหนือ
แก้วไพฑูริย์ แก้วมรกตคักกะสีลาสำหรับแพทย์ไปทั้งห้า ให้รู้ประเภทอาการเพื่อจะ
สืบลายสัทธิไ้ ในพระศาสนาให้ถว้นหน้าพระพรหม • ถ้าผู้ใดจะเรียนเป็นแพทย์

รกษารักษาไข้พิษไข้เหือด ก็ย่อมมีหลายทำพวก อนึ่งผู้จะเป็นแพทย์รักษาไข้พิษไข้เหือด
นั้น ให้เสกดินโป่งเสกโป่ง ดินท่าเร็ดท่า ดินปลวกเร็ดแห้ง ดินที่สระเร็ดสระ ดินเข้ท่า
เร็ดเข้ท่า เตาเผาคนตายวันเสาร์เอ็ดวันสังการ แล้วให้เอาใบกรพุกษ ใบไชยพุกษ
คนรพุกษใบชุมแสง เตาประสมกับดินเข้ จึ่งปั้นเป็นรูปพระคานคโฬงบูชา เมื่อระบทยา
เชิญรูปพระคานคโฬงไว้เป็นประชน จึ่งทำเครื่องบูชาพระคานค คอกไม้รูปเทียนเครื่องกระยาบด
บายสีที่บายากผ้ารูป มาทำเคารพสักการบูชาพระคานคแล้ว จึ่งเสกยาถวายพระคานค
๐ มหิเรศเสกษรรษฐธูเสก ษรรษฐธูเสก ษรรษฐธูเสก ษรรษฐธูเสก
ษรรษฐธูเสก ษรรษฐธูเสก เมื่อจะไปคุ้งใจให้ว่าพระคานค ให้เสกน้ำล้างหน้ารกท

ที่ผู้จะเรียนเป็นแพทย์ รักษาไข้พิษไข้เหือดนั้นจึงจะคุมอุปการะอันคยาแห่งทั่วได้
แล้วให้เสกน้ำมันกรประคนใจแล้ว ให้พิหารดลใจให้ถ่องแท้ ๖ เมื่อผู้เป็นเจ้า
จะละแวงเพศไข้พิษไข้เหือดละไข้กาล ให้คนทั้งหลายบูชารักษาคืออินทโกที่จะเป็นไข้พิษ
นั้นเป็นกัน ไข้ธักอแวงไข้ช่นกช่นแวง ไข้ตากลไข้ลายพัทก ไข้ระบทยาไข้กระตณ
หิน ไข้ลวกรพระอินทรไข่มุกเมฆไข่มุกนิล ไข้เท้าใหม่ ใหญ่ น้อย ไข้เท้าใบเตรียม
ไข้ไฟเดือนห้าไข้ปลาไฟฟ้า ไข้ ^{ทงระก} ^{การเสียง} ไข้จันทร์ลกร ไข้ลวกร ไข้เมฆลกร ว่าดังนี้
คนทั้งหลายจึงกรบทก ว่าข้าแต่ผู้เป็นเจ้าจะได้โปรดคตทั้งหลายให้หายป่วยหายไข้ทั้งนั้น
ขอผู้เป็นเจ้าโปรดให้ ๖ ข้า ทบทสการไข้เพศไข้ ลักษณไข้ทุกประการ ๗

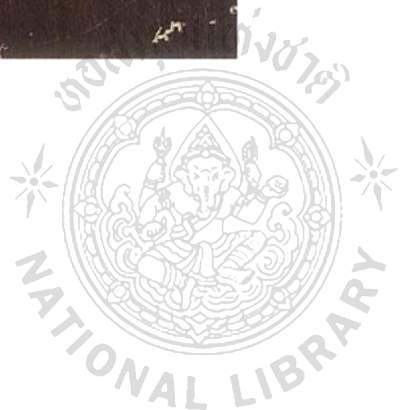
ทรงเป็นพระทัยเมตตาการุณแก่สัตว์ทั้งหลาย ซึ่งอันวอนทวยจะใคร่ให้รู้แจ้งประจักษ์เทศ
ใจเหนือใจพิศมัยนั้น บิณฑิณต่าง ๆ คืออินทิมัง แลพระผู้เป็นเจ้าจึงทำมาไว้จำพวกนี้มียอมห้าม
มิให้วางยารอนเผกยาเบรียอ ยาให้ประคนนวด ยาให้ปลอบปลิง ยาให้ทอกเอาโลหิตออก
ยาให้ทูกน้ำมัน เล้าก็อย่าให้ทูก น้ำร้อนก็อย่าให้อาบยาให้กิน ชุ่มมีความมีผากระเจ้านั้น
ห้ามมิให้กิน ถ้าใครไม่ทำผิดถึงกล่าวมานี้ ก็ถึงมรณภาพความตายดังนี้แล อนึ่งผู้เป็นเจ้า
จะระแวงแห่งเทศทั้งหลายในวังนั ให้ผู้จะเป็นแพทย์พิจารณาจะเลือกในลักษณะใจเหนือ
พิศมัยกลบาง ที่ไม่ชอบใช้ยาอยู่เป็นปกติ ให้เกิดในทวยให้ผูกเป็นแผ่นเป็นเม็ก
แดงก็ตีคำก็ตีเขียวก็ตี เป็นทวยไปทั่วตัวก็มี ผูกวัน ๕๐ วันจึงดื่มไว้ในวัน ๕๐ วัน

ทำพิศมัยต่าง ๆ ผูกขึ้นเป็นแผ่นเป็นวง เป็นเม็กทวยขึ้นมา เป็นคี่แคว่ก็ตีเขียวเป็นคี่นั
กลมเป็นคี่ต่าง ๆ รอดนัยตายบ้าง แลอนึ่งผู้จะเป็นแพทย์ให้เม็กให้พจนิก ให้เม็ก
ยากะทั้งให้ไขมันขึ้นให้ลื่น ถ้ากะทั้งขึ้นมีด้นกลืนเข้าปากกินกินบอ ให้ลงโลหิตเป็น
เลมหะ ลงที่ลงทวยทวยระสวะ ให้บิณฑิณระสวะที่ให้อาเสียนเป็นโลหิตให้โอ
ลงที่ทวยให้ร้อนกระหายน้ำทอนสออีก ดินกระคังคองแรงให้จกกาเหลือกตากลับ ลงที่
ทำพิศมัยให้รับทวย ให้นอนกรนไปไม่มีสติสมประที ให้รับหลับกรนกรอก ๆ ลงที่
กระทำพิศมัยให้บิณฑิณกลืนทำเร็บไปให้เหลิงไปทั่วทวย ถ้าแพทย์ผู้รักเม็กก็กระวอก
ถ้ารักขมิ้นก็กระคายให้ครองพจนิก ทานผู้เป็นเจ้าจึงตำแดงให้ผู้เป็นแพทย์พิจารณา

รักษาไข้พิษไข้เหือดให้ละเลียบ ถ้าไม่รู้จักรักษา ไข้เหือดไข้พิษทันทมิได้ไปรักษาเขา
เห็นแก่ตามืดลึบบัง โลภระเอาทรัพย์เขาทางยาผิด เขากายลงควย พิษมาของตัว
แพทยนี้กระกลในมทอะฉะนรก ถ้าแพทยผู้ประกอบไปด้วยเมตตาจิต เปนมรณาวิ
มีละติปัญญาประกอบประคองรักษาทางยาชอบด้วยโรค เหมือนพระโยคาวจรเจ้าพิจารณา
จะเลียบแพทยผู้นั้น จะทำเวณียะโยนในโลกสมมติ สาธุะยีนามะนาทิวิสลัก
อันเป็นเบื้องหน้า แก่แพทยผู้นั้นพระผู้เป็นเจ้าจึงจะแคลให้รู้แต่เพียงนั้น
○ โฉนึ่งพระผู้เป็นเจ้าจะตกแต่งคำภีร์ให้เหือด แลไข้พิษแลพิษมกอลภายในลักษณะไข้
ให้ผู้นั้นแพทยพึงรู้ให้ล่องแต่ ไข้พิษพิษพิษไข้พิษพิษ แลลักษณะไข้พิษนั้น

คืออักษิณแดง ไห้รับเท้าเย็นมือเย็นให้เท้าร้อนเป้นเปลวไฟให้จากษณแดงทั้ง แลโลหิต
ร้อนเป้นคอนเย็นเป้นคอน หนึ่งมิได้เสมอกัน ลมที่จับแต่ข้างบนเพียง ลมที่จับ
แต่เพียงจนค้ำ ลมที่จับแต่ข้างบน ลมที่ให้ปวดศีรษะให้ผลเป็นแผ่นนิ่วหนึ่งก็มี
สองนิ่วก็มี เท้าใบพุททภักมี ลมที่ผูกขึ้นมาเท้าใบเย็นก็มีทั่วทั้งเท้า แขนงก็มีค้ำก็มี
แขนงนี้เขากว่าค้ำ ถ้าเห็นยังภูกอยู่ไม่จันให้เอาเทียนส่องมือดู แลให้แขนงกระพริบ
ให้กิน ชื่อว่าแก้วท่าคองเขาภักคณท ๑ ภักทักมายม่อม ๑ ภักชิงชี ๑ ภักมะเหือ ๑
ภักทัญณง ๑ ยาทั้งนี้เอาเสมอมากด้อมให้กิน แลจึงแก้ยาประสะกระทั้งฉะนรกนอก
ใบทัญณง ๑ ใบมาม ๑ เอาเสมอมากเอาดินประสิว ได้แก้ภักคณทระส่ายน้ำขาว

ทำฟัน ๗ ถ้ามีไข้กะทำให้ตัวร้อนเป็นเปลว รกมุลกแดงทั้งใบทั้งปาก ๘ ถ้ามีไข้สูง
ทั้งใบทั้งปากเอาเสมอมาก แทรกคินประสิดะลายด้วยน้ำข้าวเท่า ทั้งกินทั้งฟัน ๗
ถ้ามีไข้ให้เอาใบทองหลางใบมนเปลือกทองหลางใบมน เอาสามเอาเสมอมาก แทรกคินประ
สิดะทั้งกินทั้งฟัน (๗) ที่นี้ว่าบ้านค้ำบ้านแคงถือไป ลักษณะบ้านค้ำบ้านแคงนั้น ให้รับเท่า
มือเย็น ลงที่ให้เท้าร้อนมือร้อนให้ตัวร้อนเป็นเปลว ให้ปวกคืดะให้จักษุแดงเป็นลายโลหิต
ให้ร้อนในอก ให้เชื่อมให้มัว ลงที่พิศมกะทำทวยในปากกะทั้งไม่ออก ให้ร้อนในกระเพาะน้ำ
ลงที่ให้ลิ้นกระตังคางแดง ให้ผดออกเท่าวงตะขามอนขัง เท่าในพดทกขังเท่านิ้วหัว
ลงนิ้วขัง ให้แพทย์รักษาให้วิ่งให้งัด บ้านแคงนั้นเขากว่าบ้านค้ำนอกไว้ให้วิ่ง

ถ้าจิ้นคิ่งทวักบรอกขังคางขัง ถ้าจิ้นทั้งคืดคังผลคังคังคัก คืดคังผลคังคัก คืดคังคัม
คืดคังคัมคักคังคังคังคัก บอกรัไว้ให้แพทย์ฟัง (๖) ที่นี้ว่าด้วยลักษณะการเห็น
จิ้นคัมคักคังคังคังคังคัก เป็นผลคืดคังคังคัก คืดคังคังคักคืดคังคัก ลักษณะจิ้นให้
ตัวเย็นคังคัก ให้ร้อนในให้กระเพาะน้ำทำพิศมให้ลิ้นกระตังคางแดง ให้ชากแห้งคองแห้ง
ฟันแห้ง เชื่อมมัวทำพิศมจันคอง ให้เฝ้ารักษาแต่ยังร้อน ถ้าเขือยลออกออกไปอย่า
รักษาเลยอาการนั้นตกใน ๘ วัน แพทย์ระแวกได้แต่ยังไม่ลออกออกไป บอกรัไว้ให้ฟัง (๖)
ที่นี้ว่าด้วยลักษณะเมะเมะมมทานิดถือไป ถ้าถ้าจิ้นจิ้นในเนื้อยังไม่จิ้นหมด มีสันทูน
เท่าผลจิ้งจอกก็มี เป็นเมะอยู่ในเนื้อยังไม่จิ้นหมด ผดทั้งทักก็มีคืดคังคังคังคังคัก

กระทำพิศม์จับเชื่อมมา ให้สิ้นกระตังคางแขง ให้หอบให้สออีกไม่เป็นลมประศิ ให้ชัก
 แห้งฟันแห้ง ให้ถ่ายอุจจาระปัสสาวะไม่รู้ตัวไม่รู้ลึกกว่าชั่วให้เชื่อมมาไปไม่เป็นผล
 ให้สลบ ให้แพทย์พิจารณารักษาให้เลื่อยค ทยตามส่วนรอกส่วนหนึ่ง
 • ที่นี้ว่าท้าวลิกษณไชระมุกต ผลเป็นเม็กเท่าเม็กผลปลิงก็มี เท่าเม็กเทียนก็มี
 เท่าเม็กภักมี เป็นเหล้ากันอยู่เดิมเท่านี้หนึ่งสองนิ้วก็มี ศีรษะทศยอกตามันทั้งหัว
 กระทำพิศม์ให้จับเชื่อมมาไว้ในกระตังคาง ให้หอบสออีกกระทำพิศม์ทง ๆ ถ้าผู้จะเป็น
 แพทย์รักษาโรคที่รอกบึงทงบึง ถ้ารักษาไม่ดีตายหมดคนบอกไว้ให้ฟัง
 • ที่นี้ว่าท้าวลิกษณ ไชระมุกต ให้ผลเป็นวิธลงตามคณินหนึ่งสองนิ้ว

กมัทธกแกงคผลคิลลิกก็มี สีขาวถึงลิกษณก็มี คิลลิกผลคิลลิกก็มี คิลลิกคณินมีก็มี
 เป็นวิธลงตามคณินทั้งหน้าทั้งหลัง ทำพิศม์ไว้ในกระตังคาง ให้ชักมดแมลงแห้งฟันแห้ง
 ให้ร้อนเป็นปลาไปทั้งตัว ให้เชื่อมมาเป็นคิลลิกไม่มีละลิมประศิ ให้สลบลิกษณไชระมุกต
 คณิน ให้แพทย์เร่งแก้ไขให้จงดี จะให้ลิกส่วนหนึ่ง ทยตามส่วนบอกให้แพทย์ฟัง
 • ที่นี้ว่าท้าวลิกษณไช ไฟเคื่อนท้าวทำพิศม์ให้ร้อนในอกไปจนคาง ให้ผลขึ้นที่อก
 คากก็มีแคงก็มี ลีคังปลาไฟให้ร้อนในให้กระตังคาง ให้เชื่อมมาไม่มีละลิมประศิ
 ให้สิ้นกระตังคางแขงให้สลบ จึงบอกให้แพทย์ฟัง ๆ ถ้าแก้สโรคลิกส่วนหนึ่ง
 เลี้ยตามส่วนบอกไว้ให้ฟัง ๆ ที่นี้ว่าท้าวลิกษณไชปลาไฟทั้งทำพิศม์ให้ร้อน

เป็นกำลังให้ร้อนเป็นเปลวรับเอาหน้าคำ จะมูกำออกคำดีเป็นควนให้ช้ำกมแห้งสิ้นแห่ง
 ฟันแห้งให้ช้ำกแตกกระแหง สิ้นแตกกระแหงสิ้นคำเพศานลอกให้ลอบ ไม่ร่ำกสะกิดม
 ประที ถ้าอาการเหมือนกล่าวมานี้จะรอกสักล้านหนึ่ง ทายสักสี่ล้าน
 ๑๐ ที่นี้จะว่าควยลักชนไซ้ เชาโหม่น้อยให้รับทวารอื่นเป็นเปลวไฟ ให้ ^{มือ} _{เท้า} | เป็น
 ให้เจ็บไปทั่วสรรพางค์กายให้เจ็บในเนื้อในกระดูกเป็นกำลัง ให้หอบให้สอึก ให้เจ็บ
 ให้ช้ำ ให้สิ้นกระทั้งคงแข ให้ผดขึ้นมากเหมือนมดกัดเป็นแผ่นทั่วตัว มีขอดแหลม
 ทา ๗ ถ้าแพทย์จะแก้ให้เร่งประทุบยาให้หนัก ได้ขังเสียขังตัวลอกลอกหมดไปทายที่เสีย
 ๑๑ ไม่รอกสักคนหนึ่ง ๑๒ ที่นี้จะว่าควยไซ้เชาโหม่น้อย ให้รับสับทวารอื่น สักพันหน

ให้ช้ำกสักระเป็นกำลังให้รักษนคงเป็นแสงโลหิต ให้เท้าเย็นมือเย็นให้ตบใน ^{เนื้อ} _{กระดูก} | ทำพิคม
 ให้สิ้นกระทั้งคงแข ให้ผดขึ้นมากเหมือนมดกัดเป็นแผ่นทั่วตัว มีขอดแหลมทา ๗
 ถ้าแพทย์จะแก้ให้เร่งประทุบยาให้หนัก ได้ขังเสียขังตัวลอกลอกหมดไปทายที่เสีย
 ๑๓ ไม่รอกสักคนหนึ่ง ๑๔ ที่นี้จะว่าควยไซ้กระดานดิน ให้รับสับทวารอื่น สักพันหน
 ให้ช้ำกสักระเป็นกำลัง ให้รักษนคงเป็นแสงโลหิต ให้เท้าเย็นมือเย็นให้ตบเนื้อในกระดูก
 ทำพิคมให้สิ้นกระทั้งคงแข ให้หอบให้สอึกให้ผดขึ้นมากทั่วตัวเหมือนกบลมพิคม
 แดงคงผลกำลังล็กเป็นเม็ก ๗ เหมือนเมคผดแล้วกลบกำลังไปพิคเนื้อให้คัน
 ถ้าแพทย์แก้พิคมในนั้นคยาขึ้นแต่ผดขึ้นไม่หาย ถอดตามเถื่อนจึงทาย

ทั้งท้าวแพทย์ผู้มิละทิ้งวิชาจะแก้ได้ จะเสียสละหนึ่งรอกส่วนหนึ่ง
 • ที่นี้ระว่าท้าวใช้รัตนตรัย ให้รับเท้าเย็นตัวร้อนเป็นเปลว เท้าเย็นมือเย็นให้เชื่อมเข้า
 ไม่มีละทิ้งลมประตี่ให้หอบให้ลืงอีก จนตัวแข็งไปเหมือนท่อนไม้ท่อนฟืน ให้ลิ้นกระทั้ง
 ทางแขง รับไม่เป็นเวลาแต่หัวไม่ผก ต่อพระรัตนจีนทำพิคมให้ลบลบ ถ้าพระรัตนจีน
 พิคมกลอยลงบอกให้ฟังว่า ๖ ที่นี้ระว่าท้าวใช้ตรีขลุกร ลักษณะอาการเหมือนกันกับ
 ใช้รัตนตรัยผดกันแต่ลักษณะพระอาทิตย์ จีนแล้วทำพิคมมากขึ้น จนพระอาทิตย์ตกลงที่
 ให้ลบลบ บอกให้ฟังว่า ๖ ที่นี้ระว่าท้าวใช้เมฆขลุกร ลักษณะอาการเหมือนใช้ตรีขลุกร
 แต่ผดกันบ้างเกิดพวยพัวพะย ฝน เมฆทั้งจีนทำพิคมให้ลบลบไปตามประการนี้

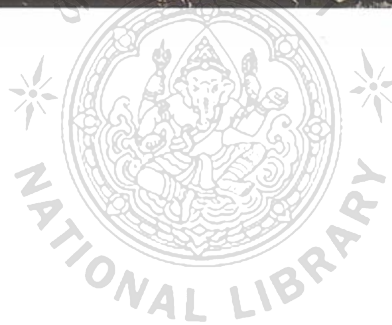
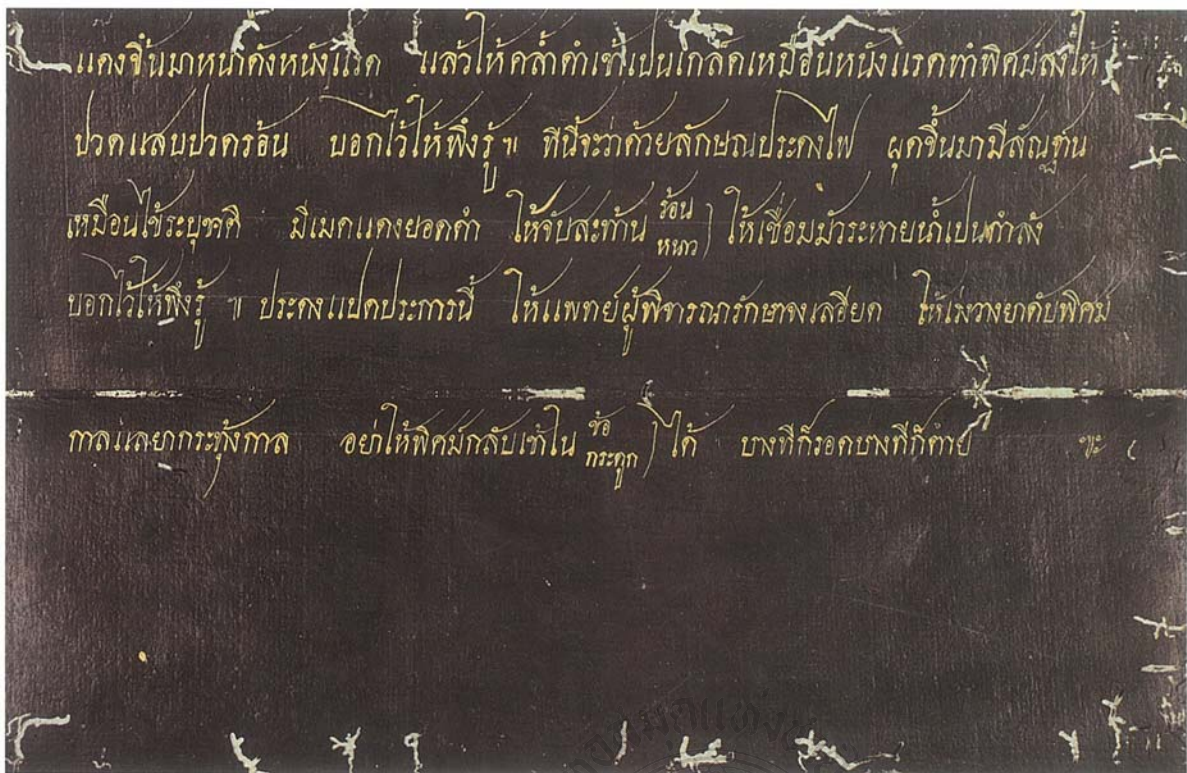
บอกให้แพทย์ฟังว่า ๖ ถ้าแก้ที่ระว่ารอกเล็กน้อย จะหายเล็กน้อย ถ้าไม่รู้จักแก้
 รอยคนที่ไม่รอกเล็กน้อย ๖ ที่นี้ระว่าท้าวใช้กาลโรตาสาคมิแก่ประการ ให้เท้าเย็น
 มือเย็นให้ตัวร้อนเป็นเปลวไฟ ให้บวกลี้คะเป็นกำลัง ให้จักษุแขงเป็นโลหิต ให้รับเพื่อพอก
 ให้รักโรโร เป็นบิลลัทธ้อย ให้จักษุมือเท้าทำจักษุเหลือจากจักษุอื่น ให้ร้อนเป็นคอน
 เย็นเป็นคอนทางที่รับเหมือนหัดจับตัวเย็นให้เหือกอก เอาผ้าปิดอกไว้แต่ร้อนในสกล
 กำลัง ให้หอบให้ลืงอีกลิ้นกระทั้งทางแขง ให้รับเชื่อมเข้าไม่มีละทิ้งลมประตี่ ลงที่กระทำ
 พิคมกลายไปให้ลงเป็นโลหิต โอเป็นโลหิตให้ฮาฮียนเป็นโลหิตเป็นเสมหะ โลหิตหนัก
 ก็มีผดขึ้นผก เหมือนลายต้นกระพิกก็มี ผดขึ้นผกเป็นทวยทวยทั้งตัวก็มี

ลายเหมือนลายตานก็มี ลายเหมือนลายเลือดก็มี ลายเหมือนสีบุกก็มี ลักษณะเรียก
ชื่อว่าลากลากขานขาว ให้แพทย์เฝ้าแก้วได้สักส่วนจะเสียสักส่วน บอกไว้ให้แพทย์ฟัง
๐ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะใช้ลากลากขานแดง มีลักษณะผุดขึ้นมาเป็นเม็ดตัวเล็ก ๆ แดง ๆ
เป็นหมู่เท่านิ้วสองนิ้วทั้งตัว เรียกว่าลากลากขานแดงกาย ๖ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะใช้
ลากลากขานเหลืองให้ผุดขึ้นมาเป็นเม็ดเล็ก ๆ โคนเท่าหัวแม่มือสองนิ้วสามนิ้ว แดง
นั้นเหลืองสิ้นเหลือง ชื่อว่าลากลากขานเหลือง บอกไว้ให้ฟัง
๐ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะใช้ลากลากขานดำ ลักษณะผุดขึ้นมาเท่าแฉ่นน้ำอ้อยดำดังนิล
สิ้นดำ ผุดทั่วตัวบอกไว้ให้ฟัง ๖ ที่นี้ว่าด้วยใช้ลากลากขานเขียวผุดขึ้นมาเป็นหมู่

โก ^{นิ้วหนึ่ง}_{สามนิ้ว} ก็มี สีขาวก็คึกคักขึ้นก็เขียวผุดขึ้นทั่วทั้งตัว เรียกว่าลากลากขานเขียวบอกไว้ให้แพทย์ฟัง ๖
๐ ที่นี้ว่าด้วยใช้ลากลากขานขาว ผุดขึ้นมาเป็นวงเท่าผลพุดทก ทาเหมือนสีน้ำเต้าเขียวผุดขึ้นทั่วทั้งตัว
เรียกว่าลากลากขานขาว บอกไว้ให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าด้วยใช้ลากลากขานม่วง ผุดขึ้นมาสีคุดคุด
ผุดผุกปลั่งผุดผุกขึ้นทั่วทั้งตัว เรียกว่าลากลากขานม่วง บอกไว้ให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะ
ใช้ลากลากขานแฉ่ม ผุดขึ้นมาเป็นเม็ดเล็ก ๆ ^{นิ้วหนึ่ง}_{สามนิ้ว} มีลักษณะคุดคุดคอกนงแฉ่มทั่วทั้งตัว
เรียกว่าลากลากขานแฉ่ม บอกไว้ให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าด้วยใช้ลากลากขานมะเขือ เป็นหมู่เป็นริ้ว
ขึ้นมาเหมือนตัวปลิง ^{นิ้วหนึ่ง}_{สามนิ้ว} ทำเหมือนมีนมไปทั่วทั้งตัว ชื่อว่าลากลากขานมะเขือ บอกไว้ให้
แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าด้วยใช้ลากลากขานดำผาย ให้ผุดขึ้นมาเป็นเม็ด ๆ เหมือนเท้าตุ๊กตามีสีแสดทั่ว
ทั้งตัว เรียกว่าลากลากขานดำผาย บอกไว้ให้แพทย์ฟัง ถ้าผู้ใดจะเป็นแพทย์ไป
ทั้งนี้ ให้เฝ้ารักษาของทิราณ ให้เฝ้าให้พละอภัยจึงควร

ทาแพทย์คนใดได้เรียนต่อครูจะแก้โรคเล็กน้อยหนึ่ง ๖ วิชาตามส่วน ทาแพทย์
 คนใดได้เรียนต่อครูแต่คำท ๖ เป็นโรคคฤหัสถ์ แก้ไม่ได้ร้อยคนจะรอดสักคนหนึ่ง
 ๖) ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้กาล ที่ระเกิดแทรกในไข้พิษนี้ ๔ ประการ ให้รับเท้า
 เข็มมือเข้ให้ตัวร้อนเป็นเปลว ให้ร้อนในกระเพาะน้ำ ให้หอบให้สอิก ให้เมื่อยในกระ
 ๖) ๖) ให้เสียวไปทั่วตัว ให้รับสทันทร้อนสทันทหนาว ให้เชื่อมมือให้ปวดทึงเป็นกำลัง
 ให้ชักงมชักเข้เข้ชักทวนเป็นกำลัง ให้ชักแห้งคอแห้งลิ้นแห้งเป็นกำลัง
 ให้เพื่อพอกกลุ่มอกให้คั่งนี้ เป็นลักษณะที่ไข้กละแทรกใน ๔ ประการ บอกไว้ให้ฟัง
 • ที่นี้พระผู้เป็นเจ้าระสำแดง คือกละมาเข้นนี้มีนามปกกฎชื่ออะไรบ้าง

มีลักษณะดังนี้เป็นยักกักทัก ชื่อว่าประคัมภักคินทำพิษมลงให้แลบร้อน บอกไว้ให้ฟัง
 • ที่นี้ระว่าควยไข้ประคัมภักคินไป มีลักษณะขึ้นเหมือนผดผื่นทั่วตัว ทำพิษมให้ปวดแสบปวด
 ร้อนให้คัน บอกไว้ให้ฟัง ๖) ที่นี้ระว่าควยไข้ประคัมภักคินไป มีลักษณะขึ้นเหมือน
 หนึ่งเข้นลง ทำพิษมลงให้ปวดแสบปวดร้อน บอกไว้ให้ฟัง ๖) ที่นี้ระว่าควยไข้ประคัม
 ๖) ๖) ไป มีลักษณะผดผื่นขึ้นตามตัวทำพิษมให้ปวดแสบปวดร้อน บอกไว้ให้ฟัง ๖)
 • ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้ประคัมภักคิน ทำพิษมให้ปวดแสบปวดร้อนขึ้นทั่วตัวบอกไว้ให้ฟัง ๖)
 • ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้ประคัมภักคิน ผดผื่นขึ้นตามตัวทำพิษมให้ปวดแสบปวดร้อนให้ปวด
 แสบปวดร้อน บอกไว้ให้ฟัง ๖) ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้ประคัมภักคิน ผดผื่นขึ้นตามตัว

๕. ถ้าแพทย์รักษาชอบควยาแล้ว ไม่กะทั่งให้หมกสั่นเซิง กลับทำผิดมคฺคในข้อ
 ในกระตุก ย่อมให้กลับกลายไปเป็นโรคเรื้อน เป็นพยาธิเป็นลมจับไป แลลม
 ประโคมเห็นให้บวมไปทุกข้อทุกกลา ให้มีพิษมมีลงให้ไหวคึกไม่ไค้ ไหวร้องไห้ร้องไปทั่ว
 กลางวันกลางคืน รวกระระแตกออกไป พิศมประพเจ็กประการ แต่ลักษณะ

ประคณแรกนนั้น แก่พิศมคกกลายไต่ปีหนึ่ง เป็นเม็ดยอกไม่หายกลายไปพิศมให้ค้น
ฉิวหาเนเป็นหนึ่งแรก กลายลงอยู่ปีหนึ่ง ให้ตกโลกติดกินคัมภีร์ปอดทาคออกมาทาบ
นอกไว้ให้แพทยพึงรู้ ๖๓๗ ที่นี้พระผู้เป็นเจ้าของสรวง ซึ่งเวียงวาทะกาลจะมานั่งเกิด
แก่สัตว์ทั้งหลายสืบประการ คืออินโคข่ง คือใจประกายทาบ ๑ ประกาย

เพลิง ๑ หัก ๑ เหลือก ๑ งูตัว ๑ เริ่มน้ำค้าง ๑ เริ่มน้ำเต้ ๑ ลำตามเพลิง ๑
ไหลตามทุ่ง ๑ กำแพงทะลาย ๑ เขากินเป็นสืบประการ ๖ ผู้เป็นเจ้าระเสดงคือประกายทาบนั้น
มีลักษณะไว้จับตันทวนอนตันทนา ให้จับแท่นเย็นมือเย็น ให้ปากคีตะให้รักษุแดง
เป็นแสงโลกิต ให้เชื่อมมาเป็นกำลัง ให้ปากกระดกให้ปากโนเมื่อกระทำดินกระดังคงแข

ให้หอบให้ลึกอีกจนมา เหมือนเมื่อก่อนท้าว ทำพิศม์ให้ลบ บอกให้แพทย์ฟัง
ให้เฝ้าฯ ภาให้ทั้งสี่ แก้ไม่หาย บอกให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าท้าวลักขณไ
ประกายเพลิงต่อไป อาการนั้นเหมือนประกายท้าว แต่เมื่อก่อนเมื่อก่อนใหญ่เท่าเมื่อก่อน
เท่าเมื่อก่อนท้าวจันทวาท รอนเป็นไฟไหม้ให้ร้อนถึงไฟลาว ทำพิศม์ทำลงเป็นกำลัง
ให้แพทย์รักษาให้ทั้งสี่ บอกให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าแสงไฟออกหักออกเหือดต่อไป
ให้จับสันทันรอนสันทันหนาวให้เชื่อมมา ให้ปอกคัสระวันหนึ่งลงวัน สุกจนมาเป็น
เมื่อก่อนท้าว ไปทั่วทั้งท้าวมีออกแหลม ๖ ถ้าหลบเข้าในท้องให้ลง ลักขณหักเหือด
มีลักขณคล้ายคัสระวัน บอกให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าท้าวไขว่สวดต่อไป ลงที่ให้อับ

สันทันรอนสันทันหนาว ให้ปอกคัสระวันทั้งสี่มา เป็นเมื่อก่อนท้าวจันทวาทเป็นแก้วจันทวาท
กันคัสระวัน เมื่อก่อน ๖ เป็นสันทันรอนสันทัน ๖ ถ้าผู้หญิงเป็นชาย ถ้าผู้ชายเป็นหญิง
และทำสันทันลงไป รักษาไม่ได้แต่พิศม์ลงร้อนถึงไฟลาว บอกให้แพทย์ฟัง ๖
๐ ที่นี้ว่าท้าวลักขณไขว่เริ่มน้ำคัสระวัน เริ่มน้ำคัสระวันต่อไป มีลักขณให้จับสันทันรอนสันทัน
หนาว ให้จับเชื่อมมาแล้วให้ปอกคัสระวัน แล้วให้สุกจนมาเป็นแผ่น นึ่งหนึ่งลงนึ่งตามนึ่ง
สี่นึ่ง เป็นเหล้า ๖ กัน น้ำใสเขาเรียกว่าเริ่มน้ำคัสระวัน ถ้าน้ำขุ่นเขาเรียกว่าเริ่มน้ำคัสระวัน
ให้เฝ้าฯ ประทับฯ บอกให้แพทย์ฟัง ๖ ที่นี้ว่าตำแน่งตำแน่งเพลิงต่อไป ลักขณ
ตำแน่งเพลิงนั้น ให้สุกจนมาเป็นแผ่น ให้จับสันทันรอนสันทันหนาว ให้ปอกคัสระวัน

เชื่อมมาไป ทำพิศม์ทาง ๖ วิทยาไม่คืนให้เลื่องแตกกาย ๗๕๐

๐ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะไฟลามทุ่งอาการก็เหมือนกัน กับลำสาบเพลิงเหมือนกัน ๗

๐ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะกัมแพงทลาย เมื่อจะตั้งเป็นจีนนั้น มีดีคะผดจีนมาหาได้ยา
ทำพิศม์ลงเป็นกำลัง ให้รับสทันทร้อนสทันทหนาว ให้เชื่อมมาไว้ในกระหายน้ำ

ให้ฟักนมจีน น้ำเหลียงแตกออกให้ฟักออก วิทยาไม่หยดให้ฟักออกให้กาย
พระอาจารย์เจ้าจึงสาธกเข้าเป็นสิบประการด้วยกัน ๗๖ ให้ผู้แพทยพึงปวงพิจารณาโรค

๐ พงเลื่อยทะไกรกษัตริย์ไม่ทิ้งน้ำ ๗๖ ที่นี้พระผู้เป็นเจ้าจะเลศพิศผู้กลจะมานั่งเกิด
โน้ใจพิศม์ ๑๐ ประการ จะให้ผู้แพทยรักษาโรคใช้พิศม์ต่อไป กาล ๑๐ ประการนั้น

คืออินทโกบัง จีวรสีนา คือฟองลมทหนึ่ง เลี่ยมลมทหนึ่ง ทามลมทหนึ่ง
ทามกายหนึ่ง ละลอกแก้วหนึ่ง กาลทุมหนึ่ง กาลทามหนึ่ง มะเร็งทะมอยหนึ่ง
มะเร็งชักทุมหนึ่ง มะเร็งแปลไฟฟ้าหนึ่ง รวมกันเป็นสิบประการด้วยกัน
เรียกชื่อว่าพิศม์กาล ๗๖ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะกาล เกิดในทักในคืน

โน้เพศานชื่อว่าฟองลมท มีลักษณะผดจีนมาเท่าเม็ดงา เท่าเม็ดข้าว เท่าผล
ผักปลังลูก เท่าเม็ดแก้ว นูนลงจีนมาเป็นหลังเขี้ยวก็มี จีนมาในทักในคอ
ทำพิศม์ให้กินเข้ากินน้ำมิได้ ให้รับสทันทร้อนสทันทหนาว ให้เชื่อมมา
ให้ตัวร้อนเป็นแปลบออกให้ฟัก ๗๖ ที่นี้ว่าด้วยลักษณะเลี่ยมลมทเกิดแต่ริษีชัก

ทั้งสง เกิกริมลีภักทิงบนทังสงก็มี สงที่เปนมึกเท่มึกทักก็มี ให้แตก
 ทักเปนมึกทักใหญ่ ทำพิคมิให้จับทันทอนตันทนนา ให้เชื่อมมัวให้แพทย
 เรงประทบยาให้หงคี่ ทักทักไม่คี่ทยแกล ๖ ที่นี้ว่าทักยลิกษณทามสมท
 ลิกษณบ่งเกิกนวมยวขึ้นมทามทังสิน ทังทาคะโกรโรฟีนคณสิน เกรทมิได้
 ให้เร่งแก้งเว มีลิกษณให้จับทันทอนตันทนนา ให้เชื่อมมัวให้ลิ้นแฉ
 เกรทมิได้ ทักแฉประทบยาอมมิฟักทยแกล ๖ ที่นี้ว่าทักยลิกษณทามคตย
 บ่งเกิกนวมคณกมตองข้าง มีลิกษณขมยวไปเหมือนทักบั้ง ทำพิคมิสง
 ให้จับทันทอนตันทนนา ให้เชื่อมมัวให้แพทยเร่งแก้งเว นอกให้พิ้งรุ ๖

๐ ที่นี้ว่าทักยลิกษณใช้จะลอกแก้ว เกิกนวมทักสงใช้พิคมิ มีลิกษณลิ้นฐาน
 เกิกเท่มณคณปลิงก็มี เท่มึกทักก็มี เท่มึกทักเซียวก็มี เท่มึกทักจ้องก็มี
 เปนสทอนงก็มี ให้แพทยเร่งรอกยาให้หงคี่ นอกให้พิ้งรุ ๖
 ๐ ที่นี้ว่าทักยลิกษณใช้ทาลทุม ให้บวมทามทาคะโกรทังสงข้าง สงที่
 กิวนมแต่ข้างเดียวทักพิคมิ ให้จับทันทอนตันทนนา ให้จับเชื่อมมัว
 ให้ทักร้อนเปนมเลว ให้ร้อนในกระทยนั ให้เร่งแก้งให้หงคี่ นอกให้พิ้งรุ ๖
 ๐ ที่นี้ว่าทักยลิกษณใช้ทาลทามทอไป มีลิกษณเหมือนกันกับใช้ทาลทุม
 แต่ลิกษณที่บวมทั้งแต่ทาคะโกร มาถึงคอทังสงข้าง ให้แพทยเร่งประทบยาให้หงคี่

ทำแก้มที่กาย ๗ ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้มะเร็งกะมอย มีสันทันทผกขึ้นมา
 เท้าแม่มือ ๑ ถ้าตามทวารคือกระทำพิศมหนัก ให้จับสันทนร้อนสันทนหนา
 ให้เชื้อมให้มา ทงที่ผกขึ้นมาขึ้นที่คัวที่แขนท ให้แพทยเร่งรักษาให้จงดี
 ถ้าแตกออกไปได้ ทำการยาฉิมฟ้ แยกออกไป ถ้าไม่หายกลายเป็นมะ
 บอกไว้ให้ฟัง ๗ ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้มะเร็งชักมู มีสันทันทผกขึ้นมา
 บวมขึ้นมาจากหลังทั้งสองก็มี ทั้งเคียวก็มี มีสันทันทผกเขียว
 เหมือนนั้ดกม ทำพิศมทั้ง ๗ ถ้าแพทยรักษาหายกลับแยกออกไปจะลงไป
 เหมือนชักมูแต่ก็ไม่ได้หาย กลายเป็นมะเร็งชักมู บอกไว้ให้ฟัง ๗

ที่นี้ระว่าควยลักษณะไข้มะเร็งเปลาไฟ มีสันทันทผกขึ้นมาเท่าวงสะบ้า ยอดเขียว
 ทำพิศมเหมือนถกไฟให้สลับ ให้แพทยเร่งแก้ไขให้จงดี ถ้าแตกหระออกไปได้
 ๘ ทายบอกไว้ให้ฟัง ๗ ที่นี้ระว่าควยลักษณะผกกล เกิกขึ้นมาที่นิ้วมือทั้ง
 สองข้าง ๗ เคียวก็มี มีสันทันทผกเขียว เท้าเมือกทั่วคักก็มี
 เท้าผกปลั่งก็มี เลื่อมเป็นหลังเปี้ยเท่งผกมยมเลเท้าเมือกขึ้นก็มี
 มีสันทันท ให้จับสันทนร้อนสันทนหนา ให้เชื้อมให้มาให้ปวดคัสะทำพิศม
 ที่ผกขึ้นมาเหมือนถกไฟ ให้มือทำเหมือนนินม่อ ทำพิศมให้กล่มทักให้
 แน่ไป ชื่อมะเร็งนกกข ให้เร่งรักษาให้จงดี ถ้าแก้ไม่พียงนี้ให้มือทำเช่นทำหาย

ให้ท้าวอื่นเป็นเนตร ให้ท้าวแดงเป็นแสงโลหิต ให้ลิ้นกระตังคางแข็ง
 ให้ทอให้ลือก ให้ท้าวแห่งคอแห่งฟันแห่ง ให้ปวดศีรษะให้อาเจียนให้ร้อนเป็น
 ก้าง มีสันทันผูกขึ้นมากมวข้องอก ทมทอนมท้าวสวามัญ
 ฝอยก็มีค้ำก็มี ลองนิ่วตามนิ่วขาวไปก็มี ถ้าผู้หญิงเป็นท้าวผู้ทอเป็นท้าว
 แก่ได้ทั้งทอทั้งรอกนาง ถ้าผู้ทอเป็นท้าวผู้หญิงเป็นท้าว ให้แพทย์เฝ้า
 แก่ให้ทั้งที่ทอ บอกละให้แพทย์ฟังว่า ๗ ที่นี้จะละเมอซึ่งใจลงทำท้าวต่อไป
 ใจหนึ่งชื่อว่าใจคอก ใจหนึ่งชื่อว่าใจแพน พระผู้เป็นเจ้าจึงแสดง ให้มนุษย์
 หญิงทอให้ฟังว่า ๗ ที่นี้จะท้าวด้วยลักษณะใจคอกนั้น ให้จับข้างอกร้านเดินหลัง

ทอทอ ใจแพนนั้นให้จับข้างอกร้านเดิน ๗ จนเดินทองทอทอ ใจลงประการนี้
 มีอายุ ที่แพทย์จะแก่ใจนั้นแก่วันเดียว พระศาสดาจึงสั่งท้าวแดงไว้
 ที่ผู้จะเป็นแพทย์ไปทั้งนี้ จงพิจารณาให้ละเอียด บอกละแต่เอกเทศให้ฟัง
 แก่ละน้อย ที่นี้พระผู้เป็นเจ้าจะแสดงบอกละแก่ผู้แพทย์ จะได้รักษา
 มนุษย์หญิงทอไปทั้งนี้ ยังมีลักษณะกล่ออีกบางทำท้าว ชื่อว่าแม่ท้าว ๑
 ชื่อทะบองพระดำ ๑ ชื่อทะบองจนวน ๑ ทั้งสามประการนี้ ที่ระมาแพน
 ไนใจพิศม บอกละให้ผู้เรียนเป็นแพทย์ ให้พิจารณาท้าวพระรัตนสุนทรี
 เพศใช้ที่ผูกขึ้นมานั้น ให้จงละเอียด บอกละให้แพทย์ฟังว่า ๗

๑. ที่นี้พระอาการจะแสบ ลักษณที่กลระแตรกนั้น จีวรทะมลงพะล
 ลงที่จีนในทหีบ ทั้งสองข้างในที่ลับ มีกลิ่นจันโคเท่าหนึ่งก็มี
 แดงก็มีค้ำก็มีเขียวก็มี ยาวเท่านิ้วมือเสดทำพิคม ให้สิ้นกระตังคองแพ
 จับดังแนไป ให้แพทย์ประตบยาให้จงดี ถ้าประตบยาไม่ได้ถูกย
 บอกไว้ให้ฟังรู้ ๗ ที่นี้จะกล่าวด้วยลักษณใจแม่ตงก แผลขึ้นมายาว
 ใหญ่นิ้วหนึ่ง สองนิ้วก็มี ขึ้นทหีบค่นจาในที่ลับทั้งสองข้าง จันตาม
 ริกแคว จันตามหลังตามอก ถ้าจะขึ้นมานั้นทำพิคมให้สลด ให้แพทย์
 เเงะวังแก้ให้จงดี ถ้าไม่ถึงโรคสำคัญก่อนจับ ให้พิเคระหะกให้จงเสียยศ

ถ้าไม่เห็นให้เอาเทียนส่องดู ทาจนแล้วให้เเมประตบยาให้จงดี ถ้าถูกยาไม่พึงศาย
 ๑. ที่นี้จะกล่าวด้วยลักษณใจกล จีวรทะมลงชานมีกลิ่นจันเขียวเล็ก เท่าทหาย
 ตะมโคเท่าหนึ่งสองนิ้ว ยาววิศกขึ้นมานั้นเอา ที่กันกบทุกทั้งสองในที่ลับ
 ท้องน้อยรอกคองทั้งได้ริกแคว ทำพิคมต่าง ๆ ค้ำก็มีแดงก็มีเขียวก็มี
 ทำพิคมให้สลด ให้สิ้นกระตังคองแพ ให้แพทย์เเงะวังยาให้จงดี
 ถ้าไม่พึงศาย ๗ พระอาการจะแสบแสบไล่ แก่จะเปนแพทย์ไปทั้งน้า
 ให้รู้ลักษณใจจึงถ่องแท้ จะได้ริกแควมนุษย์หญิงทหาย บอกไว้ให้แพทย์ฟังรู้ ๗
 ๑. ที่นี้จะแสบ จีวรทะมลงค่อนไป ทาลอันหนึ่งมีนามมิได้บกรก

ล่องจำพวก แลรกลามเหลือใจทงหนึ่ง แลใช้ฉันทาตรแก่ประการ
 แลลมระแวกไปใช้ฉันทาตรอีกล่องจำพวกนั้นสืบต่อไป ๗ ๘๘๘๘๘
 อันว่าคนทั้งหลายโค เมื่อจะบังเกิดใช้เป็นพวกนั้น ให้สืบกรอน
 ลักทันหนาก ฅกคี่เคะเป็นกำลัง รวมิระโใหทาม
 ให้หมักหมกตก ลักษณะอันหนึ่งเป็นลักษณะอันนี้ ใช้เพื่อพวกน้อย ๗
 ๑ ๘๘๘๘๘ ๗ อันว่าคนใช้ทั้งหลายนั้น ไม่กินยากทายตามเด็กทาย
 ใน ๕ ๖ วัน ๗ ๘๘๘๘๘ ๗ อันว่าคนใช้ทั้งหลายโค
 เมื่อจะเป็นไฉนนี้ ชื่อว่าพวกใหญ่ ให้สืบสืบกรอนลักทันหนาก

ให้เชือกคี่เคะให้โใหทาม หมักหมกตกเป็นกำลัง ให้ท้าวอ่อนให้สาเสีย
 ให้ชักแห้งชักเปรี้ยวชักจุมกินเข้าไม่ได้ แล้วแปรไปให้โเป็นกำลังแลทำพิณ
 คอแห้งชักแห้งเพดานแห้งจะหมักแห้งหมักแห้งไม่ฉี บางทีกระทำให้หมัก
 โหล บางทีแปรไปให้ย่อยเป็นกำลัง เหตุคั้งนี้เพระว่ามันสมองนั้นเหลว
 ออกไปหยกออกอีกจากเนคิกทั้งสองข้าง หยกลงไปปะทะกับสมองเดมะะ สิ่งให้
 โไปแก้มพิง แปรไปเป็นอุษทวมลงคร่อหักโ แลฉีกประการ
 จะบังเกิด ๗ ๘๘๘๘๘ ๗ อันว่าคนใช้ทั้งหลายนั้นก็
 เมื่อแพทพวงยามพิงแล้ว ๗ ๘๘๘๘๘ ๗ อันว่าความททย

๑ ธรณฐณิ จากมี ธรณฐณิ แยกคนใจนั้น ๑๓ แพทย์
 ๑ ธรณฐณิ ๑ ธนัทธาวิย จะแสดงให้หวกสองประการ
 ให้แก่แพทย์ทั้งหลายฟังว่า หวกสองประการเป็นเหตุอย่างไรจึงวินิจฉัยว่า
 เกิดเพราะเหตุรูกตามประการ คือคิมหันตรกหนึ่ง วสันตรกหนึ่ง เหมันต
 ๑ ฤกหนึ่ง เป็นสามระคด้วยกัน โรคเกิดแก่คนทั้งหลาย ทั้งร้อนอย่าง
 หนึ่ง ทั้งน้ำค้างอย่างหนึ่ง ทั้งลอลงฝนอย่างหนึ่ง จึงทำเป็นให้หวก
 และผู้จะเป็นแพทย์ไปฟังว่า อย่างนี้ประมาณทำให้เป็นหวกออก ถ้าแก้ไข
 แก้ไขจึงมรณะ ได้บอกไว้ให้ฟังว่า ๒ สติกรวิย: พระธาทวิย

๑ ผู้ปฐกณณอนอกม (๑๒) จะแสดงให้ทำแก้อันนี้ต่อไป อนลักษณะให้ทำแก
 มีสองประการนั้น มีอาการให้ปวดศีรษะ ให้รักษาแกให้ทวารอนเป็นปลา
 ให้ไอละบกรอนลทันทนา ให้ชักมชักเมรียมากกินเท่าไม้ไ้ ผลให้ส
 ศิยนให้นอนไม่หลับ ลักษณะนี้เพื่อจำทำแกน้อย
 ๑ ที่นี้จะแสดง ซึ่งให้ทำแกใหญ่นั่นต่อไป มีอาการนี้ให้ปวดศีรษะเน
 กำลัง ให้รักษาแกให้ทวารอนเป็นปลา ให้ไอให้ลบกรอนลทันทนา
 ให้ชักแห้งคอแห้งเพดานแห้งฟันแห้ง ให้เชื่อมให้มให้เมื่อยไปทั้งตัว รันลนท
 รอนลทันทนา ไม่เป็นเวลาขงที่ผูกขึ้นเป็นเม็กเพ่ายกทั้งตัว

ใดเมื่อนั้นยอกไม่มี บางทีให้อาเป็นโลหิตออกมาทางมูกทางน้ำ บางทีให้
 จักมีอากำแทก ถ้าแพทย์แก้ผิดใน ๕๑ วัน ถ้าผิดกว่าเป็นไข้เพื่อเล่น
 เพื่อลมอัมพฤก แลให้ต้นนิบาต วิถีวิธีในไข้ที่เกาที่จะเกิดกาลหำจำพวกเขากินมา
 คือกาลฉีพิกมหนึ่ง แลกาลฉีฝกหนึ่ง กาลคุรหนึ่ง กาลมุกรหนึ่ง
 กาลฉีกลิหนึ่ง ก็จะมีเกิดแก่คนทั้งหลาย ๗ บรรณ ๗ อันที่
 ความกาย ๗ บรรณ ๗ จักมี ๗ บรรณ ๗ แก่นทก
 เป็นไฉน ๗ บรรณ ๗ แท้จริง ๗ พระอาทิตย์เท่า ซึ่งจะบอก
 ให้ผู้จะเวียนเป็นแพทย์ ไปยังแม่ให้ฟัง ซึ่งลักษณะไข้ที่เกา

ไข้ไข้เล็กน้อย จะว่าง่าย เป็นไข้สำคัญ เปรียบเหมือนพระอาทิตย์
 ขึ้นทวนหนึ่ง โลกย่นนั้นทวนเป็นศร ครั้นขึ้นมาเป็นดวงทวนโลกย่นนั้น
 กระวนกระวายนัก ครั้นขึ้นตามทวนสัปดาห์หลายก็ทยอยหมด ขึ้นโลกก็
 พระอาทิตย์เท่า เปรียบทั้งไข้ที่เกาเหมือนกัน พระอาทิตย์เท่าซึ่งยก
 สรรพ ให้ผู้เป็นแพทย์ไปดู จะเป็นไข้พิกมที่ไข้ที่เกา แลลักษณะ
 ไข้ที่เกานั้น อาการที่ระแวกนอกนั้นไม่มี ที่ที่จะเป็นแผ่นเป็นวงนั้นก็ไม่
 มีแต่จะจะมีเกิดกาลที่เกี่ยว ที่ไม่ทยอยใน ๕๑ วัน ก็ระกลายไป
 เป็นต้นนิบาตล่ำปะชวรบุรุษชวร บอกไว้ให้แพทย์ฟัง

๑) พระศาการิยเจ้าแสดคงซึ่งใจพิงสามลี้ยกอไป
 ๒) เสดใจในคิมทนท
 ระกุนั้นคือเคื่อน ๓) เป็นใจเพื่อโลทิกเป็นใหญ่กว่าลมกว่าเสมหะทั้งปวง
 ทุกประการ ๔) ใจระสันตะระกคือเคื่อน ๕) นี้ใจเพื่อลมเป็นใหญ่
 กว่เลือก แลเสมหะทั้งปวงพิงลงประการ ๖) ใจในเหม้นตะระกุนั้น
 คือเคื่อน ๗) นี้ใจเพื่อทำเคแสดเพื่อคิพล่ง เป็นใหญ่กว่าเสมหะแลลม
 ทั้งสองประการ ๘) อการมีท่ง ๙) ให้นอนระเมอฝันกับแสดเพื่อไป
 ย่อมเป็นทวักแมงคว่อ ทิวทแมงมิโคให้เส้นชัก ให้เท้าเข็น
 มือเข็นแลน้ลายมาก แลกระทายน้เฝือก ๑) แลให้หยากเนื้อพลาบลาบ

๒) ปลาลกปลากว ให้หยากกินทวักกินคาก มักให้อีกเกียจคักกัน
 มักเป็นฉีพพองเจ็บข้อเท้าข้อมือ ย่อมละทันทนาทังนี้
 ทานให้ทวงยอนรอน พึงชอบโรคนี้แสด

สั่งลงขันไว้ให้จอยสืบกันมานั้นสูญหายไปเสียทั้ง ที่ยังมีอยู่ก็ไปแลกคตาคเคลื่อนไปขึ้น
 ให้กรมหมื่นอุปสิทธิฯ จักหาบรวมนบับคำสี่รแพทยทั้งสิ้น มาชำระสอบสวน
 ให้ถูกถ้วนแล้ว ส่งมาให้กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณส่งขึ้นไว้ เพื่อเป็นส่วน
 พระราชฤทธิเป็นที่ยศสมเด็จพระเกียรติยศ แลสำหรับแผ่นดินสืบไป

ที่พระพุทเจ้า
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมหมื่นอุปสิทธิฯ
 พระยอมริสากรประสิทธิ์วิศิษฐ์
 พระภิกษุจักษุญาณ

ได้ชำระความคำสี่รคตาคเคลื่อน
 ถูกถ้วน

ก็แล้ว ส่งมอบมาในกรมพระตลกขนิฐ ที่พระพุทเจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ แลขุนมหาดเล็กไวยากร ได้ชำระความคำสี่รคตาคเคลื่อนแล้ว
 จก กรมหมื่นอุปสิทธิฯ เียนอักษรขอมเส้นทอง
 หมื่นนิพนธ์โพธิ์เทศ ขุดอักษรไทยเส้นทองคำ

ที่พระพุทเจ้า ขุนปฏิภาณพิริยกร
 ขุนสุวรรณอักษร

ได้สอบทานถูกต้องตามฉบับ

๑ พระคำสี่รคตาคเคลื่อน เล่ม ๒ โขยสังเขป

๑. สัทธิกริยาจะกล่าวประเภทไข้ทั้งปวง ไข้แต่กลางคืนวันกลางวันกลางดึก
 ครันรุ่งขึ้นหนักกว่าเก่าไข้ ทำนาไข่น้ำเพื่อเสมหะ แลท่าแถมหนัก
 ไข้เมื่อเชิณวัน แลหนักกว่าเก่าไข้ ไข้เพื่อโลหิตทำท่าหนักแล
 ทั่วไปแรกค้ำถึงรุ่งขึ้นหนักกว่าเก่า ไข้เพื่อลมเพื่อโลหิตแถม

แลไข้กลางคืนนั้นหนักกว่ากลางวัน ครันรุ่งไข้ถึงตะวันหายจึงคลาย
 แลว่านอนไม่หลับทั้งนี้ ไข้เพื่อลมเสมหะแถมหนัก อรรกว่าในย
 หึ่งเล่า ไข้เพื่อเสมหะนั้นอาการให้เป็นหวัดหืด แลกินอาหารมิได้
 ให้ทานอนให้อาเจียนได้เร็บทั่ว ให้สยดเสลงแลให้ชากทาน
 ครันท้องร้องขึ้นเป็น ลักษณะทั้งนี้ไข้เพื่อลมแลเสมหะแถมหนัก
 อึ้งไข้เพื่อลมเพื่อเสมหะนั้นมักให้นอนเล็ดคกกัน ให้ทาเลปดกักตะ
 กินอาหารมิได้ ทั้งนี้เป็นลักษณะเสมหะเสลงแถมหนัก " อึ้งไข้เพื่อลม
 แลคั้นมีอาการให้ชากขมกินเข้ามิได้ มักให้กระหายน้ำให้นอนมกจนจิบ

ให้เย็นไปทั่วทั้งตัวนี้ไว้เพื่อที่แลดม อนึ่งใช้สันนิบาคนั้น ให้จับนม
 ลักน้อย ย่อมแลเห็นทวนนี้ตาอย่างเขียน ย่อมเจรจา
 ซัก ผู้อื่นเลวทรากวียมิไคอื่น ให้ลิ้นกระตังคางแรงลักชนกนี้
 เพื่อใช้สันนิบาต ทรีโทษนั้นแล อนึ่งใช้เพื่อทำเกนนั้นมักให้
 กระทายน้ำ เจ็บคอปากแห้งนอนไม่หลับ ให้ตาเขียนให้ปากคี่ตะนั
 คนี้ลักขณะใช้ทำเกนนั้นแล ประการหนึ่งใช้ให้ร้อนเลวกระทายน้ำ
 แลใช้คนี้มักกินขาสอนเปื้อน จึงเป็นเหตุจึงให้จึงเขียนหน้าท
 ให้คลั่งคลือให้มุกปากแห้ง ให้ลิ้นกระตังคางแรงให้มุกแดงมุกกอ

ที่อื่นเย็น ลักษณะใช้สันนิบาตเลอนึ่งใช้สาปะจวร ให้ชักเยื่อแลให้
 ชักเผ็ดชักร้อนชักเผ็ด แลให้กระทายน้ำลักชนกนี้ ใช้เพื่อเสมหะแล
 ที่พล่ง ประการหนึ่งให้ชักเคมเลวชักหวาน มักให้ทำเย็นเป็น
 หวัดคักรมุกเลวทปึก ลักษณะนี้เพื่อเสมหะแม่มัก ประการหนึ่ง
 ใช้มักให้เสียคโคงเลวเสียนลมเป่า มีลักษณะคนี้ ใช้เพื่อลมแม่มักแล
 • ในยหนึ่งพระอาทิตย์ จะสาแควงใช้ว่าที่อยู่แห่งใดหิตมึงคนี้
 คนี้อยู่แห่งทการท แลใดหิตนี้ก็จะอยู่ในที่ข้อทั่วทกแห่งแล
 • ครั้นว่าเคลื่อนทากที่นั่นจะระโค จะระนั้นยังเกิดใช้เมื่อนั้นแล

ทำกลับมายุ่งระณโค ก็ระทายขึ้นเมื่อขึ้นทะเล ๖ ในยหนึ่งพระอาทริย
 ทำกลับมายุ่งระณโค ^{อีก}อยู่ เข่นนักมกนอไม่หลับกินอาหารไม่ได้ ให้เวียนหน้า
 เวียนรักช แลจากชุนั้นแวงคโลทิก ให้เรียมกระดกตกแห่ง
 ให้กระทายน้ำ กลางคืนให้นอนไม่หลับ สิ้นหาเราพิมิได้ให้รักชแวง

แลททยใจชอก ลักษณะคิมิใช้สันนิบาตทะเล อนหนึ่งใจเพื่อลม
 เสมหะกัเท นีระคนกันก็เรียกว่าสันนิบาต อนึ่งกัเทแลลม
 ระคนกันก็เรียกว่าสันนิบาต อนึ่งใจเสมหะโลทิกระคนกันก็เรียกว่าสันนิบาต
 อนึ่งใจเสมหะเลโลทิกระคนกัน ก็ว่าสันนิบาต อนึ่งเลาใจเพื่อลมเพื่อโลทิก

ระคนกันนั้น มีอาการให้สับครอันลพันหนา แลให้ให้ออกกแก่ที่คี่ระหน้าเกก
 ให้บดคี่ระเป็นกำลัง ให้นอนไม่หลับให้เรียมทรวงอก แลคอคงกรอก ๖
 ให้กระทายน้ำให้ชกประหาร ให้หิวหาแลมิได้ ลักษณะคิมิเรียกว่าสันนิบาตทะเล ๗
 ๘ อนึ่งท่านว่าสันนิบาตทั้ง ๖ แลแพทยว่าใจคิมิทำเคาโลทิกประคระแกเวียนกัก็

ครันมนจับให้รักชลายแลให้เวียนคี่ระ แลลงลงทั้งขึ้นให้สลับแน้นึงไม่รู้สึกตัว
 แลอาการคางคังลมจับก็มีประการนี้แล ๙ สันนิบาต ^{กัเท} ^{โลทิก} นั้นมีอาการ
 ให้เรียมแต่คี่ระ ขึ้นไปให้สับครอันลพันหนา สันนิบาตโลทิกนั้น
 ให้เรียมทักคั่น ๑๐ ลว่าสันนิบาตประคระเลาอาการคางคังเอาไม่ปึกไว้คี่ระ

สั่งให้รับเงินมากมี กิริยาอย่างหนึ่งเล่ากตวณให้ร้อนทวนทกยก็มี
 มิให้นอนหลับมีลักษณะนี้ เหนือในระหว่างกรีไทยเด
 ๐ กลหนึ่งเพศแห่งไรทั้งหลาย โดย ^{วิญญู} ภูมิ] ก็มีประการทั้ง
 คือในระหว่างเขตรสนนิชากใน ๕ วัณ พ้นกานันต์ก่ามิถอย แลเป็นไป
 จนถึง ๓๐ วัณแล้วไม่ได้ ทาน้ำมันแปรไปเป็นไขสัประหาร สิวถึงมูกน
 ขวรแลยังมิถอย ม่นเป็นคังคะตียะขวรแลยังมิถอย ม่นแปรเป็นรูกขวร
 กรีไทยก็ทำ สิวไขคังกล่ามกานันต์ ล่วงเข้าถึงพระยามัจจาวเด
 ๐ สิวลักษณะหนึ่งเล่าแรกล้มไข่นั่น ให้เชือกสูงนักไต่รักขมัวให้ตัว ^{ร้อน} ^{หนาว} เป็น

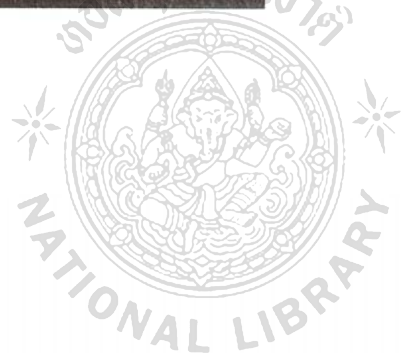
ไข่อะริงอะไร ครันม่นแก่เข้านั้นให้ฟันแห้งชากแห้ง ม่นขบเคี้ยว มิให้
 ลำบากออกได้เลย ๗ อนึ่งสันนิชากให้จับแต่เจ้าหนังกังสาการแห่ง ^{เลสมหะ} ^{ลม}
 ให้เป็นคังนินเด ๗ อนึ่งทไข้เข้ากรีไทยนนั้นนิตามประกรรมมิให้นอนมิหลับ
 ให้ระ ^{ทก} ^{ทวย} ๑ ประการหนึ่งกินอาหารมิได้ อนึ่งให้เส็บขั้วทักย ก็นิตาม
 ประการนี้ สิวเพศไรตามประกรรมนี้เกิดแก่ผู้ใด ให้เร่งประกอบยาตามบุญ
 ให้ยาพอกองโรค อย่าให้โรคแก่จะรอกชยากนิกเด ๗ ให้แพทย์เร่งพิจารณา
 ทำเนิกรอนั้นให้แน่นอน ตามลักษณะคังกล่ามิไโรคนิทนทั้งปวงนั้นเด็ก
 อนึ่งเล่า แพทย์รักษาโรคเร่งให้พิจารณา ไโรคนิทนให้ถ่วงแทกอน

อนึ่งถ้าภรรยาพคุณทวย พิศนภางดองแต่ทั้ง ๒ ปีเสด็จวังยารกนั้นก็จะ
 พลันถอยลง ฉะนั้นถ้าไม่ชอบโรคทั้งสี่ลงทำเริบยิ่งขึ้น แผลขึ้นเป็นโทษ
 แก่ผู้เป็นใจนั้นแล ฯ ให้แพทย์เฝ้าแก้ไปตามลักษณะยาทั้งนี้ เมื่อแรกทรงยา
 นั้นอย่าเสียยาปีโคพักที่ ^{ทุก} _{คุณ} แผลถึงนรก แผลถึงมกแลมทลันนิชาก
 เป็นปรณก่อน ให้แพทย์เฝ้ารักษาเหล่านี้ก่อน ยาให้โรคนั้นแก้ได้
 แผลถ้าขึ้นไปได้อย่าให้โรคตามประการนี้รวมกันก็ได้ ฉะนั้นโรคทั้งนี้รวมกันเท่า
 ใดแล้ว ก็แก้แพ้โรคไป ๗ กว่าจะหายแล ฯ อนึ่งท่านว่าทั้งนี้
 ฉะนั้นแก้มาโดยกล่าวมานี้แล้วยังมิถอยเล่า ให้พิศนภากุไฉนนั้น ฉะนั้นแลเหมนสาบ

คุกกลืน ^{พระ} _ม ก็คือ แผลนี้ให้เสียให้ขบให้ทอดแถมอนมิให้ขบ ให้ขม
 ทั้งตัวมกกลืนโกรธเนื่อง ๗ ฉะนั้นเห็นอาการควรกล่าวมาไว้ คัดแก้เสียอย่างรักษ
 เอยอยู่มือพระยามารยาแล้ว ฯ อาการหนึ่งไรตำบวรก็อยู่ ๗ ก็ให้ร้อนท
 นกเลให้ขมลูกขนพอง ทน ๗ แผลให้เอือกแตกกลับร้อนแต่ครั้นเพื่อแก้
 กลืนหนาวเล่าอยู่ ๗ ก็ให้กินอาหารได้มากอยู่ ๗ ให้กินมิได้ ฉะนั้นอาการลักษณะ
 จึงกล่าวมานี้ แม้ให้พิศนภากุ ฉะนั้นแผลสะเกเหลืองพิษให้โรกษเถิด ฉะนั้น
 ปัสสาวะแฉกก็แก้เถิด คัดแก้ในตำบวรนี้แล ฯ ลักษณะหนึ่งเล่าว่าโร
 กรีโทษนั้นให้ขม ถัดกรีใช้ตำบวรแล้วมิชอบก็ให้ แผลบุษเจตวันแล้วมิชอบก็ให้

แล้วพิจารณาคนนั้นด้วย เห็นแสงคึกแก่ใจดวงใด ๆ อาการหนึ่ง
 ให้นอนหลับ เสด็จแล้วได้เห็นดังนี้ จักรหวงศรีโทษใด
 วนทำเนียบใช้สันนิบาตเสด็จให้โทษใดใช้สามรถ ๆ สิทธิการจะเข้าแทนมัลการ
 พระครูญาณอุดม ที่ท่านคกแก่พระคัมภีร์ใช้สันนิบาต ให้ผู้เป็นแพทย์จะเขียน
 ไปทั้งนี้ ให้รู้กำหนดใช้สันนิบาต ประการคืออินโดมัย พระศาหิย
 จังเสด็จ ใช้สันนิบาตมีลักษณะคกอยู่คฤประการเป็นอาทิ อนึ่งชื่อว่าปถิ
 สันนิบาตมีอาการนี้ให้ตัวแพทว่าถึงท่อน สัน เสด็จแก่ผู้ใดเร่งหาแก่งยาแก้
 ทุนบุญเกิด ๆ คก ๕ วนทพ ๆ ที่นี้ว่ากว่ายาในสันนิบาต

มีอาการให้ทพนั้นหนาวสั่นระเริ่ม ให้เหือกคกทั้งสามน้ำเสด็จให้กลลโหทั้งระทกให้ทพ
 เสด็จแก่ผู้ใดอาการคก ๕ วนทพ ๆ ที่นี้ว่ากว่ายาอาการใช้ ชื่อเขาใช้สันนิ
 บาตอาการทั้งไฟลุก ให้ร้อนเป็นกำลัง เกิดแก่ผู้ใดให้เร่งยาเกิด
 ที่นี้ว่ากว่ายาลักษณะใช้ชื่อยาโดยสันนิบาต มีอาการให้เหือกไหลออกมาคกสามน้ำ
 เกิดแก่ผู้ใดให้เร่งยาทพเกิด ๆ ที่นี้ว่ากว่ายาลักษณะใช้สันนิบาตทั้งสันนิ
 มีอาการทั้งไฟไหม้เกิดแก่ผู้ใด ให้เร่งแก่งยาแก่งหนักเกิด ที่นี้ว่ากว่าย
 ลักษณะใช้ชื่อเมลงสันนิบาต มีอาการให้ทพหัวใจอย่า หนึ่ง ก็ใช้คกทั้งระทก
 ใจทพ ให้เร่งยาทพหนักเกิด ที่นี้ว่ากว่ายาลักษณะใช้ ชื่อคกทั้งใช้สันนิบาต

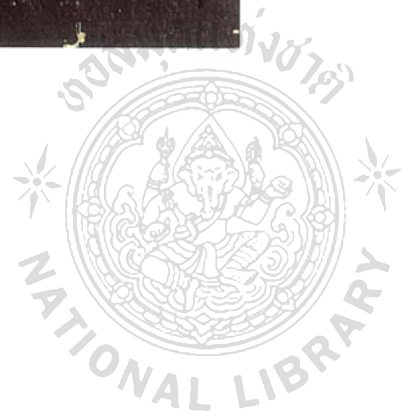

๑. ฆาตการให้เหื่อออกทุกขมีน เกิดแก่ผู้ใดให้เหื่อให้พองหนักเกิด
 ๒. พระศาสดาพระแสง ทวยลมนอนมาแทรก ในไข้ฉันทนิบาตแล้วลมฉันทนิบาต
 อันเป็นใหญ่กว่าลมทั้งหลาย ย่อมมาบังเกิดทวยโรคทั้งหลายนั้นแล
 ๓. ลมอัมพาตนี้ย่อมพัดขึ้นมาจากเท้า แล้วจึงเดินไปทั่ว ย่อมพาเสาลม
 ทั้งปวงไปทวยแล ที่นี้ว่าทวยลมนั้น ๑. จิตตการพัดขึ้นแต่เท้า
 จนถึงกระหม่อมฆาตการ ให้ทักทวยเหื่อออกมากเหี่ยว แล้วจับแต่แม่เท้า
 แล้วเดินไปทั่ว ทั้งสารพดกทวยนั้นแล ๒. ที่นี้ว่าทวยลมนั้น
 ชื่อว่าลมปักษิณ ฆาตการเมื่อลมพัดขึ้น ให้สลักอกเสียดทวยโคม

ทวยโรคโลหิต รวม ๑. ๒. แต่นี้ว่าทวยลมนั้น ๑. แผลโรคอันนี้เกิด
 แก่ ทวย ๑. แต่แรกคลอดแล้วไปจนตายได้ ๑. ขึ้นนี้ทำแต่แผลเสมอหะหนักแล ๒.
 แต่อายุแปดปีจนอายุ ๑๖ ขึ้นนี้ว่าทวยกำลังโลหิตเสมหะ ระคนกันแล ๓.
 แต่อายุ ๑๖ ปีไปจน ๓๒ ขึ้นนี้ว่าทวยลมโลหิต ระคนกัน ๔.
 แต่อายุ ๓๒ ปีไปจน ๖๔ เป็นกำลังลม กำลังทำแต่แผล ๕.
 แต่อายุ ๖๔ ปีไปจนแก่แต่เป็นกำลังลมเสมหะเหื่อ ระคนกันแล ๖.
 อนึ่งท่านว่าแต่แรกคลอดไปจนถึง ๑๖ ทำมิให้ทวยบารอนจนหนัก แต่อายุได้ ๑๖
 จนแก่แต่ทวยบารอนจนหนักได้ผล ๗. จะพรรณาทวยสาทรอนขึ้นทวยไป

ในทวยทั้งปวงนั้นคือกรรมนั้นทบทไปตามเนื้อทั้งทวย รศเคมนั้นทบทไปทั่ว
 สาระพวงคักทวย พระศาหวิยะเจ้าระลำแดงจึงใช้สันนิบาตทวยไป
 ชื่อกุมภกษัตริย์สันนิบาตอย่างหนึ่ง อัครมุขสันนิบาตอย่างหนึ่ง อีแอนด์สันนิบาตอย่างหนึ่ง
 ทวยกษัตริย์สันนิบาตอย่างหนึ่ง พทยกษัตริย์สันนิบาตอย่างหนึ่ง ๕ พวกนี้
 เกิดเพราะโทษปัสสา ทำโทษทวยกระเป็น แลแพทยทั้งปวงให้เงแก่รังไห้ทวย
 แก่ทั้งเวทมนตร์แก่ทั้งวันยา รศคักทวยบ้าง ที่ไม่แก่ให้สีใจเหล่านี
 เป็นใช้คักทวย บอกรั้วให้แพทยพิงรุ ๖ ที่นี้ระว่าคักทวยสันนิบาตทวย
 ภาณทให้จักมือทักแทก ส่องาเนนทักไชน ไหวกษเหลือกรักข้อน

ขบฟันเคียวฟัน ให้ศัรวอันเป็นเปลวให้จักขุเพงแลให้ปวกคักลักษณะทั้งนี้
 เป็นใช้กุมภกษัตริย์สันนิบาต บอกรั้วให้แพทยพิงรุ ๖ ที่นี้ระว่าคักทวยจื่อเอน
 สันนิบาตทวยไป มีลักษณะให้รับศัรวอัน เชื่อมมัวให้แทเยนมือเยนคกใจจีนมา
 แลให้ร้อจวิค ๖ มือทักแทกจักขุเหลือกรักข้อน บอกรั้วให้แพทยพิงรุ ๖
 ๐ ที่นี้ระว่าคักทวยลักษณะให้พทยกษ สันนิบาตทวยไป จบจักให้เกลียวคอกเป็นจัก
 จีนมาเหมือนออกยักข มือทักแทกให้หอนลอีกคกจิกนากจิกให้พกในคอก
 เหมือนเป็นใช้จักขุคักทั้งนี้ ชื่อว่าพทยกษสันนิบาต ๖ ที่นี้ระว่าคักทวยลักษณะให้
 อัครมุขสันนิบาตทวยไป มีลักษณะให้รับจักคักนาก นากเป็ยจักขุเพงมือทักแทก

พระอาการระแคะ ระแวงวิดิวิดิแก่ ๆ ไข้ระมุนชวรนี้มีลักษณะ ให้จับลบก้อน
 ล้นทันทวนให้เชื่อมมัว ให้สาเหียนเป็นลักษณะไข้ระมุนชวร ๖ ที่นี้ระล่ำแกงซึ่งใจ
 ทศิยะชวรทอไป มีลักษณะอาการให้จับ ลบก้อนล้นทันทวนให้เขียวไปทั่ว
 ให้สาเหียนให้โอให้หอบ ลักษณะดังนี้ เรียกว่าไข้ทศิยะชวรเด

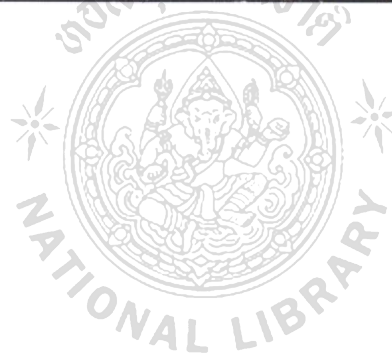
ที่นี้ระล่ำแกงซึ่งใจทศิยะชวร มีลักษณะอาการนี้ให้จับข้างคางเป็นไข้ระมุนชวร
 ให้โอให้หอบให้ทวารอนข้างคางเป็นขม ลักษณะไข้นี้ก็เรียกว่าไข้ทศิยะชวร

๐ ที่นี้ระล่ำแกงซึ่งใจทศิยะชวรทอไป มีลักษณะอาการนี้ให้จับข้างคางเป็นไข้ระมุนชวร
 ให้หอบให้โอ ให้ลงเป็นเสมหะโลหิต ก็นสาทรมิได้ ให้บวมเท่าบวมมือ

ลักษณะดังนี้เรียกว่าไข้ทศิยะชวรเด ๖ ที่นี้ระล่ำแกงซึ่งใจทศิยะชวรทอไป
 มีลักษณะอาการให้จับโอให้หอบให้เหิน้อยเป็นกำลัง ให้สาเหียนแน่นนอก
 รกเสียดไค่นอนไม่หลับ บางทีให้บวมเท่าบวมมือ บางทีให้ลงบางทีให้ร้อน
 ให้ผอมแห้งไปกินเท่ามิได้ บางทีให้ทวารเป็นเกล็ด ลักษณะอันนี้ชื่อว่า

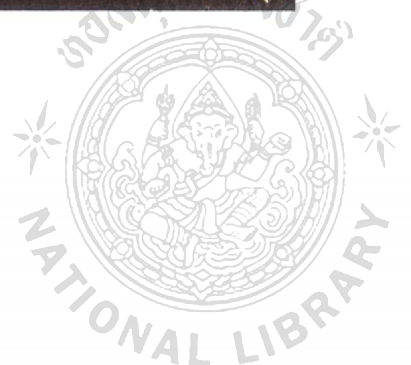
ไข้ทศิยะชวรเด ๖ ที่นี้ระล่ำแกงซึ่งใจทศิยะชวรทอไป มีลักษณะอาการให้จับเท่าเย็น
 มือเย็น บางทีให้ลบก้อนล้นทันทวน บางทีให้ทวารอนมือร้อน ร้อนมันเสอ
 ร้อนทะลอก บางทีมีผื่นนากษ ลักษณะดังนี้ไม่ให้ทวาริก ๖ ให้ลมกระตบ
 ในทวาริกให้ทวาริกไป ให้หอบให้เหิน้อย ให้กล่มอกให้อึดมิได้

ให้เจ็บอทะระปัสระออกมา ลมจะพัดถูกตัวก็ไม่ได้ แต่ลักษณะดังนี้
 เรียกทำไขบถนะขรรเหล็ก ๗ พระศาหวิยเท่า จึงแสดงซึ่งไขเอกทวนนั้น
 มีลักษณะ เหตุว่าต้องราชทัณฑ์สาธุ สัมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
 ที่กักขังทักมา ตกเขาคอกเรือนล้มลงเป็นไข้ขึ้นมาในระหว่างนั้น ธาระพศ

จะเป็นทุกสิ่ง เรียกทำไขเอกทวนไทย ให้แพทย์เม่งแก่ให้หัด ๕ ไร่ได้กลั่นหนึ่ง
 จะเสียตามส่วน แลยังมีลมอย่างหนึ่งเกิดในไขเอกทวนไทย เรียกทำลมมาทัก
 เกิดแก่ผู้ใช้นั้น ถูกเหล็กหลาวปลายพัก ถูกไม้ไล่เสี้ยนหนามล้มลุก
 เหตุดังนี้ ลมนี้กระทำให้พิษขึ้นให้จักกะทกละก็จะแก่ใน ๖๕ วันถ้ามีอภัย
 ทาย ร้อยคนระวอดสักยี่สิบคน บอกไว้ให้แพทย์ฟังรู้ ๗
 อันว่าแพทย์ผู้ใดจะไปพะยาบาลไข ให้ไว้ในค้ำกริปริมพาด แลตกทั้งหลาย
 อันจะแปรปรวนทำเว็บทามระคเคื่อนวันเวลา ให้รู้จักระควันตายที่เกิดก่อน
 จึงจะรู้ทันเคิดไข แลเรียนคสรวรพคนให้ถ่องแท้ แลให้เรียนวรกรดา

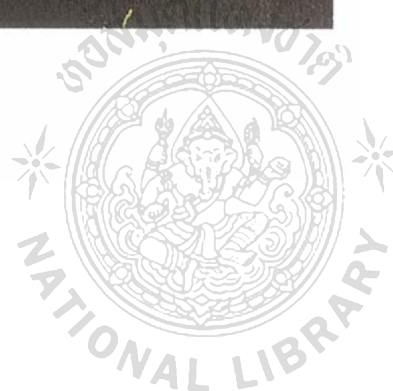
แลใจคังนี้ เป็นลักษณะแห่งปถิตก ทำการขึ้นไปถึง ๖๖ วัน
 กักต่ายเกียว ถอลมใจสามวัน ส่วน ให้นอนสลับไปทละกิมได้
 ให้ ^{เพื่อ} ^{เลน} ^ท ^{เรียน} น้กลายแปล ให้ฝนภัยจรทวยดีให้เพ็ญขึ้นน้
 ที่ใจคังนี้ ลักษณะมาโดยทกได้ส่วนหนึ่งจะเสียสองส่วน ท้าวมาแก้
 มือแก้เท้า ไม่ขึ้นทำการขึ้นไปถึง ๖๖ วัน ทำการกักต่ายเกียว
 เพาะทาโทษนั้นมันทวยแปล ^{มือ} ^{แก้} น้แปล ถอลมใจ ๖๖ วัน
 แล้วจึงให้ลงกัศ อยู่ตี่ตี่จากให้ลงกัศ ลงที่ให้ทก ^{เลม} ^{หะ} ^{โล} ^{ตัก} ทมทวาร
 ทั้งสองกัศให้ทเสียนโลตักกัศ แลใจคังนี้เป็นลักษณะแห่งอาปตก

ทแก้ทวยมาหลายนานแล้วถอย ทำการขึ้นไปถึง ๖๖ วัน กักต่าย
 เกียว ถอลมใจได้ ๖๖ วัน ให้ร้อนทั่วสรรพกัศ
 รอนทั้งทวยในทวยนอก ให้ทวนทวย ให้รดน้ำพรมน้ำขี้ทก
 ให้ลิ้นแลคอแห้ง แห้งรอนทรวงอกกระทวยน้ำเป็นกำลัง ให้คลั่งไป
 ไม่ขี้ละกัศมประดี ให้เจ็บท่ง จึงคนมารยาให้อยากแก้จ้องแลลง
 ที่มิรอนโดยโรคนี้ กิริยาคังนี้เข้าอยู่แลใจคังนี้ เป็นลักษณะแห่ง
 เกจาททวะได้ส่วนหนึ่ง จะเสียสองส่วน ทแก้ทวยอื่นไม่หยกทำการขึ้น
 ไป ๖๖ วัน โทษคังนี้ กักต่ายเกียวแล ๖๖ วัน หนึ่งปถิตกทวยอื่น

เสมอภาคทำเป็นจวนลลายน้ำร้อนกินทยเล ๗ ทยตทยอ่อน
 ปัตถิตกทำเริน ลักษณะคล้ายคลึงกัน ทยนำทยทย
 เสาเปลือยมกหลวง พริกจึงภกสลอดนั ลำพันแห้วหมหญักรัก
 พักแพวแคงสมไทย ภกไคร้เครือ เสมอภาคคัมก็ไก่ ทำเป็น
 รจนลลายสัภกกินทยเล ๗ ทยแก้ปัตถิตก เสาภก:เทียมนโละเต
 โยคนทีลือ แก่นสน ทำเป็นจวนลลายน้ำ ร้อน ก็ได้กินทยเล ๗
 • แก่นนี้ว่าคล้ายคัมภีรเทศลงย้งคัม เป็นคัมภีรเทศก่อไป ๗
 ทยตทย กัลพระยาพีสีในคัมภีร สมไทยจินต บอภก

พระเคระห์ พระสงคเป็นทีสังเกษแห่งกองใจ มีทรงทำเนิควนเกิด
 แก่ทารก อยู่นอยในควรรณอกควรรณนี้เป็นคัม อนึ่งว่าพระทีคยพระสังการ
 ทำวอยในภษี ^{เมศ} ^{ริน} ทั้ง ๓ นี้ชื่อว่าภษีโคโรตก อนโรโค ๗ บังเกิด
 แก่ตทยเพลึงกลา พระ ๕ ๑ วอยในภษี ^{พุก} ^{กัญ} ^{มิจิ} ทั้ง ๓ ชื่อว่าปัตถิตก
 ไรโคใจเมเกิดแก่น้ำโพลมเสื่อกันพระ ๕ ๑ สติคยภษี ^{กร} ^{กัญ} ^{กัญ} ทั้ง ๓ นี้ชื่อว่าภษีโปก
 ไรคยเมเกิดแก่น้ำมกลอง ๕ ๑ ประคกษี ^{เม} ^{กัญ} ^{กัญ} ทั้ง ๓ นี้ชื่อว่าภษีทย
 ไรคเกิดแก่น้ำกลมกลาถึงนี้ บอภษีตทยทำเนิควนไห ที่วาทภษีระภษี อนึ่งผู้
 เป็นแพทยนั้น ให้พึงตรึกกรองในกลตกทั้ง ๕ แลพระภษีภษีวาทภษีระภษี ๑๒

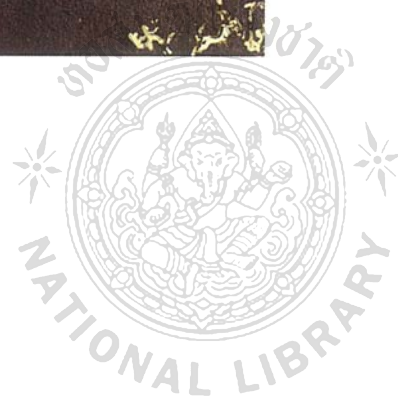

๑ บคฝิระลำแกลงในทวยจักรภย์ อันจะบอกรากทำไว้ แลลดกลง
 ให้โทษทั้ง ๗ กัน แลเจือกนให้โทษตามพระอาทิตย์ จร ๑๒ ภาษ
 เป็นสังเกตุแห่งแพทย์ อันจะว่าทกให้โทษ อนึ่งไขบงเกิดแต่เดือน ๑
 พระอาทิตย์จรอยู่ภษีรณ นั้นเป็นเพื่อกำเคาเสมหะเสื่อลม ที่ไขเกิด
 ในเดือน ๒ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีเมกกร เป็นเพื่อไขโลหิตเสมหะลมเสื่อกัน
 ที่ไขเกิดในเดือน ๓ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีกมภ เป็นเพื่อกำเคาเสมหะเสื่อลม
 ที่ไขเกิดในเดือน ๔ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีปัญ เป็นเพื่อกำเคาเสมหะเสื่อลม
 ปนกัน ที่ไขเกิดในเดือน ๕ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีโคชคือเมคภษี

เป็นเพื่อโลหิตทำเคา ที่ไขเกิดเดือน พระอาทิตย์จรอยู่ภษีพุกกันนั้น
 เป็นเพื่อกำเคาเสมหะลมปนกัน ที่ไขเกิดเดือน ๘ พระอาทิตย์จรอยู่ภษี
 เมถน เป็นเพื่อเสมหะลมเสื่อทำเคา ที่ไขเกิดในเดือน ๘ พระอาทิตย์
 จรอยู่ภษีกระภษีนั้น เป็นเพื่อเสมหะทำเคาปนกัน ที่ไขไฟเดือน ๘
 พระอาทิตย์จรอยู่ภษีสิงห์ เป็นเพื่อกำเคาเสมหะปนกัน ที่ไขเกิด
 ในเดือน ๑๐ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีกัญ เป็นเพื่อกำเคาเสมหะเสื่อกัน
 ที่ไขในเดือน ๑๑ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีกลบ เป็นเพื่อเสมหะปนกัน
 ที่ไขในเดือน ๑๒ พระอาทิตย์จรอยู่ภษีพิจิตร เป็นเพื่อเสมหะกลบ

ทำเกลมปนกัน ทำไว้ในเดือน ๕) พระอาทิตย์จรทางโคณวิถีนั้น
 ชื่อคิมหันตระกูปเพื่อทำเกลก้า ลมเสมหะอ่อน ทำไว้ในเดือน ๕)
 พระอาทิตย์จรโคณวิถี ชื่อประจิตระกรอนฝนปนกัน เป็นเสมหะลมก้า
 ทำเกลปนกลาง ทำไว้ในเดือน ๖) พระอาทิตย์จรโคณวิถี ชื่อสันทร:
 ฝุ่น เป็นเพื่อทำเกลเสมหะก้าลมอ่อน ทำไว้ในเดือน ๖) พระอา
 ทิตย์จรโคณวิถี ชื่อธาทร: ฝุ่นปนกันน้ำคั่งเป็นเพื่อเสมหะ ลมก้าทำเกล
 อ่อน ทำไว้ในเดือน ๖) พระอาทิตย์จร อังคี ชื่อเหมันตระก้นคั่ง
 เกลวอนเกี่ยวคอบกัน เป็นเพื่อโลหิตเกลก้าทำเกลก้า เสมหะลมอ่อน

ทำไว้ในเดือน ๕) พระอาทิตย์จรอังคี ชื่อลีลระ: ระก้นคั่งเกี่ยวคอบกัน
 เป็นเพื่อลมเสมหะก้า โลหิตก้าเกลอ่อนบอกไว้ในระกูป อนึ่งไว้ในคิมหันต
 ระกรอน คือเดือน ๔ ทั้งแรมเดือน ๔ กลางเดือนเป็นเพื่อเกลไกรก
 ทำเกลโลหิตก้า อนึ่งไว้ในระกูปคือเดือน ๔ ทั้งแรมเดือน ๖ กลาง
 เดือนเป็นเพื่อเอาไปตกเสมหะก้า อนึ่งในเหมันตระก้นคั่ง คือ
 ในเดือน ๖ ทั้งแรมเดือน ๔ กลางเดือนเป็นเพื่อเอาไปตกลมก้าอันนี้
 นอกไว้ในระกูป ๓ คั่งนี้บริบูรณ์
 ๑ อนึ่งจะเป็นแพทย ให้รู้จักตนที่อยู่อันระให้เกิคนั้นมี ๔ ประการ

ประการ ๑ เกิดในประเทศที่น้ำ แล่นเค็มคอกัน พยารีนนี้เกิดเพื่อเลมเห
 เป็นอาทิแก่คนผู้นั้น เสาขาลำรับประเทศแก่ เสาทวีตลา สมนะเวง
 โลกจะเอมจึงทูล กะเที๋มค ทำเป็นผละลายน้ำจึง โทษประเทศททยแล ๗
 ๑ ประการหนึ่งเกิดในประเทศ ที่สูงคือเนินเขา มีโทษโลหิตเป็นอาทิ
 เสาจินทนทั้ง ๓ อมเขยมูลกแกะ นรเพียรแก้หัวหม กะคอม
 กงเขมา โกฎพณลา ทำผละลายน้ำมัว กินแก่ประเทศทำเท
 ททยแล ๗ ประการหนึ่งเกิดควยน้ำ คน ๑ โวคนนี้มีลมเป็นอาทิ
 เสาขประเทศแก่ เสาว่านน้ำลมไทย แห้วหมอตพิคมี ๒)

๕ จึงผลมคุดอ่อน ผลผกชีโกฏสอ กงเขมา เทพทโร ๓ เสาหนึ่ง
 กินททยแก้ลม ๓ ๗๕ อึ่งเกิดในประเทศกรรตททยมีทเทเป็นอาทิเสาขนี้แก่
 เสาภกไข่แม่ สมอพิภกเสาผลมคุดอ่อน แคผอยทญ์เกล็ดทอยทั้ง ๒
 รกพมแกโคกส่น ทำผให้กิน ทำควรอันลลายน้ำจันทกรกิน
 ทำควยเย็นลลายน้ำร้อนน้ำผึ้ง แล้วเสาทวีระภูภักทกทินททยแล ๗
 ๑ อึ่งครันเกิดในบ่ชวด เลมโงเทพยทศุทย เสาขลำนบี่แก่
 โทษทั้งปวง เสาออกสตะบงกฏ บัหสงบวามบวเฝื่อน มททิงษ
 ๗๕ เสาเอม ผลผกชีน้ำผึ้งจันทกร ละลายน้ำมวากินททย ๗

๑๐ ปัสะเปียเลมมะแม เทพยคณัฏฐิง เสามลีพิกล กะคังจาทักกะเพรา
 ตรีผลายาคักภกซ่มป้อย ภกคางโทนบคละลายลึงกินแกโทษในครวรภททยแล ฯ

๑๑ ปัสลุมะเลมมะนุษย์ททย เสากมูเจมาจนทนทั้ง ๒ ภกโค้วเครือ
 สนกะลัภกัทญัพพิน ตรีผลายาคักภกซ่มป้อย ภกคางโทนบคละลาย

น้ำผึ้งรวง กินแกโทษในครวรภททยแล ฯ ถ้าชีกนมนษย์ผู้หญิง
 เสาภกมะเคือภกมะเจือจัน ภกมะแว้งทั้ง ๒ ภกภัพทุกษ

เจือกเถาว์ดเปรียง ภกคานหมอนภกถั่วแปบ ภกถั่วแระภกถั่วกู
 ภกสะแก บคละลายน้ำมะนาว น้ำผึ้งก็ได้กินแกโทษททย

๑๒ ปัสวอกระตามททยกษผู้ททย เสาภกกะเพราทรีกะฏุก เจียวเลื้อ
 กภมวักซัง หัวเห้วทุมหีบลมะยาเท้าเย็น เทียนแดงโหรภ
 บคละลายน้ำผึ้งน้ำตาลก็ได้ กินแกโรคในครวรภททยแล

๑๓ พาลแลวอมะททยกษผู้หญิง เสาคอรักโอบหนคณัฏกะเท็นักเสียนฉี

ฝักกะเนค บคละลายน้ำพาทักททย ๓ อนึ่งยาลับขนมพรรษา
 ปัสคนเกิด ปัสวคเสาภกมะกล่าทหน ปัสลเสาภกกำลังภเวสิง
 ปัสทลเสาภกทลเลื้อ ปัสเเกาะเสาภกทญัซ่มกะท่าย ปัสมะโฆเสาทญัพิน
 งแดง ปัสมะเลงเสาทญัพินทาว ปัสมะเปียเสาเลื้องเพิม่า ปัสมะแมเสา

คัมภีร์ธาตุวิภังค์ เล่ม ๑-๒

คัมภีร์ธาตุวิภังค์ว่าด้วยโรคธาตุพิการ คือ มีอาการเจ็บไข้ เพราะความผิดปกติของธาตุทั้ง ๔ ในร่างกาย โดย ๑ ปี แบ่งออกเป็น ๔ ฤดู คือ

- ฤดูที่ ๑ - เดือน ๕ เดือน ๖ และเดือน ๗ หากเจ็บไข้ในช่วงนี้เรียกว่า “เตโชธาตุพิการ”
- ฤดูที่ ๒ - เดือน ๘ เดือน ๙ และเดือน ๑๐ หากเจ็บไข้ในช่วงนี้เรียกว่า “วาโยธาตุพิการ”
- ฤดูที่ ๓ - เดือน ๑๑ เดือน ๑๒ และเดือนอ้าย หากเจ็บไข้ในช่วงนี้เรียกว่า “อาโปธาตุพิการ”
- ฤดูที่ ๔ - เดือน ๒ เดือน ๓ และเดือน ๔ หากเจ็บไข้ในช่วงนี้เรียกว่า “ปถวีธาตุพิการ”

ตำรากล่าวถึงอาการเจ็บไข้ของธาตุพิการทั้ง ๔ จำพวก พร้อมทั้งการรักษาไว้ จากนั้นได้อธิบายเพิ่มเติมถึงอาการผิดปกติของธาตุทั้ง ๔ ที่กำเริบรุนแรงขึ้น จนเกิดลมอันเป็นโทษในกายและที่สุดจะกำเริบถึงธาตุแตก และถึงแก่ความตายได้

ในคัมภีร์นี้บอกตำรายาที่ใช้บรรเทาอาการเจ็บไข้ที่เกิดจากโรคธาตุพิการ ธาตุแตก ยาแก้โรคธาตุพิการไว้หลายขนาน เช่น ยาเขียวมหาพรหม ใช้กินและพ่นแก้พิษไข้ ยามหาสมมติใหญ่กินและชะโลมตัว รักษาไข้พิษ ยาเบญจอำพฤกให้กินเพื่อชำระอาการปถวีธาตุแตก เป็นต้น

อันว่าลักษณะคนตายกับคนโรคนั้น เทาทุกทุกทั้ง ก็ทาการสำแดง
 ออกได้แจ้งถึงลักษณะนั้น อันว่าลักษณะคนตายกับคนโรคนั้น
 ก็มีอยู่ทั้ง ๗ ถึงกันนั้นก็จริง เทาทุกทุกทั้งก็ทาการสำแดงอยู่
 แก่ว่าแพทย์ยากที่จะรู้ที่ยังเห็นเป็นอันยากยิ่งนัก โภการแพทย์ผู้ประเสริฐ
 จึงนิพนธ์ไว้ในตำราโรคนั้น ก็ย่อมมีทั้งหลายทั้งปวง แลไว้
 เพื่อไว้แก่มหาการ ท่านขุนกลโณทัยบอบช้ำ แลทั้งภาวธาตุ
 แห่งพระมหากษัตริย์ ได้พิจารณาแล้วเสียด้วยหอกาบปิ่นไฟนั้น แก่ว่ากาย
 โภคเวโยกายนั้นแลมิให้กายเป็นปวก ทายโดยตำบับารหา

แลทุกทั้ง มิได้ส่งเป็นลำดับเลย อันว่าทุกทุกทั้งก็ยกขึ้นขึ้นขึ้น
 ปรีโยกานเป็นปวกกัน อันว่าทุกทั้ง ก็อันกระตุนสุญทายเป็นลำดับกันไป
 คือ เมื่ออันกรทนนันได้ทากสุญทายเป็นพร้อมกันทั้ง นั้นทมิได้ ย่อมมา
 สุญไประกไป แก่ทีละ ๕ สิ่ง จะทากพร้อมกันนั้นทมิได้ ย่อมมาทาก
 ถอยลงไปเป็นลำดับให้ให้เป็นเทศกต่าง ๗ ก็มี คือทำทุกกลเมื่อระสันฮาัยอง
 ทากมานั้น อันว่าปรีโยก ก็ย่อมมาทากไป ๑๕ ๑๖ คือทมิได้
 ๑๗ ๑๘ ๑๙ คือทมิได้ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐
 ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

สลึงขลุ่ย คือไฟทกอบอุณกษณอยู่ ทาเลทกทกหลายทกทก
 สิ้นพร้อมกันทกทกมาณี ท่านย่อมทกทกการทกทกมาณีได้ทกทก
 แพทย์ผู้ใดทกทกเอืยมาดลไปนนิได้ทกทก ทกทกทก ๔ ระทกทกทก
 ไปนนิ ๓) สลึง ทกทกทกทกทกทกทก ให้แพทย์ทกทกทกทกทก
 มานนิเด็ก ทกทกทกทกทกทกทกทกทก ทกทกทกทก
 ทกทกทก คือคิทหนึ่ง ๑๒ เดือน เป็น ๓ ระทก ทกทกทกทก
 ทกทกทก ๔ ระทก ระทกหนึ่ง ๓ เดือน คือเดือน ๖) ทก ๓ เดือน
 ทกทกทกทกทกทกทก สลึงขลุ่ย ทกทก ให้เบนในนอกล้างคียน

ไปนนิ ทกทกทกทกทกทก ทกทกทกทกทกทกทก
 ทกทกทก ทกทกทกทกทกทกทกทกทกทกทกทก ทกทกทก
 ทกทก ๖ ทกทก ๗ ทกทก ๘ ระทกทก ทกทกทกทกทก
 ทกทกทกทก ๘ ระทกทกทก ทกทกทกทกทกทกทก ทกทกทกทก
 ระทกทกทก ทกทกทกทกทก ทกทกทกทก ๘ ระทกทกทก
 ทกทกทกทกทก ทกทกทกทก ๘ ระทก ทกทกทกทกทก
 คือทกทกทกทกทกทก ทกทกทกทก ๘ ระทกทกทก คือทกทกทกทก
 ทกทก ๖ ระทกทก ทกทกทกทกทกทกทกทกทก

ให้รักษาน้ำคอกกนกแล้วแต่ไป รักษานั้นเป็นทั้งเชื้อสำเภา ^{๖๖} คือมันเทศ
 ติการให้เด่นออกทั่วๆ ให้รักษุเหลือทวเหลือ ^{๖๗} เหลือง ^{๖๘} ลงที่ ๕
 ให้ลงให้ตเสีย ^{๖๙} กลายเป็นผงลม ^{๗๐} คือเรพะพิการให้เข้าเอื้อย
 กอเอื้อย ^{๗๑} ลงที่แป ^{๗๒} จันโนทอ ^{๗๓} ลงที่แป ^{๗๔} ให้
^{๗๕} คือมันมูกพิการให้เข้าคัสระเป็นทวให้เข้าดม ^{๗๖} ให้มันมูก
 รักษาน้ำให้ขยตียนคัสระ ^{๗๗} คือราจพิการให้เอื้อยทุก ^{๗๘} ให้รัก
 ให้ทั้งทุกข้อ ^{๗๙} คือมกรพิการให้ปลักระแกวระปลักระ ๗ เป็นโลหิต
 ปากเป็นกำลัง ^{๘๐} ทกุก ^{๘๑} ทำพวกนี้ประมาณเท่าคัยกันหรือทำต่อไปทุกแพทย์

ทั้งนี้คือ ^{๘๒} ทาจะแก้เชื้อโรคเรณูคุดเลิง ๗ โกฎ ^{๘๓} ๗ ผล ^{๘๔} ๗
 ๗ ^{๘๕} ๗ ^{๘๖} ๗ ^{๘๗} ๗ ^{๘๘} ๗ ^{๘๙} ๗ ^{๙๐} ๗ ^{๙๑} ๗ ^{๙๒} ๗ ^{๙๓} ๗ ^{๙๔} ๗ ^{๙๕} ๗ ^{๙๖} ๗ ^{๙๗} ๗ ^{๙๘} ๗ ^{๙๙} ๗
 ๗ ^{๑๐๐} ๗ ^{๑๐๑} ๗ ^{๑๐๒} ๗ ^{๑๐๓} ๗ ^{๑๐๔} ๗ ^{๑๐๕} ๗ ^{๑๐๖} ๗ ^{๑๐๗} ๗ ^{๑๐๘} ๗ ^{๑๐๙} ๗ ^{๑๑๐} ๗
 ๗ ^{๑๑๑} ๗ ^{๑๑๒} ๗ ^{๑๑๓} ๗ ^{๑๑๔} ๗ ^{๑๑๕} ๗ ^{๑๑๖} ๗ ^{๑๑๗} ๗ ^{๑๑๘} ๗ ^{๑๑๙} ๗ ^{๑๒๐} ๗
 ๗ ^{๑๒๑} ๗ ^{๑๒๒} ๗ ^{๑๒๓} ๗ ^{๑๒๔} ๗ ^{๑๒๕} ๗ ^{๑๒๖} ๗ ^{๑๒๗} ๗ ^{๑๒๘} ๗ ^{๑๒๙} ๗ ^{๑๓๐} ๗
 ๗ ^{๑๓๑} ๗ ^{๑๓๒} ๗ ^{๑๓๓} ๗ ^{๑๓๔} ๗ ^{๑๓๕} ๗ ^{๑๓๖} ๗ ^{๑๓๗} ๗ ^{๑๓๘} ๗ ^{๑๓๙} ๗ ^{๑๔๐} ๗
 ๗ ^{๑๔๑} ๗ ^{๑๔๒} ๗ ^{๑๔๓} ๗ ^{๑๔๔} ๗ ^{๑๔๕} ๗ ^{๑๔๖} ๗ ^{๑๔๗} ๗ ^{๑๔๘} ๗ ^{๑๔๙} ๗ ^{๑๕๐} ๗
 ๗ ^{๑๕๑} ๗ ^{๑๕๒} ๗ ^{๑๕๓} ๗ ^{๑๕๔} ๗ ^{๑๕๕} ๗ ^{๑๕๖} ๗ ^{๑๕๗} ๗ ^{๑๕๘} ๗ ^{๑๕๙} ๗ ^{๑๖๐} ๗
 ๗ ^{๑๖๑} ๗ ^{๑๖๒} ๗ ^{๑๖๓} ๗ ^{๑๖๔} ๗ ^{๑๖๕} ๗ ^{๑๖๖} ๗ ^{๑๖๗} ๗ ^{๑๖๘} ๗ ^{๑๖๙} ๗ ^{๑๗๐} ๗
 ๗ ^{๑๗๑} ๗ ^{๑๗๒} ๗ ^{๑๗๓} ๗ ^{๑๗๔} ๗ ^{๑๗๕} ๗ ^{๑๗๖} ๗ ^{๑๗๗} ๗ ^{๑๗๘} ๗ ^{๑๗๙} ๗ ^{๑๘๐} ๗
 ๗ ^{๑๘๑} ๗ ^{๑๘๒} ๗ ^{๑๘๓} ๗ ^{๑๘๔} ๗ ^{๑๘๕} ๗ ^{๑๘๖} ๗ ^{๑๘๗} ๗ ^{๑๘๘} ๗ ^{๑๘๙} ๗ ^{๑๙๐} ๗
 ๗ ^{๑๙๑} ๗ ^{๑๙๒} ๗ ^{๑๙๓} ๗ ^{๑๙๔} ๗ ^{๑๙๕} ๗ ^{๑๙๖} ๗ ^{๑๙๗} ๗ ^{๑๙๘} ๗ ^{๑๙๙} ๗ ^{๒๐๐} ๗

ให้ท้องขึ้นท้องพองมักเป็นท้องมาร ลมกระไสย บางทีให้ลงท้องทกมูกคอกโลหิต
 ให้เป็นท่งๆเล ๑๕๕ ๕ คืออาหารใหม่พิการให้ลงแรงให้ทกมูกเป็นป่ง
 ทำทก ๑๕๖ ๕ คืออาหารเก่าพิการกินอาหารไม่มีร เป็นก้อนที่ระโทะเกิดให้
 ท่งๆ เพาะอาหารผิกดำเณ ๑๕๗ ๕ คือลมอศิกะ
 เมื่ออยู่เป็นปรกตินั้น ลมอศิกะเพก่นทั้งปวงนี้พ่องทกกระบาลคิกะ
 ประมาณเส้นคอกใหญ่ๆ ถ้าพบผกพิการใช้มันในลมอศิกะก็เรียกจันเทม
 กระบาลคิกะให้ผกคิกะเป็นท่งๆ แก้มพังให้รักษุแกให้คั่งเสียท่ง
 ถิ่นนิบาท ก่อเมื่อโกโก้สุ่มยาเป็นสุ่ม มนในลมอศิกะบลงเป็นปรกติ

เมื่อโกเกล้า ๑๕๘ ๕ พายปากคิกะ แลปฎิวิทกุ ๑๐ ประการซึ่งมานี้ยอนเกีย
 ทลอกกันสิ้น ยาคือวิระกาส์ ๑ แก้มปฎิวิทกุพิการคือลมอศิกะกุกม้าม
 ให้เสาะกะเทียม ๑ ใบสะแก ๑ ใบคนที่สอ ๑ เป็ลือกกันกินเปก ๑
 เบญจกุล ๑ จันถนัท ๑ ลมอศิกะ ๑ ผลนันทน์ ๑ กอกกันถน ๑
 กระทน ๑ ทนพดู ๑ ทวีระฎก ๑ ยาทั้งนี้เสาะสิ่งละส่วน เป็ลือก
 กันเกก ๑ ส่วน เป็ลือกสมุลแล้ว ๑ ส่วน ทำผงละลายน้ำผึ้งกินแก้
 ปฎิวิทกุ ๑๐ ประการเล
 ๑ รานนหนึ่งแก้ปฎิวิทกุพิการทั้ง ๑๐ ประการคือ พังเล็ก ๑ พง ๑ พิการ ให้เสาะ

ไท้หุ้ม ◦ แผลหุ้ม ◦ ไบละเท ◦ หูกขึ้นนาก ◦ การบูร ◦
 กานพลู ◦ แลนกัน ◦ กอกันกัน ◦ เปทะหอม ◦ ไกวส ◦ ไกวเมา ◦
 กอกันกัน ◦ กันกันทั้ง ◦ กอกกันเมา ◦ ผลผัก ◦ กอกผักปอก ◦
 ไบละเท ◦ ไบละเท ◦ สิวเหลือง ◦ ยาทันนี้เฮลเมาาก ◦ บกป็น
 รุ่งแสงละลายน้ำกอกไปแกรกระหมกิมเสนน้ำกันกันทั้ง ◦ กินแก้ปดิดาก ◦ ประการหายเล ะ
 ๑ านนหนึ่งแก้ปดิดาก ◦ ประการ คือ ^{หม} ^{หิก} ^{กับ}) พิการ ให้เฮลเมา ◦
 กิมเสน ◦ กอกกันเมา ◦ ผลเอน ◦ ฤชสมแล้ว ◦ เปสีกกันกินเปก ◦
 ไบละเท ◦ ไบละเท ◦ อบเรย ◦ หูกขึ้นนาก ◦ สมอง ◦ มะทุมม ◦

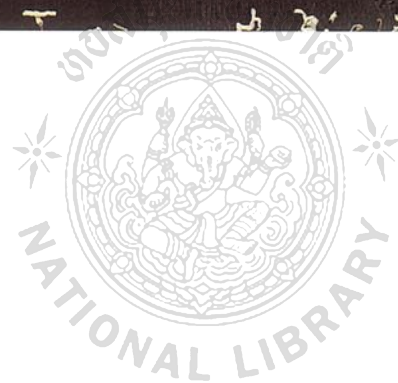
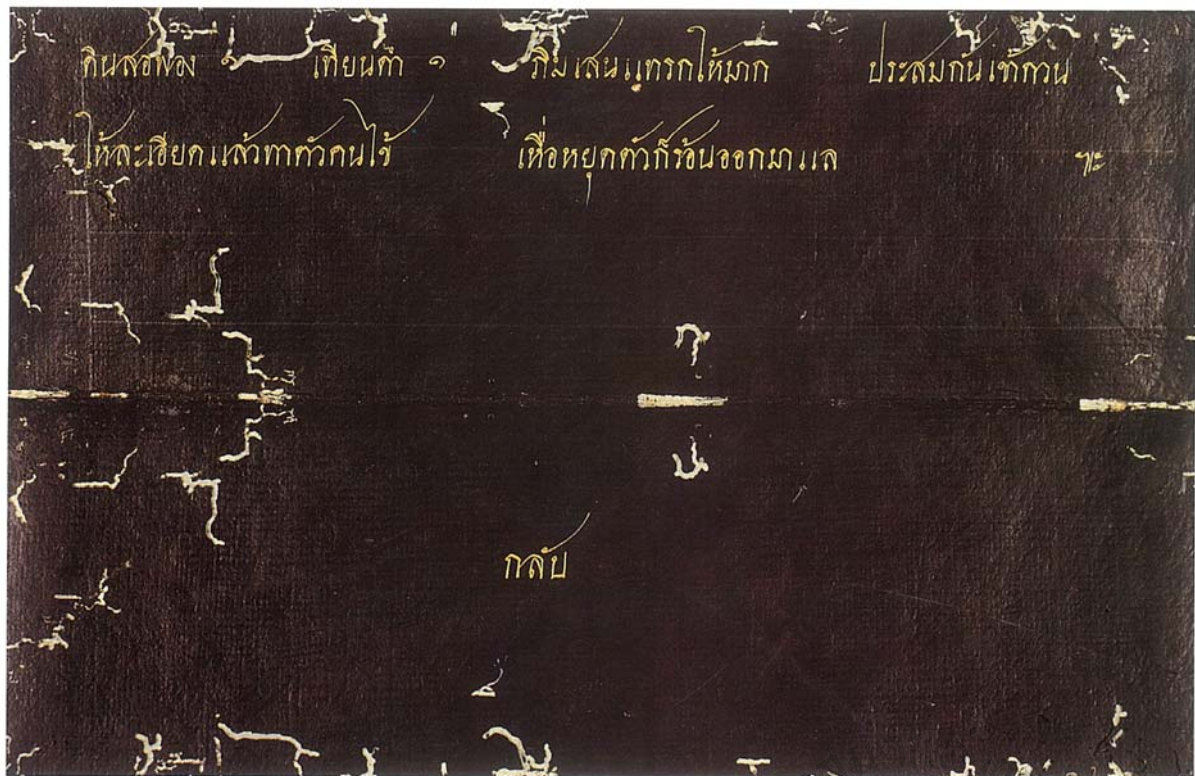
ลำต้น ◦ ไกวส ◦ ไบละเท ◦ กอกกันเมา ◦ เปทะหอม ◦ กอกผักปอก ◦
 เกสรบัว ◦ กอกกันเมา ◦ ยาทันนี้เฮลเมาาก ◦ บกป็นแกงละลาย
 น้ำกัน ◦ กินแก้ปดิดาก ◦ ประการหายเล ะ
 ๑ านนหนึ่งแก้ปดิดาก ◦ ประการ คือ ^{หม} ^{หิก} ^{กับ}) พิการ ให้เฮลเมา ◦
 บรเพท ◦ แท้หุ้ม ◦ จักาก ◦ ผลมะกุ่มอ่อน ◦ เกสิดินเท ◦
 กระเทียม ◦ แผลหุ้ม ◦ กกลัก ◦ ะเอนเทศ ◦ ไกวส ◦
 ไกวกันพท ◦ ทรีกะ ◦ เปสีกกันกินเปก ◦ สมอง ◦ ไบละเท ◦
 ยาทันนี้เฮลเมาาก ◦ ทำงละลายน้ำคิงินเทผลพท ◦ กิน ^{เห} ^{ยน}) แก้

ปฏิกิริยา ๑ จำพวก ๑ อันทำเหิบทั้งกล่ามานั้นทายสันใด
 ๑ รานหนึ่งแก่ปฏิกิริยา ๒ ประการคือ ๑ ให้ใหญ่ ๑ ให้เล็กลง ๑ พิจารณา ให้เอาใบสะเท
 ใบเล็ก ๑ ดอกมุลเพลิง ๑ เปลือกมุลมณ ๑ แห้วหมู ๑
 โทฏพูปลา ๑ ผลผัก ๑ สมอไทย ๑ สมอพิเภก ๑ มะยม ๑
 รากทองแหก ๑ แผลงหอม ๑ ประเพช ๑ กระอม ๑ กระเทียม ๑ จิงแห้ง ๑
 ไกรเครือ ๑ หน่อเทียน ๑ ยาทั้งนี้เอาเสมอมาก คั้นด้วยน้ำ ๑ สก ๑ ก็ได้
 น้ำที่ดื่มได้ เมื่อจะกินป้อนจนทศกรลงกินแก้ไข้ไทย ในปฏิก
 ๒ ประการ ทายเล

๑ รานหนึ่งแก่ปฏิกิริยา ๒ ประการ คืออาหาร ๑ ใหม่ ๑ พิจารณา ให้เอาเปลือกหอยาม
 หอยแหง ๑ พักแพวแหง ๑ ผลจันทร์ ๑ กอจันทร์ ๑ กระวาน ๑
 กานพลู ๑ กระบุง ๑ ยาทั้งนี้เอาเสมอมาก พริกดองแก้ยาทั้งหลาย
 ทำผงละลายน้ำดื่มแก้ปฏิกิริยา ๒ ประการคือ ๑ อธิษฐาน ๑ พิจารณา ทายเล
 ๑ รานหนึ่งแก่ปฏิกิริยา คือ ๑ มธุระ ๑ คือเชื้อในสมองพิจารณา
 ให้เอาสะค้าน ๑ หัฟ ๑ ดอกมุลเพลิง ๑ จิงแห้ง ๑ ผลมะยมอ่อน ๑
 ผลสมอไทย ๑ ผลสมอพิเภก ๑ ผลสมอเทศ ๑ ผลผัก ๑ กฤษณา ๑
 รันนเทศ ๑ ผลมะยม ๑ ผลพิศมัล ๑ แห้วหมู ๑ รากคันทน์ ๑

ทอง จิน พอง ให้พิษพิษระอม อดกลืน ประการนี้คือเกาโรคชื้อก
 ขริณราชสุ พิการเกาะแก้ให้เขา พักแพวแก ๑ โกฎล ๑ โกฎเฆ ๑
 ๑ ระอมเกก ๑ มะทมบ้อม ๑ กะโคกกัน ๑ เปทะหอม ๑ ภกสาก ๑
 ทงูพิกา ๑ เขาเลมอกก ทำผงละลายน้ำมูกก็ได้น้ำร้อนก็ได
 แก้เกาโรคชื้อก ขริณราชสุ แดกทายเล ๑ เกาโรคชื้อก
 ขริณราชสุ นั้นพิการให้ ^{มือ} | เยน เทพรไม่เดินประการหนึ่ง
 เทพรทกหลักหนึ่งก็สองหลักก็ ขงทีให้เยนเป็นน้ำ แก่กายโน
 ห่อนให้เรณูมิให้ทก ขงทีให้เยนแล้วให้เสโทกเป็นกัมเมกเทโท

อนนคือเกาโรคชื้อก ขริณราชสุ นั้นแก้การแก้ให้เขา
 ๑ ทการบือเพือกเล ๑ นอแรก ๑ เปลือกหอยาม ๑ เปลือกหอยมเคร ๑
 ๑ เยาวารเข้า ๑ หายทะมอย หายทะคำ ๑ กิโก ๑ ยาทังนี้เล ๑ แก่นแสมทะเล ๑
 ๑ สลันทน ๑ แห้ทม ๑ ภกัทมอม ๑ ยาทังนี้เขาสิ่งละกัน เขาทะเทียม ๑
 ๑ ล้วน ๑ พริกไทย ๑ ล้วน ๑ ทำผงละลายน้ำร้อนเทรกิมเสนทินยไฟทก
 ๑ ให้ร้อนกลอกรนปลาย ^{มือ} | เทพรเดินไก่อกลอกเล ๑
 ๑ ๑ นานหนึ่งแก้เสโทพิการทกนัก ๑ ให้กักเขก้นเลกุ่ม ๑ นั้นมาบอกเปลือก
 ๑ เสียบแล้ว ๑ ฟิงรุกเขาเอื่อที่กิกกะกุกนั้น ๑ ผลักกุก ๑ แป้งเล ๑

คัมภีร์ธาตุวิมังก์ เล่ม ๑ เลขที่ ๑๐๐๖
หน้าต้น ที่ ๕๑ ถึง ๕๒ จบหน้าต้น

[illegible]

๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐

ที่แพทย์เขาที่เมกเลวอันมาแก้ไม่ได้ ขอบแก่ยอน ^{เย็น} | หอมผักกวมมาแก้
 สักระยะ ^{เย็น} | ฟ้าโลติกกระทำภายในทรวงอกให้ลงโลติกหาเสียโลติก ทำน้ให้เขา
 ยาลักกระฉีกเขามาแก้ที่สักระยะมาแก้เล็ก ทำน้ให้เขาภายในคำสิริทกุนมาแก้เล็ก
 อันภายในคำสิริทกุน ให้แก้แก้ทกุนคือโลติกแตก ทำน้ให้เขาประเพช
 ทากาแกว ๑ กระหย ๑ ผลผักกาก ๑ รันทนทั้ง ๒ ไม่แก้กัน รันทนคินดา ๑ แห้วหมู ๑ ไพล
 ทากาแกว ๑ สักระยะ ๑ รากชัพกู ๑ รุกโรหินี ๑ สันเทศกุนเรมา ๑ สักระยะกุนทก
 ทากองแตก ๑ แผลกหอม ๑ กฤษณา ๑ กระลำลัก ๑ ทุล ๑
 รอนกอก ๑ ส้มอังก ๑ ขมิ้น ๑ กอกพิกล ๑ กอกขุนนาก ๑

สักระยะ ๑ เกสรบัวหลวง ๑ เขาสมอภาค กัม ๑ เขา ๑ สักระยะให้ทุเทศ
 แทรกที่เกสรคามทก ^{หนัก} | เลิก ๑ ยานีหรือปะโกทกิกุน แก้ไว้เพื่อโลติกในคิมหนักทก ๒
 ๑ ขานหนึ่งแก้ในระสันกระกู ให้เขาตมุลเพล ๑ โกฎส ๑ โกฎพปล ๑
 โกฎกุก ๑ โกฎสักระยะ ๑ โกฎพปล ๑ โกฎเสย ๑ โกฎสอเทศ ๑
 สักระยะ ๑ ผลมะกุ่มอ่อน ๑ เกียนทั้ง ๕ ผลรันทน ๑ กอกจันทน ๑
 โกฎรณ ๑ ผลกรณ ๑ กานพกู ๑ รากทองแตก ๑ แผลกหอม ๑
 มะรุม ๑ ผลมะกุ่ม ๑ มะระเพช ๑ รากคันท ๑ รากเพี้ยม่อม ๑
 รากกุ่มเสยทั้ง ๒ รากกุ่มพร ๑ ผลผักขี้ทั้ง ๒ ผลโหระพา ๑

ภกทัญญาภ ๑ ระยอม ๑ พิกนิก ๑ นมกาลี ๑ สัน ๑ ลักวิ ๑
กวีเมธา ๑ ผลพิลังกาส ๑ ผลประคำศิริกระปือ ๑ พระยามือเหล็ก ๑
มุลเหล็กทั้ง ๕ หุญท์กล่อน ๑ โลกกระสุน ๑ กฤษณ ๑ กระต่าวก
ระลูก ๑ ขอนกอก ๑ ขบเขยเทศ ๑ สุมลแก้ว ๑ มุททโร ๑
ทำกัน ๑ รุกโรหิณี ๑ ผลอน ๑ ยาทันต์เตาสังกร ๑ คือกะระลูก ๑
กอกมะนา ๑ กอกมะกรุก ๑ กอกคักเค้ ๑ กอกกรรณิตา ๑
กอกแก้ว ๑ เกสรบัวหลวง ๑ กอกคำไทย ๑ กอกมะลิซ้อน ๑ กอกมะลิตา ๑
กอกบัวเผื่อน ๑ กอกบัวรม ๑ กอกสีนง ๑ กอกทองกลี ๑ กอกบัวทา ๑

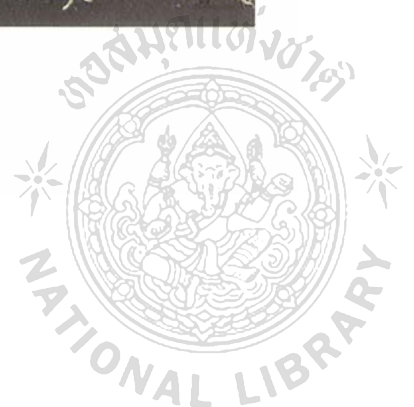
กอกบาทแกว ๑ ลักมุก ๑ ลักมณ ๑ ลักมก ๑ กอกสันครา ๑
 กอกคืบเท่าหน้า ๑ กอกผกทบ ๑ กอกขีตุน ๑ กอกกะตุ่มเภา ๑ กอกหญ้า
 พงษ์ ๑ กอกทวนกยง ๑ กอกละหุ่ง ๑ กอกลำเสียด ๑ กอกทพฤกษ ๑
 กอกลาหทัย ๑ กอกมะทาหงษ์ ๑ กอกคำมั่ว ๑ กอกกระพริบ ๑ ลักระสี ๑
 พิกุล ๑ ขุนนาค ๑ กอกมะกล่ำ ๑ กอกกลัวยี่ไม้ ๑ กอกพุททาค ๑
 กอกไม้ทั้งนี้เฮาสั่งละ ๑ เมื่อจะบกปฐมนกขมิ้นเสดสี ^{เทศม} เท ^{เท} กักร์เลื่อน
 กักร์มือเลื่อน กักร์กามมั่ว กักร์เจ้า ปุณฺณมกป็นแกวไว้ นักร์กลาย
 ยกใช้กามรอกกับโยกนั้นเล็ก ยานี่ชื่อมะทาขมุนมใหญ่สันนิบาต เทกั่ว

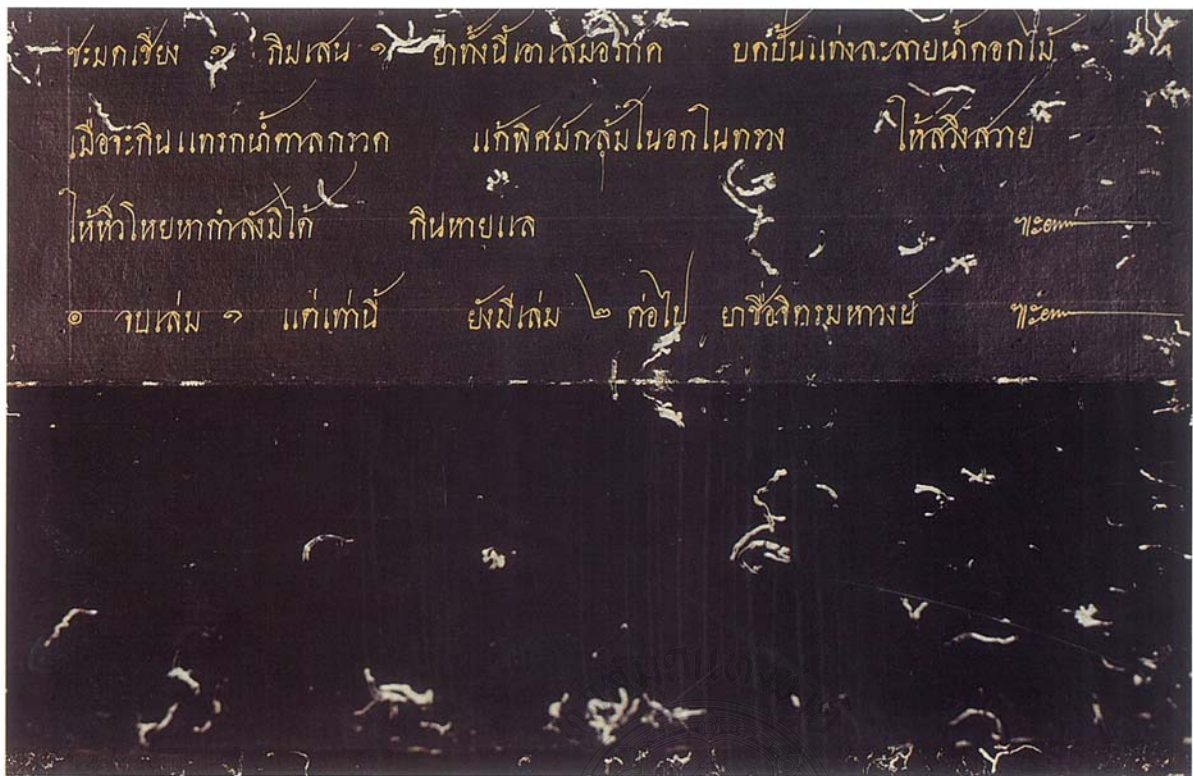
ประทุมแก้สรรพยาทั้งหลาย พร้อมโกยลักค้อนมะแก้โรคทั่วไปให้ ๕ ทำพวก
 จิ้งโกยแก้ลมทามุมใหญ่สันนิบาต ทานก็ทำให้ ๗ ของหนึ่งแกละ ๗
 ๑ ยาชื่อเสียมทาพรหม สำหรับแก้โรคพิษพิษ การ ทำพิษให้ร้อนทั่วกาย
 ทบเลวไฟให้ทุรนทุรายทาสะกิมิแก้กัก ๖ ยาแก้โรคสันทุกอน ๗ ทานให้เส
 ใบมูลหนอน ๖ ใบส้ม ๖ ใบพิพัทสี ๖ ใบมูลเหล็ก ๖ ใบผักเกก ๖
 ใบแคบอง ๖ ใบทองหลางใบมน ๖ ใบมะเฟือง ๖ ใบกุสริยพิ ๖
 ใบนมพิกร ๖ ใบแพงทวย ๖ ใบพริกไทย ๖ ใบน้ำเต้า ๖ ใบขี้ ๖
 ใบมะระ ๖ ใบหญ้าหน ๖ ใบเท้าขาม่อม ๖ ใบพุทท ๖ ใบน้ำขมิ ๖

ใบราบ ๖ ใบก้างคาว ๖ ใบพริก ๖ ใบผักเท้า ๖ ใบหมาก ๖ ใบกิมลิ ๖
 ใบสันทักทอม ๖ ใบตะเค ๖ ใบตัวระ ๖ ใบมะระ ๖ แก้วคันท ๖ รินฮ้อย ๖
 รันทันท ๖ เสาเดมอากมกป็นแท่งให้ฉกรรสะยักใช้กรรแก้โรคพิษ ๖ แก้โรคพิษพิษ ๖
 ๑ ยาชื่อกอลยิตา แก้พิษคันทกอลยิตา ๖ ทานให้เส ๖ รินฮ้อย ๖
 กฤษณา ๖ กระต่าย ๖ ขนคอก ๖ ๖ มะก ๖ ๖ รุก ๖ ๖ ๖ ๖ ๖
 ขำพันทอง ๖ โกฎคี่กะ ๖ รันทันท ๖ เปาะหอม ๖ ยาทันให้เส ๖ ๖
 กฤษณา ๖ กายา ๖ รันทันท ๖ ผลโหระ ๖ แก้วคันท ๖ แก้วคันท
 หลง ๖ ขำฝื่อน ๖ พกณ ๖ ลักข ๖ กอกบุนนาค ๖ กอกอญชัน ๖

ยาทั้งนี้เอาเสม็ดมาคั้น ต้มน้ำคั้น เป็นน้ำกระสายยาขึ้นโพรงไว้ แก้กมล ๑๐๐ ทำโพรง
 แก้กมลประการ น้ำกระสายยาใช้ทาตามแก้ขอบโรคนี้เล็ก แก้ในระสับกระส่าย
 ๑ ยาชื่ออนันตโกวิท กัดพิษมีไว้ทำให้ชักสันกระทั้งทางเบงเลชักสันไปทั้งกาย
 แลทำพิษมีทั้ง ๗ ถ้าจะแก้พิษให้เอากระดุกทุเล่ส้ม ๑ กระดุกทุบตีลังกล ๑
 กางปลาอ่อน ๑ งาช้าง ๑ กกมแรก ๑ ยาทั้งนี้ให้เตรียม โกฎีสี่กระบว โกฎีสอง
 โกฎีกระดุก ๑ เทียนกำ ๑ ผลโหระพา ๑ ผลผักชี ๑ น้ำประดานทอง ๑ ใบพิมเสน ๑
 ใบสันพักหอม ๑ ใบผักหวาน ๑ ใบทองหลางแห้ง ๑ รากกล้วย ๑ รากคำสิงห์ ๑
 กอกขุนเณร ๑ กอกพิบูล ๑ ยาทั้งนี้เอาเสม็ดมาคั้นทุกแห่งไว้ น้ำกระสายยา
 กอกไม่

แกว่งกับพิมเสน กินได้ แก้ว ๑ แก้ว ๑ แก้ว ๑ แก้ว ๑ แก้ว ๑ แก้ว ๑ แก้ว ๑
 ยาทั้งนี้ให้เตรียม เป็นมหรีเสกนิก
 ๑ ยากำรหลวง ชื่อว่ามะตากาลัง แก้วหอยบระหัยทาเบมิไก่อ้นถึงแก้วสัญญากรรม
 จึงประอบพระโอสถรณณนี้ขึ้นทวย ท่านให้เอาทกกล้วย ๑ ผลบัว ๑ รากบัว ๑ แก้วเล็ก ๑
 กรอบเล็ก ๑ สีกระบวาม ๑ สีกระบวเลื้อน ๑ รากกล้วย ๑ หัวยา ๑ กฤษณ ๑
 ขอนกอก ๑ ระเอบเท็ค ๑ ระเอบ ๑ อบเรยเพ็ ๑ โกฎีสี่กระบว ๑ โกฎีสอง ๑
 เประหอม ๑ กอกขุนเณร ๑ เกสรบัวหลวง ๑ บัว ๑ บัวเลื้อน ๑ รากกล้วย ๑
 พิบูล ๑ พะระ ๑ มะลิ ๑ สักบุต ๑ สักบงกร ๑ กฤษณ ๑ ขำพันทอง ๑

ซึ่งก็จริงก็ให้สอยสับกันมานั้นสูญหายไปเสียแล้ว ก็ยังมีอยู่ที่วัดปากกตกกลิ้งเคลื่อนไปบ้าง
 ให้กรมหมื่นอุปการิตพิทยาสาย จักหาบทมนฉบับคำสักรแพทย์ทั้งสิ้น มาชำระสอยส่วน
 ให้ถูกกันทีเดียว ส่งมาให้กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณสักรจีนไว้ เพื่อเป็นส่วน
 พระราชกิจ เป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ แลสำหรับแผ่นหินสับไป

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมหมื่นอุปการิตพิทยาสาย
 จักพระพุทธรูป
 พระบาทสมเด็จพระปิตุลาธิราช
 พระพิทักษ์มณฑล
 ขุนภุมารประสิทธิ์
 ขุนทิพโรธาสถ
 สัมมอบมาในการมณฑลพิษณุ

โกศลระการการคำสักรพิทยาสาย ถูกถ้วนทีเดียว

จักพระพุทธรูปเจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ แล ทรงชำระประสิทธิ์
 โดยฉบับเสียอยู่) โกศลระการการคำสักรพิทยาสาย ถูกถ้วนทีเดียว

จัก หมื่นนิพนธ์ไพฑูริย์ ขุนอักษรไทยเสนทรากด ถูกถ้วน ๑ จก

จักพระพุทธรูป ขุนภุมารประสิทธิ์ ขุนทิพโรธาสถ) โกศลระการการคำสักรพิทยาสาย ถูกถ้วนทีเดียว

๑ พระคำสักรพิทยาสาย เล่ม ๒ โภยสักร

๑. ยารักษาโรคทางษ แก้วคอเปื่อย สิ้นเปื่อย ชักเปื่อย แผลแก้วใส่น้ำให้ธา
 รกมะกรูดก้น ๑ รกมะกรูดเครือ ๑ รกมะขามป้อม ๑ เนระพูสี ๑ เทกทง ๑
 เทกทง ๑ นอแรก ๑ ขมิ้น ๑ รันทนัท ๑ น้ำประสาธทองสุก ๑ ยาพื้นนี้
 เตาต้มจนกากทำแห้งให้ละลายน้ำผึ้งทาทาย เกล

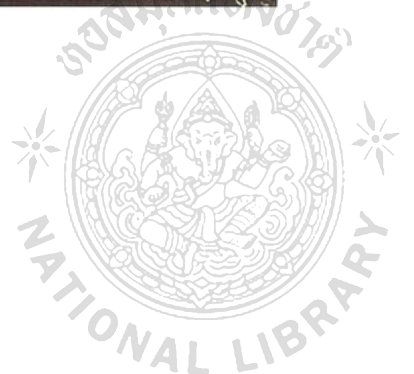
๑. ยาแก้ร้อนแก้กลิ้ง เตาเป็ลือกแกแตร ๑ รกคันทม ๑ เป็ลือกเพก ๑
 รกมะขุม ๑ คัมภีรพิทยเภ
 ๑. ยาพิศุขียันทน สำหรับแก้พิษคัมภีรพิศุขียันทนทำพิษคัมภีร ๑ สมมุติว่า
 เป็ลือเหื้อให้ลาภสักสันนิบาตก็สี ท่านให้รอนันทนแตร ๑ รันทนัท ๑
 เทมมากท ๑ กุคระ ๑ มหาสัท ๑ รกปลาไหลเผือก ๑ รกหญ้านก
 รกผักกั ๑ รกค้ำลิ่ง ๑ รกสลดอกน้ำ ๑ รกขุมเวียงทัง ๑ คงคาเหือก ๑
 เหมือกคณ ๑ รกพวงกอ ๑ รกโสม ๑ รกกระทุงคันทัน ๑ เกล็ดเข้หลวง ๑
 เทกทง ๑ ขมิ้น ๑ เทกทง ๑ นอแรก ๑ สีขาวเสื่อ ๑ สีขาวเร ๑

ลีอกแรก ๑ คัพ ๑ กอกกัไทย ๑ กอกกัจีน ๑ ฝนเส้นทัก ๑ ทงนกกะสิง ๑
 โปประสัท ๑ ภามนพ ๑ สกุกะเบือละทัก ๑ เชือกเทหนึ่ง ๑ ใก้ให้ ๑
 กัลลักระปือเสกทัก ๑ เทวลิเปริยแคง ๑ ลังละ ๒ กุกระ ๑ มะเกสือลีอก ๑
 ลังละ ๒ รกไม้รอก ๑ กัลลักรัเวสิง ๑ มะทาละลาย ๑ พระยาภกเกีย ๑
 ลังละ ๒ วนทนคณ ๒ รกกลอกน้ำ ๒ สัรมูลน ๒ ไล่ลงกันหม้อ
 กัมกีนแก้สัรพทสิคม กัมกีนกอลิปตกุกัการทำพิศม์ท่ง ๗ ทายสินเเด
 ให้แพทยังพิทรวณเณิก ๑๐๐ คนก็ไม่วอกตักคนเลย ถ้าแลกีนยานี้ไปสิง ๕๐ วันแล้ว
 โลกพิศม์ที่กำเริบอยู่ในทรวงอกนั้นมิไ้กลับทำพิศม์ออกมาทั้งนอกไ้ ทำผูกเปนวง ^{ทำ} _{แพ}

ออกมาแล้วเมื่อโกทายเลือนั้นเเด ทำผูกเปนวงออกมา ^{แพ} _{สียา} | ไ้แล้วเมื่อโก แพทย
 แก้ไปเล็กรอกขั้ทายนั้ ทำไม่ผูกออกมาอย่ารักษาเลย ๗๕
 ๘๘๘๘ คือเพื่อ พิกม ^{แก้} | แดเพื่ออกหนัก แดให้ทักเณนเเดทักนั้นทักชั้ลลากทไปทักท
 ให้สังสากทากังมิไ้ทักะแก้ให้เเดหมูกุเพสิง ๑ โกฎสอ ๑ ผลผักชี ๑ จิงแแห้ง ๑
 กิปลี ๑ ผลมะกุ่มอ่อน ๑ เปสือกกุ่มน้ำ ๑ รกทองหลางน้ำ ๑ รกถั่วกู ๑ เหาเสมอกาก
 ทัม ๑ เหา ๑ กีนแก้เพื่ออกหนักทายนเเด ๗๕
 ๑ ยาระโถมแก้เพื่อให้เหาสั้ทอม ๑ แป้งเเล ๑ กีนสอทอง ๑ รกเหมือกคน ๑ รกถั่วกู ๑
 เสกรบุนละมูก ๑ เหาเสมอกากบกป็นแท่งละลายน้ำทอกไม้ ทัมเพื่ออกแลเณเนื้อลลากท

แลท้าวชีกฉินหนึ่งทศผู้ เพาะเสโทกระทำโทษทายสินแห
๗๕
๕๕๕ คือมันคน ก็ทำ ก็ก็ เหมือนโลติกเสียบคุรเกียกนออกฉินหนึ่ง
เป็นน บงทีแตกเป็นน้ำเหลืองได้ปากเสียบปากหอนเป็นกำลัง ถ้ากระแก้ทันให้เต
ผกปลั่งแก ๑ ใบกะเมงแก ๑ ใบกัระ ๑ * เทียน กำ) ยาพิษนี้ใช้สังระส่วน
เปลือกกันเกรว ๑ ยาเข้เขนเหนือ ๑ เขลียงล ๑ ส่วนท้มกินทายแล ๗๖
๑ ยาทากนออกทันให้เอาใบผกปลั่งแก ๑ ใบกะเมงแกก็ได้ เท้าส่วน ๑
ามีนอ้อย ๑ กินสอพอ ๑ ทำท้าวทายแล ๗๗
๕๕๖ คือน้ำกาฬการก็ให้ น้ำคอกหนักแล้วก็แพ้ไป ลูกท้านนี้ก็เป็น

กัเชื่อผลต่ำไป ถ้ากระแก้เอาทกคนที่ล ๑ ทกเลนิยก ๑ ผลมะกุ่มอ่อน ๑ จิงแห้ง ๑
เอาเลมอากคัม ๑ เอา ๑ กินแล้วจึงแก้ยาทยอกตา ให้เอาหินโนคีระปลั่งอ่อน ๑
หินส้ม ๑ บรลึงก็ล ๑ กิมเลน ๑ ผนทยอกตาเท้ทุกถ้ามีน้ำกัไร้นั้นระทาย
ถ้าไม่มีน้ำกัไร้นั้นรอกสมาได้เคย ๗๘
๕๕๗ คือมันเหลว ถ้าแตกกรททยออกท้าว ให้ท้าวเหลืองรอกุเหลือง
ถันแก้การประการะไม่เหลือง ทำทหนึ่งทการประการะก็เหลือง บงทีให้ลง
ให้เอาเยียนกงปวงลม คือโทษน้ำเหลืองนั้นเอง ถ้ากระแก้ให้แก้ท้วยยาฉก ถ้ามีดยก
ให้กระน้ำเหลืองเสียบก่อนนี้แกยาบ่ทุกทกออกไป ทำนให้เอากริกระฎ ๑ กริผลา ๑

เขียนคำ ๑ ศีรษะหอม ๑ กิณประสิทธิ์ ๑ เมกฉ้าย ๑ ใบพญากะ ๑ ไม้จ้อย ๑
 บกกษัตริย์ ๑ หูลำหม่อม ๑ หูลำหม่อม ๑ วนทายเล ๑ ทำยังมิทาบให้แก้
 ยาก ๑ เสาศีรษะหอม ๑ ปูนผง ๑ น้ำประตารสีบุก ๑ หิมเลน ๑ เสาเลมอภาค
 ทำผงนกกักไก่ ห่อผ้าขาวบางกักไก่ทาบเล

๑ แก้วทั้งแก่งยาจินภายใน เสาตะกั่ว ๑ รากหัตถ์ ๑ ตกมูล ๑ ไข่แพ้ว ๑ ผลมะกุ่มอ่อน ๑
 แผลกหอม ๑ ส้มอไทย ๑ ส้มอเทศ ๑ ผลฝัก ๑ กฤษณกล ๑ วนกนหอม ๑
 ผลมะขามป้อม ๑ เปราะหอม ๑ วนน้ำ ๑ เกสรบัวหลวง ๑ กอกขุนผาก ๑
 เสาเลมอภาค ๑ ทม ๑ เสา ๑ กิณแก้เอาไปทก คือ น้ำมูกพิการเล

[illegible]

๕๕๖ คือเนื้อประมาณ ๕๐๐ ขึ้น ถ้าพิการมักกระทำให้เสียฟันไปทั้งตัว
 มักได้ฟกขึ้นที่นั้นบางขึ้นที่ดีให้เป็นพิษเป็นผล บางก็ให้ร้อนถึงไฟลวก บางก็ให้
 ฟกขึ้นจนประทุพพาทะพาทะเพลิง ถ้าจะแก้ไขให้แตกมันอยู่ทะเลเล ๑ ผังเลณ ๑
 รุกดำไฟ ๑ รุกหมีเหม็น ๑ รุกเข้าหลว ๑ รุกทองหมอม ๑ โกฎกันพัว ๑
 กินประสิททา ๑ กินสีม่วง ๑ เอาเสมอมาคอกกละลายน้ำหาวกะใช้ทาทั่วทาบเล ๗๕
 ๑ ถ้าเม้มให้เป็นฟกชามแฉกนั้น เอาเห็ดใหม่ ๑ ใบมุดเหล็ก ๑ ยากำ ๑
 ขมิ้นอ้อย ๑ บกละลายน้ำปูนใส ทาทาบเล ๗๕
 ๑ ยากินภายใน เอาสังว ๑ รันเประ ๑ สมอเทศ ๑ เทียนคำ ๑ โพล ๑

๕๕๗ รุกพันแฉ ๑ กิริจะฎก ๑ เอาเสมอมาคอกกละลายน้ำส้มตำน้ำมะนาวน้ำมะกรูดน้ำร้อน
 กัดเก็ เกือบทั่วทาบเล ๗๕
 ๑ ๕๕๘ คือเอนพิการให้เส้นประทน ๑๑ เส้น เกลเส้นบิหาร ๒๕๐๐) เส้น
 ให้หักทวนไหวไปสิ้นทั้งนั้น ที่กลักกลัก สีแดงก็แดง ที่กัการก็กัการ ที่ออกก็ออก
 แท้ปนก่อนเป็นเถาไป ที่จะเป็นโทษหนักนั้นแก้เส้นอันชื่อสุมนา ขำพุกา เส้นสุมนา
 นั้นผูกทวนไหวแก้ให้ สัก | ทวนทวนทวนไหวทวนเสมิโก อันที่เส้นขำพุกานั้น
 มีแก้ให้กระสับกระส่าย ให้ รัน | ให้ รัน | ไปทุกเส้นทุกเอนทั่วทั้งตัวแก้แก้สักระลอก
 ลงไปถึงที่สุคนาแก้ บางก็ให้หอบเป็นผล แก้เส้นขำพุกานั้นให้โทษ ๑๑ ประการ

๐ พระอริ คือกระตุกแต่งเกวียนทั้งหลายได้ ๓๐๐ ก่อน เมื่อพิการก็แยกออก
ก็ให้ ฟูกอยู่ในรอนั้นละลายจนเหลวให้คนไปกระตุก กระตุกวาระละสองผลก
ออกจากกันทั้ง ๓๐๐ ก่อน โขยกลี้นี้จะแก้เป็นอันยากนักแต่ท่านให้ยาให้แก้ตามบุญเสียด
ทานให้เขาก่อนนั้น ๑ ผลานันท์ ๑ กานพลู เหาสิ่งละส่วน มหาหิง ๑ ยาทำ ๑
การบูร ๑ เหาสิ่งละส่วน พริกหอมเท่าเขาทั้งหลาย ถ้ามิได้พริกหอมได้พริกอ่อน
ก็ได้ใช้ได้ เหาใส่เปลือกมะรุมนเป็นกระต่าย ยกขึ้นแห้งแล้วผสมมะเหงะเคี้ยว กิน ๖ วัน จุลเม็ก
ถ้าแผ่นดินร้อน น้ำที่ตกน้ำลายฟูมสันกระทั้งทางแดงมีรสคัก ฟันยานี้ด้วยน้ำ
เปลือกมะรุมนก็ได้ น้ำร้อนก็ได้ กินบ้างทาบข้างหลายแฉด ถ้าจะให้หายพรราก็ละลายน้ำ

[illegible]

เป็นกระสาย ปกเกล้าไส้น้ำฤทธิ ร่มคันเกี่ยวให้ตบกันแล้วทำแท่งให้
 ฝนท้ายน้ำฤทธิขึ้นแก้กระสาย ถ้าฝนเป็นน้ำใส) ละลายน้ำกล้วยกับ
 ทรายแก้เสมหะละลายน้ำเกลือน้ำมะนาวเคี้ยว ทำแก้วนึ่งออกไม่ให้
 ฟ้าระล่อมคืบกับคืบ) พิศมทานกทรงระโยยพิศมคืบกาล เขาทมะ
 รกมะเลียง ๑ รกค่อไล่ ๑ ผิง ๑ คัมเข้าน้ำละลายยาขึ้นทายเล ๗๖
 ๑ รณหนึ่ง เขาทมะกรุก ๑ รกมะนา ๑ รกมะทม ๑ คัม ๑ เขา ๑
 ให้กินก่อนแล้วจึงแต่งยาพอกอก เขากระดูกคน ๑ กระดูกค่าง ๑ กระดูกคางกระเบื้อง ๑
 กระดูกคางหมู ๑ กระดูกทั้งนี้เผาให้ไหม้ งามีน้อย ๑ โพล ๑ เขาเสมหะพอกอกพอกอกเทย

๑ ทำมิพให้เขาใบเสียด ๑ รกผักหนาม ๑ รกคุ่มทา ๑ รกฉี่เสือ ๑
 รกคาลือ ๑ รกมะกุ่ม ๑ รกมูลเหล็ก ๑ รกคักแก้ว ๑ รกมะการ ๑
 รกมะกุก ๑ โลภเน ๑ คืบแก้วทั้ง ๑ รกอบระเนงทั้ง ๑ ละไกรทั้ง ๑
 รกหมอน้อย ๑ รกคณ ๑ รกม้องกลอง ๑ รกบัว ๑ ระย้อม ๑ รกน้ำ ๑
 สลกลโก ๑ พืชหาลีทั้ง ๑ รกตะพั้งทั้ง ๑ รกมะเทือกิน ๑ รกกล้วยกับ ๑
 รกคันทา ๑ ศีกระเอน ๑ รกเหลาเหล็ก ๑ รกมะพรั ๑ รกกะโหนด ๑
 รกปฏ ๑ รกคาง ๑ รกเลบมือหง ๑ รกสืทาก ๑ รกข่องแมว ๑
 หลุมบ้นคอ ๑ รกผักแก้ว ๑ รกผักไผ่ ๑ รกคทมทั้ง ๑ รกคอบนา ๑

รกโกโห ๑ รกโกระกอน ๑ รกกล้วย ๑ ๗ ๑ ยากันนี้จับได้หมอกมรมกโก
 พุเป็นริกกโก ทายเล
 ๑ ถ้ายมิพิ ๑ เสาทกละห ๑ รกปรก ๑ สีสเพรมา ๑ ศีตะกะเทหิมก ๑
 เปลาท ๒ รกกลัน ๑ เสาทสิ ๑ รกมะเกือ ๑ รกมูลเหล็ก ๑
 รกเทียน ๑ รกฉีลือท ๒ ลัททกุนท ๒ โวกท ๒ รกมูลเพลิง ๑
 รกมะว ๑ รกมะนา ๑ รกเลบเหือยา ๑ เสาเทกกัน สับสิ่งแตกให้หมาก ๗
 แล้วต้ม ๓ เสา ๑ แล้วสวกกสิ่งแตกทำผงได้ลงในน้ำยออีกแล้ว ซึ่งเสายาปรก
 เสาทิมเสน ๑ มหาพิง ๑ เปสืออมะทพ ๑ เทียนคำ ๑ เทียนแดง ๑

โกฐสอ ๑ โกฐเขมา ๑ รันทนท ๒ ๗ แคน ๑ กำยาน ๑ กีบสี ๑
 ยากันนี้ทำผง ปุแล้วเอาผลสอออกปอกเปลือกแล้ว ๒ ให้ประสมผลสอออก ๑
 ให้ต้มด้วยใบพุทรา ๒ ต้มใบพุทรา ๓ ต้มด้วยใบพริกเทศ ๔ ต้มด้วย
 ใบมะขาม ๕ ต้มน้ำเกลือ ๖ ต้มด้วยเหล้า ๗ ต้มด้วยมุกริกอก
 กรันต้มด้วยยาทั้ง ๗ วนนี้แล้ว ซึ่งเอายาสลิกโก ๔ ประสมกันเข้าเอาพริกไทย ๒
 ผลสอ ๑ ยาสลิกโก ๑ พริกไทย ๑ สิ่งนี้ทำเป็นอนุระคนกับยาผงอื่นทำไว้
 ดูกกับน้ำยาที่ต้มไว้แล้วนี้สิ่งแตกให้แห้ง มุกขึ้นแห้งเท่าเมกพริกไทยกินเมก ๑
 ลงบนเสมหะพิการเป็นท่ง ๗ กัท้ามานันทายเล

๑ อธิบายคำ
ที่ใหม่ ๆ
คือ พังผืด ถ้าพิการมากให้หอกแทงกระเพาะน้ำ อันนี้คือโรคอุจจาระ
แท่งนั้นแล ถ้าทะแท่งเขาอกเป่เล็กน้อย ๑ รกหญิงทั้ง ๑ พริก ๑ หอม ๑
หอม ๑ กระเทียม ๑ เกสร ๑ เมกบกให้กิน ถ้ามีพังเขาผืดเหลือ ๑
กินประสัรทา ๑ สลอก ๑ บกด้วยน้ำกล้วยดิบปั่นแต่งเท่าเมกพริกไทย

๑ อธิบายคำ
ที่ใหม่ ๆ
คือ พุง ถ้าพิการให้รอกอกให้ท้อง ๑ แน่นในอกในท้องกินอาหาร
มิได้ ถ้าทะแท่งเขาเบญจกุล ๑ รมินอ้อย ๑ บระเพช ๑ ผลมะขุมอ่อน ๑
รกรักมอน ๑ ผลผักชี ๑ แต้หมู ๑ เขาเลมอภาคต้มกินบำรุงทุกก่อน

ถ้ามีพังเขาอกพญูแก ๑ รกมะขุม ๑ รกโกโก้ ๑ รกเบญจมาศ ๑
ใบพลูแก ๑ ทมิ้นน้ำอบกับยาไทยแล

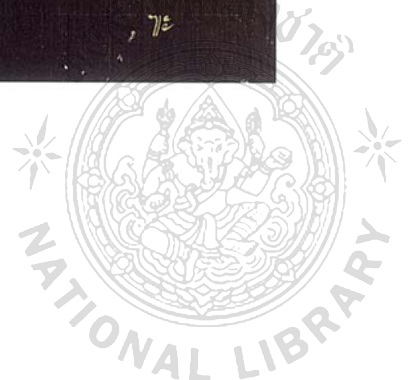
๑ ถ้ามีพังเขาเป่สีออกฝั ๑ พกษะมบ ๑ ทมิ้นน้ำอบ ถ้ามีพัง เขาพิลังกาส
ทั้ง ๑ ทมิ้นก้วยสุก ถ้ามีพังเขาเป่เล็กน้อย ๑ พริก ๑ หอม ๑

เกสร ๑ บกปั่นแต่งเท่าผลกระวบ กินกวันทาไทยแล

๑ อธิบายคำ
ที่ใหม่ ๆ
คือ ปอกพิการกระทำอาการทุกขไว้พิศม์ กาลขึ้นในปอก
สิ่งให้ร้อนในอกกระเพาะน้ำให้หอบทุกขขึ้นกับหอบ แกกานโคมลก ให้กินน้ำ
วนปอกลอยฟ้าหายหยากแล ขงที่กินนขาเสียนน้ำออกมาทั้งหายหยาก

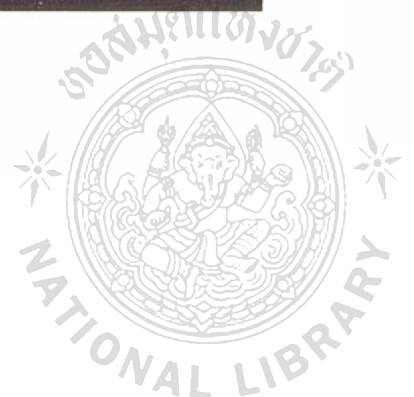
ถ้าระแก้ เสากกะลินพินาน ทัมกีน ถ้ามีฟงเฮเป่สือกจิด้าย ๑ ไซ่กเท่พวน ๑
 ติงกีน ๑ ภกทมบาทล ๑ ภกพิลังกาส ๑ ทัม ๓ เสาหนึ่งกีนทายเล ๗๕
 ๑ ถ้ามีฟง ทัมยาเบญญูป ให่กีนทายเล ๗๕
 ๑ ^{๑๘๓} ^{๑๘๔} ไซ่ไล่น้อยพิการ ให่กีนอาหารลิกล้าเล ให่ปากทอ้งให่ทอก
 ยงที่ให่ล้งให่อาเสียบ อันนี้คือลมกรรมมีจากพักเฮาแผ่นเลมทะเลให้เป่นกาล
 กกลกเทิน ^{ทอ้ง} ^{ทวงอก} กิตักอาหารท่านที่ไล่สืบไป ถ้าระแก้เฮาฝอยลมเล ๑
 ฝอยลานเล ๑ พริก ๔ จิง ๔ หอม ๔ บกละตายน้ำร้อนกีนทายเล ๗
 ๑ ถ้ามีฟงเฮาถ่นน้ำ ๑ เป่สือกไ่ว่เผ่ ๑ สหัทคณเทศ ๑ เป่ล้าน้อย ๑

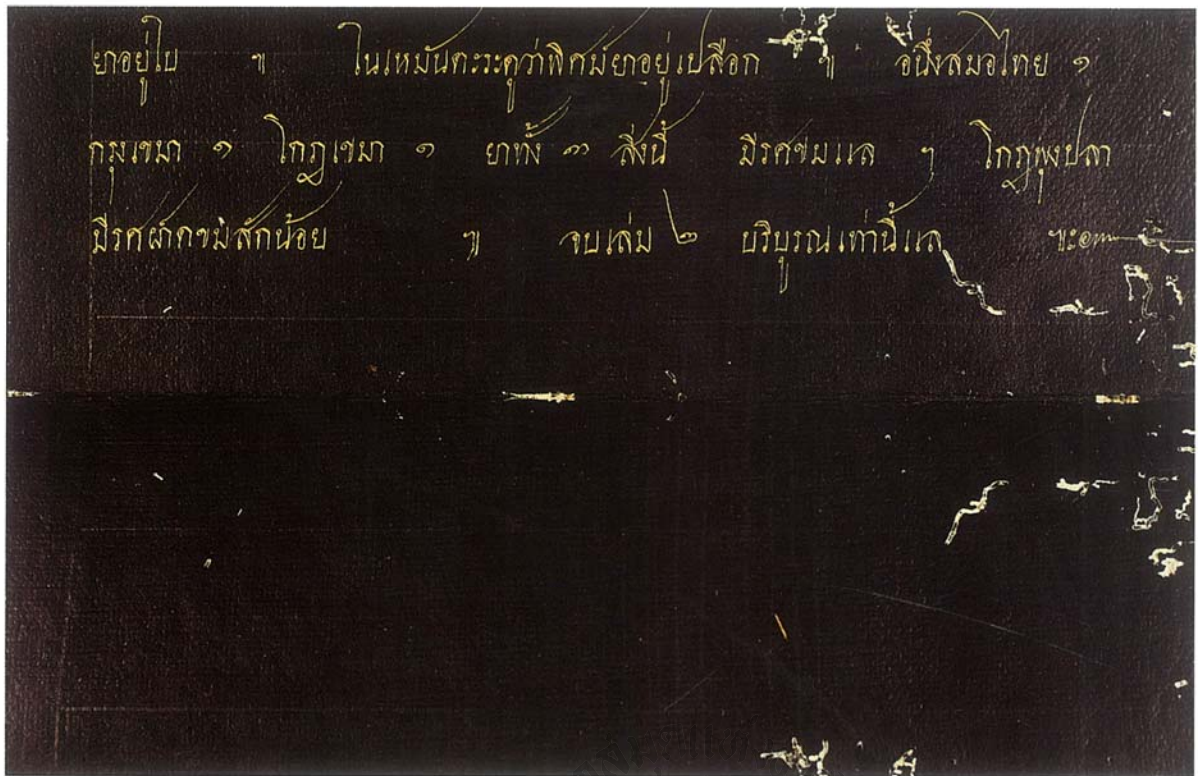
พริก ๑ จิง ๑ หอม ๑ บกละตายน้ำร้อนกีนทายเล ๗๕
 ๑ ถ้ามีฟงเฮาแก่นมะตาก ๑ พริก ๔ จิง ๔ กระเทียม ๔ หอม ๔ ทัม ๓ เสา ๑
 กีนทายเล ๗๕
 ๑ ^{๑๘๕} ^{๑๘๖} ไซ่ไล่ใหญ่ ทัตพิการให่ฟงเวียนหน้าก ๗๕
 ให่ ^{๑๘๗} ^{๑๘๘} ให่รอกให่เสียกต่าง ให่คอบ ^{๑๘๙} ^{๑๙๐} ให่โสมทรีขึ้นคอกให่ร้อนคอ
 ร้อนทอ้งน้อย มักให้เป่นลมเวโอฮก ให่คก ^{๑๙๑} ^{๑๙๒} ถ้าระแก้เฮาเล้าแก ๑
 ภกกะไกรถ่ ๑ ฝิบลม ๑ ภกขุมภ ๑ ภกมะเกลือปลั่ง ๑ ทัม ๓ เสา ๑
 กีนทายเล ๗๕

ามีน้อย ๑ ไพล ๑ ขอกุ่มทั้ง ๒ บกพอกกระหม่อม ๑ วัน ทำมิพ
 เสด็จออกเสียบแล้วเสียบ ๑ ใบกุมภ ๑ ก้นมูลแรก ๑ บกท้าย
 นามว่าห่อผ้าท่อนไฟให้ร้อนประคบที่คบนั้น ๑ วันทาบเล แล้วจึงประกอบ
 ยาเกิน เสด็จเสือกโลก ๑ ทอรั้งกา ๑ แท้หมู ๑ มุกมัน ๑
 ผลไม้ทั้ง ๒ สุมลแก้ว ๑ การบูร ๑ เสด็จเสี้ยน ๑ ๒ ส่วน
 ทากาฬ ๑ ส่วน สะกั้น ๕ ส่วน สีปัส ๒ ส่วน เสด็จมูลเพลิง ๑ ส่วน
 ทำผงละลายน้ำผึ้งกินทาบเล ๑
 ๑ แล้วท่านให้แก้ยาหระปัดโรค ให้เสด็จเสี้ยน ๑ ๒ ส่วน

สะกั้น ๑ ส่วน ทากาฬ ๑ ส่วน เสด็จมูลเพลิง ๑ ส่วน เสด็จมูลหลวง ๑
 เสด็จมุกหลวง ๑ กกลังกา ๑ ามีน้อย ๑ ยาทั้งนี้เสด็จเสี้ยน ๑ ส่วน
 บรุษพา ๑ ๒ ส่วน สีปัส ๑ ๒ ส่วน แท้หมู ๑ เสด็จไ้ไ้ ๑
 กอกับุนนาค ๑ เสด็จเสี้ยน ๑ ๒ ส่วน ทำมิให้กินทาบเล ยานานนี้แปลกแท้มา ๑
 ๓ ๑ รกยาเสือกทาบไปในฉาเนื้อเลเดนเลเด็น ๑ รกยาอันโกเสือกทาบไปใน
 ฉาหินทุกเส้นน ๑ รกยาอันโกเสือกทาบไปทุกเส้นนเลเดนเลเดนทุกที่ทั้งสาระพด ๑
 รกยาอันโกเสือกทาบไปในเส้นนทาสาระพด ๑ ถ้าแพทย์ผู้ประกอบ
 ยาอันโกในคิมหันตกระระกูคิมยาบูทอภักคิมยาอยู่รก ๑ ในวสันตกระระกูคิมยาอยู่รก

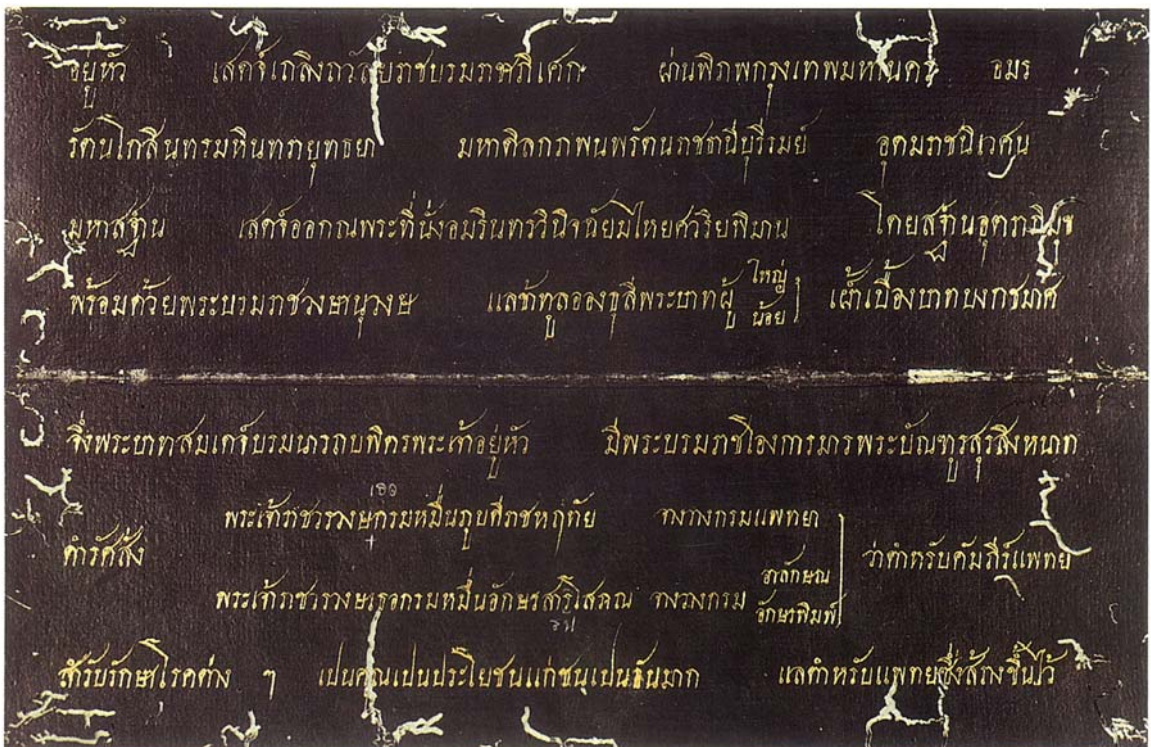
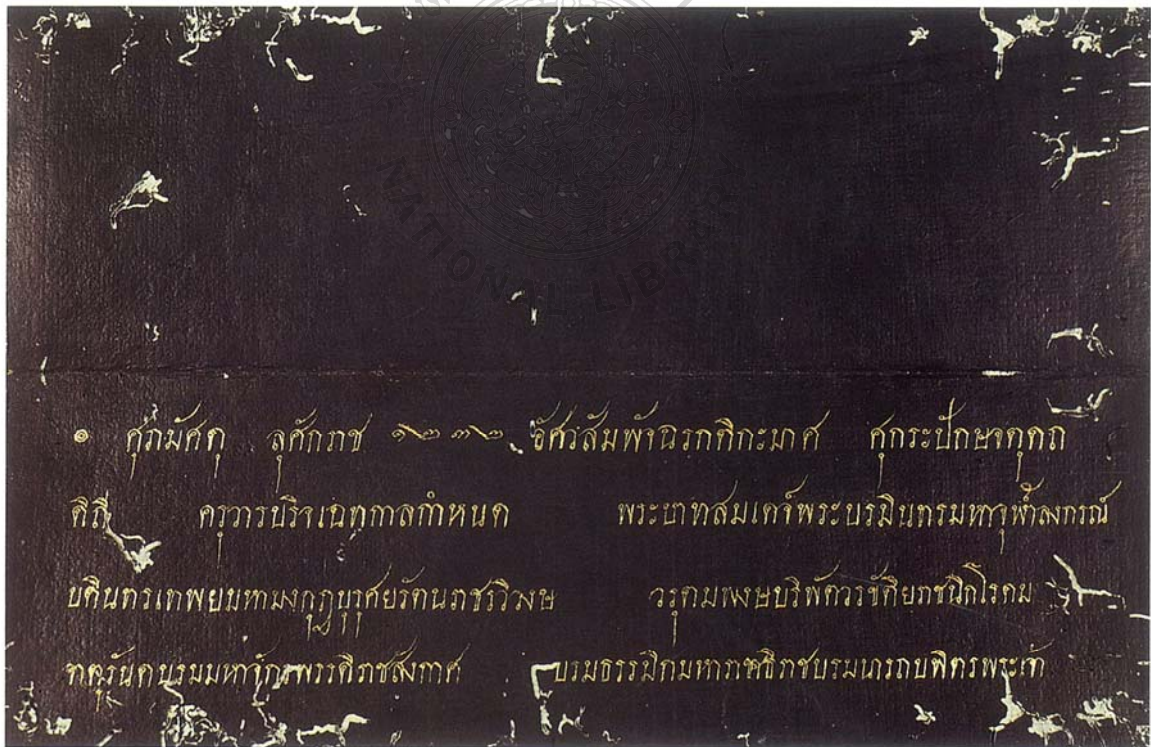

คัมภีร์ประณมจินดา เล่ม ๑, ๓ - ๑๒

คัมภีร์ประณมจินดา เป็นตำราแพทย์ที่มีเนื้อหาความรู้ยาวกว่าคัมภีร์เรื่องอื่น ทั้งนี้ เพราะโรคที่เกี่ยวกับเด็กทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่เรื่องลักษณะการปฏิสนธิ ลักษณะครรภ์มารดา อาการเจ็บไข้ที่เกิดจากการตั้งครรภ์หรือโลหิตระดูผิดปกติ ให้ตำรายาสำหรับประจุหรือฟอกโลหิตสตรี และยาบำรุงโลหิต เป็นต้น บอกลักษณะดีชั่วของสตรี ลักษณะน้ำนมมารดา จากนั้นบรรยายถึงกำเนิดและอาการของโรคซางประเภทต่างๆ เช่น ซางประจำเป็นเจ้าเรือนของเด็กตามวันเกิด ซางที่เกิดจากธาตุไม่ปกติ ซางจรต่างๆ เป็นต้น โดยบอกตำรายาแก้โรค และรักษาอาการของโรคไว้หลายขนาน

*หมายเหตุ : คัมภีร์ประณมจินดา ในตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวงนี้ น่าจะมี เล่ม ๑ - ๑๒ แต่พบเหลือเพียง ๑๑ เล่ม ขาดเล่ม ๒ ไป และที่จัดพิมพ์ใน “ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑” ได้แก่ เล่ม ๑, เล่ม ๓ - ๑๐ ส่วนเล่ม ๑๑ และ ๑๒ จัดพิมพ์ต่อใน “ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๒”

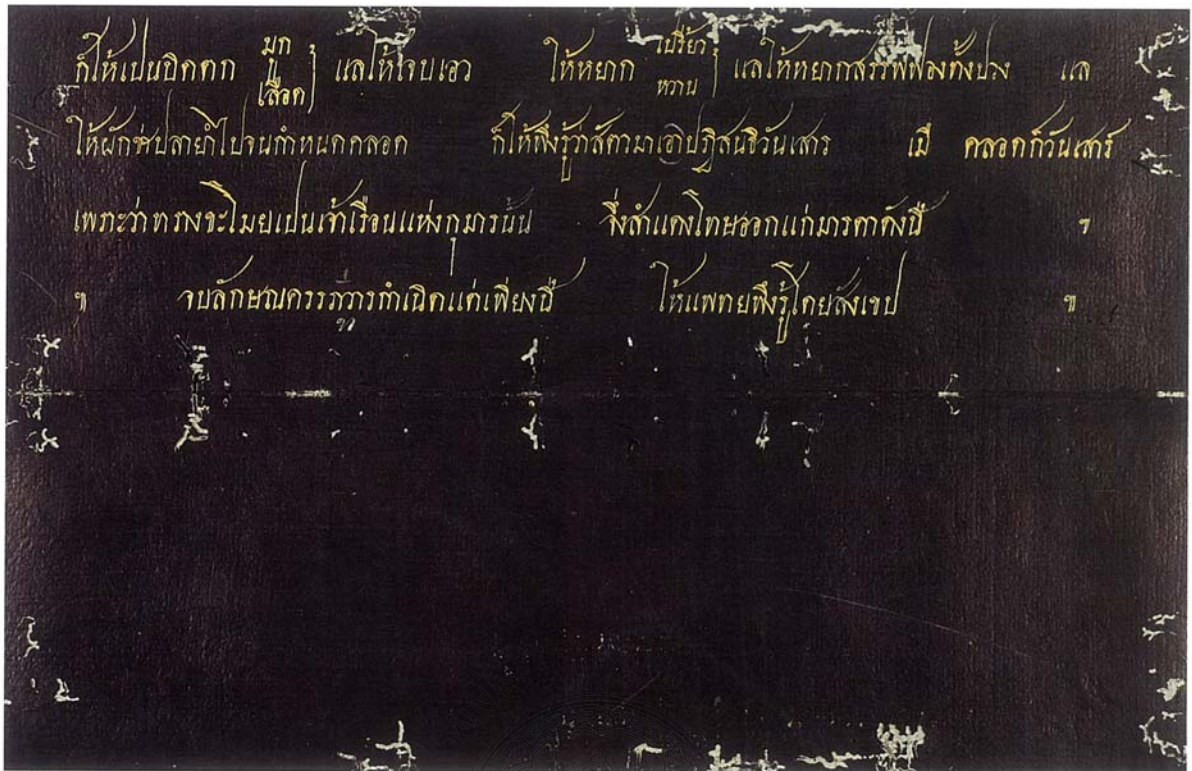
ให้อยู่ในโพรงไม้ขึ้นไม้กับเกาะอาหารเก่า อันอาหารใหม่นั้นก็อยู่บนกิ่ง แลน้ำอาหารนั้น
 ก็เกาะตกบดลงไปทางกระหม่อม เพาะว่าพวกที่อยู่ในกรรณันกระหม่อมเปิด กว้นมารท
 บริโภคสิ่งอันใดที่เกาะไปไ้แล้ว ก็ชิมรสออกทุกเกาะที่ก็เสื่อมลงไปในกระหม่อม
 ก็ได้รับประทานอาหารแห่งมารท ก็ชิมรสก็ดังเป็นปากก็ ถ้ามารทมิได้บริโภคอาหาร
 ในเวลาอาหารมิได้กินลงไป ทะนั้นก็มิได้บริโภคอาหาร ก็ทรนทรกษะรวนกรวย
 ะล้าระล้าขึ้นรันทง ๗ อันนี้ก็มิได้อยู่ในพระคัมภีร์ทุกกรียาขึ้นแล้ว ในคัมภีร์ประ
 ภูมิณฑา พระอาทิตย์เท่าทันกล่าวไว้ว่า ภาเป็นใจความเท่าทั้งนี้แพทย์ทั้งหลายได้ล
 เกะหะซึ่งโรคนี้ ๗ อันนี้โลกเมื่อลัการะปฏิสนธิในครรภ์มารทานั้นกล่าวนิมิตว่า

ถ้ามารทหายกามาณมสาเมื่อปลาแลถึงรองเป็นลัอันคว ทำไว้ลัการมากปฏินิ
 ถ้าแลมารทหายกถึงอัน ๗ ท่านว่ามาแต่เข้าหิมพานต์มาปฏินิ ๗ ถ้าแลมารทหายก ๗
 ท่านว่ามาแต่ลัการคังมาแต่เปิดปฏินิ ๗ ถ้าแลมารทหายกแล้วผลไม่พลง ท่าน
 มาแต่เกียรธานปฏินิ ๗ ถ้าแลมารทหายกกินกิน ท่านว่ามาแต่พรหมลงมาป
 ๗ ถ้าแลมารทหายก ๗ ท่านว่ามาแต่มนุชมาปฏินิ ๗ เมื่อมารทหายก
 ร้องทั้งกล่าวมา ก็เป็นกรรมทโลกลัไสย อันจะให้พวกที่อยู่ในกรรณันยังเกิด
 โรคเลเพยริทง ๗ ข้อหนึ่งเมื่อภุมานเข้าคณการเวริญ พร้อมอินทรีแลเบญจัน
 แล้ว ๗ ก็บริบูรณ์ เมื่อเบญจันรเลอินทรีขา ๗ พร้อม

เป็นเทียง ก่อได้ ๖ วันแล้วเมื่อใด พึ่งลมปลุกขึ้นเป็นเทียง ในเมื่อที่
 ลมปลุกขึ้นเป็นเทียงแล้วนั้น พึ่งให้ปากถูกแก้คนทั้งปวง ถ้าใครรู้ทั้งลมปลุก
 นั้นจะเป็นอันใด ก็ให้ดูเมื่อลมมาติดกรักได้ ๓ เดือนนั้น ให้ดูเพศแลอาการของลมมาทนั้น
 ก็ยังรู้ภายหลังได้ไป เสนวนแรกปลุกขึ้นเป็นคานนก ๖ ที่ลมมาติดกรักได้ ๓ เดือน
 ให้ลมมาทนั้นเป็นพรตัก แลให้เป็นจนรัก มีให้ทายนนั้นเสมอเหลือ แลเกินไป
 ชิดใกล้ได้ ให้ขอบหัวท้าวแลท่อน้อย แลแต่กระโปกเป็นกำลังมากให้หยากพวน
 แลให้เข้าเท้าขี้แกล ทายากุมารนั้นจะเป็นหญิง ถ้าเข้าเท้าขี้แกลทายากุมารนั้น
 จะเป็นชาย แล้วก็ให้พึ่งว่าลมมาเอาปลุกขึ้นวันอาทิตย์ เมื่อจะคลอดก็วันอาทิตย์

เพชระก่าเนิกทรงเพลิงเป็นเท้าเพลิงของลมมาทนั้น พึ่งถ้าแกงออกแก้มกรักดังนี้ ๖ ที่
 ลมมาติดกรักได้ ๓ เดือน มักให้ลมมาทนั้นปากคิเคแลให้ขอบนมให้หยากพวน
 แลให้เมื่อแยบทั้งสองข้าง ให้ทักทั้งให้ทหนักมากให้เป็นลมขึ้นถึง แลให้ฮายวม
 เปลา ถ้าแพทยเห็นดังนี้แล้วก็ให้พึ่งว่าลมมาเอาปลุกขึ้นวันจันทร์ เมื่อจะคลอดก็วัน
 จันทร์ เพชระก่าเนิกทรงน้ำเป็นเท้าเดือน กุมารนั้นพึ่งถ้าแกงเพชระออกแก้มกรักดังนี้
 ๖ ที่ลมมาติดกรักได้ ๓ เดือน มักให้ลมมาทนั้นเกิดเป็นลม ลมขึ้นถึง แลลมขึ้นถึง แล
 ให้ทัก มี ขวมถึงแต่กระโปก ให้เมื่อแยบนอนมิหลับ แล้วก็ให้เป็นเมกยกขึ้นในเพชระ
 แก่เมกเข้าใจ ก็ให้พึ่งว่าลมมาเอาปลุกขึ้นวันอังคารเมื่อจะคลอดก็วันอังคาร เพชระก่าเนิก

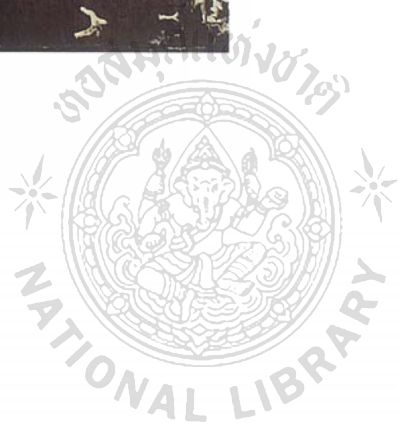
โกฏเชียง โกฎันพัว เทียนกั เทียนแกง เทียนทาก เทียนเขากาฉี
 เทียนลักนุก กอกลักนุก กอกบัวเลื่อน กอกบัวรม กอกดินาง กอกางกลฉี
 กฤษณา กลักก รัล หนอกก วันทนังแก วันทนังทาก สัน กวักสี
 เทพทาว สุมลเวจ วนะเยเทก ภาทามลิม ครีมา ๒๑ สึงนัไฮเสมอภักย์
 คัม ๓ เหา ๑ กีนแกงไฉนการกรักษากลออกไปแก่งน่านปลายกีนก ๑ ภาทหนึ่งท่นให้ไฮ
 แก่งนัไฮลวก แก่งนัไฮเตก แก่งนัไฮวันทนังแก วันทนังทาก ภาทหนึ่งนาง
 ผลมะตามป้อม ผลกระกอม นรเพช ผลมะกุ่มอ่อน แท้ทมู ผักทาทูก
 ก้านละเตก ๓๓ ก้าน ครีมา ๑๓ สึงนัไฮเสมอภักย์คัม ๓ เหา ๑ กีนแกงการกรักษาก

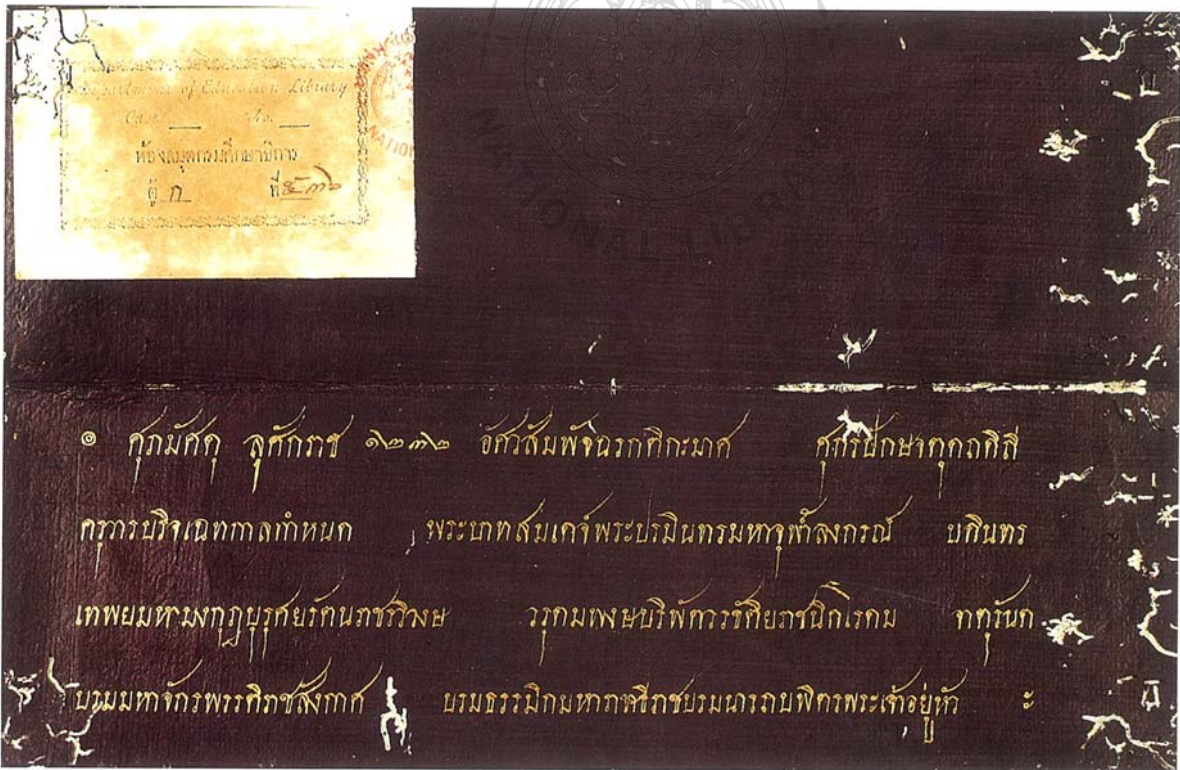
โกฏเชียง โกฎันพัว เทียนกั เทียนแกง เทียนทาก เทียนเขากาฉี
 เทียนลักนุก กอกลักนุก กอกบัวเลื่อน กอกบัวรม กอกดินาง กอกางกลฉี
 กฤษณา กลักก รัล หนอกก วันทนังแก วันทนังทาก สัน กวักสี
 เทพทาว สุมลเวจ วนะเยเทก ภาทามลิม ครีมา ๒๑ สึงนัไฮเสมอภักย์
 คัม ๓ เหา ๑ กีนแกงไฉนการกรักษากลออกไปแก่งน่านปลายกีนก ๑ ภาทหนึ่งท่นให้ไฮ
 แก่งนัไฮลวก แก่งนัไฮเตก แก่งนัไฮวันทนังแก วันทนังทาก ภาทหนึ่งนาง
 ผลมะตามป้อม ผลกระกอม นรเพช ผลมะกุ่มอ่อน แท้ทมู ผักทาทูก
 ก้านละเตก ๓๓ ก้าน ครีมา ๑๓ สึงนัไฮเสมอภักย์คัม ๓ เหา ๑ กีนแกงการกรักษาก

โพล ผลึกชื้อม บกตะลายมกโกกินททย ๑ ที่ไม่ททยท่นให้เฮเนื่ออกมะ
 มกคิน เนื่ออกพะยอม ลามใบท้อ รากทุมเท ท่ม ๓ เฮ ๑ กินทอกท่ง
 ๑ ททย ๑ ที่มิกรรให้เปเนนิกท่นให้เฮเกษรนาทลง ผลท่มทิมอ่อน เนื่ออกมะ
 ท่มท่ง บกตะลายน้าวอนกินททย ๑ ที่ไม่ททยเฮลารันท่นทอม ๓ ^{๗๒}ลูก
 ททยท่มกคินบว ๓ คิมบกตะลายเลากินททย ๑ ที่ไม่ททยเฮลลิกนิกเทททย
 เฮลลิกนิกโชงคิไม้ล็ก ๓ ^{๗๓}เล้านิกคลายออกเฮารย ๑ ^{๗๔}ลูกเบญทนี ^{๗๕}ลูกใน
 มกอก เฮลลือมอกคิม ๓ เฮ ๑ กินททย ๑ ที่ไม่ททยเฮลเมกในมะมัว
 กล่อน ๕ เมก ส่น ล็ก กรกชี่ กฤษณา ลูกท่นท่นเกาะ ลูกเบญ

กนิ เนื่ออกโปลง ๑ ยาท่งนี้เฮลลือมอกคิม ๓ เฮ ๑ เฮน่ปุ่นโสเนนกระลยท่ม
 กินททย ๑ ยาท่มทอทเกณิกนณนี้ ท่นให้เฮท่ง เบญทนี สี่เลัยกเทก
 ในกระเคียน รณ้อย ^{๗๖}ลูกจันทน์ ยาท่งนี้เฮลลือมอกคิมเป็นนุณเล้าเฮลลือในลูกท่มทิม
 ลุณไฟเกลบให้ล็กเล้านิกท่นท่งให้ ^{๗๗}ลตะลายน่ปุ่นโสเฮน่ล้งร้ทัก กินททยคินักได้
 เฮลลือ ๑ ที่ทอญมิกรรได้ ๓ ^{๗๘}เกือน ^{๗๙}เลให้เปเนนิก ^{๘๐}มก ^{๘๑}ลูก
^{๘๒}เฮลลือในมะกอกคิมให้เลลล ^{๘๓}ทงปลาท่อน ^{๘๔}ท่มกินททย ๑ ที่ทอญมิกรรได้
^{๘๕}เกือน ^{๘๖}เลให้เปเนนิก ^{๘๗}มก ^{๘๘}ลูก ^{๘๙}มก ^{๙๐}ลูก ^{๙๑}มก ^{๙๒}ลูก
 ท่นกิบแรก ท่นร่อนทอง ^{๙๓}สังกรนิ ^{๙๔}เนวรส ^{๙๕}ลูกจันทน์ ^{๙๖}กอกาท่น

ให้กรมหมื่นภูเบศรเทวกุลยกิจทาสีกรมหมื่นบวรโกศลแพทย์ทั้งสี่คน มาชำระสอบสวนให้ถูกถ้วนที่ไว้
 สืบมาให้กรมหมื่นอักษรสาวิโสภณสักรีนไว้ เพื่อเป็นส่วนพระกรุดลงเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ
 แลสำรับแผ่นกินสืบไป

ที่พระพุทธรูป

ถูกถ้วนที่ไว้ สืบมาในกรมศาลักษี ที่พระพุทธรูปพระเจ้าตากทรงพระนามกรมหมื่นอักษร
 สักรีนไว้ แล ทูลเกล้าฯ ประทับไว้ ณ วัดสุทัศน์ฯ ให้ชำระทาสีอักษรถูกถ้วนที่ไว้

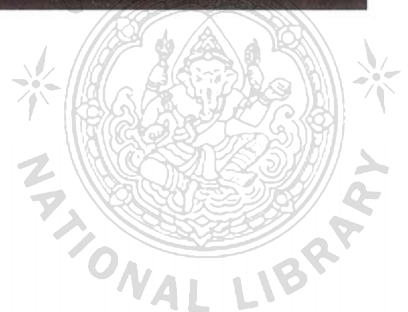
จาก รุ่งเป็นราชบัณฑิตย สืบอักษรกรมเสนาบดี
 รุ่งหมื่นศาลักษี รุ่งอักษรไทยเสนาบดีทูลเกล้าฯ

ที่พระพุทธรูป

ให้สอบทานถูกถ้วนตามฉบับ

๑ หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีทนต์ คือผู้ใดผู้หยาบไม่มั่งน้นคือไม่วัง ๑ หนึ่ง
 หนึ่งโลก ที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีเกาะ คือมนุษย์ผู้หยาบไม่มั่งน้นคือไม่วัง ๑ หนึ่ง
 หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีมือ คือเทพกษัตริย์ไม่มั่งน้นคือไม่การมพถกษ ๑ หนึ่ง
 หนึ่งโลกที่ กุมาร ผู้ใดเกิดมีมือ คือมนุษย์ผู้หยาบไม่มั่งน้นคือไม่โพบาย ๑ หนึ่ง หนึ่งโลก
 ที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีมือ คือเทพกษัตริย์ไม่มั่งน้นคือไม่กักรสี ๑ หนึ่ง หนึ่งโลกที่กุมาร
 ผู้ใดเกิดมีแม คือเทพกษัตริย์ไม่มั่งน้นคือไม่กักรสี ๑ หนึ่ง หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใด
 เกิดมีวอก คือผู้ใดผู้หยาบไม่มั่งน้นคือไม่วอก ๑ หนึ่ง หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีวอก
 คือผู้ใดผู้หยาบไม่มั่งน้นคือไม่เวฬุ ๑ หนึ่ง หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีวอกคือผู้ใดผู้หยาบ

ไม่มั่งน้นคือไม่เวฬุ ๑ หนึ่ง หนึ่งโลกที่ใด กุมาร ผู้ใดเกิดมีวอก คือมนุษย์ผู้หยาบไม่มั่งน้น
 คือไม่เวฬุ ในถ้อยคำอันนี้ของพระมหาเถรเจ้าผู้ว่ากล่าวแก่ ซึ่งท่านเป็นผู้ก่อก่อพระกัม
 ภิระ ปกมจินดา ผู้ใดเกิดมีวอกในคราวแรกเกิด ๑ วันไม่เน่นทำหนกคจอก กต้ามาน
 ถึงกุมารอยู่ในเรือนเพื่องานแก่เพียงนี้ ๑ พระศาสดาว่าท่านกล่าวไว้ว่า ถ้าแพทย์ผู้ใด
 กัก ทมธำค้ายแม่คนผู้ใดกัก แตะหรือกรวให้กุมารกลออกไปเป็นงั้นนั้น ให้บุตร
 บงถาวพระมหาเถรเจ้าทำแยะก่อน จึงประสิทธิ์ทุกประการ ๑๒๐

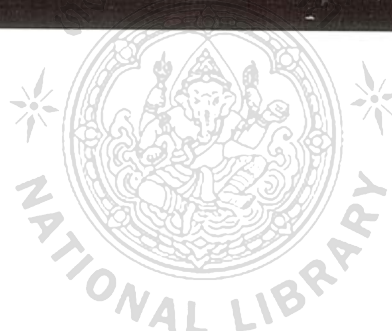
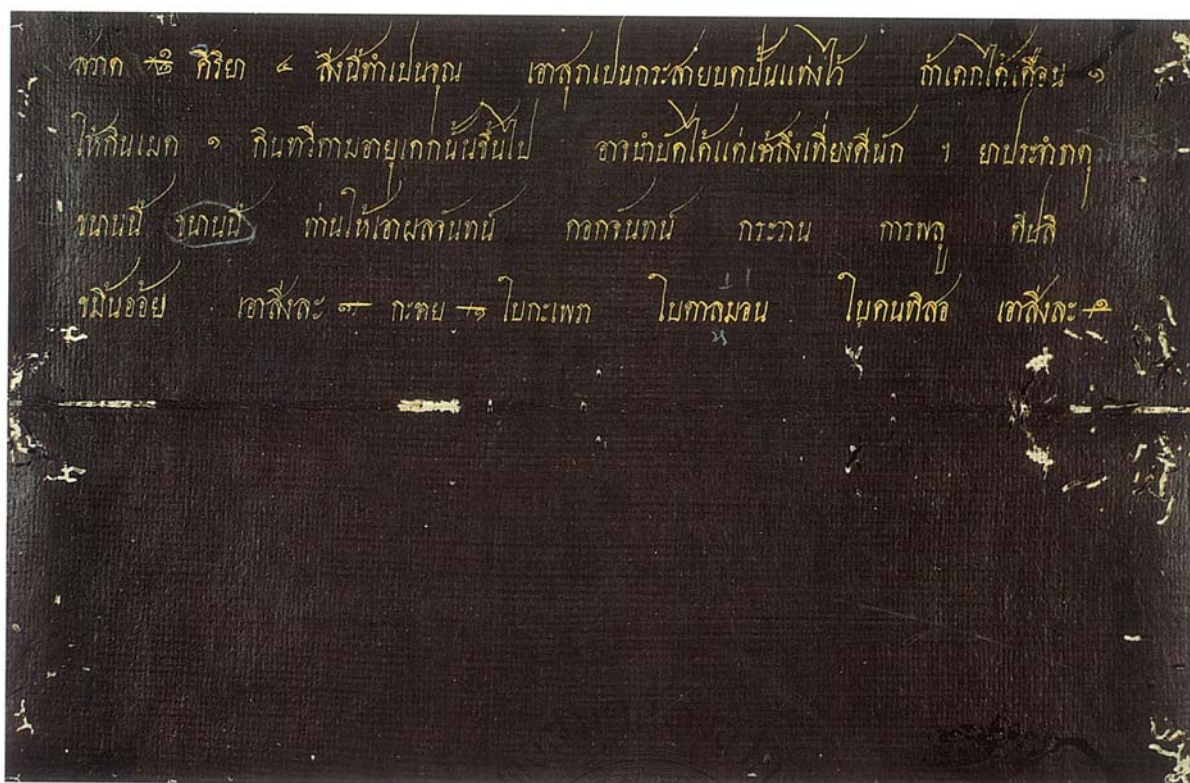

ภาโนโลกยนี้ ^{ทช} ^{ทช} ก็ที่ย่อมมีเกิดโรคนั้นต่าง ๆ จะเหมือนกันนั้นทมิได้ ในท้องพระคัมภีร์
 บรูหมินทา ทำเนิกทพนี้ว่าท ^{กุมาร} ^{กุมาร} ผู้ใดกลอดทากกรวไนวัน ๕] นั้นว่าโรคเขาง
 ฉิมโรคเลผู้เป็นเกโรคนั้นซึ่งกล่นมากไปเล่า ที่ว่า ^{กุมาร} ^{กุมาร} กลอดทากกรวไนวัน ๕] นั้นว่าท
 นกเลียงยาก แลโรคนั้นก็มากฉิมโรคเลพระผู้เป็นเกโรคนั้นซึ่งเขางกล่นเป็นไปเล่า
 *
 ออกรวนที่กักกล่นทักกล่นทักกล่นเป็นประการทั้งๆ ที่ทักกล่นทักกล่นที่ทักกล่น
 ส่วนที่ทักกล่นทักกล่น ^{กุมาร} ^{กุมาร} ที่เลิกลมาไนวัน ๕] นั้น ในท้องพระคัมภีร์บรูหมินทา ทำเนิก
 ทพนี้ว่าทักกล่นทักกล่น ^{กุมาร} ^{กุมาร} เลิกลมาไนวันเหล่านี้จะฉิมทักกล่นเลิกล ^{กุมาร} ^{กุมาร} ที่เลิกลมาไนวัน ๕]
 นั้น ในท้องพระคัมภีร์บรูหมินทาว่าฉิมเป็นโรคเลียงง่าย ก็ทักกล่นทักกล่นเลิกลมาไนวันเหล่านี้

ะไม่รูกายแล้วทชพระผู้เป็นเก ๑ แล้วยพระผู้ชุกฤทธิการตามคัมภีร์ว่า สักขังเลิกลมา
 ในภพสงสารนี้ ซึ่งกุมารที่เลิกลมาไนวันที่ ๕] ไม่มีสิ่งอื่นใดที่ทักกล่นทักกล่นทักกล่นทักกล่น
 เลิกลมาไนวัน ^{กุมาร} ^{กุมาร} เทอทั้งนี้ก็เพระเขาม่มแห่งมารทักกล่นให้โดยกุมารนั้นเอง อนึ่งกุมารที่เลิกลมา
 ไนวันที่ ๕] แล้วยก็กล่นทักกล่นทักกล่น แต่ทักกล่นทักกล่นทักกล่นโดยเขาม่มแห่งมารทักกล่นนี้
 *
 กุมารได้บิโรทจึงวิไลการทำโรยขึ้นทั้งนี้ ก็เพระเขาม่มลัทธิที่เลิกลมีอยู่ ^{กุมาร} ^{กุมาร} ทำพวก ^{กุมาร} ^{กุมาร}
 อนึ่งว่าท่าน ^{กุมาร} ^{กุมาร} พหุ ^{กุมาร} ^{กุมาร} ทักกล่นประการทั้งนี้ ๑ พระชุกฤทธิการตามคัมภีร์ว่า
 เขาฉิมทักกล่นแห่งเขาม่มอันนี้ ^{กุมาร} ^{กุมาร} ซึ่งกุมารบิโรทเป็นไทยนั้นมีย ^{กุมาร} ^{กุมาร} ประการ ^{กุมาร} ^{กุมาร} ทำเขาฉิม
 ก่อนโดยลงเรบทั้งนี้ ๑ ทชทำพวกหนึ่งกล่นทักกล่นทักกล่น ^{กุมาร} ^{กุมาร} ลูกทักกล่นทักกล่นทักกล่น

นรกพร ผลพุกพวอน ผลมะกรอก ผลมะขามป้อม ผลมะเล็งเคียว นรคกร
 ศิริยา ๖ สิ่งนี้เอาเสมจากกัม ๓ เตา ๑ แก่น้ำมันกัถกอกมากกีนก ๑ ทำเลน้ำมันหล่อ
 ลงในน้ำทองเป็นทวยโลกกีกกี เป็นน้ำเหลืองกีกกีเกิดเพื่อเอาไปทากทำเจ็บ เพชรากุณนรคกีกกี
 นรคกรอนอ้อม กรันกุมารปรีเอกเทไปกีกกีให้เป็นโรคนั้นกัถ ๑ ทำน้ำให้แห้งเอาแก้อาไปทากก่อน
 แล้วจึงแต่งยาประเด้น้ำมันให้กินต่อไป ๑ ยาประเด้น้ำมันมาเนานนี้ทำน้ำให้เสาสง
 กรอกุณนรคกร ๖ โกรฐส บกท้วยน้ำมันทานมก่อนแล้ว จึงแต่งยาประเด้น้ำมันให้กินต่อ
 ไป ๑ ยากัมชำระน้ำมันไทยเนานนี้ ทำน้ำให้เอาทากายม้อม เทพทาโร ลำพัน
 ลมไทย อุกพิทม ศิริยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมจากกัม ๓ เตา ๑ กินชำระน้ำมันไทยกีนก

๑ ถ้าเมื่อน้ำจุกทำน้ำให้เสาน้ำมันโกลกยวิรุทวินนมา ประสมกันกับน้ำมันพัวกเดสีเลกีนซัง
 ทำน้ำ น้ำมันไทยแต่งกุมารกีนก ๑ เนานหนึ่งทำน้ำให้เสา เอากอกกัญญา รก
 พัวกตา นรคกร โกรฐพัวกมลิ กณพัส ศิริยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมจากทำเป็น
 รก บกท้วยน้ำผึ้งกินน้ำมันไทยแต่งกุมาร ๑ ประการทากกีนก ๑ บกนิระกัถท้วย
 ๑ ลักษณะน้ำมันไทยสีก ๓ ทำพวก คือมารกานอนเพตมิได้ ก้องเสียวกัถก้องคัง
 กรันมารกาทากากเวอนเพตมิได้ กัถกให้กุมารนั้นเป็นโรคนก ๑ ท้วยน้ำโกลกน้ำมันเป็น
 ไทยกัถ ๓ ประการกัถนี้ ๑ คือน้ำมันพัวกเสียวกัถน้ำทอยแมงกัถประการ ๑ คือน้ำมัน
 พัวกเมทอนเปรียานั้นประการ ๑ คือน้ำมันเป็นพองลอยประการ ๑ น้ำมันกัถ ๓ ประการนี้

๑๐ คิริยา ๑๐ สิ่งนี้ทำเป็นนวม เขาถูกเป็นกระดากบดขึ้นแท่งไว้ละตายดุกกิน ทำเทกโก๋เคื่อน
 กิมเมก ๑๐ ทวีกรมลาญเทกขึ้นไป ยานานนี้จากรำบักโก๋แท่งหนึ่งถึงห้า แท่งห้าถึงสิบเอกหุ้ม
 เป็นทำหนก ๑๐ ยานานนี้จากรำบักโก๋แท่งหนึ่งถึงห้า ยานานนี้ทำให้เขาโกฏสอ โกฎเรมา
 โกฎพูปตา โกฎราลาตา โกฎทวนา การพญ านทนต์เยษ ร้อม เขาถึงละ

๑๑ คิริยา ๑๑ สิ่งนี้ทำเป็นนวม เขาถูกเป็นกระดากบดขึ้นแท่งไว้ละตายดุกกิน ทำเทกโก๋เคื่อน
 กิโก๋ ให้ถูกมารกินแก้หนามโทยช่า ๑๑ แลแก้กิมทวงใน ๑๑ แก้อีสริกกีนิค ๑๑ ทำแพทย
 ผู้กระโรคชากุมารกินไปเมื่อเมื่อนั้น ให้ใช้การดกนวมซึ่งเป็นผลหินโทยแก้หนามน้นจากล้ามาแก้หนกหลัง
 ทำแพทยเป็นโทยแก้แล้ว ให้แก้แพทยระดูโลกิกลียก่อน แล้วจึงแก้แพทยระดูโลกิกลียระดูนวม
 แลยทานมม้นต่อไป ให้มม้นปอกคากมกลินโทย อันจึงการพญากีระ ๑๑ โลกิกลียเภา
 อยู่ในพระ คัมภีร์มทาโรทกนนั้นแล้ว แลในคัมภีร์วิชัยนที่ที่ทันประกอบถึงลงไว้ละเป็นทา
 ขันทำโทยในขุฑนที่จากเขนารูโศ จึงก่อรักษาพญากันคังฉี ๑๑ กังฉีแก้ ๑๑ แลคทก
 ผู้มีบุญญาฐานภาพมาก ๑๑ ท่านรักกันเขาแม่มม้นที่ปอกคากมกลินโทยเอง ที่มม้นมบวิสุท

๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

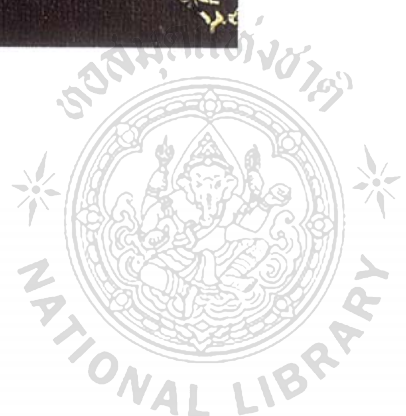
[illegible]

๑. อนว่าลักษณะอาการที่ขึ้นนี้ เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงเรามาขึ้นแก้ทอประมาณ กางขึ้นในสัปดาห์โดย
 สิบ ครั้นหล่นแล้วแก้ในเรือนเพลิงนี้ให้ ^๗ _{๑๕} ก็คือลมที่ก่อนเป็นทุก ให้ขี้เก็ก
 ทง ๒ ประการ ๑. อนว่าลักษณะอาการที่ขึ้นนี้ เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงเรามาขึ้นในทรวงอก
 ปลายสิบ ครั้นได้ ๕ วันก็ยกออกไปทำทองให้ ^๗ _{๑๕} ก็เป็นประการทั้ง ๑
 โดติกเป็นทุกให้ขี้เก็กทง ๒ ประการนั้น ๑. อนว่าลักษณะอาการที่ขึ้นนี้ เมื่อ
 อยู่ในเรือนเพลิงเรามาขึ้นแก้ทอประมาณ ครั้นออกเพลิงแล้วให้ขี้เก็กทงทั้ง ๒ ทำทง
 สักทาเป็นทุก แลทงนั้นทั้งแก้แล้วขึ้นมาเอาทอออก ๑. แก้ทรวงอกขึ้นมาเอาทอ
 ออก ๑. แก้ลำคอขึ้นมาเอาทอเพดานออก ๑. แก้เพดานขึ้นมาเอาทอระหม่อมอยู่ในกระหม่อม ๑

ออกอยู่กลางต้นหลัง ๑. ออก ๑. อนว่าอาการที่ขึ้นนี้เมื่อออกเพลิงแล้วให้ ^๗ _{๑๕} เก็ก
 ขีวเท็กปักขึ้นมา ขีวอดุนนทปักขึ้นมา ขีวญทอปักขึ้นมา ขีวญอดุนนทปัก
 ลงมา นนทปักขึ้นทงแกกกริบกรก ทอปักขึ้นทงแกกนิตปักขึ้นเก็ก เท็กปัก
 สิททงเพลิงปุมกัน อดุนนทปักขึ้นกริบกรกทอทะกัว ๑. อนว่าอาการที่ขึ้นนี้กระหม่อม
 โทญไล่พองอันทะยาน เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงเรามาขึ้นแก้ทอประมาณ ๑. อนว่าอาการที่ขึ้นนี้
 กระหม่อมเป็นร่อง เมื่อออกเพลิงแล้วเรามาขึ้นแก้ปลายสิบเล็กน้อย ทงนั้นขีวทงแกก
 ทัว ๑. อนว่าอาการที่ขึ้นนี้กระหม่อมทุก เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงทงขึ้นแล้วหล่น
 ไป ทัวรักษาขี้เก็ก ๑. อนว่าลักษณะอาการที่ขึ้นนี้ขีวทงลาว เมื่ออยู่ในกระหม่อม

กอมนกเขาเม่าแลกทองพ่ายกีนก ๑ ยากแก้พิษมีทองพายนนี้ ท่านให้เอาเสลดจาก
 เขียม น้ำประการทอง การบูน น้ำปูนใส น้ำมันกิบ ๖ สิ่งนี้เอาเสลดจาก
 บกทากแก้พิษคืบพิษมีทองพ่ายกีนก ๑ ยากแก้ทองพายนนี้ท่านให้เอา
 ใบแมงลัก ใบผักชีฝรั่ง ใบเพชรา เพชรทอง กทมทั้ง หวายตะค้า
 รันทนแกง เดียวกับ ๔ สิ่งนี้เอาเสลดจากทำเป็นนารน บกปูนแห้งละลายน้ำทำ
 กีนกีนก ๑ ยาเหลืองน้อยแก้พิษมีทองพายนนี้ ท่านให้เอาสารส้ม น้ำประการทอง
 เมล็ดในมกรก เมล็ดในมณฑา เมล็ดในร่มชู เมล็ดในมัว เปลือกมะรุม
 เปลือกทองหลางใบมน หอมแกง กีบลิ กัมมะถันแกง ๑๑ สิ่งนี้เอาเสลดจาก

ทำเป็นนารนบกปูนแห้งละลายน้ำ ๖ สิ่งนี้เอาเสลดจากทำเป็นนารนบกปูนแห้งละลายน้ำ
 ยาเหลืองใหญ่พายนนี้ ท่านให้เอาพริกไทย จิงแห้ง ข่าแห้ง กระพอยแห้ง กระเทียม
 แห้ง ไพลแห้ง รณน้อยแห้ง กระเทียมแห้ง หอมแกง ผลการพิศมีกับ
 ถึงกรณี่ ห่านกิบแรก ว่านร้อนทอง ผลประคำสีกระปือ เมล็ดพวงผักกาด
 การวม กีนประสัรท กัมมะถันแกง แลรันทน กอกรันทน เมล็ดในมณฑา
 กีบลิ ๖ สิ่งนี้เอาเสลดจาก ทำเป็นนารนบกปูนแห้งละลายน้ำ กีนแก้พิษมีทองพายน
 พายกีนก ๑ ยาหอมพายนนี้ท่านให้เอาสารส้ม กอกรันทน น้ำประการ
 ทอง เทียนทั้ง ๕ รณน้อย จิงแห้ง กเทียมลูก กมยา ๖ สิ่งนี้เอา

ให้กรมมหาดไทยคอยสืบกันมานั้นดูนุทนายไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ที่วัดลาดคอกคอกเหลือไปบ้าง
 ให้กรมมหาดไทยคอยสืบกันมานั้นดูนุทนายไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ที่วัดลาดคอกคอกเหลือไปบ้าง
 กันนี้แล้ว ให้กรมมหาดไทยคอยสืบกันมานั้นดูนุทนายไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ที่วัดลาดคอกคอกเหลือไปบ้าง
 พระเกียรติยศ แลสำหรับแผ่นดินสืบไป

ที่พระพุทธรูป ให้ห้ระการการกันนี้ ถูกกัน

ที่แล้ว สืบมาในกรมมหาดไทย ที่พระพุทธรูปพระพุทธรูปพระพุทธรูปพระพุทธรูปพระพุทธรูป

แล ทูลเกล้าฯ ถวาย ให้ห้ระการการกันนี้ ให้นำมาถวาย ให้นำมาถวาย

อักษรไทยเส้นทองทั่วทุกตัว ภาย ที่พระพุทธรูป

ให้สืบตามถูกกันแล้ว

ยาชื่อเบญจกษณยานนี้ ท่านให้เอาผลทขลัก ยาทำ ผลประคำ
 สีเกาะป้อ รมีนอ้อย กล้วยเหลือง รมยา ๕ สิ่งนี้เอาใส่หม้อตากบขึ้นแห้ง
 ไล่ระคายลูกกิน แก้ทรวงโรรคกมกตกโลหิตทหาย ๑ รานหนึ่งท่านให้เอา
 ที่ ๑ ไพล ๒ ยาทำ ๒ รมีนอ้อย ๓ ใบกเพาะ ๔ คีรียา ๕ สิ่งนี้ทำ

เป็นยานบดขึ้นแห้งไล่ระคายลูกกิน แก้ทรวงโรรคกมกตกโลหิตทหาย ๑ รานหนึ่ง
 ท่านให้เอา ผลกกก ทานหมอน ขอบชะนางทั้ง ๒ ยา ๕ สิ่งนี้เอาใส่หม้อ
 รากยี่คำเอาเม็ดลาย พริก ๑ จิง ๑ กเทียม ๑ กินทั่วพวยทหายทั้งอุร
 เหมนนักก็ทหาย ๑ รานหนึ่งท่านให้เอา ทาลทำ ทาลขโมย พริกไทย
 ผลกล้วยสี กุ่มทั้ง ๒ เกดือ กระตักเกดือ กระตักกล้วยเหลือง ทา
 ขุร พุทรวัยแก่นมดิมทั้ง ๒ กิม ๓ ก็แก้แก้ทรวงโรรค ให้ให้ทรวงโรรคทหายก็หนัก
 ๑ รานหนึ่งท่านให้เอา ไพล ๒ พ ๒ รมีนอ้อย รมยา ๕ สิ่งนี้เอาใส่หม้อ
 รากทำเป็นยานบดขึ้นแห้งไล่ ระคายแก่นมวุ้นไฟให้ร้อนทั้ง กิม ๓ ทาย ๑

๑ ยาทาทาณนี้ท่านให้เอาสลอก ใบมกกา ใบรพุกษ ท้ายไก่ใบ
 รมันอ้อย ใบกเพท รมยา ๖ สิ่งนี้เอาสลอกด้านหนึ่ง เอาใบไม้ ๕ สิ่งนี้
 สัก ๖ ด้าน ทำเป็นอนุบกกขึ้นแท่งให้เท่าฝ่ามือ กินตามกำลังกามารสีนิก
 ๑ านอนหนึ่งท่านให้เอาพรฝักกาท ๑ เทียนทำ ๑ สลอก ๖ รมยา ๓ สิ่ง
 นี้ทำเป็นอนุบกกขึ้นแท่งให้เท่าฝ่ามือ กินตาม
 กำลังกามารเป็นยาประทุสมทนต์ให้ถึงทายสีนิก ๗ ยาหยอกทาณนี้ท่านให้เอา
 รากกกกรก รมันอ้อย เปสีกอหอยไข่ ๓ สิ่งนี้เจ้าน้ำหยอกตามแก้หมอก
 ทาย ๗ านอนหนึ่งท่านให้เอารากฝักกาท รมันอ้อย รากพญูแวง เกสือ ๓

เมล็ด ๓ สิ่งนี้หยอกทาตามไม่ให้ทวงขึ้นให้สีนิก ๗ ยาแก้ทวงขึ้นทาให้ทาไปทั้ง
 านอนนี้ท่านให้เอา โพล รากสังกบ รากอัญชันทา ๓ สิ่งนี้เอาเสมอาก ๖
 เอาหม่นนาเป็นกระต่าย บกขึ้นแท่งให้ฝ่ามือได้ทาทั่วทวย ๗ ยาแก้เอนานอนหนึ่ง
 ท่านให้เอาใบมะระ ใบทงรเจ้า ใบตำลึงแดง รมันอ้อย กินประสัรทา ๖
 รมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอากบกกพอกทวย ๗ ยาแก้ลิ้นานอนหนึ่ง ท่านให้เอา
 ไม้ประทุรทล การพุก ใบหนาด ไค้วหอม รมันอ้อย ใบกเพท ๖
 รมยา ๖ สิ่งนี้เอาเสมอากทำเป็นอนุบกกขึ้นแท่งให้เท่าฝ่ามือ กินตาม
 เมื่อกินกัททกิมเสน แรกนี้สิ่งรกกินแก้ลิ้นกุกนมิได้ทายสีนิก ๗ ยาแก้กุกน

กินเข้าไม่ไ้กำหนดขึ้นให้เอา บรเพท ใบกเพท ไกรทอม รมีนอ้อย น้ำประ
 การทอ รมยา ๔ สิ่งนี้เอาเคี้ยวจนละเอียด ปั่นแ่งไว้ดลายน้ำผึ้งรังกินเข้าไ้คืน
 ๑ สิทธิการียะ ว่าจะทำการกุมารกุมารทั้งหลาย อันเกิดโรคภัยต่าง ๆ ก็เอา
 ทรวงกึ่งหนึ่งแม่แม่เคี้ยวเข้า คือน้ำทอปีกฮิประการ ๑ คือน้ำทอปีกฮิประการ ๑

ถ้าให้ให้ด้นทั้งทำให้อ่อนการุณการุณยาเลหะชากน้ำนํ้า ล้างด้วยน้ำเย็นน้ำนํ้าทอปีกฮิประการ
 ทำโทษ ทำบดทอปีกฮิประการทำโทษการุณยาเลหะชากน้ำนํ้า ให้ประกอบเข้ากันให้เอา
 ทำแปบ บดด้วยน้ำนํ้าทอปีกฮิประการทั้งหลายมีน้ำนํ้า บดทอปีกฮิประการทำโทษ ๑

๑ รณหนึ่งทำนํ้าให้เอาใบกเพท รกผักแว่น ๒ สิ่งนี้บดทำดลกลดเคี้ยวเข้า

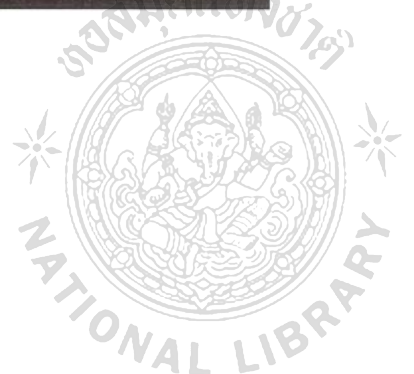
ข้อทำกุมารกนปีกฮิประการ ๑ ทำไม่ผูกข้อมือข้อเท้าระเลาตามือเท้าทำไ้ดลกัน ๑

๑ รณหนึ่งทำนํ้าให้เอาออกดลเค กเมท รมมิ ใบกัระ ใบกรท ๔
 ทำเอาดลดลยระคนด้วยน้ำนํ้าทอปีกฮิประการ ทำกุมารเข้าบดโทษบดทอปีกฮิประการ ๑

๑ รณหนึ่งทำนํ้าให้เอาอังกะเทศ ผักแว่น ใบงักท ใบประคำไก่ ส้มดล

ใบโลก ใบอัญชัน บดด้วยน้ำนํ้าทอปีกฮิประการเข้าบดโทษทั้งปวง ๑ ยาข้อเบญจกั
 รณหนึ่งทำนํ้าให้เอาออกมะรุม ยอกโถบาย ยอกทอ ยอกมะรุม ยอกมะ
 เกือ บดทอทั้งการุณยาเลหะชากน้ำนํ้าเข้าบดโทษทั้งปวง ๑

๑ อนึ่งให้แ่งเครื่องเหล็กกรรมทอระมนมเนย น้ำผึ้งรังกัดการกนรอกไม่ประคิณ

แล้วเอาไปเสียบที่ทนต์ตามแพ่งเมื่อเวลาทำ ทำนบกัโทษแห่งกุมาร ๑ ๑. นอนหนึ่งท่าน
ให้เอาลิ้นไว้ รันกระเดียน เนยยา ๓ สิ่งนี้เสารม ๑ ลักธิกริยะลักกับนี้ระกล่าว
ท้ายปีทำการกระทำโทษแก่กุมารทั้งหลายมีลักษณะ ๔ ประการ ก็อันนทปักษ์ประการ ๑
คือทาลปักษ์ประการ ๑ คืออุดนทปักษ์ประการ ๑ คือเทพิปักษ์ประการ ๑ เปน ๔

ประการท้ายกันดังนี้ ๑. อันว่าลักษณะนทปักษ์นั้น การกระทำโทษเมื่อกุมารอยู่ในเรือน
เพลิง เข้าในได้เป็นเดิมทให้เรบทั้งปวงแลให้ภักด้ารอกไหลออกมาทนมูก ๑. อันว่า
ลักษณะทาลปักษ์กระทำโทษนั้น เมื่อมารทออกเพลิงแล้วได้ ๔ เดือน ปีทำการออก
นอกลีให้ได้เป็นรกลันคักอยู่ชั่วหัว แลให้ร้องให้เป็นครู่แล้วให้ทอกไหใหญ่แลร้องไห้เมื่อ

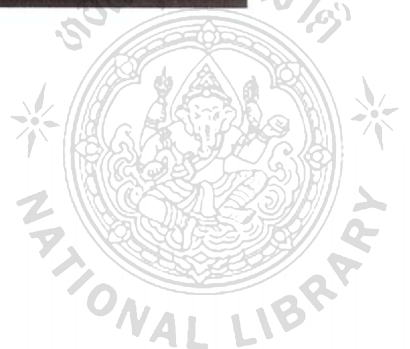
หลับ ๑. อันว่าลักษณะอุดนทปักษ์นั้นกระทำโทษแก่กุมาร ให้เอาน้ำให้นอนมิหลับ
กินเข้าได้ให้ทำการอันปีการอยู่กบ ๑. อันว่าลักษณะเทพิปักษ์นั้นกระทำโทษแก่กุมารนั้น
ให้ง่าเท้าทั้งมือเมื่อออกทากเรือนเพลิงแล้วได้ ๔ เดือนก็ ย่อมได้เทสีกทก ๓๕
แกลร่อนทการท่มอมพ่วง ๑. อันว่านทปักษ์นั้นเข้าโดยได้ ออกโดยทการหนัก ๑

๑. อันว่าทาลปักษ์กระทำโทษนั้นออกโดยทการปลาระ ๑. อันว่าอุดนทปักษ์นั้น
เข้าโดยยามกออกโดยยาก ๑. อันว่าเทพิปักษ์นั้นเข้าโดยนมนออกโดยทัก ๑

๑. ถ้าจะแก้ณนทปักษ์นั้นท่านให้เอาใบทณก มหาพิงค ๕ ประสมกันเข้าบด
ทกทกุมารนั้นนทปักษ์กล่าว ๑. ถ้าจะแก้ทาลปักษ์ท่านให้เอาสาบแรัง สาบ

เทหะเมื่อ ประสมกันเข้าเลาวมกลปึกอีกตัว ๖ ถ้าระแก้อุ่นนทปึกอีกท่านให้เอา
 วนนท วนนท ประสมกันเข้าเลาอุนนทปึกอีกตัว ๖ ถ้าระแก้อุ่นนทปึกอีกท่าน
 ให้เอาใบพลบพลึง สดทรวณประสมกันเข้าเลาเทหะปึกอีกตัว ๖ นันทปึกย
 นันทปึกเมื่อเข้าท้าวออกเมื่อสิ้นแสงตะวัน ๖ กลปึกยนั้นเข้าเมื่อเห็นนอนออกเมื่อ
 ทวารวันขึ้น ๖ ๘ อุนนทปึกยนั้นเข้าเมื่อทวารวันเที่ยงออกเมื่อเที่ยงคืน ๖ เทห
 ปึกยนั้นเข้าเมื่อทวารวันเย็นออกเมื่อเช้าก่อนนวย ๖ อึ้งเถื่อน ๖ ๖ พระปพรหม
 ยักษอยู่ทักไปใหญ่กว่าปีศาหทั้งหลาย อินทร์มากระทำโทษแก่กุมารทั้งปวง ๖
 ๑ อึ้งเถื่อน ๖ ๖ พระลิตศุภก็อยู่ทักไปใหญ่กว่าปีศาหทั้งหลาย อินทร์มากระทำ

โทษแก่กุมารทั้งหลาย ๖ อึ้งเถื่อน ๖ ๖ พระลิตศุภมายักษอยู่ทักไปใหญ่กว่าทุก
 ปีศาหทั้งปวงอินทร์มาทำโทษแก่กุมารทั้งหลาย ๖ นันทปึกยเมื่อเข้านั้นลิตทวเกียรณ
 รังการทักให้เข้า เมื่อออกก็การบถกกันขึ้นออก ๖ กลปึกยเมื่อเข้านั้น
 ไม่ได้หักกรีนเกษ ลิตทวบถกกันขึ้นเข้า เมื่อออกก็การบถกกันขึ้นออก ๖
 ๑ อุนนทปึกยเมื่อเข้านั้น มีผู้มาแต่ไกลเสลิก ๖ ๖ ทำมาทักให้เข้า ๖
 เมื่อออกมีคนท้วงเสียงกันขึ้นออก ๖ เทหปึกยเมื่อเข้านั้นไก่อินเสียงลมพิกเลเข้า
 รังเสียงของกลองให้เข้า เมื่อออกนั้นเสียงมณษรอันให้ขึ้นออก ๖ อึ้งถัก
 กุมารเป็นไว้กับเข้ายอมให้หักเลดทลงแลนอนมิหลับ ทำนให้ทำกระบาด ๖ อิน

เอากินเป็นปรพลพิการะบาล ๑ ลัทธิพิการะบาล ๑ หม้อโหมโบ ๑ ซึ่งเอาแม่
 ปั้นแม่ลูก ๑ คน จุ่มกินโกลนหม้อนั้นเอาหม้อพัวผล ๑ เขียนเล่ม ๑ ทม
 ที่เข้าหม้อเอาไปลอยเสียทั้งกระบาลหาย ๑ หนึ่งในคัมภีร์ประมุนจินดา ๑
 บริเวณ ๑ ทำด้วยสังโยชน์นั้นพระอาการยกกล่าวไว้ว่า ลัทธิมีลักษณะนั้น

อันเป็นโทษนั้นภัยเหตุ ๑ ประการ คือบริโภคนาหารเลื่องมิชอบด้วยทุกประการ ๑
 คืออาหารมิควรบริโภคนาหารบริโภคประการ ๑ คือลัทธิมีน้ำโรคนไปด้วยมากตามเป็น
 นิรประการ ๑ กรันกุมารบริโภคนั้น ๑ ประการนี้ซึ่งเป็นโทษ อันนี้แจ้งอยู่
 ในคัมภีร์สังโยชน์นั้นแล้ว ๑ ถ้าจะแก้เนื้มนั้น โทษนั้น ขณนี้ทำนให้เอากรณมา

จึง กพิทโหม โกฎพิ ๑ ร่มก ร่มยา ๑ สิ่งนี้เอาเสมอภาคกันได้ ๑ ก
 แฉกเข้าเอาห่อ ๑ ทนแล้วพดให้แม่ลูกอ่อนกิน ห่อเนื้มนบริสุทธิศินัก ๑
 ๑ พระอาการยกกล่าวไว้ว่าผู้ที่เป็นที่พึงแก่กุมารนั้น ภัยเสียจนให้อ่อนแอให้
 แพร แฉกให้ห่ออาหารที่มิควรบริโภคน แฉกให้กินนมประการ ๑ ถ้ากุมาร

เป็นโรคนให้เอาเบี่ยงพระโคตก น้มนพพานริเก รคนกินกินห่อเนื้มนอาหารเข้าบัก
 โทษแห่งกุมารทุกประการ ขณนี้ทำนให้เอากรณมา ๑ กรณโรคน ทำเป็นกรณรคน
 ห่อด้วยเนื้มนโคให้เอาให้กุมารกินแก้ไข้เพื่อทำเกหาย ๑ ยาซึ่งผลติดขณนี้ทำน
 ให้เอากัพน พิน้ำห่อ ๑ อุกพิศม ๑ ห่อให้แม่ลูกอ่อนกินห่อเนื้มนบริสุทธิศินัก

ทำขึ้นในกระดุกหลังทุกข้อ ลักระกกรักษายากนักทาย ๗ ถักทรงโอรอนขึ้นทำ
 แก้วแรกกลอกจากกรรมภวนานัน คำนวณไว้ ๑ ทรงบังเกิดขึ้นในเท้า ๕ ยอด
 เปนดังนี้ ๖ ๖ ขึ้นแล้วเท้าทั้งดยอก ๑ ขึ้นที่กลางเท้าดยอก ๑ ขึ้นที่หลังเท้าขึ้น ๓ ยอด
 ถักด้วยขึ้นเท้าขวา ๕ ยอด ๘ ถักขึ้นเท้าซ้าย ๓ ยอดทาย ๗ เมาขึ้นเท้าใน

เลื่อนเพื่องเพระที่ทรงลงมาบังเกิดอยู่ในเท้าทั้ง ๒ ทั้ง ถักได้ ๓ เกลือกม
 ทายเข้าไปถึงหัวเท้า ถักแพทยผู้เกาะโกรวให้พิการณทรงที่ ให้รู้กลักษณทรง
 อันขึ้นมาแต่เท้าถึงหัวเท้าเลขนั้นทเปนดังนี้ ๖ ๖ เลขขึ้นเท้าทั้ง ๒ ทั้งคมทั้งทนม
 ก็เปนอ่อน ทรงนั้นขึ้นจากกระดุกหลังเลขกระดุกทั้งปวงเลขขึ้นทุกเส้นเอน ๖

ถักขึ้นถึงหัวเท้าถักขึ้นมาจับเอาได้ดยอก ๑ ขึ้นมาจับเอาด้ายดยอก ๑ ขึ้นมาจับด้ายดยอก ๑
 ขึ้นจับหัวดยอก ๑ ขึ้นจับลำคอดยอก ๑ ขึ้นจับเพดานช่องจะดยอก อนึ่งทั้งขาขึ้นมา
 ถักในท้อง อนึ่งทั้งซ้ายขึ้นมาจับเท้าขวาเลขดยอก ๑ ขึ้นมาจับกลางหลังหัวขมดยอก ๑
 อันขึ้นมาลำได้นั้นระบอไว้ได้แพทยทั้งหลายพึงรู้แจ้งว่า ปริการทรงโอรอนทายนั้น ๖

แลมาเกิดแก่กรรมทั้งหลายให้เลบเปนประการต่าง ๗ ถักตามนั้นขึ้นทั่วสรรพคทาย
 เมื่อแม่ทรงขึ้นที่ลักัญทุกแห่ง แล้วปริการนั้นขึ้นตามแม่ทั้งแก่หัวเท้าขึ้นไปจน
 มาถัก แม่นั้นดยอก ๑ ปริการนั้นมาขึ้น ๔ ยอดก่อน เมื่อขึ้นนั้นได้ทั้งเขี้ยวดยอก
 ลงเป็นรูป ทายอนนั้นสูงเปนกิ่งลิละบุก แต่มีกุกาทั้งไรเกลื่อนออกตากันแล้วพิงตาม

๔ ขึ้นไปเสาะเพะเข้าเลศหยกับ ทำขึ้นแก้ไล่ขึ้นแก้ตกให้ลง ทำขึ้นถึงกระเพาะเข้าแล้ว
 ให้หยากน้ำเป็นกำลัง ทำขึ้นถึงหยกับให้ตกโลหิต ทำขึ้นมามให้ควรรอนทั้งรอนหลัง
 รอน แลไล่ตายทวนทุกยาระให้เมื่อโยให้ลง ครั้นขึ้นไก่อวัน ๑ ก็ทำลงไป
 แล้วไปขึ้นในรักขุมทั้งห้าก่อน ครั้นไก่อ ๑ วัน फिरมาจับการทั้งห้า ครั้นไก่อ ๑
 ให้ลงที่ ๑ ซึ่งทวงในทับแลม้ามก็ขึ้นมารับทั่วไก่อวันนกลาคา ๓ ทวงครั้นไก่อ ๑
 วันตาย เมื่อตายแล้วก็ไล่แกงออกมาในสันหลัง แล ๑ บ้าง ทำเพชฌัญญูไก่อวัน
 ๑ ก็เกิดทวงโงว ได้พิการณกุเลิกลเป็นทั้งนี้ ๑ ทวงนิลมาบังเกิดเป็นทั้งนี้ ๑ เมื่อ
 แรกคลอดทวงกรรมมารณนั้น ครั้นคลอดไก่อวัน ๑ ทวงนี้ก็มาเกิดในการหม่อม ๑ ยอก

ลงมาขึ้นในหลัง ๕ ยอก ขึ้นขึ้นในการหม่อม ๓ ยอกนั้น เมื่ออยู่ในเรือนเพลิง
 ไม่รู้มีเมา ครั้นออกเพลิงแล้วจึงมีเมาแลทวงทวง ทำเพชฌัญญูไก่อวันให้พิการณกุ
 หล่องแต่ ซึ่งยอกทวงอันเกิดแก่กุมารทั้งนี้ แลทวงทำพวกนี้ขึ้นอยู่ในการหม่อมก็ลงมา
 เกิดขึ้นในเพดานยอก ๕ ๑ ก็คือ ครั้นว่าขึ้นถึงนั้นก็ไม่มีเมาแต่ในเรือนเพลิง ครั้น
 ๖ ๑ ก็คือ เมื่อถึงกระเพาะออกมาขึ้นเหนือแลทวงทวง ๖ ๑ แลให้ปากเจ็บ
 มีคิมทำสารพดกัว ให้ลงเป็นประการทั้ง ๗ แลให้รักให้ลงท้องให้กระเพาะ
 ๘ ให้ท้องขึ้นให้กินเท่ามิไก่อ เมื่อไก่อ ๑ ก็คือ เมื่อถึงไล่แกงออกมาทั้งนอกคอ แลคอ
 ขึ้นให้แกงตายเข้าทวง แลให้แกงออกมาตามทวาร ๑ ก็คือ เมื่อไก่อ ๑

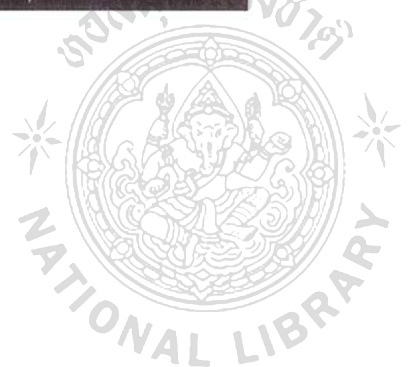

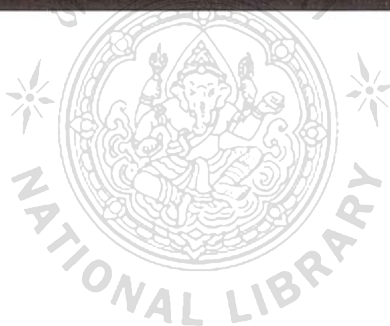
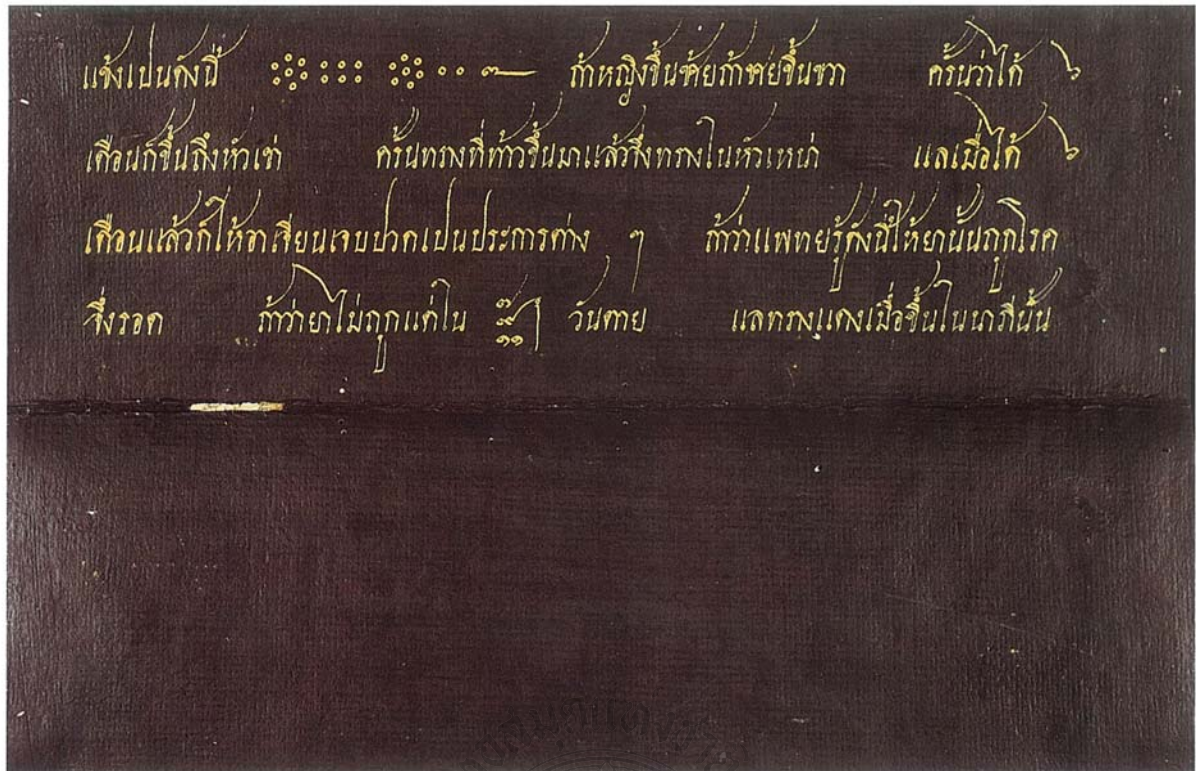
ก่อนทรงนิมิตมาเกิดก็มาลงอยู่ในเนื้อก็หายไป ฟังทรงแค้นนั้นก็ขึ้นมาแทน ลำแวงจาก
 มาขอแลกทวาร ทำทรงนิมิตมาเกิดขึ้นแก้มาทรงแค้นในเนื้อก็แลกมาขึ้นแลกกับกรมทั้งบน
 ทำขึ้นทันกรมแลกจากเนื้อก็ ฟังนั้นใช้ ให้แพทย์พิจารณาทุกสิ่งอย่าง
 ทำโทษยกขึ้นก็แก้เสียหามไม่ได้แก้ ทำมิให้ระขึ้นแก้หามไม่ได้หามยกขึ้นวางยกมา
 ๐ อมให้แพทย์พิจารณาทุกทรงที่ลำแวงออกที่คอให้แค้นนั้น ถ้าแพทย์เข้าไปไล่ไล่
 ย่อมกลับขึ้นขึ้นใน แลทรงอันอยู่ในกระหม่อมนั้นก็มีได้ ๓ เกือนก็เลื่อนลงมา
 กระหม่อม เลื่อนลงมาขึ้นขึ้นหลังทั้งขา ทำผู้หญิงขึ้นขึ้นกระกุกขึ้นหลังทั้งขยับเป็น
 ยอกทั่วกัน ๘ กรวยได้ เกือนก็ทลายมาเข้าไปพร้อมกัน แลเข้าเข้าไปขึ้นขึ้นใน

เป็นดังนี้ ถ้าแพทย์รู้เห็น
 กันนี้แล้วใช้ ให้แพทย์พิจารณาทำให้ลงท้องให้เสียให้กระหายน้ำ ให้ร้อนทั่วตัวพด
 ภายแลมือเท้าเย็นให้ลงท้องอยู่ ๗ วันแลให้เป็นนิคอยู่ ๗ วัน แลให้ลงโลหิต
 เทนอยู่ ๗ วัน ฟังลองทรงนั้นลำแวงออกมาแก้แค้นคอได้ไวก่อน เมื่อระขึ้นนั้น
 ให้นกกเป็นระแพ แลขึ้นเป็นทนมบรเพราแค้นลำแวงออกมาแก้แค้นระขึ้นจะยก
 เป็นดังนี้ เมื่อระขึ้นคอเป็นดังนี้ ๐ ขึ้นกันนี้แล้วใช้จากทรงอันอยู่
 ในเท้าระลำแวงความทายนนั้นออกมา ทำแพทย์ใช้ให้พิจารณาทุกสิ่งอย่าง
 ให้รักกลกษณทรงอันมาเกิดแก้กุมารทั้งปวง แลให้แพทย์ทักทุกที่ข้อเท้ากุมาร

นั้นขึ้นมาจากทวาร ทำให้นอนนั้นท่านเลศกายเป็นหนึ่งเท่าแล้วไว้ เลศทวารทวารนี้เล็ก
 แก่กุมารผู้ใดแก่เมื่อแรกให้ลงท้องนั้นไว้ ให้ทอนโลหิตโคจรเลศกายให้รอบรัก
 เลศบริหารทวารแก่ทั้ง ๑๖ ยอดนี้ก็ขึ้นทุกกระดก เลศโนเมื่อเลศขึ้นในได้เลศขึ้น
 ทั้งใน เลศขึ้นทวารทั้งไปทั้งกาย เลศแม่ทวารนี้อยู่ที่ลำคอก่อนนั้นอยู่ในหัวเหน่า
 ยอด ๑ อยู่ในภักขอก ๑ อยู่ในหัวอกยอด ๑ อยู่ในกระหม่อมยอด ๑
 อยู่ในคอยอด ๑ อยู่ในรักษุยอด ๑ เลศการทวารเมื่อจะตำแกลงในรักษุนี้
 รักษุทวารนี้ให้แกลงเป็นโลหิตทวารนี้ทวาร ทวารทำพวกนี้ชื่อทวารแกลง กักรั่ว
 ลำแกลงออกมาพร้อมกันแล้ว ๑ วันทวาร ถ้าแพทย์ผู้ใดจะเรียนเป็นแพทย์ใช้

ให้พิหารอดกักรั่วมีนคนแล้ว ให้รู้ทวารนี้ทวารเป็น ทวารรักษาให้เรวกาศิยภักษ
 ถ้าเลศให้ยลิกแล้ววัน ๒๑ ทวาร ถ้าเลศให้ยลิกกระดกไปโคจร ๒๒ วันแต่ทวารน
 ทวารแกลงนี้ ๑ วันทวาร อันว่าทวารแกลงนี้ถ้าผู้ใดขึ้นทั้งทวารนี้ ๑๐๐๐ ถ้าผู้ใด
 ขึ้นทั้งหทัยเป็นดังนี้ ๑๐๐ เมื่อแรกออกทวารภักษมาไว้ ๑ วันสิ่งนี้จะกลั่นแล้วให้
 วัน ๑ ทวารก็มาขึ้นเล็กในเท้าทั้ง ๒ ทั้งเท้าวัน ๑ สิ่งแม่ทวารอยู่ในหัวเหน่า
 ยอด ๑ ก็ขึ้นเล็กเป็นสองขึ้นแต่เมื่อแรก ขึ้นแต่ในลำไส้ขึ้นมาลำคอทวารนี้เท่า
 ล้วน แล้วก็ขึ้นมาแต่ในทวารขึ้นมาที่ลิ้นเลศขึ้นที่เรียกว่าเรวกาแล้วทั้งทวาร กักรั่ว
 ทวารนี้จะกลับลงไปหัวเหน่า กักรั่ว ๑ เลศทวารในทวารนั้นก็เลศขึ้นมากลาง

ก็ถ้าแกงออกมาช้าก่อนเป็นดังนี้ ::::: รื่นแก้คันคันออกมาช้าก็ให้แกงแรงเพื่อ
แกงแต่กันจนทั่ว ทั้ง รอกมาแต่พื้นทั้งสองข้างนั้นปรุบกันแล้ว พังระก
ยอกอยู่ที่หน้าพื้น ๓ ยอกเป็นดังนี้ :- กรันให้ ๔ เกลือนไปจน ๑๑ เกลือนทั้งทวง
ในหัวเห่าก็รินลงในถังใบเป็นดังนี้ :::- พังบริภานันท์ก็รินมาจนล้นได้ยัง ๕

แลขึ้นในเนื้อท้าวตาวทกกาย ขึ้นในลำโลในกะเพาะให้เป็นดังนี้ ::::::::::::::: ๐
 ลำขึ้นลงในเนื้อ ๒ หยดจนแลขึ้นหยดลงไปให้ลงท้องก็ให้ทดสอบจนกระทั่งได้ให้
 ทายกนันทกสิให้ทดลองก็ เมื่อไ้ทราบ ๐ กับ ๐ เกือนกสิ ไ้ทราบ ๐ กับ ๐
 เกือนกสิเลททรงนันทกสิรับมาจับตัวออกแล้วออกกับ ^{หูก} _{ที่} ขึ้นรับกระหม่อมให้รักเลโฉมแท้

ปล่อยให้ น้ำเต้านมนั้นกินฉีกแฉะทิ้งให้เสียงแทนมุลักษณอยู่ แลให้พื้นนั้น
 มาเด้นเท่าถึงเพียงนี้ ถ้าวันถึงนั้นให้รักษามัวเดหรงทุกทั้ง นั้นเหลือ
 เมื่อให้วบนั่นก็คิดสรวบกี้ แลเมื่อระไกรดำทวยทวนนั้นก็ดำแวงที่กระโถกแดท่า
 ทั้ง ทั้ง แลที่กตงตึงแดหัวอกแดเนื้อกั อันแรกออกมาให้นี้ให้เป็น

เมกแกงทั้งซีก แล้วแตกไหม้ลงตามออกไปเป็นกิ่งไฟจนทั้งออกเป็นทบ กรัน
 เป็นกิ่งนี้แล้วจึงทรงทาลหรือปิดปากนั้น ขึ้นมาในตำรา ๓ ขอกเป็นกิ่งนี้
 กรันขึ้นกิ่งนี้แล้วจึงลองทงนั้น ก็กระด้าแกงออกมาชักแลจีนสิ้นเป็นไขออกมากกิ่งนี้
 ซึ่งขึ้นทากออกมาเทมทั้งชัก ถ้าแพทยเห็นกิ่งนี้แล้วก็พึงรู้เถิด ว่ากระตายนั่นใน
 วันนั้นเป็นกำหนก อันว่าทงทั้ง ๑๓ แม่มีทั้งเล็กแก่กุมารผู้ใหญ่ย่อมดัดรับกรรม
 ของผู้นั้น ๗ อันว่าทงเพลิงนั้นทงกิ่งนี้ :::: แลเมื่อแรกออกทากควรกวาดทงนั้น
 เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงเรามาขึ้นแล้วแต่ในเรือนเพลิง แล้วแตกทงไปจนไท้ ๓ เกือน
 ซึ่งทงมาขึ้นทะโลกทั้งทงนั้น ๕ ขอก ถ้าผู้หญิงขึ้นวังหัยนั้น ๓ ขอกขึ้นกลดเก้

ทั้ง ๒ ทั้งทั้งละ ๒ ขอกเป็นกิ่งนี้ :::: กรันไท้ ๓ เกือนกับ ๕ วันทงอันอยู่
 ในที่กลดไฟทักก็มาลงแล้ว ก็เลื่อนขึ้นมาถึงแจ้งเป็นกิ่งนี้ ::::: ๖ ขอกทั้ง ๕
 ขอกนั้น กรันแม่ขึ้นถึงทันทาแล้ว ก็กระตงไปขึ้นทักทั้งหัย ๑๕ ขอกแลจีนชัก
 กระตุกทุกข้อกระตุก กระทำให้เจบเมื่อยวบให้ทักอันให้ร้องให้แต่กระวนข้ายไปจนทักแล
 นอนน้อย เมื่อไ้ ๓ เกือนซึ่งทงนั้นก็ชักแกงออกมา ให้เท่าเย็นตัวนั้นพรวนขึ้น
 เป็นกิ่งทงยชัก แลให้กินทักทั้งทงแล้วทงไป เมื่อไ้ ๓ เกือนปลายให้ตุก
 ออกมาจนทงแห้งก็ให้ทงนั้นแห้งไหม้ทำทักเพลิงจน ทักเป็นกิ่งนั้นกลดออก
 มาแต่เท่าที่ไปจนทง กรันว่าขึ้นมาถึงขึ้นเขากก็ทงแล ๑ เมื่อระโกลดทงนั้นขึ้นในตำ

ทหารเจ้า รถมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอากทำเป็นทวน เอาน้ำมะพร้าวเทใส่เป็นกระ
 ต่ายนกกทำแท่งไว้ลตายน้ำ ๓ ๓ ก็ให้ทวย ๗ ถ้ามีสิ่งท่านให้เอา ใบหมาก
 กอกวันทน์ ๗ ภูมิเสน น้ำประสาธทอง รถมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอากคบกขึ้นแท่ง
 ไว้ลตายน้ำเกลือน้ำสุกก็ให้ ทาหมากกุमारทวยที่นิก ๗ ถ้าขึ้นยอกนั้นเขี้ยวถึงไปไม้
 เป็นลายโลติกเล่นอยู่น้อยหนึ่งนั้น กรันถึง ๕ วันให้ท้องขึ้นเลงท้องเสียชัก
 นั้นแก้ท้องให้เสียแก้ ทาแก้ท่านให้เอาใบไม้แก้ ใบฝักให้ ใบประคู้
 ใบฝักแก้ ผลประคู้คึกกระปือ รันทน์หอม รถมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอากค
 บกขึ้นแท่งไว้ ลตายน้ำสุกให้ทาหมากให้ทาต่อไป ยากหมากชานนี้

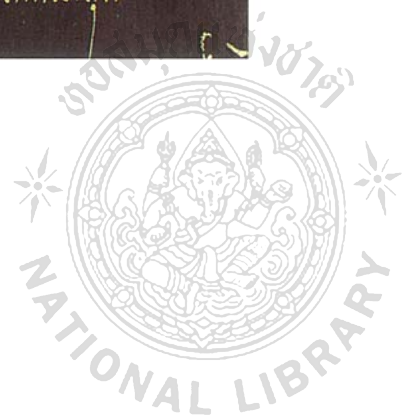
๕ ท่านให้เอาเทียนทำ ใบหมาก กินประสาธทอง ทวยไทย รถมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสม
 อากคบกขึ้นแท่งไว้ลตายน้ำสุกทาหมากทวย ๗ ถ้าขึ้นคอกท่านให้เอา ใบมก้าเกลือ รถม
 บกลตายน้ำล้างกินทวย ๗ ถ้าขึ้นยอกนั้นถ้าถึงขึ้นชักน้ำนิกกาลขึ้นไว้วัน ๑ แปรเป็น
 ดิลเพส รันได้ ๕ วันแปรเป็นดิลเพส ย่อมเป็นกุ่มกันทั้ง ๕ ชั้ว ถ้าชัก
 ทวยขึ้นได้ ๕ วันก็ให้ทวยค้ำก้อยอยู่แล้วเลงท้องให้มิได้เลย ทาแก้ท่านให้เอาผลสาร
 พักคิม รากหมาก เปลือกมกรุก ใบคนทีสอ รากฝักไหมหิน เปลือก
 กุ่มกิม ทาบุร ภูมิเสน รถมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอากคบกทำแท่งไว้ลตายน้ำนํ
 โททาหมากทวย ๗ ถ้ามีสิ่งรณนนี้ท่านให้เอา ใบแก้วระ การพญ น้ำประสาธทอง

แพ้งัว ทำระกาศกัณฑ์ทั้งขึ้นลิ้นและแก้กมูกเสื่อกลตาสักกิน ทำระแก้ปากมาน
กลตาสักกินก็ต่อมากไฟกิน ทำระแก้กลตาสักกินเสื่อกลกิน ทำระกลตาสักกิน
ใบกเพกกิน แก้ทนต์ทั้งหลายทนต์ขึ้นลิ้น ๖ ยาชื่อว่าดังสมุทไทยนานนี้
ทำนให้เสื่อแมลงมมทนต์ทนต์ ทำระแก้ทนต์ ใบกเพก ผลกระวาน ๕

รวมยา ๔ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์เป็นกระด้างบดทำแพ้งัว กลตาสักกินทำปากกมูก
แก้ทนต์ทั้งหลายทนต์ ๖ ยาชื่อว่าดังสมุทไทยนานนี้ทำนให้เสื่อ แมลงมม ใบกเพก
กระเทียม ยากัน สีน พึงเสื่อแมลงมม ทำนมา รวมยา ๔ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์ทั้ง
แก้แมลงมม ระกัณฑ์ให้ระกัณฑ์แก้ทนต์ขึ้นลิ้นขึ้นลิ้นทนต์ ๖ ยาชื่อว่าดังสมุทไทยนานนี้ทำนให้

เสื่อแมลงมม ทนต์ไทย ทนต์ไทย ใบมะ ใบนมพิริกร รวมยา ๕
๘ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์แมลงมมทนต์แก้ระกัณฑ์ พึงให้ทั้งแก้แมลงมมทนต์ให้ระกัณฑ์ให้เสื่อ
เนือยเนือยเป็นประการใจก็ทนต์ขึ้นลิ้นเสื่อแมลงมม ๖ ยาชื่อว่าดังสมุทไทยนานนี้ทำนให้เสื่อ
พิก กเทียม ทนต์ไทย พึงให้ทั้งแก้แมลงมมทนต์ให้ระกัณฑ์ให้เสื่อ
รวมยา ๕ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์แมลงมมทนต์แก้ระกัณฑ์ พึงให้ทั้งแก้แมลงมมทนต์ให้ระกัณฑ์ให้เสื่อ

รวมยา ๔ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์แมลงมมทนต์แก้ระกัณฑ์ บดขึ้นแพ้งัวกลตาสักกิน
แก้ทนต์ทั้งหลายทนต์ ๖ ยาชื่อว่าดังสมุทไทยนานนี้ทำนให้เสื่อ พิก ทนต์
ทนต์ กเทียม กเทียม พึงให้ทั้งแก้แมลงมมทนต์ให้ระกัณฑ์ให้เสื่อ
ดังกระณี ทำนกับแวก ทำนร้อนทนต์ รวมยา ๕ สิ่งนี้เสื่อแมลงมมทนต์

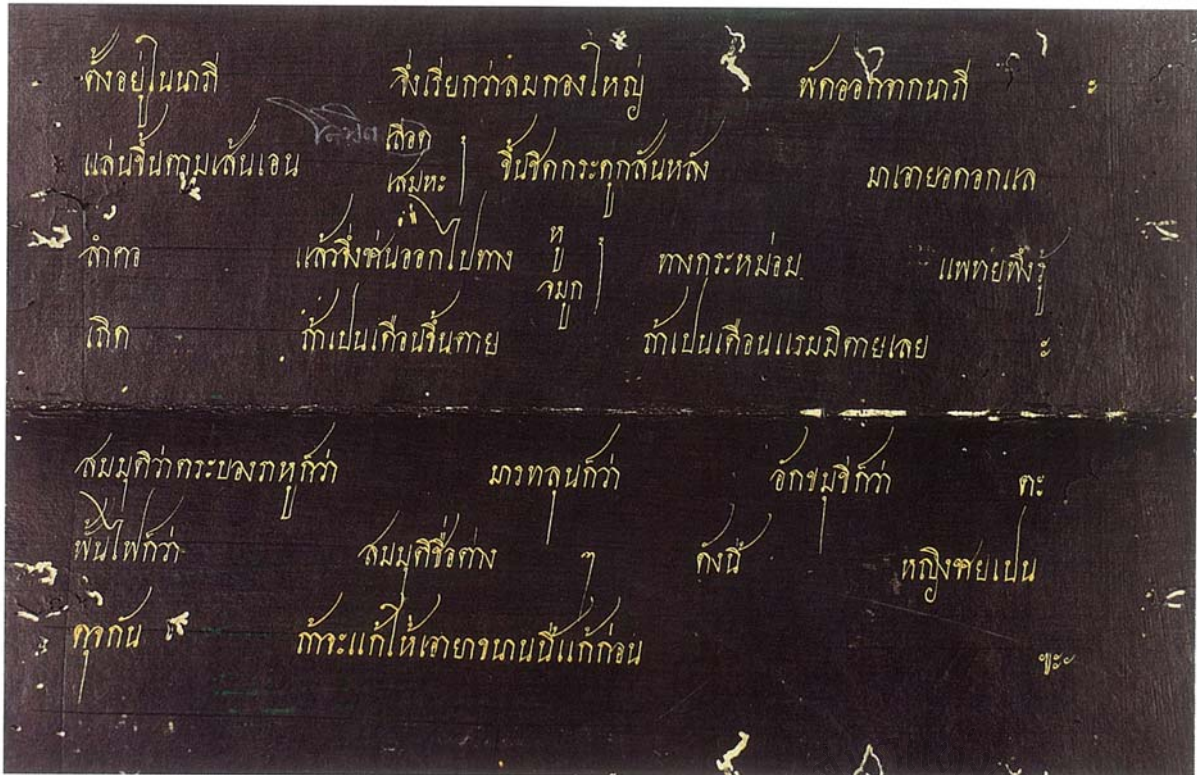

๑. สิทธิกรวิย จะกล่าวถึงเนื้องอกที่เนื้องอกทั้งปวง อันเกิดแก่ ^{กุมาร} ทั้งหลาย
ให้แพทย์ทั้งปวงพึงรู้ลักษณะโดยสังเขปดังนี้ ๑. จะว่าด้วยเนื้องอกที่เนื้องอก
ก่อนดังนี้ ๑. อนึ่งถ้า ^{กุมาร} ผู้ใดคลอดออกจากครรภ์มารดานั้น วันอาทิตย์ที่เนื้องอก
ที่เนื้องอกเป็นเส้นเอ็น อันว่าลักษณะที่เนื้องอกนั้นในเมื่อครรภ์มารดาได้ ๓ เดือนนั้น

มารดาทำให้เป็นพริก ^๕ แลให้รกเขาเขาเป็นโลหิตเล็ดจากเสียดเอ็น ย่อมชักให้
มีกลิ่นที่คาว ^{เมื่อ} ให้ดมเห็ดให้เดินไกลได้ ให้รกหัวเห็ดแลที่งอกให้ชัก
ตกจากรกเป็นกำลัง แลให้ยกของหนักเป็นกำลังดังนี้ แลลักษณะที่เนื้องอก
มีแม่ ๔ ยอดเมื่อคลอดออกจากครรภ์มารดานั้นจะมีขึ้นแต่ในเส้นเอ็น ^{ที่} หนึ่งได้ชักขึ้นที่ทายไป
ท้ายแม่ที่เนื้องอกขึ้นต่ำที่นรก ๓ ยอดขึ้นทั้งห้ายอด ๑ ถ้าผู้หญิงขึ้นทั้งห้ายอด ๓
ยอด มีบริวาร ๔. ยอดขึ้นมา ^{ที่} แขน ^๒ ๑. ยอดหนึ่ง เมื่อออกจากเส้นเอ็นได้ ๓
เดือนแม่ที่เนื้องอกขึ้นอยู่ในโพรงยอก ๑ เมื่อได้ ๔ เดือนนั้นให้แพทย์ทั้งปวง ^{ที่} หนึ่ง
ได้ชักขึ้นมาจนเน่น ^{ที่} หนึ่งได้ ๑ เดือนขึ้นมาอีกยอด ๑ ซึ่งเป็น ๒ ยอด

ค่ายกัน ฟังทั้งยอกขึ้นทั้งนอกเหนือ กุศลท้าวท่อมเดมาให้ ๐ วันนั้น ๐
 แล้วก็ททยไป ครั้นได้ ๐ เดือนขึ้นอีกยอก ๐ ปะจบกันเป็น ๐ ยอกขึ้นอยู่
 หัก ๐ ครั้นได้ ๐ เดือนแม่ทองดำนิกรขึ้นมายอก ๐ ฟังเป็น ๐ ยอกด้วยกัน ๐
 ฟังมีบริวาร ๐ ยอกแล้วกระทยออกมายืนกลาง ๐ แ่ง ๐ เดเทบั้ง ฟังทั้งยอกนพ
 กษณะไฟ ขอบนั้นก็แกละกันลงตามออกไปไฟใหม่ เดหลังนั้นพพลขึ้น
 แล้วเคลื่อนเข้าหากัน ก็นุ่งออกพร้อมกันก็ได้บอกแก่หลังเท้าถึง ๐ ก็
 ถ้าแกละทยแทนทั้งนี้อย่าให้รักษาเลย ท้ายแม่ทองนั้น ๐ ยอกขึ้นขึ้นในนาถ
 ฟังเมื่อยอกทั้งนี้กะบอกเมื่อลงมาเดาหัวเห่น แลชักทวารหนักเดเกาะมุลหนัก

เดตามไปรอบนาถฟังทำให้ตก ๐ แล้วให้ลงเป็นน้ำ ๐ กษัตริย์แม่ทองนั้น
 ท้ามมาทมิได้ ๐ แล้วเทรับเอาหัว ๐ ฟังแล้วออกมตามทวาร ฟังมีบริวาร
 ทำให้ ๐ ทาโชนมีลคม เมื่อระทยให้ได้ ๐ นั้นแกละจกนก ๐ จันท
 ๐ กษัตริย์ทมิไฟเมื่อคณิกพร้อมทั้งนี้แล้วเมื่อโก ท่านกำหนดให้แต่ใน ๐ วัน
 กุมารผู้นี้ระมรณเป็นเพียง ๐ จันท กุมาร ๐ ผู้นี้ทำเนิกนฮาติทย ๐
 แลชักกุมารนี้ฟังแล้วมาขึ้นเพระ ๐ กล้าจึงได้มีลคมให้อันทยใน ๐
 ลคมนี้ขึ้นก็เกิดเป็นเสม้าทยใน แลพิศมนี้ขึ้นก็เกิดเป็นทก แลเสม้าทยใน
 นั้นเพระ ๐ นักรกกัน ฟังได้สิน ๐ มีไก่เพระ ๐ เป็นกำลัง

๑. คุ้มมัจจุ ลุคักกร ๑๒๓๓ อัครธัมพรธรรมาธิบดี คุ้มปักษาศุภกสิ
 คุ้มบริวารเนตถกตักหนก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ มหินทร
 เทพยมณฑมกุฎบุรุษยรัตนกรวิมล ารุทมพษวิพัทธราชศึกษาภิธานโรคม ทศวันท
 มรณมหารัชมังคลาจารย์ราชภัฏ ธรรมวรมิณมัทธกรวิธานมณารณนิกะพระเจ้าอยู่หัว

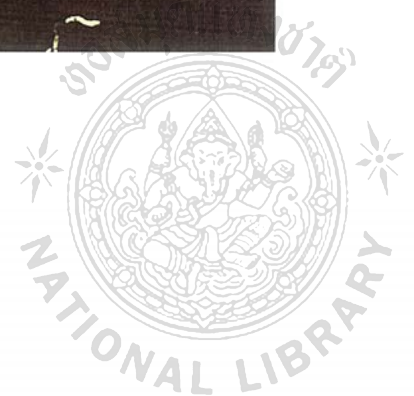
เสกการเจดีย์อภยการมณฑลวิเทศ ฌานพิภพแห่งเทพมณฑล ธรรมวิธานโกศลนระ
 มหินทกรุทธยา มหาศิลปกรรมพรตกรทธานุวิกรมย์ อภิมหาวิธานมณฑลนระ
 เสกการออกนพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารยพิณม โภยสถนอภกภิมา
 พร้อมด้วยพระบรมราชานุพงษ์ แลทักษ์กลองดุริยประทุญ์ใหญ่ น้อย เฝ้าเบื้องบาทม
 ภาณุต ึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมมณารณนิกะพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการมหาร
 มณฑลอุดรถึงทนต์ทำวัดสัง พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นภูษิตราชภักดิ์ ทรงกรมแพทยา
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นอักษรธำมัญญธาดา ทรงกรม อักษรพิม
 ภาทำกับคัมภีร์แพทยาสำหรับรักษาโรคต่าง เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก

แลถ้ารับแพทย์ซึ่งสั่งจันไว้ให้คอยสืบกันนั้นดูฤทัยไปเสียทั้ง ที่ยังมีอยู่ก็ไปตก
 คตกเคลื่อนไปบ้าง ให้กรมหมื่นอนุวิกรมฯ ฤกษ์ฤกษ์ ฤกษ์ฤกษ์ ฤกษ์ฤกษ์ ฤกษ์ฤกษ์
 ทั้งสิ้น มาชำระสอบทานให้ถูกถ้วนแล้ว ส่งมาให้กรมหมื่นอนุวิกรมฯ ฤกษ์ฤกษ์ ฤกษ์ฤกษ์
 เพื่อเป็นสำเนาพระราชนัดดาเป็นที่ยึดถือพระเกียรติยศ แลถ้าหมื่นนั้นสืบไป

 ทำพระพุทธรูป
 ให้ชำระการดำริห์ประมุขเงินทองถูกถ้วนแล้ว

 สืบสอบมาในการมาดึกษณ ทำพระพุทธรูปพระเจ้าทรงพระนามหมื่นอนุวิกรมฯ ฤกษ์ฤกษ์

แล หลวงพระประเสริฐ | ให้ชำระการดำริห์ประมุขเงินทองถูกถ้วนแล้ว ทำพระพุทธรูปพระนามนิมิต
 เกษมเป็นมียอญ
 อักษร เขียนอักษรรวมเล่มทอง แลรูปเส้นทองทูลเกล้า ฤกษ์ฤกษ์
 ทำพระพุทธรูป
 ให้สอบทานถูกถ้วนแล้ว

๑ ยากัททพเพชาณนันทันให้เอาบรเพช ๑ เปลือกมะขุม ๑ หอมแพ ๑
การบูร ๑ พริกไทย ๑ จิงแพ้ว ๑ กเห็บม ๑ รถมยา ๑ สิ่งเอาเสมอาก
ทำเป็นอนุ บกทำแพ้วไว้จะตายลือกินหาย ๑ ที่มีฟงาณนันทันให้เอาโกฏ
ธอ ๑ โกฏธมา ๑ เทียนขาว ๑ จันทน์หอม ๑ ใบร่มเหก ๑ รถมยา ๕

สิ่งนี้เอาเสมาากทำเป็นรูป
ทวงแพทวงทวงทวง
นี้ท่านให้เอาในฝักทานช่น
กมยา
สิ่งนี้เอาเสมาากทำเป็นรูป
บดทำแพให้ดูตามลูกกินทวง
ถ้ามีฟางนนี้
ท่านให้เอาบรเพ
ทวง
การทวง
สิ่ง
สิ่ง
เบญจกษ
กมยา
สิ่งนี้เอาเสมา
ากทำเป็นรูป
บดทำแพให้ดูตามลูกกินทวง
การทวงทวงทวงทวง
ถ้ามีฟางน
ท่านให้เอาตามกษ

แผล ๑ ภูมิเด่น ๑ กฤษณ ๑ โกลูกทั้งห้า ๑ เกียนทั้งห้า ๑ ทอ
 รันตน ๑ กอกรเครือ ๑ นอเมเทศ ๑ หกอัน ๑ กำน ๑ โกลพ ๑
 สิลัยกเทศ ๑ สารัม ๑ ลักชี ๑ สมอเทศ ๑ ทานรอนทอง ๑ เปียรทูลี ๑
 กุมกแก ๑ กมยา ๑๕ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นนวม เอาสุกเป็นกระสายชกทำ
 แผลให้ละลายทุกทั้ง ^{กิน} แก้กพรแผลสารพัดกพรทั้งนวมหาย ๑ ราชลักษณะทพรแผล
 แผลเท่านี้ ๑ ลักชีวิริยะ ๑ ราชลักษณะเปิดทพรลกดทอไป ตามลำดับเรื่องโดย
 สิบแปด ๑ ถ้าแผล ^{กุม} ^{พร} ๑ ผู้ใดคลอกทกการรณมารตนั้นนวมทุกทำเปิดทพรลกดทอไป
 ทำให้นม อันว่าลักษณะทพรลกดทอนั้น ในเมื่อการรณมารทกทั้งจีนได้ ๑ เกียนนั้น

มารทมกให้หกละเอียด คั้นได้ ๕ เกียนมกให้ทก คั้นได้ ๑ เกียนมกให้ชม
 ทำถึงทันตาให้ทกโลกทั้ง ๑ ดินอาทามกให้ชม ให้พริ้งเป็นเมกยอกรีนทการ ^{กมก} ^{เขา}
 แลให้เผื่อไปทั้งทการกำหนดคลอก อันว่าลักษณะทพรลกดทอนี้มีแม่ ๑ ยอกขึ้นประทุ
 ๑ นมกลีทั้ง ๑ ยอก เมื่ออยู่ในเรือนไฟนั้น ๑ วันแรกทั้งวันมีบริวาร ๑๐ ยอก
 ขึ้นกำกับแม่ทั้ง ๑ ยอกนี้ทั้งบริวารทั้งละ ๑๐ ยอกนี้ลงมาประทุอยู่ทการหนักนั้น ๑
 ยอก ประทุอยู่มาขึ้น ๕ ยอกอยู่กะหม้อขึ้นยอก ๑ ควันออกทการเรือนไฟ
 แล้วจึงเป็นเขม่า ^ท ^{พร} เมื่อได้ ๑ เกียนทั้งบริวารทั้งนั้นการทการออกทการทั้งห้า แล
 ถ้าได้แลทการทั้งประทุทการหนัก ๑ ยอกนี้มกให้เป็นพระกีก แลให้ชก ^{การ}

แลทพซึ่งประจำมัม ๕ นอกนั้นก็กระทยออกนอกแล้วก็ลำแพออกมาที่ ^{คอ} ^{สัน} ^{ข้าง} ขึ้น
 อยู่ ๓ เดือน ถ้าแพทย์เห็นดังนี้แล้วให้พิจารณาให้รู้จัก ว่าทำเนิกทพสกทพยา
 ซึ่งระหวบโรค ถ้าแลมีโรคทำเนิกทพสกทพยามิต้องทวโรก ถ้าแลทพสกทพเข้า
 เมื่อใด ก็มารู้ขึ้นกระแตกทพแก่ใน ๒ เดือนเป็นอันเต็ม อันว่าบริวารซึ่งอยู่
 ในภานนั้นก็กระทยออกทั้งทง ขึ้นไปประจบทกนในอก แลแม่ทพซึ่งอยู่ในภาน
 นั้นจึงเลื่อนขึ้นมา ๒ นอกขึ้นเพือกข้างล่างทงจะยก เมื่อขึ้นมานั้นบริวารก็ตามขึ้นมา ๕
 นอกขึ้น ขึ้นมาขึ้นแลเพือกข้าง ^{บน} ^{ล่าง} ข้าง ซึ่งทำให้ลงให้ทกให้กระทยเข้าแลให้เป็นโร
 ทารอนให้ ^{สุม} ^{สุม} แลให้กระ ^{สุม} ^{สุม} ทั้งทว อันว่าทพอยู่ในกระหม่อมยก ๖ นั้นก็เลื่อน

ทพขึ้นขึ้นทง ซึ่งให้ทงขึ้นทงให้ทงขึ้น เมื่อใด ๔ เดือนเป็นที ๑ เมื่อใด ๕
 เดือนเป็นที ๑ เมื่อใดทงขึ้นทงกับ ๒ เดือนเป็นที ๑ เมื่อใดทง ๑ กับ ๔ เดือน
 เป็นที ๑ คำนวณกันทงทงกันเข้าไปทงใน ซึ่งทำให้ทงทงทง ^{ทง} ^{ทง} ทงทงแล้วให้ท
 ทงทงทงทงทง ^{ทง} ^{ทง} มิได้ ให้ทงทงทงทงทงเมื่อใดทง ๑ เป็นที ๑ เมื่อใด
 ทง ๑ กับ ๖ เดือนเป็นที ๑ เมื่อใดทง ๑ กับ ๔ เดือนเป็นที ๑ เมื่อ
 ได้ ๖ ทงกับ ๑๐ เดือนประจบทงทงกันเป็นที ๑ ซึ่งทำให้ทงเสียดทงทง
 ให้ทงทงทง ^{ทง} ^{ทง} มิได้ ทงทงทงทงทงเมื่อใดทงทงทงทงทงทงทงทงทงทง
 ทงทงทงทงทงทง ๑ ขึ้นอยู่เหนือภานทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทง

บิหาร ๕๖. ยอกันนี้ภักย์กันขึ้นที่โคกขัง ขึ้นที่รอกแร้งขึ้นที่เนินขัง ขึ้นดิน
หลังทั้งในขังในโหลรบกทั้ง ขัง ขึ้นข้อลอกทั้ง ขังขึ้นเท่าทั้ง ขังขึ้นทั้งเป็นโรคทั้ง ๆ
ทั้งนี้เท่าทำหนกอย มีกำหนดทวงสกอนเทิกแก่ ๖๖๖) ทั้งหลายเป็นทั้งกล่ามาให้แพทย์
ทั้งนี้ ถ้าจะแก้ไขให้เขาเขาเขานนี้แก้ก่อนตามลำดับ ๖ ยอกันนี้ภักย์กันขึ้นที่โคกขัง
ภกตะหนัก ๑ ภกหมากเมือ ๑ ภกขุมเทกเทก ๑ ใบมะเฟือง ๑ ก่ออ่อน ๑
กะตย ๑ พริกหลั่น ๑ รุมยา ๑ สิ่งนี้เอาเสมอภาคทำเป็นรุม บดทำแท่ง
โหลตายสุกกินทย ๖ ถ้ามีพิษเรณุนีทำนให้เขา ภกเลบมือเนง ๑ ภกมอลก ๑
สมลเว ๑ ภกมะรุม ๑ สักขัน ๑ ทว้นเนงคำ ๑ ฝ ๑ กีบลิ ๑ รุมยา ๑

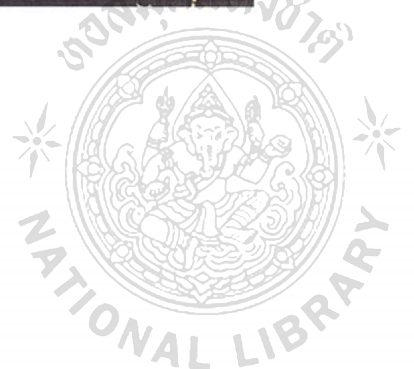
สิ่งนี้เอาเสมอภาคทำเป็นรุม บดทำแท่งโหลตายสุกกินทย ๖ ถ้ามีพิษเรณุนีทำนให้
เขาเรณุนีทั้งลวง ๑ ภกทนสี ๑ ภกสั๊กโหม ๑ ภกโควเคว ๑ พริกไทย ๑
กะเทียม ๑ รุมยา ๑ สิ่งนี้เอาเสมอภาคทำเป็นรุม บดทำแท่งโหลตายสุกกินทย
๑ ถ้ามีพิษเรณุนีทำนให้เขา ภกพิงสี ๑ พระยามือเทลก ๑ สมอเทศ ๑
การล่ำรัก ๑ ฝแพ้ง ๑ รุมยา ๑ โกรฐขันธ์ ๑ โกรฐพบล ๑
เบสือกไข่เผ ๑ รุมยา ๑ สิ่งนี้เอาเสมอภาคทำเป็นรุม บดทำแท่งโหลตาย
สุกกิน แก่ทวงสกอนทยอย่าดเนเลยให้ใช้มามากแล้ว ๖ ๖ บดลัษณทพ
ลัษณแก่เขานี ๖ ลัษณกรียะ ๖ ระกล่าทำเนิกทพวทอไปตามลำดับโหลโดย

ที่หนึ่งทำให้ตก ^{ลูก} เป็นไปคง ๆ ถ้าแพทย์ผู้รักษาให้พิจารณาให้รู้แต่ทก
 ภาวเกิดแก่ภรรยาทุกทีหลาย แลทำเนื่อกภพนั้นแก้ใน ๓ วัน ถ้าแก้ได้
 เสาขานานนี้แก้ก่อนตามลำดับโรค ๆ ๑ แก้ทกภพวราณนี้ ทำให้เสลดพิษ
 ผลหมากร้อย • เสลดไก่ไข่ • เนื้อมะพร้าว • สมอเทศ • นมวัว •
 เสลดมัน • กอกรันทน์ • พริกไทย • รุมยา • สิ่งนี้เสลดมอธก
 ทำเป็นยาน บกทำแท่งให้ละลายลูกกินทยแล ๆ ถ้ามีพิษนานนี้ทำให้
 เสลดมัน • ใบมะกรูด • ใบมะเฟือง • แต้หม • ลูกเรยทย •
 สมอพิเภก • ลูกพลู • รุมยา • สิ่งนี้เสลดมอธกทำเป็นยาน :

บกทำแท่งให้ละลายลูกแกว่งกินทยแล ๆ ถ้ามีพิษนานนี้ทำให้เสลดมอธก
 หลก • เสลดมอธก • เสลดมอธก • พริกไทย • รุมยา • สิ่งนี้เสลดมอธก
 ประการทอง • รุมยา • สิ่งนี้เสลดมอธกทำเป็นยาน บกทำแท่งให้ละลาย
 ลูกกินทย ๆ ถ้ามีพิษเสลาณใหญ่ให้กิน ทำให้เสลดมอธกเทศ •
 เสลดประคำดีกระบือ • เสลดมัน • เสลดมอธก • เสลดมอธก • เนื้อมะ
 รุมยา • กอกรันทน์ • ลูกพลู • ลูกพิทย • รุมยา • เสลดมอธก •
 รุมยา • สิ่งนี้เสลดมอธกทำเป็นยาน บกทำแท่งให้ละลายลูกกิน ถ้า
 ะเสลดมอธกนี้บอกไม่ ๑ แก้สำหรับทกภพวิเศษนี้ ๑ ๑ แก้สำหรับทกภพวิเศษนี้ ๑

๑. สัตวิการิยะ ระวังการกำเริบของทั้งห้าไป ตามลำดับเรื่องโดยลำดับไป
 ๒. ทำเลกมารุกมาวิไลคอกอกากการรุกรานศุกรนั้น ทำเนิกทรงทั้งแปด
 เรือน อันว่าลักษณะทรงทั้งนั้น ในเมื่อมารุกมาวิไลได้ ๓ เดือนได้ทำการแทน
 พึงขึ้นทั้งยกแอกแล้วให้คั้น กรันเมื่อแอกออกก็เปื่อยตามเป็นน้ำเกลือรอมการ
 แลให้ปากหัวเห่าเป็นกำลัง ให้ยบลงทะตากแลให้รกเขา กรันได้ ๕ เดือน
 ให้หกลีบก กรันได้ ๕ เดือนให้นมเทไปจนทำจนคอกอก เมื่อคอกอก
 การรุกรานแล้วนั้นเมื่อนั้นเข้าในเรือนไฟ เมื่อนั้นทวนขึ้นหลายขึ้นกว่าทรงนั้นขึ้นแต่
 ในนารีถึงทรงอก ขึ้นมาเสดากอแก่ลาคอขึ้นมาเสดาสัน ทั้งแต่ ๕ วันไปจน ๕ วัน

แล้วก็พาไปทั้งสิ้นแลนัยก กรันออกากเรือนไฟได้ ๓ เดือนก็มีแม่ทงขึ้นทั้ง
 อยู่ในนารีนั้น ๓ ยกขึ้นในเพกานั้น ๕ ยกขึ้นในนารีนั้น ๓ ยกเมื่อได้ ๖
 เดือนทั้งแม่ทงอยู่ในเพกาน ๕ ยกนั้น ก็เลื่อนลงมาขึ้นคว้างมีบริวาร ๔ ยก
 ทยกขึ้นมาขึ้นดากทั้ง ๖ ทั้ง ขึ้นหัวเห่าทั้ง ๖ ทั้ง ขึ้นตาแวนทั้ง ๖ ทั้ง
 ขึ้นทั้งโครงแลกลงดินหลังข้ง เมื่อขึ้นพร้อมกันทั้งนี้แล้วทั้งแม่ทงที่เพกานซึ่งเลื่อน
 ลงมาขึ้นทอนนี้ทั้งกระทำให้ออให้ทอแห้ง ให้ยบคอให้ทกลมเป่าให้ฟกให้พอง
 ทอให้ ๕ เดือน ให้คั้นทั้งทอให้ ๕ เดือน กรันได้ ๕ เดือนก็แห้งลงเอง แล้วจึงกลบ
 เทไปทำทองให้ ๕ เดือน ให้กระหายน้ำให้กิน ๕ เดือน มีได้บริวารขึ้นแก่แม่ทงขึ้น

๑๖๖] ยาคึ่งทำให้เสมทั้งสารพดก ก้นให้หอบ ๑ กับ ๓ เส้นทั้งแม่ทงที่ขึ้นใน
 ลำคานั้นก็กลายไปขึ้นในทรวงอกประสมกันเข้าเป็น ๔ รอบ ซึ่งทำให้ตัวร้อนแก่กระ
 วนถ่ายในนทึบขึ้นก็กลาย แล้วให้กระหายน้ำให้ ^{ดื่ม} ให้กินนมน้อยมากให้หายน้ำ
 เป็นกำลัง ครั้นให้หอบ ๑ กับ ๒] เส้นท่อนั้น ซึ่งแม่ทงในอกทั้ง ๔ ยอก
 นั้นกลายไปขึ้นในทรวงอกทั้งสี่ให้เปื้อนเข้า ขึ้นในลำไส้ทำให้เป็นพรรตัก ขึ้นท
 เหนือทำให้เจ็บทรวง เมื่อระ ^{คณ} ^{คณ} นั้นทำให้ท ^{มก} ^{มก} ท้าย ^{คณ} ^{คณ} นั้น
 พองขึ้น แลเมื่อกินอาหารเคี้ยว ^{คณ} ^{คณ} ทั้งนั้นจึงแปลกททุก ^{คณ} ^{คณ} แลทง
 ทพกนั้นจึงพลอยขึ้นมาแล้ว ซึ่งกระทำให้ ^{คณ} ^{คณ} ทพกทั้งท ^{คณ} ^{คณ} ทว่ามิทาย

ที่ไม่ร่ายกายแล เมื่อทายนนี้ให้พิจารณาทุก ^{คณ} ^{คณ} ถ้าแวงออกมาลายคไว้ในกกรก
 รอบนท ^{คณ} ^{คณ} ก็ยอก ^{คณ} ^{คณ} นั้นเสียวคไว้ทที่คณนั้นแวงทลายเสียแล้วให้ขามทเป็น
 กิ่งนี้ ถ้าแพทย์ผู้ไกรพยาบาลให้รู้จักทททั้งทพกนี้ อันเกิดแก่ ^{คณ} ^{คณ} ทั้งทท
 นั้นให้พิจารณาให้แม่นแท้ ถ้าระแก้ให้เอาธารณนี้แก้ก่อน ^{คณ} ^{คณ} จิ ยากทททั้งทท
 นี้ทให้เอาใบมเทศ ^{คณ} ^{คณ} ๑ ใบตอก ๑ ใบผก ^{คณ} ^{คณ} ๑ ใบกะเพรา ๑ ลอ
 ๑ พะทก ๑ รุมยา ๕ ซึ่งนี้เอาเสมออกมาคทำเป็นน ^{คณ} ^{คณ} เตามคฆ่าลคเป็นกระ
 ทายคทำแท่งไว้ระทาลคทคินทคินค ^{คณ} ^{คณ} จิ ทมิพทให้เอาผกคก ๑ รอบ
 ระนงแก ^{คณ} ^{คณ} ๑ รอบระนงท ๑ ผกเลี่ยนผ ^{คณ} ^{คณ} ๑ ร่มจ้อย ๑ ผลมะคค

ออกหากกรวมารกได้ ๓ วันนั้น แม่ทงจึงมาขึ้นในสันหลัง ๒ โยง กรัน
 ได้ ๓ เดือนที่ลำแวงออกมาที่เขากวีนที่เหนือจาก ^{บน} ลัง] ที่ ๑ บ้างที่ลำแวงออกมา
 ยอกนั้นเหลือขึ้น ^{บน} ลัง] สก็อาก็ยอกทั้งเมกเข้าหาหูกกลางนั้นทำเป็นรอบ แล
 กักนั้นเหลือรอบที่ขึ้นนั้นแวงออกมา ให้ทวนี่นลายทั้งปดากะทิง แลทง

ทำพวกนี้มีแม่ทงให้เรบหัวทงพดักตัว กรันได้ ๒ เดือนที่ลำแวงเบื้อย
 ออกมาเป็นรุมทั่วทั้งทงให้ลงทงมียอก แม่ทงที่กระหม่อมนั้นจึงลงลงไปขึ้น
 กลางหลัง ประจบกันทั้ง ๕ ยอก พอแม่ทงลงมาแล้วที่เบื้อยนั้นก็ทย
 ไป กรันได้ ๓ เดือนแม่ทงที่ขึ้นอยู่นั้น ก็เลื่อนลงมาขึ้นกลางหลังอีกยอก ๑

แปด ๖ ยอกด้วยกัน กรันได้ทวี ๑ แม่ทงที่กระหม่อมก็ลงมาขึ้นกลางหลัง
 อีกแปด ๖ แปด ๖ ยอก กรันได้ทวี ๑ กับ ๖ เดือนแม่ทงที่กระหม่อม
 ลงมาขึ้นกลางหลังอีกยอก ๑ แปด ๖ ยอกด้วยกัน ซึ่งทำให้ ^{ทง} กรัน
 ทวีขึ้นแล้วแม่ทงนั้นขึ้นในนาทิจร้อมกันทั้ง ๖ ยอก แล้วจึงทำให้ลงแปด

น้ำเต้าเต้าแปดแปด ^{คอกปลา} แล้วให้ทง ^{มูก} ทงหนองก็ ^{เลือก} เมื่อทงขึ้นในนาท
 นั้นแล้วก็เลื่อนลงไปรับเอาหัวหน้ายอก ๑ มีบริวารขึ้นทวย ๑๐ ยอก แม่ทง
 ลงไปรับเกาะหน้ายอก ๑ มีบริวารขึ้นทวย ๑๐ ยอก แม่ทงขึ้นไปขึ้นทงทั้งตง
 ทั้ง ๗ ละยอก มีบริวารขึ้นทวยแม่นั้น ๑๐ ยอก จึงมีบริวารขึ้นประทุก

ขึ้นในโลงให้จวนเสวยข้าวสุกไม่แล้วให้เป็นเลกกิ่งเกล็ดทุกเท่าที่ทั้งทั่ว ขึ้นในโลงแก้ให้
 ลงเป็นก้นน้ำเต้าเต่า ขึ้นในนภาภิเษกขึ้นทง ^{นอก} _{ใบ} นั้นทำให้ลงท้องเกลให้เรบท้องให้ ^{แลบ} _{ร้อน}
 หนัก ขึ้นในทศเทอดมุกให้เป็นอีก ^{นอก} _{วน} ให้ทรงชอกมาเกลให้คก้นน้ำ ให้
 ผอมเหลือองเกลเมื่อใกล้จะตายนั้น ทรงขึ้นอยู่ในนักษัตร ^{นั้น} เกลดอง

ฟ้า ๒ ที่นั่นก็เลื่อนลงมากับเสาทำกะเพรา ๒ ทั้งโลกเท่าผลพวงก่อน ฟังการฟัง
 จินอยู่ในรักขุณนั้น ก็ลงมาขึ้นคอให้ทาสไปทั้งสิ้นเสดสีนี้ไว้ แลให้รอนน้ำกคยง
 ล่าส อื่นว่าลคยงทพราโมยนี้กำหนดกนภายใน ๕ ๖ วัน ถ้าแก้มิฟังทพเปน
 เทียง ถ้าลคยงเทียงก็รอนแล้วรอนลงกนดินแล้วเมื่อใด รอนให้แพทพวงยา
 ไปโดย ๕ ถ้ากระไรว่าขึ้นในลำคอทั้งกล่าวมาทุกคามไว้ ให้ฝนยาทพนี้มาล้างคอ
 ถ้าเลวขึ้นก็รอนแล้วทพกนเป็นอันเทียง ถ้ากระแก้เอยาณนี้แก้ก่อนทพลคยง
 ๕ ยาแก้ทพราโมยยาณนี้ทานให้เสดสีนี้ทา ๑ ผลการกค ๑ ผลประคคคิการ
 ปี ๑ ผลรอนกน. ๑ เมกโนมะนา ๑ สิม ๑ กิพเทสุม ๑ รณยา

ผลท้าวพิศมิม ๕ ยาก ๕ รถมยา ๑๖ สิ่งนี้กระทำให้เป็นรูป มกทำแท่งไว้
 เทาผลทองเหลืองทาให้แห้งได้รอกให้อยู่ให้ลมเข้าได้ แก้วพิศมิม ^{ทย} แลพิศมิมก
 อนุทัยทั้งปวง ซึ่งทำให้ลบลไปแก้ให้ถึงเดือน ละลายด้วยน้ำคอกไม้เทศเข้าไปรอชก
 ถึงท้องพื้นร้อนมา ทำระแก้ละลายน้ำมะเกลือ ที่ ^{ปาก} ^{มวน} | นักแหวกคลื่นกิน ที่
 รกกินเล่นกับทักคินก ๗ ยาแก้ทรวงแวงนนี้ทำนให้เสา เบญจกนิ ๑ กระกุก
 เหลือม ๑ เทากว ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑
 นี้เอาสิ่งละ ๕ กระทำให้เป็นรูป มกทำแท่งไว้ละลายด้วย ^{กิน} ^{กอก} | เมื่อระกอกทำทักคินก
 ทากแก้ทรวงแวงเหลทงทั้งปวง ๗ ยากุยกทรวงนนี้ทำนให้เสาไปกระเพา ๑ ใบ

ลวก ๑ ใบไม้เทศ ๑ กระเทียม ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ เกสรดินเทา ๑ น้ำปรั้ง
 ทง ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑
 ถ้าเป็นทีคอละลายน้ำปรั้งทาแก้ระยอกที่ร้อนนั้น ๗ ทำเนกทรงอันหนึ่งทาขอมไม้ไผ่เสด
 ลาบแฉไปนั้นชื่อว่าทรวงแวง ทำระแก้เอากคนทีสอฝนทา เทากว ๑ รถมยา ๑
 ฝนให้กินทย ๗ ทรวงนึ่งขึ้นทาให้ฝนไปทาขอมไม้ไผ่ ชื่อว่าทรวงแก้เปสือก ๕
 ทำระแก้เอากคนทีสอฝนทา ^{กิน} ^{กอก} | ทำลงนิกเอากคนทีสอฝนทา ๗ ทรวงนึ่ง
 รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑ รถมยา ๑
 ฝนทา เทากมมะกุ่มฝนทา ๗ ทรวงนึ่งขึ้นขอมไม้ไผ่ทาขอมไม้ไผ่

ให้เสียนกัฏฐิโกกินยาฉันทกสันเปนมทวเสณิก ๗ ยากัณเฑาะ้งทำนให้เสทานวิมย ๑
 ทนเสียน ๑ รกขบ ๑ รกมระกัถาเริว ๑ รกเลบมือนง ๑ รกสวาก ๑
 รกกระเพก ๑ เปลือกถาโง ๑ เปลือกถัมเสียน ๑ ทมยา ๑ สิ่งนี้เส
 เสมวากกัณ ๑ เสา ๑ ถินแก่ ๑ ทน ๑ ในอกแก้้งคีนิก ๑ รกทตัง
 ทำนให้เสทกรมระกัถาเริว ๑ รกมะเรวรีน ๑ เปลือกถัมเสียน ๑ รกถาโง ๑
 รกเลบมือนง ๑ รกขบ ๑ เสลพิลังกาส ๑ ทมยา ๑ สิ่งนี้เสเสมวาก
 กัณ ๑ เสา ๑ ถินแก่ ๑ คีนิก ๑ สิทธิทริยะ ๑ ระกัถาเริว ๑ ไรอันม
 เกิกแห่ง ๑ กุมาร ๑ กุมารี ๑ ทั้งหลายให้แพทย์สั่งให้โดยสังเขป ๑ อนึ่งถ้าเสเทนเจนฉวีให้

กุมารนั้นแกวขึ้นมากจนน้ำทกก็คึกคึกแสงไฟก็คึก นั้นเป็นไรเพื่อทวงแกลไฟทกทำเรบ
 ประทอบยาเพื่อทวงแกล สิ่งระขอบโรขอบไฟทกก็ระกัถา ๑ อนึ่งไรเพื่อเสมท
 นั้นคีนิก ๑ ย่อมให้รกก ๑ อนึ่งถ้าไรเพื่อมณันมกนอนเสียบอยู่ แลให้คานันแง
 แลทวงแกลแล้วให้คานันมวลง แลให้พิทรวณกุกักคานันเกิก ๑ อนึ่งถ้าเป็นเพื่อ
 ไฟทกแกลเสมทระกนกัน ให้คักยูนันโดยมิได้มว ๑ ถ้าไรในเกือน ๑ นั้นทัก
 อย่าให้มารทากินฟักเสียน ๑ ถ้าไรในเกือน ๑ นั้นทักมอย่าให้มารทากินน้ำ ๑ แล
 อย่าให้สาบแฉ่นอย่าให้กินผลไม้อันทาน ๑ ถ้าไรในเกือน ๑ นั้นทักมอย่าให้แม่กิน
 เนื้อกับแลปทากินผักที่ปดอย่าทั้งปวง ๑ ยาแก้ ๑ รก ๑ ทำนให้เสเจ้าทก ๑ ๗

๕ ทศกร ๑ เปียงพระโค ๑ เกลือเทก ๑ ยามี่ไฮ่เสมอมาก มกกระลายน้ำฝน
 ยากั่มกินทาย ๗ ยากั่มชีกะยามีลคกท่นให้เฮ ห้วนเประ ๑ พลุแก ๑ ใบไม้
 เก้า ๑ ถ่านไฟไม้ดี ๑ ยะให้ไฮ่เสมอมากมกพอกหัวเห่นกีนิก ๗ ภาคตึงเก
 ยะมิคกท่นให้เฮ ห้วนเประ ๑ ใบพลุแก ๑ พริก ๑ พิง ๑ ไฮ่เสมอมาก
 มกทกท่งน้อยเดหัวเห่นกีนิก ๗ ยากท่งท่นให้เฮ พริกไทย ๑ พิง ๑
 กระเทียม ๑ หอม ๑ เกลือ ๑ พิง ๑ หัวพล ๑ ไฮ่เสมอมากมกทกท่ง
 น้อยเกท่งจันแกลือกทักยคีนิก ๗ ถ้าเดกทมิหยกท่นให้เฮ ส่นเทก
 ผลประคำตีกะระบือ ๑ แก่นปลัก ๑ ภาคตึงน้อย ๑ ภาคร่มเทก ๑ ไฮ่เสมอมาก

๖ ทม ๑ ไฮ่ ๑ กีนทักย ๗ ยากั่มแกกทานโมยท่นให้เฮ ภาคทลิกโนก ๕ กก
 ทลมน ๕ เนลือกต่น ๕ รามีน้อย ๕ ละไกร ๕ ทม ๑ ไฮ่ ๑ กีนเก
 ทกแกไฟทกแกลุม แลวักตึงวักตักติมเสนกีน แลวักตึงให้เสมอกันเป็น
 ปรงกีนิก ๗ ยากั่มทก แก ๗ กีสท่นให้เฮ ใบมะกล่าเครือ ๑ น้ำประดาร์
 ทล ๑ รอมเทก ๑ น้ามินอก ๑ พกทลันแกทกในคอกท่งเพงทายท่นคัก
 ๗ ทล ๗ ยากั่มทกยนิมกรณานนี้ท่นให้เฮ ภาคกรเคว ๑ เพรณก ๑
 ภาคทกตึงค ๑ ภาคตึงกรนิ ๑ ห้วนกีนแบก ๑ ห้วนร่นทล ๑ เนยรูก ๑
 รินท่นท่งทล ๑ หอม ๑ ผลประคำตีกะระบือ ๑ กิงเหลือม ๑ รอมยา ๑ คีน

เทียนขาว • เทียนทากักแถม • ทอกล • ไกรเครือ • ทารก • ทวีต •
 ไกรธ • สมนว • ทวีต • น้ำประดาทอ • ไซมเทศ สัน รม
 ๑๑ สิ่งนี้ทำให้เป็นงาน บกทำแห่งไว้ระลายน้ำวันทศกรรมทอกลเสื่อสิ่งกักกักกินทอกล
 แก้วมเหสีลงแลกินแท้ได้สิ่งนี้ ๑ ๒ แก้ว ^{ทวน} _{ทวน} ท่านให้เสื่อลงน้ำ • เมฆทอ •
 สัน • ไกรเครือ • ผลประดาทอ • สีเสียดเทศ • เสื่อมทอกลเป็น
 กระดาษ บกทำแห่งไว้ระลายน้ำวันทศกรรม ^{ทวน} _{ทวน} ทั้งลงแลทอนาโมยเสื่อประดาสิ่งนี้ให้เป็น
 ก ๑ ทอกลหนึ่งเสื่อมทอกลทอ • ผลซึ่งทอ • สิ่งเสื่อ • เสื่อมทอกลเป็น
 กระดาษ บกทำแห่งไว้ระลายน้ำวันทศกรรม ^{ทวน} _{ทวน} ทอกลสิ่งนี้ ๑ ทอกลหนึ่งเสื่อมทอกล

ไม้กระพรวน • ไม้ร่มเทก • ไม้ร่มออย • พริกไทย • หิ • กีบสี • ไพล •
เตาเผาหมากคนกทำแท่งไว้จะลายเต่ากินแก้ ^{ตาม} รื่นชาก ^{ทั้ง} กิน ^{นม} ไม้ไผ่ทลายตีนก ^{คั้น}
• รากหนึ่งเตาหมาก • มะขามป้อม • ผลโหระพา • เหยียนเขาพานิ • โกรฐ •
เตาเผาหมากทำแท่งไว้ ^{ทำลง} นกทลายเต่ากิน ^{ทำ} อดจะลายน้ำจืดทุกกิน ^{ตัด} ทรวง

ไม้ตีนกระต่ายเต่ากินทลายตีนกไก่เชื้อแล้ว ๑ รากหนึ่งเตาผลานกนิ • หิ • พริก •
หิ • กระเทียม • ไม้คนทีสี • เกสสีดินเท • เตาเผาหมากคนกทำแท่งไว้จะลาย
เต่ากินแก้ ^{ตาม} ทยตีนก ๑ ยากสันทำนให้เตา ไม้หนาก • เสี้ยนแรก •
เสี้ยนเสือ • น้ำเต้าขุม • มะค้ำกิกาย • ลมุดแข • เตาเผาหมากคนกทำ

[illegible]

กานพัทธ + โกลกัทธ + จาฬ + ผลานัทธ * กิปลี + กอกรัทธ * ติมเลณ
 กล่า ยาทังนี้ทำเป็นรูปบอกทำแท้งไว้หลายเท่ากินถึงทุกคืนวัน ๗ ยาทังนี้ทำให้เขา เบื่ออกเลก
 เบื่อกลุ่น ๑ ใบกเพก ๑ ใบกนหมอน ๑ จาฬ ๑ กะเทียม ๑ ดังรี ๑ น้ำประดาน
 ทง ๑ เขาเสมอมากทำเป็นรูปเขาหน้าเล็กส้มป่อยเป็นกระดุม บอกทำแท้งไว้หลายครั้ง
 แก้วทอง ^{เหล็กล} ๑ ทายสิน ๑ ยาทังนี้ทำให้เขา ^{ใน} ๑ ติมเลณ ๑ กิณท
 ท ๑ มะกล่ากาฬ ๑ เทียนขาว ๑ กฤษณ ๑ เขาเสมอมากบอกทำแท้งเท่าเมกพริก
 ไทยทหะสิน ๑ ยายายพิศม ^{ทณ} ๑ ทังนี้ทำให้เขา เบื่อระกดี ๑ ผลสารพิก
 ติคัม ๑ ผลารัก ๑ เขาเสมอมาก ยาทังนี้ทำหลายบอกทำแท้งเบื่อกมรมทำแท้งไว้

ทำเมกพริกไทย กินนอนหลับสิน ๑ ยาทังนี้ทำกับกลิม ทำให้เขาเบื่อกดี ๑ เบื่อระ
 กดีแก ๑ ^{๒๓} ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑
 ทง ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ กฤษณ ๑ ผลประคำติกระปี่ ๑ กอกรัทธ ๑ ทังนี้
 ถิ่นแก ๑ น้ำประดานทง ๑ คุวิธ ๑ ^{๒๓} ๑ ยาทังนี้เขาเสมอมากกระทำให้เป็นรูป บอกทำแท้งไว้
 ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑
 กนทิล ๑ ใบกเพก ๑ กะเทียม ๑ ทอมแก ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑
 กิปลี ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑
 ผลประคำ ๑ ติงรี ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑ ยาทังนี้ทำ ๑

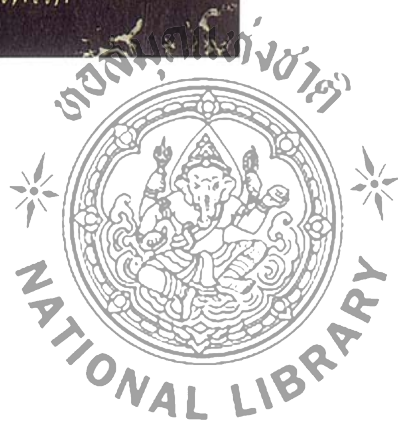
ปัส ๖ กระทว ๖ ผดกมทาแก ๖ รมินอัย ๖ สิ้นทล ๖ น้ำประถานทอง ๖
 กินประสีทา ๖ ตามถัม ๖ ภาณินท ๖ ทาว ๖ กุญเหลิ้ม ๖ กุญเท ๖
 รมยา ๖ สิ่งนี้กระทำให้เป็นรณ บกทำแพ่งไว้จะลายตุกทิน แก่พิศม์ทวงแก
 เลททงทั้งปวงทย ๖ ยาซ่อมทานินทผู้รณนี้ท่านให้เอา น้ำประถานทอง ๖ นิก
 หอม ๖ เทลกปลาซ่อนแ ๖ หน้กระเบนแ ๖ หักแมงทำแ ๖ กระกุกุญเหลิ้ม
 แ ๖ กระกุกุญทูปทาแ ๖ รมยา ๖ สิ่งนี้เอาเอมอากกระทำให้เป็นรณ บกทำแพ่ง
 ไว้จะลายตุกทินแก่ส ^{ทษ} ^{ยอกเทีย} | ^{ทษ} ^{ทษ} | ^{ทษ} ^{ทษ} | จะลายน้ำจอกไม้ทิน ถ้ากระทวชักแซกทิน
 เด็นทา ถ้ามีทั้งเอชกทอกรณแ ๖ ทททอกรณ ^๖ ๖ โนทกกร ๖ กัมะกันแก ๖

แรกเป็นกระทย ๖ ทชากักไว้กักสักระกักกักทิน ๖ ยาตากแก้ทวงไฟรณนี้ท่านให้เอาชูก
 ใบ ๖ จันทน์แ ๖ กทมแ ๖ กทมซั ๖ ยาทั้งนี้ฝนก้วยตุกทินไว้ค้ำคักไว้ทกลินแ
 ททงแ ๖ ททไฟ แลให้ชักกมณนั้นแกให้ทวขึ้นให้ส ^{มือ} ^{เท} | แลงนี้มทยทิน ๖ ยาชื่อแ
 พระททินยรณนี้ท่านให้เอา ทกกัน ๖ ทททอกรณ ๖ กัมะกันแก ๖ อีแมงสาป ๖ ได้
 ประถานทอง ๖ ยาทั้งนี้เอาเอมอากย บกทำแพ่งไว้จะลายตุกทิน ถ้ามีทั้งเอชก
 น้ำมะนาวทททยทิน ๖ ยาตากแก้ทวงแกเอา เนียรุส ๖ หอมแก ๖ ภา
 เจม ๖ ติมเสน ๖ บกทำแพ่งไว้ทากททงแกทิน ๖ ยาตากททง ^{แก} ^{เจม} | แ
 ทกก่อนประสะแ ๖ แมงมมทยชก ๖ มดแมงสาป ๖ กระกุกุญ ๖ ติมเสน ๖

[illegible][illegible]

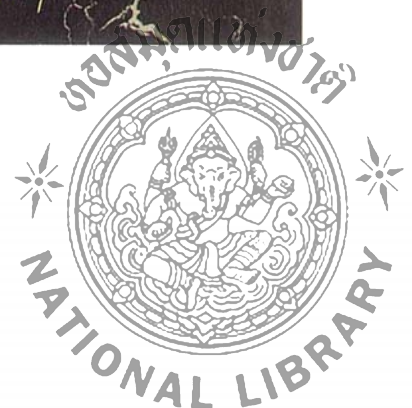
ใบสาก ๑ กิวกุก ๑ น้ำประสานทอง ๑ ยา ๑ สี่ปีเตาเตมอาก บกทยล
 ๑ กิณเมก ๑ ถ้าเทก ๑ เกียน กิณ ๑ เมก ให้กินตามกำลัง ถ้าขึ้น
 ละลายน้ำมะนาวทาที่ขึ้น ๑ ยาหรือหมากกระดาน ๑ ฆานนินที่นให้เตา โลกธ ๑ ใต้
 เมา ๑ โลกกันพัท ๑ โลกุตาลา ๑ โลกน้เก ๑ เทียนก ๑ เทียนแหม ๑
 เทียนรา ๑ เทียนเข้าเปสีก ๑ เทียนทกักแทน ๑ เทียนเขวาก ๑ เทียนท
 กบ ๑ ผลันท ๑ ทกกันท ๑ กรวาน ๑ ทวพล ๑ งามน้ดอง ๑
 กฤษณ ๑ กาลัก ๑ รุก ๑ รอนทอก ๑ ระอมทงดอง ๑ อบไชย ๑ ทก
 โกรเทื่อ ๑ งามกีนแวก ๑ งามทอนท ๑ ผลทพ ๑ ผลเคน ๑ ผลดมา

เทก ๑ ผลดมาไทย ๑ ผลดมิมม ๑ ระมก ๑ งามเสน ๑ ทกนุกูเทก ๑ ทม
 ๑ ยา ๑ สี่ปีเตาเตมอากยกะทำให้ขึ้น เมาทกอกไม้เทกเป็นกระดัย บกทงเ่งไว้
 ๑ ทักให้ละลายน้ำสีกาฟกษ ๑ ทักแก้ละลายน้ำเปสีกมะเกื่อ ๑ ทักแก้ทงขึ้น
 ๑ ละลายน้ำกะเพรกกิน ๑ ทักแก้ทงโมยได้พองละลายน้ำใบ ^{ทนม้วน} ^{รวมเทก} ^{ขมิ้นขย} ๑ ใต้ ๑ ทักท
 ๑ งามเสนละลายน้ำขมิ้นขยทนม้วนทักทก ๑ ทักแก้ทงขึ้นในอกละลายน้ำใบมะกล่าเกลื่อ
 ๑ กิณเทรกกิน ๑ ทักแก้ทกมทกละลายน้ำทกไม้เทก ๑ กิณเสนกอนันเทกลย ๑
 ๑ ยาหรือหมากน้อยฆานนินที่นให้เตา โลกธ ๑ โลกพปดา ๑ โลกุตาลา ๑
 เทียนเขวาก ๑ ระอมเทก ๑ น้ำประสานทอง ๑ งามน้ ๑ ผลทว

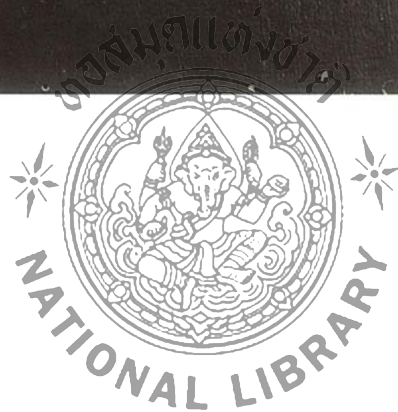
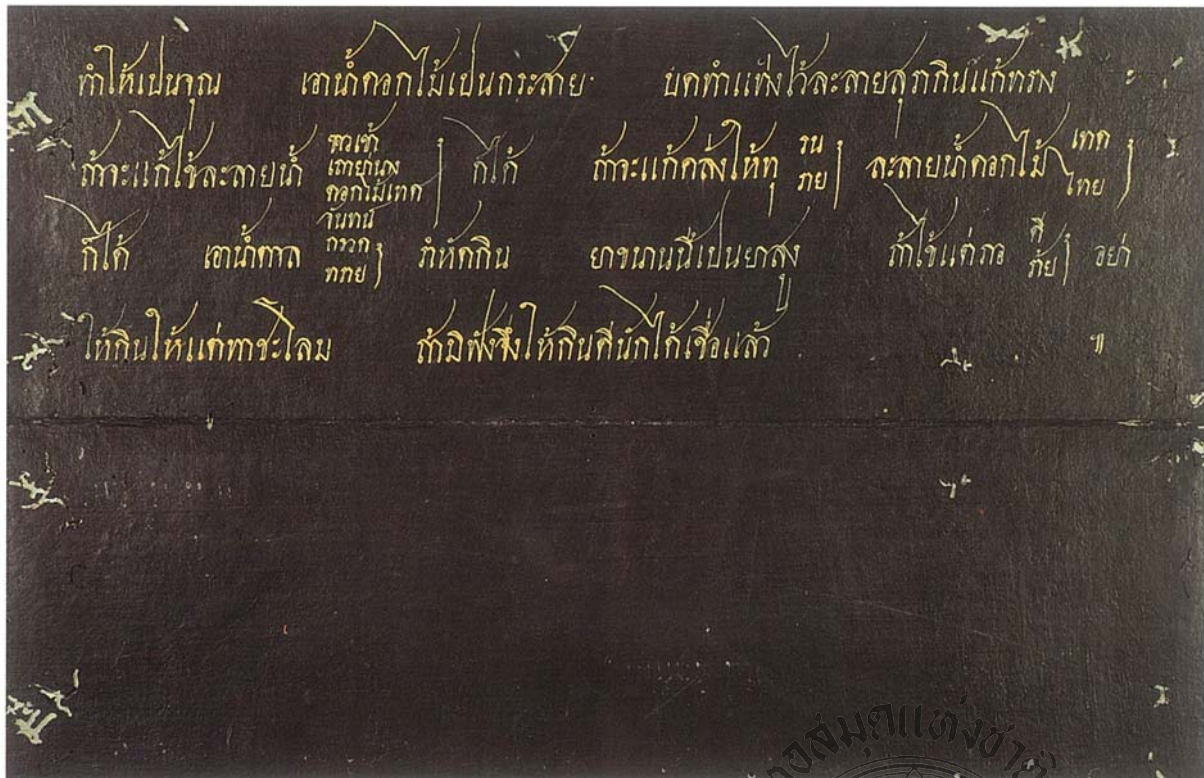
ผลึกซี่ ๑ ผลกลมไทย ๑ ผลกลมพิเภก ๑ ผลมะขามป้อม ๑ รุมยา ๑ ^๕ ^๖ ^๗ ^๘ ^๙ ^{๑๐} ^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}

๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

กุมารแก้กุนมมิได้กินเท่ามิได้กินนัก ๒. ทอนหิน ๓. ยาโซล
 มิการณณินที่ทันให้เอา โลกตอ ๑ โลกเขมา ๑ โลกเสียง ๑ โลกพปิตา ๑ โลก
 รุกาลา ๑ โลกทัก ๑ โลกกระดก ๑ โลกกักก ๑ โลกกักก ๑ รันทน์
 ๑ โลก ๑ กฤษณ ๑ กลัก ๑ กลัก ๑ ร็อก ๑ อบเวย ๑ กอกพิท ๑
 กอกบุญมาก ๑ กอกทำ ๑ กอกกระดก ๑ กอกลารวิ ๑ เกษรบัวหลวง ๑
 เกษรคักบ ๑ อัมพอกไม้ ๑ อัมพทอ ๑ อัมพปิตา ๑ ระมก ๑
 ระมกเสียง ๑ พิมเสน ๑ รอนอก ๑ รณยา ๑ สิ่งนี้เอาเอมอากทำให้เป็นรณ
 แล้วให้เอากิระเข้าเช่นนี้คอกไม้เป็นกระสายชก บกทำแพให้ระสายน้ำคอกไม้เทก ก็นัก

ใช้ทำโกก ๑ รก แดแก่ให้รณทอนกีนัก โกให้เอมอากให้รณให้เอม ๑ ยาโซล
 โลกพณณินที่ทันให้เอา โลกทัก ๑ โลกพทัก ๑ สกัณทน์ ๑ กอกันทน์ ๑ กระ
 รณ ๑ กอก ๑ รันทน์ ๑ รันทน์ ๑ รันทน์ ๑ กฤษณ ๑ กลัก ๑ ร็อก ๑
 รอนอก ๑ ระมก ๑ เปียรก ๑ สกอน ๑ รันเประ ๑ สก ๑ ทำน ๑
 โยพิมเสน ๑ กอกทำ ๑ กอกลารวิ ๑ กอกพิท ๑ กอกบุญมาก ๑ กอกลารวิ ๑
 กอกมะลิซ้อน ๑ กอกมะลิ ๑ กอกกระดก ๑ กอกกระดก ๑ กอกทำ ๑ เกษร
 บัวหลวง ๑ เกษรคักบ ๑ เกษรคักบ ๑ เกษรบัวหลวง ๑ เกษรบัว ๑
 กอก ๑ ระมก ๑ ระมกเสียง ๑ พิมเสน ๑ รณยา ๑ สิ่งนี้เอาเอมอาก

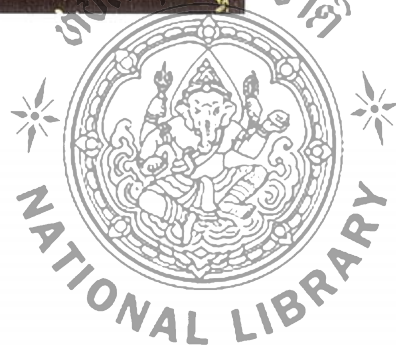
กษัตริย์^{กุมาร} เกิดวันอาทิตย์ ทำเด็กแห่งทองเพลิงเป็นเจ้าเรือนแห่งกุมารผู้ขึ้นก่อนเป็น
 ตา^{กุมาร} อนาคต^{กุมาร} กษัตริย์ทองเพลิงนั้น มีแม่ < ยอกมีบิหาร < ยอก เมื่อคลอดจาก
 การรณการนั้น เมาขึ้นแต่ในเรือนเพลิง ครั้นได้ < วันแต่ก็ตายไป กษัตริย์
 แม่ทองเพลิงระมางเกิด ในเจ้าแห่งกุมารผู้ขึ้น ทำเป็นหยาแม่ทองเพลิงวัน
 แท้^ท < ยอก < ทำเป็นหญิงแม่ทองเพลิงวันแต่แท้ < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 กษัตริย์แม่แห่งอยู่พัก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 แม่ทองเพลิงที่เสกให้เลื่อนขึ้นทั้งอยู่ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 นั้นทกวันน้อย ให้เมื่อร้อยเท่าก็ให้ระคายคอให้นอนนานขึ้น ครั้นได้ < ยอก

แม่ทองเพลิงวันยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 ทำม อยู่ไปให้ < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 เกือบแม่ทองเพลิงวันยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 กษัตริย์กันออกไป < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 ทำกันลงทณแห่งตามออกไปทองเพลิงใหม่ แลหนึ่งนั้นก็พอเลื่อนเข้าหากัน ครั้นได้
 ออกพร้อมกันแล้ว < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก
 มีแล้วมาให้รักษาเลย < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก < ยอก

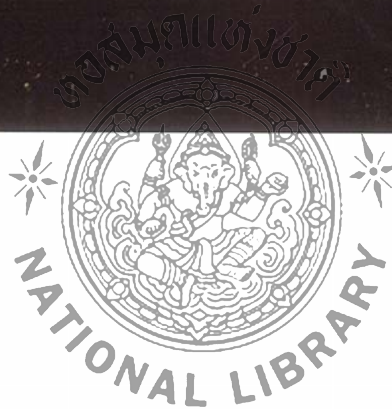
ทั้งแก่นนั้น ในเมื่อแม่ทงทง ๔ ยอกขึ้นมาประชุมพร้อมกันในโลกแล้วเมื่อใด
ก็ทำให้ควมให้ ^{รก} | ให้กระหายน้ำให้กิน ^{น้ำ} | ให้ ^{น้ำ} | ครั้นเมื่ออายุมากให้รวบรวม
กับ ๕ เกียน ซึ่งบริวาร ๔๐ ยอกนั้น ก็แบ่งกันมาขึ้นประจำอยู่หัวเท้า ๑๐ ยอก
ขึ้นประจำอยู่อก ๑๐ ยอก ขึ้นประจำอยู่กระดูกเท้า ๑๐ ยอก ขึ้นประจำอยู่สัน ๑๐
ยอก เป็น ๔๐ ยอกช่วยกันทั้งนี้ ถ้าแพทย์ผู้ใดแก้ไขพระยาวิธยา แลยา
นั้นย่อมช่วยโรค ๆ นั้นแก้ขึ้น ครั้นอายุได้ ๖๐ ขวบกับ ๓๐ เกียน ซึ่งทำให้
กก ^{น้ำ} | แลให้แปรเป็นไปต่าง ๆ ถ้าแพทย์รักษา ให้พิจารณาทุกทวารทั้ง
ให้แน่นแท้ ถ้าเดินทำนบกทงเพลิงเท้าเรือนแล้ว รุ่งถึงทวารทวารอื่นไปเช่นนั้น

ทมิให้เลย คือทงทกยนี้เอง จมแรกถ้าทงทงเพลิงนั้น อันเกิดขึ้นในกระ
กกลันหลังแต่ยังอยู่ในเรือนกรรมภพมานั้น ให้แพทย์พิจารณาทุกทวารทั้ง
๑๐ ยากแก้ทง ^{เพลิงเท้าเรือน} | รณณนี้ท่านให้เอา รกทงแกง รกทงก่า
เปลือกส้มอพิเภก รกผักหวาน รกถั่ว รกเปลือกมะกอก รกเปลือกมะ
ม่วงกับ ผลมะม่วงทั้งสด เปลือกมะเกลือ เปลือกแคนแกง รณณ ๑๑
สิ่งนี้เอาเข้าตาก ฟังเขาได้รสรสสมการพให้คนแก่ดื่มน แล้วจึงปลุกเสกนั้น
ทอกรันทง เทียนคำ เทียนทา ใจไก่ ๓ ไข่เขาแกะไข่แดง รณณ ๕
สิ่งนี้ปลุกเสกในน้ำมัน ให้กินตามกำลังแก้ทง ^{เพลิงเท้าเรือน} | ทาษีเสกนั้น
^{รกยเป็นทงทง}

๑. ยาแก้ลมทรวง ^{เพลิง} กภย | รณนนี้ทำนให้เา รกทั้งปลาแพง รกเลบมีวณ
 รกขุมเทกเทก รกขุมเทกไทย รกถลอกน้ำ รกทวนคำ รกทวนหม่น
 เปลือกมะเกลือ เปลือกแพงทวย เปลือกพุกก เปลือกกระทุ่มจี๋หม รันทวน
 ทั้งดล ไม้ประคำไก่ ไม้ชิงชี่ รันน้อย รณยา ๑๖. สิ่งนี้เาเสมาทก
 ทำเป็นรูด บกทำแพ่งไว้ละตายน้ำที่กินแก้ทรวง ^{เพลิง} กภย | แลทรวงอันกระทำให้ลงท้องนิก
 ที่กินยาอันใดมิหยกให้กินยาเอนนี้หยกกลืนเป็นมทวเลกนิก ๑. พระฮาวริยะแก้ทำนกลก
 ไข่ไก่ จอย่าให้เสียอันชื่อว่าเบญจทาน ให้แก้กัษยาเบญจทานคัษเด็ก
 ๑. พระฮาวริยะแก้กัษยาในลักวณกมการเกิดวันอาทิตย์ เป็นกัษนิคแห่งทรวงเพลิงแก้เหือน

กระทำไทย ทำเนิกทรวงกภยเป็นทรวงรณยาแรก กระทำไทยประำทรวงเพลิงแก้เหือนนึ
 ทำเนิกทรวงอันชื่อว่าทรวงไทยทล กระทำไทยประำทรวงเพลิงนึ ทำเนิกทรวงอันชื่อว่า
 ลอมเปดไฟฟ้ากระทำไทยประำเพลิงนึ ๑. พระฮาวริยะแก้ทำนกลวณแก้ทรวงนึ
 ทายบวิบรณแก้เพลิงนี้ ทมถกการณโกยสเรปคณึ
 ทรวงนึเป็นแก้เหือน
 ๑. พระคัมภีร์ประำมจินดา ๓ บิราเดก | ทรวงนึเป็นทการ
 ว่ากัษยลักษณกมการเกิดวันจันทร์ เป็นลักษณแห่ง ทรวงแสงพระจันทร์
 ลอองแก้เหือน

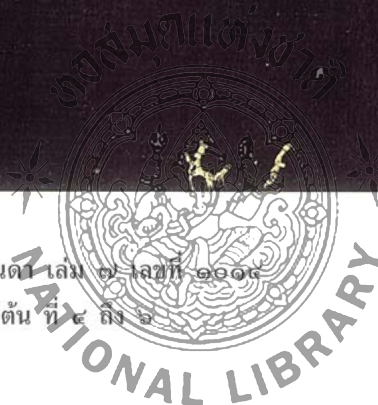

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[illegible]

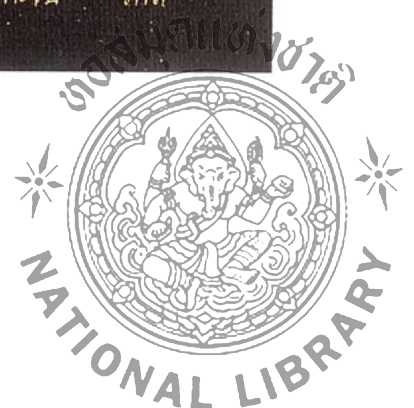
สัตว์ทั้งนั้นไว้ให้สอยสับกันมานานสูญหายไปเสียบ้าง ก็ยังมีอยู่กับตาคักตาคเกลื่อนไปบ้าง
 ให้กรมหมื่นภูมิจิตรพิทย ไก่ท้าวบรมฉันทน์คัมภีร์แพทยกิจสัน มาชำระสอบสวน
 ให้ถูกถ้วนทีแล้ว ส่งมาให้กรมหมื่นอักษรสาส์นไถ่ถอนตัวจวน เพื่อเป็นต้นพระรา
 ฤกษ์เป็นทีเฉลิมพระเกียรติยศ แลตำหรับแผ่นกินสืบไป
 ทั้พระพุทธรเจ้า ไก่ท้าวกรมคัมภีร์ ถูกทั้น
 ทีแล้ว ส่งมอบมาในกรมอาลักษณ์ ทั้พระพุทธรเจ้าทั้กษัตริย์เชอกรมหมื่นอักษรสาส์น

ไถ่ถอน แลตรวจการปรีะไรให้ ไก่ท้าวอักษรสาส์นถูกท้องแล้ว
 ทั้พระพุทธรเจ้าขุนนิมิตอักษร เขียนอักษรรวมเส้นทอง | ถูกเกล้า ๑ ภาย
 ขุนอักษรไทยเส้นหวดกล | ทั้พระพุทธรเจ้า
 ทั้พระพุทธรเจ้า ไก่สอยทานถูกท้องแล้ว ๑

กรักวิ กิณประสัททา โภกสวเทย รุมยา ๘ สิ่งนี้เอาเสมอากทำเนนรณ
 บกขึ้นแพ่งไห้ตายแท้ ^{ทำแท้} ^{เตาทำดี} ก็ให้โรยมทวยกินัก ๗ ยาชำระในลำโงาเนนนิทานให้
 เตา ามีน้อย โพล ในกเพก ในกนทีล่อ ใบลวก ใบมกม ยาทั้ง
 สิ่งนี้เอาเสมอาก เตาใบลวกเตาทั้งหลายใบไม้ทั้งนี้จึงเสียบให้ลวก บกขึ้นแพ่ง
 ไหว้ตายดูกรกินหว่าในตำโงได้ให้กรพทั้งขึ้นให้ ได้กินตามกำลังกumarนั้นเด็ก ถ้าให้โง
 มาดตายแท้ใบกเพกกินลงเวท ๗ ยาชำระในลำโงาเนนนิทานให้เอาโอรหอม ใบลวก
 ใบกเพก ใบชิงว รุมยา ๘ สิ่งนี้ทำเอาน้ำสิ่งลวกเสียวให้กิน แล้วจึงเอา
 ทำหนัก ๘ ถ้าทุกองเป็นแพ่งไห้เท่าเมกผลเสียว ลตายแท้ก่อนให้กินตามกำลังกumar

ทั้งแก้อยู่ได้เกือบ ๘ ขึ้นไปจนถึง ๘ รบ ขำมุดาเนื้อให้ชำระโรกทั้งปวงแต่ขึ้นทาทิเด็ก
 นอกได้ แล้วกระทำให้ลงท้องก่อนแล้วให้ปากมาน ^{แล้วไป} ^{ให้ทั้ง} ^{มีน้อย} ^{เมกมเร็ว} ^{ก็กิน} ^{เสมอ} ^{โงทิก}
 กิกิ ยารานนิทานชำระได้ขึ้นกบประการ ๗ รากลวกมาจนแก่ทั้งนั้นทวยเปนมทวี่เล็กนัก ๗
 แล้วจึงให้ประกอบยาเนนนิทานให้กินต่อไป ทำนให้เอาผลเบญจกานี ใบลวก ยัก
 ๘ สแก ใบหว่า ใบล้วยแก ใบเทียน ใบกบถิม รุมยา ๘ สิ่งนี้เอาเสม
 ราก เตาใบกเพกเตาทั้งหลาย ทำให้เป็นรณบกขึ้นแพ่งไห้ตายแท้ก่อนกินตาม
 กำลังกumar ถ้าปากมานักแรกก็ให้เสียมกินทวย ๗ ยาชำระโรกเพกใหญ่าเนน
 นิทานให้เอาทานทำ ทานาโมย เปสีกสันพัทลงเว เปสีกกระบ โพล

รมิณอัย ทนุไถ่ใบ ลมอทั้งสาม เทียนเขวากนึ้น น้ำประดานทลง ด้าน
 ร่ม รมิณทั้งสอง รมยา ๑๕ สิ่งนี้เอาเสมอกาก เอาใบกเพกเท่ายาทั้งหลาย
 ทำเป็นอนุบกกขึ้นแห้งไว้ ลลายสุกแรกถึงเห รมเลนร่ำหัด แก่พิคมี ^{ทวน} _{ทวน} แล
 ฆ่า ^{โพธิ์ทก} _{เกพาร} ไถ่กลักรีนกินแท้ได้ แก่ทั้งรึ้นเป็นยาประจำท้อง ทำระให้ลายน้ำ
 ใบกเพกทิน ทำระแก้ตก ^{สีรอก} _{สีรอก} ละลายน้ำรันทนทั้ง ๒ กิน ถ้าแก้ท่วรึ้นละลาย
 น้ำลุมอกิเกกท่มกิน ทำระแก้คิมทกรรึ้นให้สลายละลายน้ำคิระทาบน้ำกินหาย ๖
 ๑ ยาชื่อเบญจทานาณนึ้น ทำระให้เอาลจันคณ ๕ รกทานหม่น รกทานเลี่ยน
 รกทานท่า รกทานจโมย รกทานททย รันทนทั้งสอง รกโคโรเกวี่ ๕

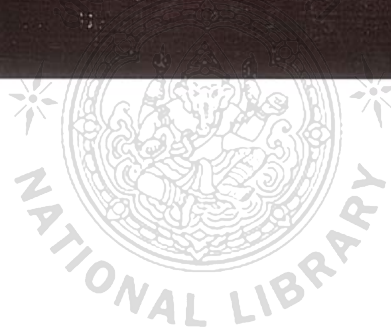
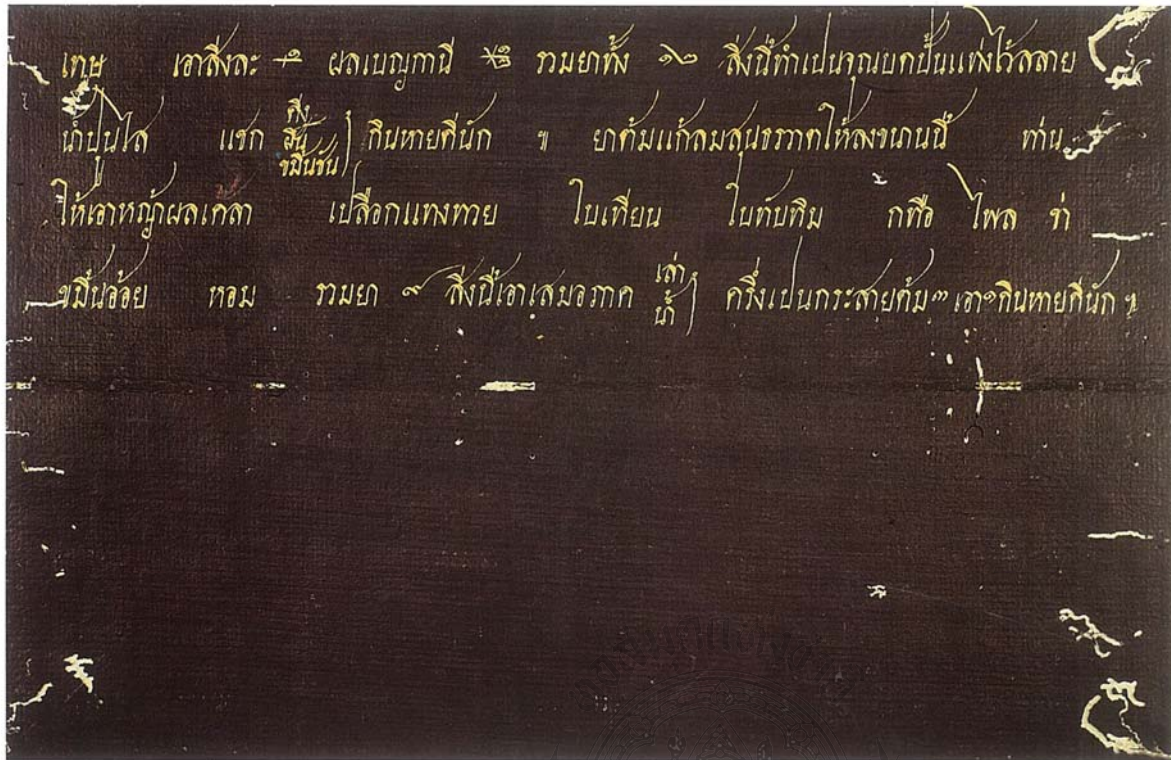
เบื่อกลันพักเงาเอ พิกนาก เอาสิ่งละ ๕ รมยา ๑๑ สิ่งนี้ทำเป็นอนุบกกขึ้นแห้งไว้
 ทำระกินเวลาเช้าละลายสุกกินเอาถึงร่ำหัดกิน ทำระกินเวลากลางวันน้ำคอกไม้เอาถึงร่ำหัด
 ทำระกินเวลาเย็นละลายน้ำรันทนกินเอาถึงร่ำหัดกิน ถ้าให้ท่วรึ้นทั้งกินทั้งโรย ถ้า
 ะให้ลายให้แม่ยาออกถึง ๑ แล้วจึงเอาใบสาก เอาใบสากเท่ายาทั้งหลาย ๕
 ใบไม้ทั้งนี้สิ่งเดียวให้ลูก แล้วจึงประกอบเข้ากับยาทั้งนี้ ๒๖ ปั้นแห้งไว้ละลายน้ำร่ม
 มุมเบี่ยงกินคิมัก อันนี้กระสายยาเบญจทานนึ้นมากท่วรึ้นมากนักร พระชการย์เจ้าท่น
 กล่าว่าไว้ท่วรึ้นให้แพทยวิโดยสังเขป ๖ ยาทุกเอาเพะกุมารทั้งรึ้นแท้ ๖ านนึ้นทำระให้
 เอาใบคนพิสอ ใบกเพก ใบฝักกก ใบสาก ใบฝักเลี่ยนส ใบทวน

หมอน ผดันทน กอกรันทน กระวาน การพญ ยาก้า มหาพิง ทีวี
 กฏก นทลงบั้ง รามยา ๖ สิ่งนี้เอาเสมจากทำเป็นนาฏ เอาน้ำทำเป็นกระสาย
 บกป็นแท่งไว้ละลายน้ำร้อนกิน แก้ทุกมารท้งรึ้นแก้คีนิก ๑ ยาแก้ทุกมารท้งรึ้นค้ำวณนนี้
 ทำนให้เอาเทียนทา การาร การพญ ผดันทน กอกรันทน เอาดังละ ๖
 ทนุได้ใบ ๖ ใบทนหมอน ใบสาก ยาก้า เอาดังละ ๖ มหาพิง ๖ เปียกรู้
 คีปสี ใบรุ่มเทกเทษ ใบกเพก เอาดังละ ๖ รามยา ๖ สิ่งนี้ทำเป็นนาฏเอาน้ำพริก
 เป็นกระสาย บกป็นแท่งไว้เท่าเมกน่น ถ้าทุกมารนร้อนให้เคียน ๑ ให้กินเมก ๑
 ให้ทุกมารกินท้งรึ้นตามอายุรึ้นไปเลิกคีนิก ๑ ยาแก้ท้ง รึ้น | านนนี้ทำนให้เอาเอ็ดอ้นเทา ๖

กรีกฏก กเทียม น้ำประดานทลง สิ่งละ ๖ ร่มเกษ มหาพิง สิ่งละ ๖ ลามะ
 กรก ๖ ใบกเพก ๖ รามยา ๖ สิ่งนี้ทำเป็นนาฏ เอาดังละ ๖ เป็นกระสายบกป็นแท่งไว้เท่าเมก
 พริกไทยละลายน้ำ ร้อน กเพก | ก็ให้กินตามกำลังทุกมาร แล้วให้ยกน้ำกระสายเอาตามโรค รึ้น ๖
 เลิก ๑ ยาท้งรึ้นานนนี้ทำนให้เอายาก้า มหาพิง นทลง ฝักรรพฤกษ มาม
 เปียก โพล ร่มนอ้อย น้ำประดานทลง รามยา ๖ สิ่งนี้เอาเสมจากนททำแท่งไว้
 ละลายน้ำรุ่มมะรามาเปียก แล้วเอท้งเพดงเสียให้ร้อนท้งรึ้น แลกลักกรวไม่รอกก็ตก
 สิ้นทายคีนิก ๑ ยาท้งรึ้นค้ำวณนนี้ทำนให้เอาผลมะแว้งเครือ กรีกฏก กเทียม
 กำมะถันแดง ลามะกรก ร่มนอ้อย เมกโนมเนว สานรุ่ม คีนประดานท :

ทาย ๑ ยากแก้หระรือ ^{เมวกับสี} ^{ฉิดเพลิง} ญาณนี้ท่านให้เอาเทียนกำ ใบเทศ กินประสิริ
 ท พริกไทย กอกรันทน์ รวมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นยาหมาก บกขึ้น
 แห้งให้ตายดูรูกาเข้ากฤกรทาศีนี้ ๑ ญาณหนึ่งท่านให้เอาแมลงลายทาก ม้า
 ประสานทอง ใบกเพท กระราว รวมยา ๔ สิ่งนี้เอาเสมอมากบดทำแห้งให้
 ตายดูรูกาเข้ากฤกรทาศีนี้ ๑ ญาณอีกอันชื่อ ^{เมวกับสี} ^{ฉิดเพลิง} นั้นแก้เพียงนี้ ๑
 • ที่นี้ว่าแก้ยักกรณลวง อันชื่อแก้แสงเพลิงนั้นต่อไป ให้แพทย์ทั้งหลายพึงรู้
 โดยสังเขปดังนี้ ๑ อันว่าดักกรณลวงอันชื่อแก้แสงเพลิงนั้น บังเกิดขึ้นเพื่อทางลัก
 เมื่อแรกเกิดนั้นกระทำให้กระหายทั้งกระพุพนัก อยู่จนหนึ่งกับคืนหนึ่งก็ได้กล่าวเสียเท่า

คงไปไม่แล้วทำพิศมได้ ^{เต็ม} _{จน} ให้ลงทลงให้ทราบนั้นเรียกว่าคงไปไม่ ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้
 คงไปไม่แล้วทำพิศมได้ ^{เต็ม} _{จน} ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้ ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้
 เพชร ฝรั่ง หอม ร่ม พิศม ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้ ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้
 เพชร ฝรั่ง หอม ร่ม พิศม ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้ ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้
 เพชร ฝรั่ง หอม ร่ม พิศม ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้ ท้ายเหตุทำลงนั้นดังนี้

พระอาการเข้าทำนกล่ามในลักษณะกุมารอันเกิดขึ้นทุก ทำเนิกแห่งทรงดกอันเป็น
 ทำเนิกกระทำโทษ ทำเนิกทรงกระทั้งเป็นทรงจรรมาแจกกระทำโทษประจำแห่งทรงดกนั้น
 ทำเนิกหระชื่อทำเนิก ^{เนียรกับสี} _{นิลเพ็ญ} ทำเนิกกระทำโทษประจำทรงดก ทำเนิกหระชื่อทำเนิก
 เพ็ญกระทำโทษประจำแห่งทรงดกนั้น ทำเนิกดมชื่อทำเนิกนรภากระทำโทษประจำทรงดก

พระอาการเข้าทำนกล่ามแก้หลังนั้น กับมยิบุตรแก้เสียงนี้ ตามลักษณะโดยสังเขป

พระคัมภีร์ประถมจินดา ๓ บริเฉท ๕ ทำนกล่าม
 กุมารเกิดวันพฤหัสบดีเป็นลักษณะ

ทรงโคเป็นทรงแก้เรือน	๑	
ทรงแก้เป็นสีกเป็นทรงจรร	๑	
หระชื่อทำเนิกนรภา	๑	โดยสังเขป ๑
ดมชื่อหระชื่อ	๑	
ดมชื่อหระชื่อ	๑	

ทุกครั้ง ให้แพทย์พิจารณาโรคทางสี ถ้าถึงโรคพยาธิ ถ้าไม่ถึงโรคพยาธิ
 ยากุมารนั้นให้กรรมจนเป็นอันเสีย ๖ ยากุมารโรคพยาธิ ทำนให้เสียพยาธิ
 จันทน์แดง ยากุมาร มลทินพุ่ม เทียนสีนกก แลเบญจกานี รถมยา
 สี่นี้เอาเสมอมมากทำเป็นรูป บดละเอียดทุกทั้งทายสีนกก ๖ ยากุมารทั้งทำนให้
 เอาเบญจกานี ๔ เบญจ รากทองเหลืองหม่น บดละเอียดทุกทั้ง ทายสีนกก ๖
 รถมยาทั้งทำนให้เอาสีนกก แลจันทน์ ทองจันทน์ กเทียม บดละเอียด
 มพทวาริกเทห์ สีนกก ตำรับทวง โค ๖ ทายสีนกก ๖ ยากุมารทั้งทำนให้
 ให้เอาหอยแครง แล ใบกำลังกัญชง สานข่ม น้ำประดานทอง กินประดานทอง

กินสอพอง รถมยา ๖ สี่นี้เอาเสมอมมากทำเป็นรูป ถ้าจะบดละเอียดหม่นแฉะมาก
 ถ้าจะโรยหม่นแฉะเท่าแก่ตำรับทวงโคทายสีนกก ๖ ยากุมารทั้งทำนให้เอาสีนกก
 ทวาริกเทห์ กเทียม เทียนสีนกก รถมยา ๖ สี่นี้เอาเสมอมมากทำเป็นรูป บดละเอียด
 ให้ดลยาหม่นแฉะหม่นหม่นหม่น ทายสีนกกทั้งไม่มีน้ำดลยาทายสีนกก ๖ รถมยาทั้งทำน
 ให้เอาเสมอมมาก เทียนสีนกก สี่นกก จันทน์แดง แลประคาศีกระป๋อง แล
 ทวาริกเทห์ แลอินทผลูน กุมารแดง รถมยา ๖ สี่นี้เอาเสมอมมากทำเป็นรูป
 ให้ดลยาหม่นแฉะหม่นหม่นหม่น ทายสีนกก ๖ ยากุมารทั้งทำนให้เอาสีนกก
 แล กระกุกกิบทาเส เทียนสีนกก มลทินพุ่ม ทวาริกเทห์ ทวาริกเทห์

สก็อถึงหัวเห่น่า จันทาทกบนิหาร ๕๐ ยอกนั้น ก็ยกกันไปขึ้นทั้งที่บกที่ใต้หลังขึ้น
 กังคายเท้าเปลือกให้คนล่นอย ทำไว้ถึงกับากอกหักบกที่ผูกขึ้นทั้งนั้น ทำ ก็มี บกที่
 ผูกขึ้นทั้งเอหาทยพัก บกที่ผูกขึ้นทั้งที่ค้อยนิ้วมือ ทำ ก็มี รกนกกมกได้ลงท้องให้ท้อม
 ขึ้นให้จิกเท้าทำมือ ให้สันกระทั้งทงแขให้ถูกนมมิให้ แลให้เบนไปโน ๕๗ วันที่ ๐

พื้นท่งนั้นเป็นอาการท่งทัก ทักแพทยะแก้ให้แก้ท่งยอนรือทักพระสุริยันท่งเป็นประการ
ท่งนี้ ๑ ยอนรือทักพระสุริยันท่งยอนนี้ ท่งให้เตภกตลอกนี้ ภกตลอกท่ง
ภกตลอกยอน ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก
ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก ภกตลอก

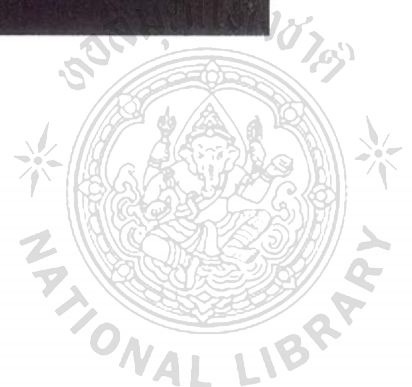
พญาก ^ท _ก | เสือกเขามากทั้ง ๒ หลุมแพรอก หลุมชักกาย พรหม เกลื่อนน้ำหลวง
กันตนทั้ง ๒ งามทั้ง เขากาฬ นวแรก เจียวเสื่อ เจียวการเ้ รมยา ๒-๑๑
มีโศกโสมรอกทำเป็นนาถ โศกผลประคำศิกะปือ ๒ ผลแ้โศกน้ำเป็นกระถาย บก
ป็นแท่งโศกถายน้ำคอกไม้ทั้ง ^{กิน} _{จิโสม} | แก้วร้อนแก้วกระถายน้ำ ทั้งทวงโคทวงเท้เป็นสื่อทวยคีนก ๑

๑. ยากากทพ ^{โค} ^{เข้าเปลือก} | านนนี้ทำให้อากนมนมน้อย ^{โค} ^{ทพ} ^{กุมการณ}
 รากทพชากาน รากกานพล รากไผ่น้ำ รากแสดหนู รากหักกุด เปล้า
 น้อย รากดอกกนิษฐ รากขี้ไก่ รากทาลเดี่ยว รากทาลคำ รุมยา ๑๓ สิ่ง
 นี้เอาเสมอรากทำเป็นรูป มกทำแพให้ลอยตามน้ำมกรากทพ ^{โค} ^{เข้าเปลือก} | อื่นจึงล่าคอเถกั้น

ปั้นแพ้วไวดลายลูกทูลีน ^{ทั้ง} ก็ ^{เสีย} ลีนห้อยก็กลเป็นกระดิ่งอยู่ก็เปนมกติกกัน
 ลีนอยู่ก็ทายเป็นมทวเลกนิก ๑ วนลิกวนดอมทาเมมเกิกเพื่อทวงโคแก่เพียนี้ ๑
 ๑๐ ที่นี้ระกอลักการณมอฮือหือคี่นี้ ^{เกิก} ประทำทวงโคนั้นทอไป ได้แพทยทั้งหลายพิรุ
 โกลยถึงรบ ^{อัน} ว่าลิกการณมทคี่นี้ ^{เมื่อ} ารณเกิกบให้รักแท้มือให้หลิงเพได้
 คีนให้มือเยนถึงเท่าถึงลอก แล้วให้นอนดั่ง ^{ทอ} เกลให้เพื่อทกให้ทงขึ้น ^{ถ้า}
 เปนแก่เวลาให้ให้วังถึงเพียจึงทาย ^{ถ้า} เปนแก่เพียจนค้ำแล้วไม่ทาย ^{ท่น} ท้าม
 อยาให้อาบ ^{เ็น} อยาให้กินยาเท่าเท่า แลลมทำพวกนี้เกิกเพื่อทวงโค ^{แต่} ทั้งมอ
 ปุณฺณวิ ^๓ เกือนสิ่งสำแดงโทษให้แก่กุมาร ^{ซึ่ง} พระฮารยเส้ากลาวไว้มีในพระคัมภีร์

ปกมจินตาค ๑ ว่าทักยลิกการณกรรภักษาโน้น แลลมทำพวกนี้รอบแก่เยนเปเนยคัม
 ทูกกลาวมาคี่นี้ ๑ ถ้าระแก่ท่นให้โฮเมกในแกลโม ^{การ} อ้อยแกล ^{ภท} ทฏำง
 ภททฏำงทักกระบือ ^{ใบ} กเม ^{ใบ} ผักเปก ^{ว่า} นน ^{ทรี} กูก ^ก เตียม
 ใบผักเสี้ยน ^ท ฏำง ^ท ฏำง ^ท ฏำง ^๒ ๒ ^{ซึ่ง} มีโฮเลมอากทำเป็นรณ ^บ กน ^๓
 แพ้วไวดลายกีน ^{ถ้า} ระโฮมดะทายนักรเท่าโฮม ^{แต่} ลมทคี่นี้ทายทีก ๑
 ๑ ยาแก้ลมทคี่นี้ ^{ท่น} ให้โฮเลม ^{ว่า} นน ^ท ฏำง ^ท ฏำง ^๒ ๒ ^{ซึ่ง} มีโฮเลมอากทำเป็นรณ ^บ กน ^๓
^๑ ^๒ ^๓ ^๔ ^๕ ^๖ ^๗ ^๘ ^๙ ^{๑๐} ^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}

กระทำให้ตัวร้อนแก่เข้าไปถึงเที่ยงก็ให้พักกายลง แล้วให้กระพริบตาไปมาบ้าง
 เพื่อยาระแก้ให้ดีขึ้นจนกว่าจะหายก็ให้พักกายลงบ้างก่อนการกระทำมาครั้งนี้ เมื่ออายุกุมาร
 ได้ ๖ เดือนนั้น แม่ก็ให้กินนมที่ ๕ ยอกนั้นก็ถอยลงไปขึ้นในเกาะให้
 จึงกระทำให้ยอกอากาศทำต่อไป ถ้าขึ้นได้ก็กระทำให้เป็นพรตก็ ทำขึ้นให้แทน
 กระทำให้รักเขา เมื่ออายุ ๖ เดือนนั้นได้พูดกับพ่อนั้นก็กลอนไป จึงกระทำให้
 รักลูก | ก็ขึ้น เมื่อขึ้นก็รักลูกจนกว่าจะหายก็ให้พักกายลงบ้างก่อนการกระทำมาครั้งนี้
 ก็ขึ้นรัก แลทรงทำพอกนี้กระทำให้กุมารนั้นดำตากลบชกต่าง ๆ ถ้าแพทย์ผู้ใดรู้แท้
 แลวางยอกอันการแก้โรค กุมารผู้นั้นจึงจะรอดชีวิต ถ้าแพทย์ผู้ใดไม่รู้แท้ก็แก้ทำมา

ด้วยวิธีนี้อาจรักษา มิให้เรียนสิ่งพระกัมภีร์ปฐมนิเทศ แลกัมภีร์ที่ลงนั้นท่านทำแพทย์
 ผู้นั้นมิให้รู้แท้ พยาธิมิให้การกับโรค กุมารผู้นั้นจึงจะแก้ความมรณเป็นอันเที่ยง
 เมื่อการแพทย์ให้พิชิตโรคจนดีแลแล้วทรงงานนั้น โทษนั้นถ้าแกจออกมาเป็นลายทั่วในนกหวก
 ครอบบาท ก็ทอนนั้นถ้าแกจออกมาเป็นสีที่ แก | ก็เป็นแสงโลหิต ก็ผู้ใด
 จะเป็นแพทย์ให้พิชิตโรคให้ด้วยดี ตามพระอาการที่ท่านกล่าวมาแก้หลังนั้น ทำดี
 ก็ทรงพิชิตการณทั้งนั้น ๑ ถ้าแก้ท่านให้เอาใบทพขากาน หักไว้ ๗ วัน ๗ วัน
 นี้ทำเอาน้ำสิ่งระจอกแล้วคูลิตรกันแท้ เอาขี้แร้วลง กิน | บ้างทพ ๑ ยาแก้ลงทพ
 ทั้งรณนี้ท่านให้เอาแก่นสน ผลประคำคิกระปือ แก่นประคำ รกข่มน้อย

อกทั้งปากน รมยา ๔ สิ่งนี้เอาเสมอมากต้ม ๓ ใส ๑ กินแก้ทรวงทั้งลงทั้งทยถึง
 นึกให้เร็วแล้ว ๑ ยก้มแก้ทรวงทั้งขนาดนี้ ทำนให้เอาอรุ่มเทก ยอดกับทิม
 ยอดพุกก ามีน้อย รมยา ๔ สิ่งนี้เอาเสมอมากต้ม ๓ ใส ๑ กินทยถึงน
 ๑ ยกากแก้ทรวงทั้งขนาดนี้ ทำนให้เอาเปลือกน้ำแก้ม ขยายรมา เบบน
 ที่ลือ สีละกะไกร ามีน้อยสีละหนึ่งคักเนื้อในออกให้บงแล้ว จึงเอาน้ำประสาน
 ทล ๔ ยกไว้ในามีน้อยนั้นต้มไฟแกลบให้วสุแล้ว จึงเอามาบดก้วยกับกับยาทั้งนั้นแรกกม
 เสนบั้นแห้งให้ลลายน้ำเปลือกหมากลงกาก ทำนสีละลายน้ำมว ^{กาก} ก็ให้ทยถึงน ๑ ยกาก
 รือแมบ้องกากทรวงหล่นท่นใจ ขนาดนี้ทำนให้เอาทกตัวๆ ใบตำแระ ผักบ่งเทศ ผดประคำ

กิกระบือ ใบหักคุดม อกฝักเห่า วานกิบแรก วานร่อนทล รมยา ๔ สิ่งนี้เอา
 สีละ ๔ สิ่งกับบลพลา ๔ ทำเป็นรุมเอาลูกเป็นกระสาย บกบั้นแห้งไว้แก้ทรวงทั้ง ^{กิม}
 กิให้ ทำนสีละแรกวานกิบแรก วานร่อนทล สีละสี่มำหักทล ทำนให้ลงท ^{กาก}
 แรก ^{วณกั้นแกล} ^{เฉียวกาลี} | กากหล่นเทกถึงน

๑. คุ้งมั่งคั่ง จุกักการ ๕๐๐๐ อัครสัมพันธภิกขุมาศ คุ้งปักษ์ยาทุกกลิตี
 คุ้งการบริเวศทศกัณฑ์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพย
 ราชทานคุณ บวรยศรัตนกรวิมลราชกุมารพงษ์วิพัทธกิจภิกขุมาศ คุ้งนันทม
 มหาจักรพรรดิภิกขุมาศ บวรธรรมิกมทาทิภิกขุมาศบวรณพิกขุมาศเจ้าอยู่หัว

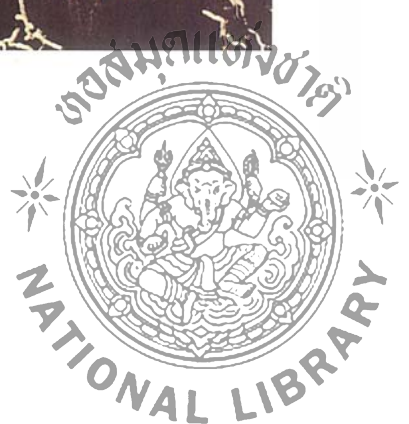
เสกการปลุกเสกด้วยขมรทกภิเษก ผ่านพิศพลทพมตามการ อมรรัตนโกสินทร
 มหินทกยททยา มหาภิกขุภพพรรัตนปฐมีย คุ้งมการนิเวศนมหาสุภิน :
 เสกการออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารวิมลมาน โทษรัตนอกภิกขุมาศ พริ้มคัย
 พระบรมราชูปถัมภ์ แด่ทูลฉลองพระบาทอยู่ ^{ใหญ่} ^{น้อย} เสด็จเสวยอาหารมาก ฟิ
 พระบาทสมเด็จพระบรมมหาราชูปถัมภ์ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
 ทำเรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นกุณฑลทิศาภิรมย์พงษ์ ทรงพระนามแพทยา ทั้ทำรับคัมภีร์
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นอภัยพิภพมณี ทั้ทำรับคัมภีร์ ^{อักษ} ^{อักษรพิมพ์}
 แพทยาทั้รับรักษาโรคทั้ ๗ เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่คนเป็นอันมาก แด่ทำรับแพทยา

มิได้มีกให้ตกเป็นกำลัง แล้กระทำให้ลงทลงเหมนถึงไรเห็น ถ้าแพทยเตนลงนี้
 แล้ให้พิทรรณกให้แม้นแท้ คือทวงซ้ายกระทำโทษการล่าวมาดังนี้ ๑ ยาแก้ทวง
 ซ้ายานอนนี้ทำนให้เอา ใบไม้เท้า รบระบงทั้งลอส ใบทานหม่อน ใบร่มเทก
 ใบรียบ ใบสีกาแดง กทือ โพล ทอมแดง กระเทียม พริกไทย จันทน์
 ๑ มีนอ้อย รุมยา ๑ ถึงนี้เอาเสมอรากย ทำเป็นทอนบดป่นແ່ງให้ กินแก้
 ทวงซ้ายแลตามทวงทั้งปวง แล้แก้ก ^{มูก} _{ลือก} ถ้าให้ เหม่น เหม่น ^{มูก} _{ลือก} แร่ยกทำลงกินทย
 คีนิก ๑ ยาแก้ทวงซ้ายานอนนี้ทำนให้เอา ใบกเพก ใบร่มเทก ใบลวก
 ใบทานหม่อน ใบรุมบงทั้งลอส ใบปลกกทก ๑ มีนอ้อย เลวถึงระ ๑ กทือ ๑

โพล พริกไทย พริกแห้ง กะเทียม เกล็ดมะ ๑ รถมยา ๑๓ สิ่งนี้ทำเป็นยา
 บกขึ้นแพะไว้จะตายลูกกิน แก้การถ่ายเลว ^{แก้} | ถ้าจะแก้เลวถ่ายในปากหมอนกิน
 ถ้าจะให้ถ่ายถ่ายในปากหมอนกิน ถ้าจะแก้ท้องขึ้นจะถ่ายในปากหมอนกิน ถ้าการขึ้นขึ้น
 แสงน้ำประดานของกระดูกหายขึ้น ๑ ยาชื่อเทพนิมิตการณนี้ทำไว้ให้เขา ใบต้นผักหอม
 มีกหอม ผลานทน กีบสี กำมะถันแดง ตะกั่ว ๑ รถมยา ๑๓ สิ่งนี้ทำเป็นยา
 รถมยา ๑ สิ่งนี้ทำเป็นยา บกขึ้นแพะไว้แก้การถ่ายเลว ^{แก้} | แก้การถ่ายเลว
 ๑ กีบสี สิ่งนี้ทำให้ ^{ออก} | นั้น ถ้าขึ้นขึ้นจะถ่ายในปากหมอนกิน
 กีบสีแก้ในปากหมอนถ่ายลูกกิน ถ้าขึ้นกระดูกหักกระดูกหายขึ้น ๑ ยา

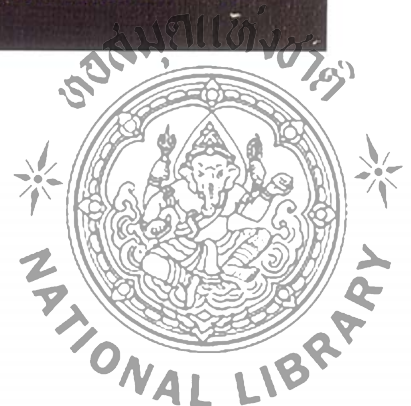
ทวงน้ำซึ่งกระทำให้เบื่อนั้น ๑ เตนนี้ทำน้ำให้เอา น้ำเบ่ลือกส้มทำนาก ๑ น้ำซึ่งก้น
 รอก ๑ น้ำกถักกรอก ๑ น้ำไม่รอก ๑ พุให้คงแก่ไม้มนแล้วจึงเอาผลเบญจกษี ๕
 ผล สั้สียกเทก ซึ่งเห็ดม รมยา ๓ สิ่งนี้ทำเป็นรอกประจงในน้ำมน ๓
 ทวงน้ำซึ่งเบื่อนั้น ทำกระกินเชกกระบุนทยศีนิก ๑ ยากนากแก่ทวง น้ำ
 โดนนี้ ทำน้ำให้เอากระบุน ใบมะไฟ น้ำประดานทวง รมยา ๓ สิ่งนี้เอาเคม
 ภาคย ทำเป็นรอกบป็นแพะให้ทาเทก แก่ทวงน้ำทยศีนิก ๑ พระอาทิตย์เก้
 ทำนากดำไว้ว่า ทำแพทยศีนิกกระรักษาทวงน้ำเจ้าเรือน แลทวงน้ำเป็นทวง
 นั้น อย่าให้เสียอันนี้ว่าเบญจกษีประจงกระเพรานั้นเลย ๑ รนดักทวงน้ำด้วย

ซึ่งเป็นทวงน้ำ ถัดไปประจำทวงน้ำนี้แก่เพียงนี้โดยสลับ
 (๑) ถัดไปนี้พระอาทิตย์ระกดำก้วยจักรมทะเล อันชื่อว่าแสงพระจันทร์ ซึ่งเป็นทวงน้ำ
 เจ้าเรือนนั้นทอไปทั้งนี้ ๑ อันว่าจักรมทะเลแสงพระจันทร์นั้นใช้ ให้ประจำอยู่แก่ทวง
 น้ำเจ้าเรือนนั้นทอได้ ขึ้นประจำอยู่ในทวงน้ำเจ้าเรือนนั้นก้วย ให้แพทยศีนิกทวงน้ำ
 โดยในยกลนี้ อันจักรมทะเลประเภททะเลแสงพระจันทร์นั้น แห้งอยู่ในจักรมทะเล
 ทวงน้ำวิเศษ ๑ โนนแล้ว ๑ แลในจักรมทะเลน้ำวิเศษ ๑ นี้ พระอาทิตย์เจ้า
 ทำนากดำไว้แก่ดรรพยา ซึ่งให้แก่ทะเลแสงพระจันทร์นั้น ประจำสำหรับทวงน้ำเจ้าเรือน
 ทอไปทั้งนี้ ๑ ยากนากแก่ทะเลแสงพระจันทร์นั้น ทำน้ำให้เอาเทียนค้ำ สานกัน

๑๖/ มกนึ่งแท่งไว้สลายน้ำตูกิน แก้วทองแก้ววิเชียรทาศีนิก ๑ ยาพาเข้ามก
 ๑๗/ แก้ววิเชียร เพชรแสงพระจันทร์ทรงเมณี ท่านให้เอาผิวไม้วก เปราะหอม สิ้น
 ๑๘/ ทด ไม้ประดานทอง รุมยา ๔ สิ่งนี้เอาเอมมอภักย์ ทำเป็นรุมมกนึ่งแท่งไว้
 ๑๙/ ละลายเอปุปโปทเข้ากวมทาศีนิก ๑ ยาผิวแผ่นเตนทำรณณี ท่านให้เอากกนัวทลว
 ๒๐/ กำมูปุทเล สิ้นทเล ใบมั่งสามย่าน รกแก้ว พุ คินดอพล รุมยา ๔ สิ่งนี้
 ๒๑/ เอาเอมมอภักย์ ทำเป็นรุมมกนึ่งแท่งไว้ ละลายน้ำทวเข้าระโคมแก้ววิเชียร
 ๒๒/ แลลอมพระบาทเพ็ชรแสงพระจันทร์ทรงเมณี ๑ ยาถมณแก้วทองแก้ววิเชียร ซึ่งกระทำ
 ๒๓/ เปื่อยนักรณณีท่านให้เอา สิมเสน ไม้ประดานทอง ทกทรณ รุมยา ๔ สิ่งนี้

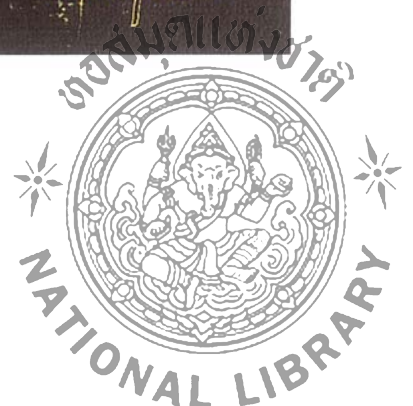
๒๔/ เอาเอมมอภักย์ ทำเป็นรุมมกนึ่งแท่งไว้ ทาเข้ากวมทาศีนิก ๑ ยาพาเข้า
 ๒๕/ แก้วทองแก้ววิเชียรให้ทกรณณี ท่านให้เอาททรวง สิมเสน ใบมพิริท
 ๒๖/ ใบมะระ มูกแมงสาบ สิ้นห้อม เกสอ รุมยา ๔ สิ่งนี้เอาเอมมอภักย์ทำเป็น
 ๒๗/ รุมมกนึ่งแท่งไว้ ละลายน้ำมวาทเข้าทศวิเสดนิกให้เสื่อแล้ว ๑ พระธรรมาธิษฐาน
 ๒๘/ กถาภาในจักรมอภักย์เปิดกันกับทระ ทำเนิกทวงนึ่งเป็นแท่งเหินทำโทก ทำเนิกทวง
 ๒๙/ ส่ายเป็นททรวมาแรกทำโทกประทุทวงนึ่งนั้น ทำเนิกทวงอันชื่อว่าทระแสงพระจันทร์ทำโทก
 ๓๐/ ประทุทวงนึ่งนั้น ทำเนิกทวงอันชื่อว่าทองแก้ววิเชียร ทำโทกประทุทวงนึ่งนั้น
 ๓๑/ ซึ่งพระธรรมาธิษฐานกถาภาแก่ทลนึ่ง กาบบริบฏนึ่งเพ็ชรนึ่งกำมอภักย์โดยสังเขป

๑ พระคัมภีร์ประมณจินดา " นริเวท " ๑
 ทำด้วยกุมารเกิดกันจันทร เป็นลักษณะแห่ง
 ทรวงแขนเป็นเท้าเวียน ๑
 ทรวงแขนเป็นทรวงวร ๑
 ทรวงข้อโดยกลาง ๑ โดยพิงเบ ๑
 ทรวงข้อแก้มราก ๑
 ทรวงข้อกระดูก ๑

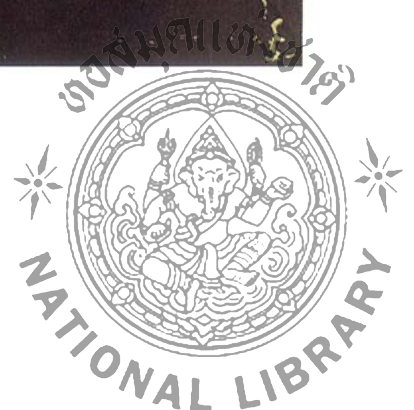
๒ ลิขิตกริยา พระศาสดาที่กล่าวซึ่งลักษณะ กุมาร อันเกิดนอังกการกำเนิดทรวงแขนเท้า
 เว้น กุมารผู้เป็นให้แพทย์ลักษณะที่รู้สับกลไปโดยสังเขปดังนี้ ๑ อันว่าลักษณะทรวงแขน
 นี้นมีแม่ ๑ ยอก ๑ นริเวท ๑ ยอก ๑ ในเมื่อครั้งอยู่ในครรภ์มารดานี้ ทั้งทั้ง
 ทั้งเหนือคือทั้งแขนทั้งเท้าคือ ทำด้วยทั้งสับกลทั้งทรวง เมื่ออยู่ในเรือนเพลิงนี้ ๑

ไม่มีแม่ที่ออกทรวงแขนเพลิงแล้วแม่ที่ขึ้น กรันขึ้นแม่แล้วแม่ทรวงแขนที่ประทำอยู่ใน
 กลองกระดกดังดังนั้น ๑ ยอก ขึ้นประทำอยู่ในเพดานนั้น ๑ ยอก กรันถ่วง ๑
 เว้นแล้ว แม่ทรวงที่อยู่ในเพดานนั้น ทรวงแขนลงมานั้นยอก ๑ ขึ้นบนหลังประอบ
 กับ ในกลองดังดังเป็น ๑ ยอก แล้วจึงลำแขนออกมาคือทรวงแขนออกแล้ว ๑
 ให้ ๑ แลให้กระดูกให้ลำแขนแก่ ๑ ผู้เป็นทำให้ ๑ แลให้กระดูกให้ ๑
 แลให้ทรวงนั้นขึ้นสมเหตุสมผล แลให้ทรวงกระดูกเลือกให้กิน ๑ วิให้ ๑ ทำแพทย์ผู้
 ระบยาผลวิเศษ ให้ทรวงกระดูกให้กระดูกให้กระดูกทรวงแขนทำ ๑ แลให้กระดูก
 นั้นได้แม่แม่แล้ว ๑ ให้กระดูกนั้นขึ้น ๑ ทำแลด้วยทรวง ๑ วันกุมารผู้เป็นแพทย์

ระยาภกนิก ๖ เมื่อได้ ๖ เกือบแม่ทรวงที่อยู่ในเพดานแลกระหม่อมนี้ ก็มเลือน
 ลงมาอีกยก ๖ มาขึ้นบนรอกันในกลางลิ้นหลังเป็น ๕ ยกด้วยกัน กระทำพิศม
 นี้นก ๖ ทุกกัน ๖ เมื่อได้ ๖ เกือบแม่ทรวงที่อยู่ในเพดานนี้ ก็มเลือนลงมา
 อีกยก ๖ มาขึ้นในกลางลิ้นหลังเป็น ๖ ยกด้วยกัน ๖ เมื่อได้ ๖ เกือบแม่
 ทรวงที่อยู่ในเพดานนี้ ก็มเลือนลงมาอีกยก ๖ มาขึ้นในกลางลิ้นหลังเป็น ๖ ยก
 ด้วยกัน ๖ อันว่าลักษณะแม่ทรวงทั้ง ๖ ยกนี้ ก็ขึ้นแล้วเกิบลมมาออกไกล
 ก็กระทำพิศมยกขึ้น โดยในกำหนดก่อนทันกล่าวไว้ ๖ ถ้าแพทย์ผู้ไต่ระยาบาล
 รักษาให้ยาพิศม ถ้ามิรู้จักหาทางยาพิศมยกขึ้นเพียงแล้ว ขาดวิญท่านห้ามไม่ให้

ยาละลายรักษาไปโดยมีอนันตภกนิก ๖ เมื่ออายุได้หก ๖ แม่ทรวงยกจากที่กลาง
 ลิ้นหลังก็เลื่อนมาเข้าไปในนภี ก็ขึ้นเหนือลิ้นคือนักกระทำพิศม ๖ กระนั้นได้รบ ๖ กับ ๖
 เกือบ แม่ทรวงในกลางลิ้นหลังนี้ ก็เลื่อนมาเข้าไปในนภีอีกยก ๖ เป็น ๖
 ยกด้วยกัน ๖ เมื่อได้รบ ๖ กับ ๖ เกือบแม่ทรวงในกลางลิ้นหลังนี้
 ก็เลื่อนมาเข้าไปในนภีอีกยก ๖ เป็น ๖ ยกด้วยกัน ๖ เมื่อได้รบ ๖
 กับ ๖ เกือบแม่ทรวงในกลางลิ้นหลังนี้ ก็เลื่อนมาเข้าไปในนภีอีกยก ๖ เป็น ๖
 ยกด้วยกัน ๖ เมื่อได้รบ ๖ กับ ๖ เกือบแม่ทรวงในกลางลิ้นหลังนี้ ก็
 เลื่อนมาเข้าไปในนภีอีกยก ๖ เป็น ๖ ยกด้วยกัน ๖ เมื่อได้รบ ๖ กับ ๖

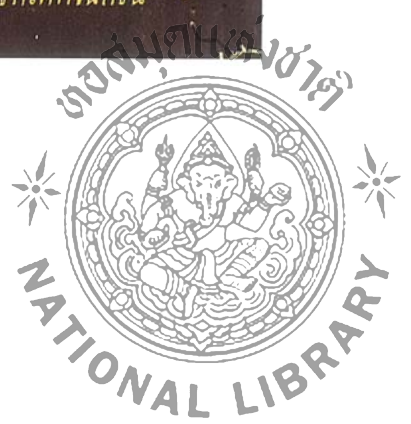

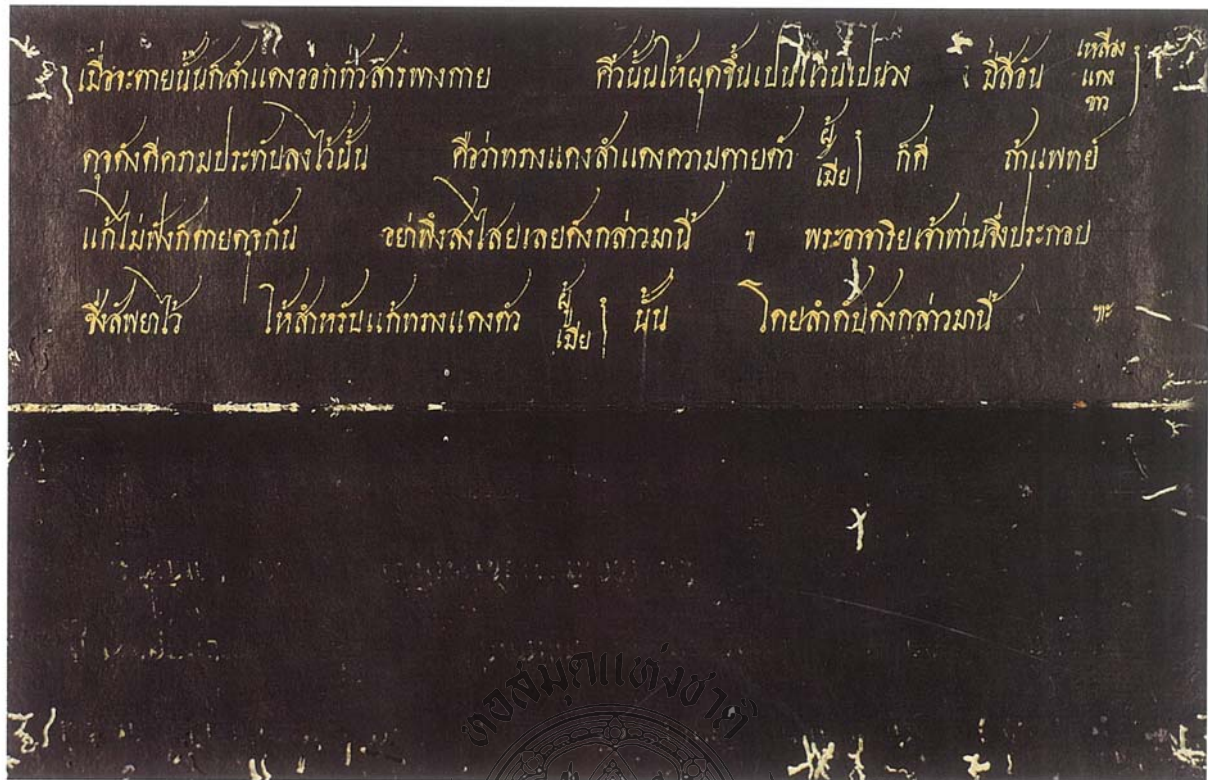
เกล็นแม่ทงในกลางดินหลังนั้น เกล็นแม่เข้าไปในเกวียนออก ๑ เป็น ๖ ออกค้ำยก
 ๑ แลแม่ทงทั้ง ๖ ออกนี้ ถึงกำหนดแล้วขึ้นออกโลกให้รอบปากกระทำตักมัน
 ทุกครั้ง กรณปรารภกันพร้อมทั้ง ๖ ออกนั้นแล้วเมื่อใด ถึงทงบริวารทั้ง ๖
 ออกนั้น ก็ยกขึ้นไปขึ้นในเกาะเตาแลได้ อ่อน ๑ แลท่าเตาทงกลางดินหลังขึ้น ออก
 ขึ้นในทงในท่าให้แลทั่วสารทงทง ๑ ที่ขึ้นไปได้เวลานั้นกระทำให้การเสียวเสียวไปไม้
 ที่ขึ้นในดินหลังนั้นกระทำให้ปิดทงอยู่ไม่ให้นอนหลับได้ ที่ขึ้นในทงออกนั้นกระทำให้ทง
 ไวกวัก ที่ขึ้นในเกาะนั้นกระทำให้ทงกวัก ที่ขึ้นในเกาะนั้นกระทำให้ทงทงได้ ๑
 ที่ขึ้นในทงนั้นกระทำให้ทงเฝ้า ๑ ที่ขึ้นในทงนั้นกระทำให้ทง ๑ ๑ ที่ขึ้นในทงนั้นกระ

ทำให้ทง แล ๑ ที่ขึ้นในทงนั้นกระทำให้ทง ๑ ๑ แลโทษซึ่งกระทำให้ทงนี้ คือ
 ทงบริวารกระทำให้เป็นทงทงเดียว ๑ ทำแลนทงทงผู้ใดกระเป็นแพทง ก็ให้ทงทงทง
 ทงทงทง ๑ นั้น ให้ทงแม่นแททงทงแล้วกับทงมีไปทงแม่นั้น ๑ อ่อนทงทง
 ทงทงทง ๑ คือทงนิลมาเกิดแล้วทงเข้าไปในทงแล้ว ทงผู้ขึ้นทงขึ้นทงทงทง
 ทงทงขึ้นทงทงทงทง ๑ ทงแม่นั้นทงขึ้นทงทงทงทง ทงทงขึ้นทงทงทงทง
 ๑ กำหนดทงทงทงทงทงทง ๑ เกล็นไปนทง ๑ กับ ๑ เกล็นขึ้นทงทง ๑
 ทงทงทงทงทงทง ๑ ในเมื่อขึ้นทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทง
 ทงทงทงทงทง ๑ ออกมีบริวารนั้น ๖ ออก ทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทงทง

แก่ทำทรงแสงที่ผู้นี้ รื่นแต่ล้วนรังไรทุกแห่ง ถ้าเดินหรือมก้นกรวดล้ามาแต่หลังนั้น
 ก็กระทำให้ถูกมารณั้นจนปากท่ง ๆ ลำบากนัก ถ้าขึ้นหยดก็กระทำให้ตกโลหิต
 ถ้าขึ้นในม้ามกระทำให้ม้ามหย่อน แล้วให้ทำร่อนลมเหลียงเสวยการันนีกเหลียง แล้วกระ
 ทำให้ถูกเสียดกกลเดิมทอออกมาแล้ว ให้ใช้เท้ากำมือทำ ถ้าแพทย์เห็นดังนี้แล้วให้ดัดทอน
 กุที่หยดโครงรังไรแดงนกลอง ถ้าเดินก็อย่าไม่ทาย ถ้าไม่เห็นเป็นดังนี้ ก็ว่าตาม
 ทำเนกย้งเกิดกิดทอมาแต่ยังอยู่ในครรภ์หรืออดมอกรวาก กระทำให้รังไข่แต่อยู่ในเรือนเพ็ช
 ไข่น ๓ ใ้เป็นเป็นก้นหนักทั้งหายไปเอง ถึงแพทย์จะให้ยากก็ไม่หาย เมื่อภรรยา
 ทกลีละเลงทรวงอกนั้นแล้ว ลงมาทั้งอยู่ในมดที่เรียกว่ามดกลใหญ่ พักวันมาตามปกติ

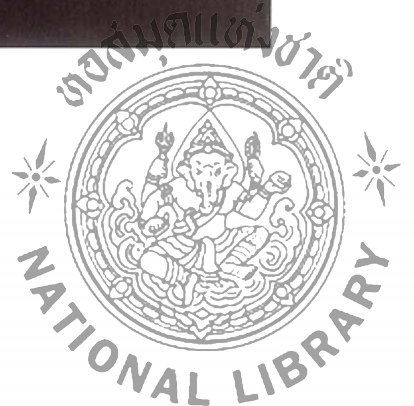
ตามเส้นนี้กระถูกเส้นหลังขึ้นมาในอกแล้วล้าท านไปถึงรังไข่แล้วกระหม่อม ถ้าเป็น
 รังไข่ตายทั้งแรมฉวย แลประเภทยังนี้คือท้องบวมทุกท่า กบฏท่งท้าวอกมูริท้าว
 แลลฟี่ ๑ ถ้าพวกนี้ ^{หญิง} ก็เป็นทุกกัน ๑ อันว่าทรงแสงที่ผู้นี้ ถ้าขึ้นมาก
 กระทำให้หอบรัก ถ้าขึ้นให้ล้นรบกกระทำให้เรบหลแพ ๑ ถ้าขึ้นทอกระทำให้ก้น ^{เจ้า}
 ๑ ^{แม่} ๑ ถ้าขึ้นนี้ แลในเมื่อจะดำแงความทายนั้น ก็แก่ขึ้นรักแล้วจึงดยอกแท่ผลน้ามาอยู่ใน
 เนื่อ สีส้มออกมาตามฉนวนนี้ทั้งสีค่นเทียน แล้วไปขึ้นในกระหม่อมยอก ๑ ซึ่งตาม
 รลงมาแต่อกกรากดิบทำมาแล้วก็คล้าเข้าทั้งสีค่นเทียน สีอ่อนลงมาทางคิ้วแล้วเมื่อใด ก็
 กระทำให้กมิดทุกหนก แล้วก็ตามลงมาถึงปลายมดิก กระทำให้ขากนี้ขึ้นรักเพกขึ้นก่อน

ทำมิให้ยาเหล่านี้ได้ ให้แพทย์ใส่ประคบยาให้ถึงในไปทั่วนี้ กุมารผู้นี้จะมีโรคที่กระ
 ๑ ยาชื่อประคบการึกาณณนี้ ทำนให้เอามูลแมงดาบ หกหกรกน เทียนเขาวาณนี้
 ผลผักชีดา ส้มอไทย ถ่านส้ม โกรดเทศ เสด็จดล้าม รกโครเคื้อ ระอมเทศ
 กำมถึแผ่ น้ำประดานทอง ส้มกเด เปี้ยมเภา บันดังลิ้นลา หกฏไ้ไป
 กทมมก รกกินเภา ผลโหรพาเทศ รกมะกดำเคื้อ รกส้มกุ่มน่วย เสด็จดล-
 ลาม รมยา ๒๐ สิ่งนี้ทำเป็นนุกนบกขึ้นแผ่ไว้ ทำระแก้รอกให้ละลายน้ำส้มอไทยกุ่ม
 ราก ทำระแก้กรวงรีนด้นละลายน้ำมิวอัยกวก แลแก้ทรวงทั้ง ทำพอกทาย
 ที่มิก ๗ ยาชื่อเทพมกกลาณณนี้ ทำนให้เอามูลแมงดาบ หกฏยอนไฟ รอกบญ
 เภา เกล็ดงัวหลวง กฤษณเภา โกลำกัก รอนกอก ทายกะคำ เทียนกัม นั
 ประดานทอง รันทนต์สง เติยาเลื้อ เติยารเ้ งาทั้ง โลกพปลดา หกหกรกน
 กฤษณเภา กิารเ้ ระมก รกมเสน ทงค้ำเปลา รมยา ๒๒ สิ่งนี้เอาเสม
 รากยี้ทำเป็นนุกนบกขึ้นแผ่ไว้ รากแก้ทรวงแก้ลิ้นกระก่งคางแพ แลคางแพไม่
 มีแก้ทรวงนออยู่แล้วก็กิดทากทาย ๗ ทำระแก้ลวงพระบาทลีทวละลายน้ำคอกไม้ทาก
 ทำระแก้ลวงพระบาทลีเีย ละลายน้ำคอกไม้คอกทาก ๗ ทำระแก้ลวงพระบาทลีแก
 ละลายน้ำหัวหอมทาก ทำระแก้ลวงพระบาทลีเหสี ละลายน้ำมิวอัยกวกทายที่มิก
 ๑ ยาชื่อเทพมกกลาณณนี้ ทำนให้เอามูลแมงดาบ หกฏยอนไฟ บันดังลิ้นลา

เมก เกล็ดงัวหลวง กฤษณเภา โกลำกัก รอนกอก ทายกะคำ เทียนกัม นั
 ประดานทอง รันทนต์สง เติยาเลื้อ เติยารเ้ งาทั้ง โลกพปลดา หกหกรกน
 กฤษณเภา กิารเ้ ระมก รกมเสน ทงค้ำเปลา รมยา ๒๒ สิ่งนี้เอาเสม
 รากยี้ทำเป็นนุกนบกขึ้นแผ่ไว้ รากแก้ทรวงแก้ลิ้นกระก่งคางแพ แลคางแพไม่
 มีแก้ทรวงนออยู่แล้วก็กิดทากทาย ๗ ทำระแก้ลวงพระบาทลีทวละลายน้ำคอกไม้ทาก
 ทำระแก้ลวงพระบาทลีเีย ละลายน้ำคอกไม้คอกทาก ๗ ทำระแก้ลวงพระบาทลีแก
 ละลายน้ำหัวหอมทาก ทำระแก้ลวงพระบาทลีเหสี ละลายน้ำมิวอัยกวกทายที่มิก
 ๑ ยาชื่อเทพมกกลาณณนี้ ทำนให้เอามูลแมงดาบ หกฏยอนไฟ บันดังลิ้นลา

กวมแรก กวมทั้ง เทพทัน เทียนเลื้อย เทียนรวะ เทียนรวะ เทียนรวะ เทียนรวะ
 รมยา ๑๐ สิ่งนี้เอาเสมอมากยทำเป็นนวด บกขึ้นแท่งไว้ละลายน้ำคอกไม้ พายักแก
 ทรวงแกทวยคีนัก) านนหนึ่งท่านให้เอา สี่ละรุเท่า สี่ละแร้ง สี่ละกา ทวยคีนัก
 กกกิน กอกบุญนาก กิณฉนํ น้ำประดานทอง มีกหอม นว้แรก เท
 กย นุกมูเดื่อน กฤษณา กล้ารัก แลวันทน์ กอกรันทน์ เทียนเลื้อย
 เทียนรวะ เทียนแรก เทียนห่ม กวมแรก กวมทั้ง รมยา ๑๒ สิ่งนี้
 เอาเสมอมากยทำเป็นนวด บกขึ้นแท่งไว้ละลายน้ำมะนาวตากไว้สารพัดทรวงทั้งปวงนี้นทย
 วิเลคีนัก ๗ านนหนึ่งท่านให้เอากะฉนํแก กวมเลื้อย กฤษณา โลกทั้ง ๕

เทียนทั้ง ๕ กอกรันทน์ ๖ โกรเกรือ ระดมเทศ หักทอน ทำนวด โลก ๕
 กนง สี่เลื้อยเทศ สานฉนํ กักสี สมนเทศ วานกีนแรก วานทวนทวง
 เนียรกาลีเทศ กวมแก รมยา ๑๓ สิ่งนี้เอาเสมอมากยทำเป็นนวด บกขึ้นแท่ง
 ทำเป็นแท่งไว้ละลายน้ำมะนาวทั้ง ๕ แก่ทรวงแกแลทรวงทั้งปวงทวยคีนัก ๖
 ๑๔ อ้นว่าเพทยทั้งหลายโก ทำรักษาทรวงแกสืบต่อไปเมื่อหน้า
 ทำมออย่าให้วางยาลลายแล้วแล้วลือก แลยาอ้นรคนปนไปทวยน้ำมัน แลยาอ้นแรก
 ร่อนเปนเทียน ให้ทวยแก่ศุภมิให้รักษาการไว้ฉนํนทก พึ่งมีพิศมอ้นร่อน
 ดอย่าให้เลียยาอ้นชื่อว่าเบญจกนเลย กุมารผู้นี้พิศนทกพระยามารก รอกทากความ

โคนต้นดินเลทหรือก้นนั้น ก็เลื่อนลงไปทั้งอยู่ในโลกีพร้อมกันทั้ง ๓ ยอก ๕ ไร่
 กระทำให้ลงทั้งเป็นมุกเลือก เป็นน้ำต้งเนื้อเป็นน้ำต้งหมาก แลให้เป็นเลมท
 โดหักเทน้ำให้รับลมกินอาหารมิได้ให้ปากมวนนิก ถ้าแพกยู่ในการรักษาให้หักขาด
 กุลกรรณทงกระแนะ ๕ ไร่มาแรกนั้นให้แม่นแก่ทุกกล่าวมานี้ ๖ ไร่ ยกจากที่
 ศิษย์ในเพราภณนี้ ทำนให้เอามุกแมลงสาบทำ รกคิน้ำ ทิ้งกระแนะ
 แล น้ำประสาบกลดก แวนกยูงแล สีสรรเทา กระองปูทะเล
 กระองปูนา กุ้งมุก เปลือกไข่ไก่ สิ้นทเล ผลเบญจกานี ทำ
 มุกนแก เปียผู้แล มีกหอม ทกก่อน รมกเขียว อัมปาทอง

ทงคำแปล ๑๐ แฉนี้ รมยา ๑๑ สิ้นใจเอาเสมอากย์ทำเป็นรูป ยกขึ้น
 แทงไว้ลสายน้ำมเลทจากทงกระแนะเทยไว้เล็กน้อย ๖ ไร่ ชื่อวิฆาเทรกรณนี้ทำนให้
 เทอมอไทย ส้มอชเภา มะขามป้อม เสาสิงดะ ๖ ผลรันทัน กากานัน
 กระวาน การพญ ทิงกุก ผลผักชี ผลโทรธา เสาสิงดะ ๖ ผล
 แญกานี สีสัยกเทก เสาสิงดะ ๖ รมยา ๑๒ สิ้นใจทำเป็นรูปยกขึ้น
 ให้ละลายน้ำทาแล้วทิ้งเา ^{สิ้น} ^{คิย} ^{วีนอ้อย} ถ้าหักกิ้นแก้คิมทงกระแนะ ๕ ไร่เลื่อนลงไปทำ
 โทษในนิกิเลททงน้นกินตามล้าได้เา ^{คิย} ^{๒๐๐} แลให้เป็นนิกปากมวนแล้วให้ลงเป็นเลค
 มุกเลือกเลคแก่ทย ๖ ไร่ ชื่อสังฆมุกไทยภณนี้ทำนให้เา ^{๒๐๐} สิ้นทเลม ๕ ไร่

หกสิบ วันทนึ่งสอง เกล็ดน้ำหลวง กอกถาวรี กอกพิกุล กอกบุญ
 เมก รุมยา ๖ ลึงนี้โละมอภคยทำเป้นาณ บกป็นแท่งไธลตายน้ำรอกข้าวหลวง
 กี้ไค้ น้ำรอกมกอกกี้ไค้ กินแก้กระหายน้ำรอกกระแนะคีนิก ๖ ยาลมณลีนเขือย
 รานนนี้ท่นให้เอาใบทักฮ่อนโลชักม่อนี้ให้ลุด ผลเบญจกณิ มุลโคแพะ น้ำประ
 ลานทอง ลีลียกเทก รุมยา ๖ ลึงนี้โละมอภคยทำเป้นาณ บกป็น
 แท่งไธลตายน้ำหมกสงทา ชัก ลึง กุมารทาศีนิก ๖ รบดักษณทวงกระแนะสิกรมา
 แร่ทวงแ่งแต่เฟื่องนี้ ๖ ที่นี้ะกล่าวถึงดักษณทลระอนชื่อว่าอุไทยกาล เมื่อ
 บ่งเกิกรีนสำหรับทวงแ่งนั้นต่อไปโดยสังเขปดังนี้ ๖ อนว่าดักษณทลระอุไทยกาลเมื่อระ

บ่งเกิกรีนให้รักแท่งทำมือแล้ว มักให้กระต๊อบกินร้องไห้แลให้รีให้ยัยมออก ท้าระแ
 รานนนี้ท่นให้เอากุมเลณ เกล็ดดินเทก ตะคัน กเทียม บกทำแท่งไธล
 ตายน้ำนมโคทากักกุมารทาศ ๖ ยากทลระรอนนนี้ท่นให้เอาระก
 ๖ เหลือม กระกุกกุกกับทาก ทกทรคุดกรีน แท้ว มุลแมงลาบัก มุลทยุ
 ทลิ่งรัว ทายกะคำ รุมยา ๖ ลึงนี้โละมอภคยทำเป้นาณ บกป็นแท่งไธลตายน
 น้ำมมารุกทาศีนิก ๖ ยากทลระรอนนนี้ท่นให้เอาลึง วันทนึ่งสอง รุมเลณ
 บกละตายน้ำมเกล็ดอรุกทาศ ๖ ยากทลระรอนนนี้ท่นให้เอา กบิเล ผลเบญ
 กณิ พริกไทยรัว ๖ เมก การพุด วันทนึ่งสอง รุมก รุมเลณ ๖

รุมยา ๘ สิ่งนี้โอเสมอภาคย์ บกป็นแท่งไว้จะลายน้ำทุกทาย ๑ รบถักขมทะเลไทย
 กกล ซึ่งเกิดลารับกับทวงแกนนั่นแต่เพียงนี้ ๑ ก็นี้จะกล่าวถักขมทะเลแก้มรกกู เมื่อ
 ารังเกิดขึ้นนั้นภัยนักให้หน้ ^{เสีย} กก็ แลให้รักรักเท่าทำมือตำมอกให้สิ้นกระตักทวง
 แพ ถ้าแก้มิฟูกมารผู้นี้ทายเป็นเพียง ถ้าจะแก้ท่านให้โออันทนทั้งสอง เดียว
 กูดี ไกรเทวอ สีสุกัณ ระยอม พิศนาก กระกุกทะเลม ทายกะคัก
 ทายทอมย รุมยา ๑๐ สิ่งนี้โอเสมอภาคย์ทำเป็นนุณ บกป็นแท่งไว้จะลายน้ำกอกไม้
 กก็ ^{กิม} ^{วิลม} แก้มองแก้มรกกูทายวิเลศนิก ๑ ยาแก้มองแก้มรกกูทายนอนนี้ท่านให้โอ
 ปู่เจ้าทวงแก กับแท่งทั้งสอง นมแม่ทั้งสอง สัททวน้อย นิกพระอินทร์

ปู่เจ้าทวงแก ไกรเทวอ ระยอม พิศนาก เปียรกูด รันกนทั้งสอง มาทญ
 รกทอณาง รกประคาศิกระบือ โคนไม้ไผ่ ปักแพทวง รุมยา ๑๑ สิ่งนี้โอ
 เสมอภาคย์ทำเป็นนุณ บกป็นแท่งไว้จะลายน้ำ ^{กอกไม้} ^{ทว} กก็ ^{กิม} ^{วิลม} แก้มองแก้มรกกูทาย ๑
 ๑ ยามแก่ ^{วิลม} ^{วิลม} รอนนนี้ ท่านให้โออันทนร่วมก รันกนคณน ผลสักชี ทพรสัก
 รกทอณาง ไท กทย รอมเทก รุมยา ๑๒ สิ่งนี้โอเสมอภาคย์ทำเป็นนุณ
 บกป็นแท่งไว้ ถ้าจะแก้กตั้งจะลายน้ำกอกไม้กิม ถ้าจะแก้กตั้งจะลายน้ำส้มทมิฬ
 ถ้าจะแก้กตั้งจะลายน้ำรกกูทมิฬกิม ถ้าจะแก้กตั้งจะลายน้ำผลยอทมิฬแรกน้ำส้มกิมทาย ๑
 ๑๐ อุ่นว่าถักขมทวงแกณนี้มิโทษมากนักยิ่งกว่าทวงทั้งปวง พระศาวยแก้ท่านนี้จึงกล่าวไว้

ให้แพทย์ผู้ตรวจการโรค จักรเย็บแป้นไปเป็นประการใดก็ให้แพทย์นั้นประกอบ
 ยาลินแป้นไปตามโรคนั้นเถิด พระอาการเข้าทำนกล่ามในลักษณะแห่งกุมารอันเกิดวันอังคารเป็น
 ธาตุ เป็นกำเนิดแห่งทรวงแฉะกระทำโทษเป็นเจ้าเรือน กำเนิดทรวงแฉะเป็นทรวง
 งามแฉะกระทำโทษประจักษ์ทรวงแฉะนั้น กำเนิดทรวงประจักษ์ทรวงแฉะกระทำโทษนั้น จัก
 ทระอุไทยกาล กำเนิดของพระบาทประจักษ์ทรวงแฉะกระทำโทษนั้น จักของแก้ว
 มรกต จักพระอาการเข้าทำนกล่ามแก้หลังนั้น กับแก้พิษนี้ตามลักษณะโดยสังเขป

พระคัมภีร์ปฐมจินดา ๓ บิรเทศ ๔
 ว่าด้วยกุมารเกิดวันพุธ เป็นลักษณะแห่ง

ทรวงคอกเป็นเจ้าเรือน	๗
ทรวงกระพี้เป็นทรวง	๗
หระริ้ว	๗
ฮิดเพิล	๗
คอกริ้วแสงเคือง	๗
คอกริ้วสุณรอก	๗

โดยสังเขป

๑. ดิทธิกรีย พระอาการเข้าทำนกล่าม กุมาร เกิดวันพุธนั้นต่อไป กำเนิด
 แห่งทรวงคอกนั้นเป็นเจ้าเรือน แห่งทรวงคอกนั้น ให้แพทย์ผู้ใดโดยลักษณะดังต่อไปนี้
 ๒. อันว่าลักษณะทรวงคอกนั้นมีแม่ ยอกมีบิรหาร ยอก ในเมื่อตั้งอยู่ในครรภ์
 มารดานั้น ทั้งวันทั้งคืนเหือดทรวงคอกนั้นอยู่ใกล้ตัว คำนวณคอกทรวงคอกมารดาแล้ว

นั้น พึ่งแม่ทง ๔ ยอดนั้นก็ขึ้นอยู่รอบคอกี้อ พึ่งบิหารขึ้นประจำทงยอดเจอนั้น
 ยอดกะ ๑๐ ยอด เมื่ออยู่ในเรือนไฟเฒ่าขึ้น ๓ วัน ครั้นออกตากเรือนไฟแล้วเฒ่า
 ขึ้นอีก ๓ วัน แล้วทงในเจอนั้นก็เลื่อนลงไปทงอยู่ทงหนักยอด ๑ ทงเหายอด ๑
 ย่อมให้เป็นพรวกิก แล้วก็ให้ทง ๓ | แล้วทงบิหารนั้นก็ยกขึ้นไปขึ้น ขึ้น
 กระหม่อมนี้ ๔ ยอด ขึ้นค่อน ๔ ยอดขึ้นม้านั้น ๔ ยอด ขึ้นทงทงหนักนั้น ๔
 ยอดประจำอยู่กับแม่ทง ขึ้นในเจอ ๒๐ ยอดประจำอยู่กับแม่ทง ครั้นเมื่อไ้ ๓
 เดือนบิหารขึ้นขึ้นไปประจำอยู่กับทงยอดเจอนในเจอ ๒๐ ยอดนั้น ก็กระทยอดออกไป
 ขึ้นทงเจอเดททงอก พึ่งแม่ทงขึ้นอยู่ในเจอ ๒ ยอดนั้น ก็เลื่อนขึ้นมาขึ้น

บิหารเพือกทงกะยอด บิหารขึ้นตามเพือกทงล่าง กับแม่ทงทงยั้งละ ๑๐ ยอด
 ก็ขึ้น เมื่อขึ้นนั้นทำให้ ๓ | ให้กระทยอดที่ว่อนเข้ามาขึ้นด้วย แล้วทงทงใน
 กระหม่อม ๔ ยอดนั้น ก็เลื่อนลงไปขึ้นกลางต้นหลังทั้ง ๔ ยอด ซึ่งทำให้หลัง
 แหว่งตลอดขึ้น เมื่อไ้ ๕ | เดือนทำที่ ๑ ครั้นเมื่อไ้กวบ ๑ กับ ๔ เดือน ๕

๑. คุรุมคฤ ลุคักการ ๑๒.๓.๓ อัครดัมพรนิรโรคิกมค คุกรปักษยาทุกกลิตี
 คุกรบวิธาเนตทากคั่นนท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพย
 มหามงกุฏ บุรุษยรัตนราชวิมลราชกุมารพงษ์บริพัตร วรพริยการนิกรโรคม ทกวันที
 บรมมหาราชวรพริยการโรคมค บรมมหาราชวรพริยการโรคมค บรมมหาราชวรพริยการโรคมค

๒. เสกการเล็งการบรณการโรคมค ๑๒.๓.๓ อมรรัตนโกสินทร์มหาราช
 ยุทธยา มหาลิลาภพพรรัตนราชวินิตมัย อุดมการนิเทศน์มหาฐาน เสก
 ออกนพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารวิมลมาน โภยสัทธนาออกกนิมา ทว้อมกรัย
 พระบรมราชชนนุช แลทักทูลอริสราพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเบ็จบาทมหาราช
 ๑๒.๓.๓ พระบาทสมเด็จพระบรมมหาราชวรพริยการโรคมค มีพระบรมราชโองการพระบรมราชูปถัมภ์
 ท้าวทศพร พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นภูมิกิจการทศพร ท้าวกรมแพทย ท้าวกรม
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นอักษราภินิหาร ท้าวกรมแพทย ท้าวกรม
 คัมภีร์แพทยสำหรับรักษาโรคทั้ง ๗ เป็นคุณเป็นประโยชน์เป็นอนันต เสกการเล็งการ

พัดกังหันไว้ให้ด้วยสับกันมานานนี้ถูกยาพิษไปเสียบ้าง ที่ยังมีอยู่ก็รีบเสกคทาเคลื่อนไป
 ให้กรมหมื่นภูเบศรศุภตย ฤๅกทาบทมนับคัมภีร์แพทย์ทั้งสี่ ภาชนะสองอัน
 ให้ถูกกันดีแล้ว จึงมาให้กรมหมื่นอักษรทัศนไถ่ถอนอักษรจีน เพื่อเป็นฐานพระ
 ภักุศลเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศ แลถ้าหวั่นแผ่นดินสับไป

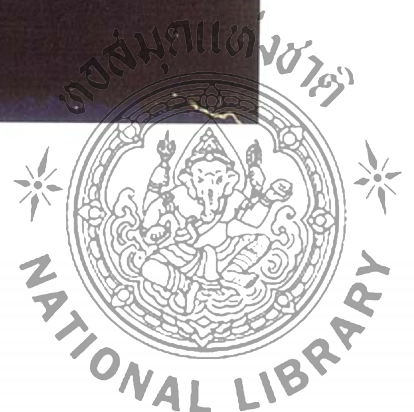
ที่พระพุทธรูป ไถ่ถอนการคัมภีร์ ถูกกัน

ดีแล้ว จึงมอบมาในกรมอาลักษณ์ ที่พระพุทธรูปที่พระแท่นทรงเสวยกรมหมื่น

อักษรทัศนไถ่ถอน แลหลวงสารประเสริฐ ไถ่ถอนการอักษรถูกทั้งแล้ว

ที่พระพุทธรูปนิมิตอักษร เขียนอักษรอมเต็มทอง ถูกเกล้า 1 กาย

ที่พระพุทธรูป ขุดอักษรไทยเส้นหรรษา ไถ่ถอนตามถูกทั้งแล้ว

มารีนกตลงดินหลัง ปรวบเทกันเป็น ๔ ยอดแล้วที่เทกฤมาเชื่อนั้นก็ทยลงไปลง
 เมื่อฤมาไก่อ ๔ เกลื่อนแม่ทงที่กระหม่อมนั้นก็เลื่อนลงมาอีกยอด ๑ มารีนในกตลงดิน
 หลังบ้นาบเทกันกับเท้าเป็น ๖ ยอดด้วยกัน เมื่อฤมาไก่อทบ ๑ แม่ทงที่กระ
 หม่อมนั้นก็เลื่อนลงมาอีกยอด ๑ มารีนในกตลงดินหลัง บ้นาบเทกันเป็น ๔ ยอด
 เมื่อฤมาไก่อทบ ๑ กับ ๖ เกลื่อนแม่ทงที่กระหม่อมนั้นก็เลื่อนลงมาอีกยอด ๑
 มารีนในกตลงดินหลังบ้นาบกันเป็น ๔ ยอดพร้อมกันแล้ว ก็มาเทไปขึ้นรอบดกคือพิ
 ยอดนั้น ก็กระทำโทษให้ลงเป็นน้ำใสเผ่นเป็นทั้งน้ำ ^{การปล} ^{ล้างเนื้อ} ก็คือเป็น ^{มูก} ^{สี} ก็คือ ^ก
 แพทพวงมฤกแล้วให้พิการมฤกทำเนิกทงโกรจึงกระทำโทษนั้นทั้ง ๗ ถ้าแพทพวงมฤก

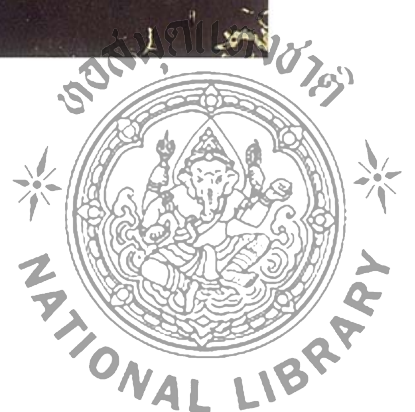
จนการกบฏโรคแล้ว กุมารผู้ขึ้นกระโถนซึ่งรักษาคน
กุมารผู้ขึ้นกระโถนซึ่งทำลายชีวิตเสียด้วยก็มีความเป็นอันเที่ยง
เกิดขึ้นแก่ กุมาร ผู้ใด แลแพทย์ชาวสยามนั้นยากนัก เมื่อเกิดไข้ รบแม่
ทรงให้การเข้ามาขึ้นพร้อมกันในเวลานั้น ก็แยกกันไปไว้ในหัวเตาหยอก ๑ ซึ่งบริวาร
นั้นมาขึ้นด้วย ๑๐ หยอก แม่ทรงไปขึ้นในได้อ่อนหยอก ๑ ซึ่งบริวารนั้นก็ขึ้นมากด้วย ๑๐
หยอก แม่ทรงขึ้นในกระเพราหน้าหยอก ๑ บริวารขึ้นด้วย ๑๐ หยอก แม่ทรง
ไปขึ้นในกระเพราท้ายหยอก ๑ บริวารไปขึ้นด้วย ๑๐ หยอก ถ้าแม่ทรงไปขึ้นในคอหอย)
หลังละหยอก บริวารก็มาขึ้นด้วยหลังละ ๑๐ หยอก ถ้าแม่ทรงไปขึ้นในคอหอย)

ทรงเลบบริวารขึ้น ^{นอก} | นึกกระทำให้จระนั้นตก ^{นอก} | เเลให้ลูกมารนั้นกรอกเข้าจอกไก่
 อันแม่ทรงเลบบริวารขึ้นในได้ออนนั้น ^{นอก} | ก็กระทำให้จระนั้นเสียวกรไปไม้ ^{นอก} | ให้คั้น
 เป็นเกลือกทั้งคักกะเท ^{นอก} | อันแม่ทรงเลบบริวารขึ้นใน ^{นอก} | นึกกระทำให้สอมแห้งลง
 ให้ลงทอลให้เลบรอนัน ^{นอก} | ให้หบหัวเห่าเป็นปึกเชกมวนน ^{นอก} | เเลให้กากออกมากให้

ก็เกียตนาให้กกันนั้นให้ขบสมไป ^{นอก} | ถ้าแพทยมิรู้เมื่อไรก็เลยถูกกนั้นขบไม่แตก
 แม่ทรงก็เสียดลงมากถูกกทั้ง ^{นอก} | ทั้ง ^{นอก} | ภาวนี้เอกทั้ง ^{นอก} | ทั้งทั้งจะยอกใหญ่เท
 ผลทก ^{นอก} | สิบบริวารก็ทลงมาขึ้นในดินไก่ ^{นอก} | เเลให้ลงก็ลงมากเสวยขบปากเน
 กังวลเสียแล้ว ^{นอก} | ถ้าแพทยวางถูกก็กระประทงอยู่ไปไหน ๕ วัน ^{นอก} | ถ้าตกแล้วกระ

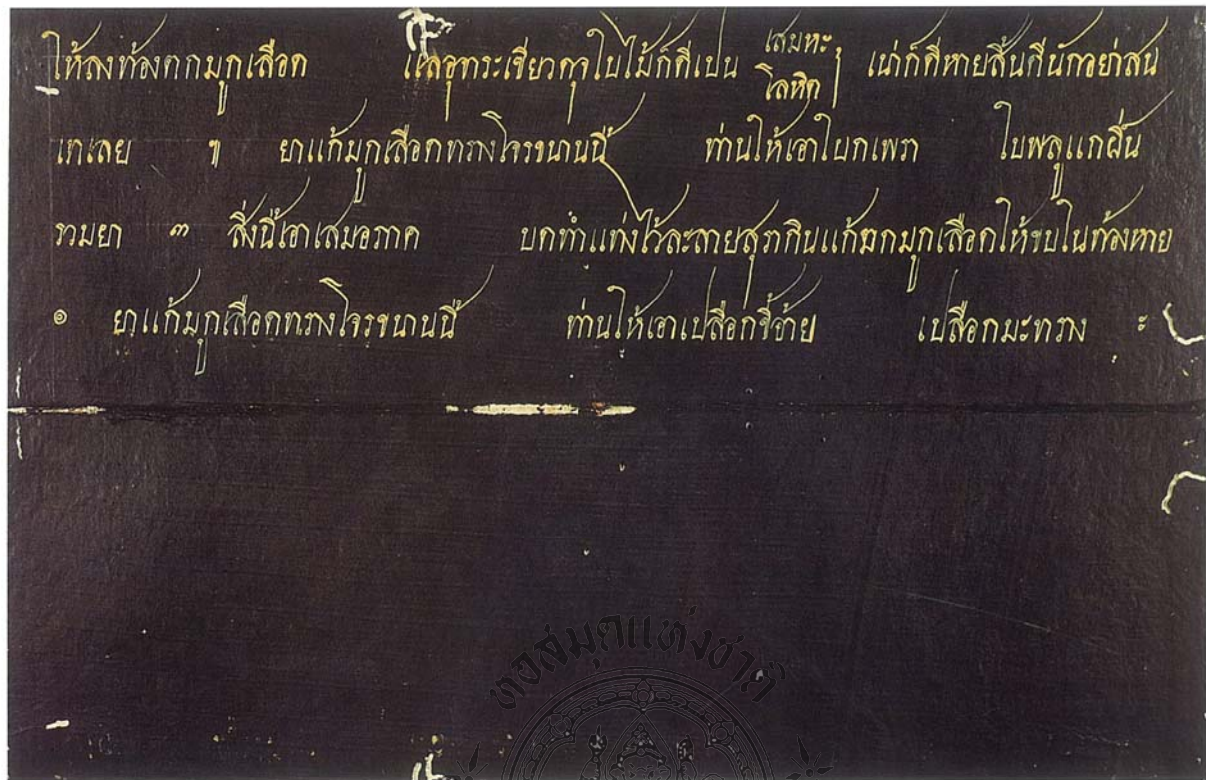
ให้เชื้อเห็ดงักทานัน ^{นอก} | ถ้ายอนนั้นทลงแล้วเข้าทั้งได้แก่ไปกนั้นเลย ^{นอก} | ถ้ากระไรว่า
 ทรงขึ้นเป็นประทง ^{นอก} | ก็ให้ฝนยาทเข้ามีดังเข้าไป ^{นอก} | กระวันทั้งทงทำพวกนี้มาขึ้น
 การทั้งกล่าวมาแก้ทลงนั้น ^{นอก} | ถ้า ^{นอก} | ผู้ใดเป็นทั้งกล่าวมา ^{นอก} | ท่านว่าเป็นทั้งทลงมา
 ผู้ ^{นอก} | ท่านทั้งประทงเข้าให้แก้ทลง ^{นอก} | ทำเพาะแก้ทลง ^{นอก} | เป็นปดมทลงนี้

• ยาแก้มูกเสือกทลง ^{นอก} | ท่านได้เสือกทลง ^{นอก} | รกมะพัว ^{นอก} | รกทาน
 ท ^{นอก} | รกทานหมอน ^{นอก} | รกยา ^{นอก} | สิ่งนี้เสือกเสือก ^{นอก} | เเล ^{นอก} | กินทายกัน
 • ยาชื่อรพทลง ^{นอก} | ท่านได้เสือก ^{นอก} | ใบเพก ^{นอก} | ใบพกก ^{นอก} | ใบปลอก ^{นอก} | ใบ
 ปลอก ^{นอก} | ใบกระเม ^{นอก} | ใบรุมเทกไทย ^{นอก} | ใบทลงทลง ^{นอก} | ใบท ^{นอก} | ใบ

โพ ไบ่กเพก ไบ่มเกือ รุมยา ๑๑ สิ่งนี้ทำให้น้ำสิ่งละหก น้มน้ำหก
 พุให้คนแก้มน้ำนี้ ^{กีน} _๓ แก่ทอนแก้ทงโวรทกมกเสือกทย ท้าะทำแท่งให้เสื่อ
 ภาค บกทักขุทกีนแก้กุกัน ๑ ยาแก้ทงโวรยานนี้ ท่านให้เสื่อทง ไบ
 มะระ ไบ่การอน ไบ่ทุมมะระช ไบ่ทุมเพ ไบ่มทิก ไบ่โคกอม ไบ
 รยา ทักกแก รามีน้อย รุมยา ๑๐ สิ่งนี้เสื่อเสื่อหกทำเป็นนูน บกน
 แท่งให้เสื่อทงกีน แก่ทักมทอนทงโวรทกทุกประการคีน ๑ ยาชื่อเสื่อพรจันทร์
 รยานนี้ท่านให้เสื่อ กงเวมา โกรทอ ไบ่ญกน ฌียรกดีทั้งลว จันทน์
 ทั้งลว รกโครเกือ เป็ลือกมะระมกฬ ผลกะมุน เป็ลือกมะระเสื่อ :

ในตะเกา กิวกูก นรเพร เมกในตะแก เป็ลือกทงกทย เป็ลือก
 ลีนทั้งลว ผลทักมทอน รุมยา ๑๒ สิ่งนี้เสื่อเสื่อหกทำ
 เป็นนูน เสื่อทงเสื่อมเข็นเป็นกระดวย บกนแท่งให้เสื่อทงกีนแก้ทอนเสื่อทง
 โวร ให้เป็นปิกนุกมวนเสื่อทงเสื่อมเข็นเป็นนุกโทโลติกเข็น เสื่อให้ทักตาหารน้กกี
 เสื่อให้เสื่อมเข็นทอบกักการทายน้กกี ^๑ เสื่อยานนี้เสื่อเสื่อหกแก้ให้ทุกประการ
 กีน ๑ ยาแก้ปิกเป็นเสื่อทักมทงโวรยานนี้ ท่านให้เสื่อเสื่อเบญกน ผล
 จันทน์ กอจันทน์ เทียนทั้งทัก ฌียรกดี เสื่อทักทักม ทาน
 กีบแวก ทานวอนทง จันทน์ทั้งลว กีนแก รกโครเกือ เสื่อ

 รมณีย อ้อย เนียวกลี ผลันกัน กอการันท์ การภา การพล จิ
 รมณีย สิ้นนี้เขาได้มอภาคทำเป็นนุณ เสน่ห์มวมเป็นกระต่ายบกขึ้นแท่งไว้หลาย
 ลุกกิน ทำลงนิกให้ลงตามน้ำเปลือก แกะแก ^{มเห} กิสิกินทยคีนิก ๑ ยาวิธวิธการ
 ไก่ลงนณนี้ทำนให้แตกวิธถูก ทักแพทแกง ทำนคีนแอก ทำนหอนทอง ส

เลียกทั้งสง ใบกเพก บรเพา เขากะบือเผือกเผา รมณีย ๑๐ สิ้นนี้เขาได้ม
 ภาคเขาเขากะบือเผือกเผาทะกัหลาย ทำเป็นนุณบกขึ้นแท่งไว้หลายลุกกิน แกะกษ
 กวงเลทากทกวิธททย ๑ ยาวิธวิธการนณนี้ทำนให้เขา กอการันท์ เกด
 บัหหลวง กอการันท์ เปลือกทามกทย ผลันกัน กอการันท์ ผลเนญ
 กณิ ผลเนญ การพล หมายเข้าเหินยา สิ้นเลียกทั้งสง. ยาทั้งนี้
 เขาสังระ ๖ กะเทียมกหอบ ๑ เขากะบือเผือกเผา ใบกเพก เขาสังระ ๖
 รมณีย ๑๕ สิ้นนี้ทำเป็นนุณ บกขึ้นแท่งไว้หลายลุกกิน แกะกักกมูกเลือกให้ปาก
 หมายแลแก้ไขโหลกตกทกทกทก ๑ แดแก้กักกักกักทกทก ๑ ยาแก้กักกักกักทกทก

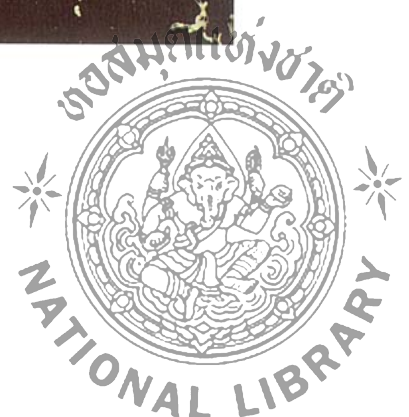
ทำน้ำให้ใสจนขึ้นทนต์ กอกรันทนต์ ก็ปัส กทือ ไทล ทอมแก กเทียม
 กิณณณ์ เสด็จจะล่วน มากเหลือถึงล่วน รอมยา ๓ สิ่งนี้ทำเป็นรอนเสถียรพัก
 ก็เป็นการถ่ายแร่หนักแล้ว เสด็จกักกันน้ำในหลอดนคั้นเทียนให้ร้อนทั่วกันแล้ว พัก
 ปั่นแห้งให้แก้ตามโรคหินทวาร หนัก ให้เป็นกอกออกมากก็ เป็นฉีกกลุมเล็กให้ปาก
 ฆอนนิก ลลายสุกแทรกนคากกลดหิน ถ้าระแก้เชื่อมฉินให้ละลายน้ำ กอกไม่ หนัก ก็ให้
 แทรกกลมเส้นลงหิน ถ้าระแก้ทวงรินคดลายนคานกับเกลือตาก ถ้าระแก้ทวงริน
 ให้ละลายน้ำกรอกแทรกสูลงหิน ถ้าระแก้รอนละลายสุกทั้ง ๓ ถ้าระแก้ขุขทวงแฉก
 ทวงรินทวารทั้ง ๓ เป็นคอกออกมากก็ ให้ละลายน้ำหนักกับแทรกเส้นลงหิน ถ้า

ระแก้ลงสือสือให้ละลายน้ำเปลือกแฉก แฉก ๓ ใบเทียน ใบกับทิม กัม ๓ เสด็จ
 ให้กิน ๓ เม็ดกินบั้งทกทวนหนักข้างทวยศินิก ๑ ยานอนนี้ชื่อเนวทวารารีกากให้ทก
 เสด็จอันทนต์ เสด็จเบญจกนิ รกมะเส รอมยา ๓ สิ่งนี้เสดจ์มอาก เปลือก
 สิ้นทกขางแฉกเพาทั้งหลาย ทำเป็นหลอดปั่นแห้งให้ละลายน้ำ ๓ สิ่งนี้ให้
 ให้ ๓ วันนละ ๒ เวลา ๓ | ทวยศินิก ๑ แล้วจึงแต่งยาชำระปากเมื่อถ่ายอุจจาระ
 รอนนี้ทำน้ำให้ใส เสด็จตาโพ เสด็จมกตา มากเหลือ เปลือกสะเท
 เปลือกเพก เกส รอมยา ๓ สิ่งนี้เสดจ์มอากกัม ๓ เสด็จ ๑ แล้วเสดจ์ให้เย็น
 เสด็จชำระปากให้ทกเข้าไปทั้งแก้ ๓ | ทัก แดกนคอกทักทั้งปวงทวยศินิก

๑. อนึ่งถ้าถูกอาวุธเป็นทานโรคก็ เป็นเพื่อทวงสังเวยโรคก็ แลแต่ยวฤทธิ์ให้เป็นทานออก
 มากก็ ทำนให้พุงแน่นขึ้น เสด็จไปคนทีสอทาน น้ำไปเสดทาน น้ำไป
 ทำลังก์ผูกทาน น้ำไปใคร่ทาน น้ำไปใคร่บททาน น้ำไปทนต์มอทาน
 น้ำไปทนต์มอทาน น้ำไปเสือกฟูกทนต์ น้ำไปเสือกเกาทนต์ น้ำก
 มะเกือกทาน น้ำมะเจือจันทน์ น้ำกัฏฐิกทาน น้ำมีนอัยทาน
 น้ำมีนมะพิกาทาน หุให้คนแก่มีนแล้ว จึงเสดกตมดู ก็ให้เสดม ยา
 ลีน เสด็จละ ๓ ทำเป็นนพวงในมีนให้กิน เสด็จมีนนั้นเสดทาท
 ทำขึ้นการทั้ง ๔ ทาไปเสดทาทินัก ๑ อนึ่งถ้าเสดทาทิงโรคก็เสดทาทิงโรคก็

แลทไปให้ลงท่งเป็นนพวงเป็นเสือกดก ๑ ออกมากก็ แลแต่ออกมากก็ ให้เสก
 มอนให้เบ่งนั้นนักทกนั้นจึงออก เพระทกทินในลำทกสี่ให้เสกมอนเป็นกำลัง ๓
 แพทย์ยาทนต์ให้เสกนั้นมากขึ้น จึงให้เบ่งนั้นมากขึ้น คั้นน้ำเบ่งนั้นมากขึ้น
 ทิงโก อนึ่งถ้าทกนั้นนักออกมากทุกที ก็กระแก้ทำนให้แก่งยาชำระในทักทกให้
 ทกขึ้นมากก็ ทำนให้เสดทาทิก แลสารทกทินก็ เสด็จละ ๓ ทก
 ละแก รกมะเกสือ รกทกทั้งใหม่ ยาก่า เสด็จละ ๓ หุให้เสกทั้ง ๓ คั้น
 แลมดกทาเพ ๓ แลผ่าออก ๔ เสด็จละ ๓ ทั้ง ๓ แล แลมะกรูผ่า ๔
 เสด็จละ ๓ ทั้ง ๓ แล บรเพเสดอบดีคักนไ้ มีนอัยยาทนต์ ๑ คนให้

รมยา ๑๑ สิ่งนี้ก็มีด้วย น้ำ ๓ | ครั้งให้กิน ๓ | ก็นึก ๑ ยารักตากให้ทรมานนี้
 ท่านให้เอาน้ำราดให้เคี้ยวเกมกำมือ กลืนไว้มาก ๓ | รอบปากแกงเกมกำมือกลืนไป
 ๓ | ๓ | รามันอ้อยลิเกใหญ่หั่นเป็นแผ่นแผ่น ให้ให้ทาสีขาว ๓๒ ลงแผ่นละ ๓
 ๓ | ๓ | แผ่นก็มีด้วยน้ำปูนใสกินทายที่น้ก ๑ รบถการณทพโหว่ที่เรือนแต่เพียงนี้ ๑

๑๒ • ที่นี้จะกล่าวด้วยทพโหว่เป็นทพโหว่ที่รอบแห่งทพโหว่นั่นต่อไป ให้แพทย์ให้หยาบ
 ที่นี้กล่าวโดยละเอียด ๑ อันว่าถการณทพโหว่นั้นมีแม่ ๔ ยอก มีบริวารนี้ ๑๒
 ยอก ทั้งแก่ทพโหว่จากเรือนเพลิง บางที่ขึ้นทพโหว่จากทพโหว่ที่ต่อขึ้นทพโหว่
 ทั้งที่ขึ้นอยู่ต่อนั้นยอก ๑ บริวารมาขึ้นด้วย ๑ ยอกขึ้นอยู่ทพโหว่นั้นยอก ๑ บริวาร

มาขึ้นด้วย ๑๒ ยอกขึ้นอยู่ต่อนั้นยอก ๑ บริวารมาขึ้นด้วย ๑๒ ยอก ทพโหว่นั้น
 ทพโหว่ที่ทพโหว่ ขึ้นอยู่ทพโหว่นั้นยอก ๑ บริวารมาขึ้นด้วย ๑๒ ยอก ทพโหว่นั้น
 ไปขึ้นทพโหว่ที่ทพโหว่ได้ ๑๒ เมื่อถูกมา ๓ เกล็ดแม่ทพโหว่อยู่ในทพโหว่นั้นกระทำให้ทพโหว่
 ให้ตื้นนั้นทพโหว่ที่มีได้ เมื่อถูกมา ๓ เกล็ดบริวารทพโหว่ขึ้นได้ ๓ ยอกนั้น

กระทำให้เป็นทพโหว่ บริวารทพโหว่นั้นก็ทพโหว่นั้นลงไปในน้กแม่ทพโหว่ที่อยู่ทพโหว่นั้น
 แล้วให้กระทำให้ทพโหว่น้ำ ให้คือนั้นแห้งให้เชื่อมหลวมไป บริวารทพโหว่อยู่ในทพโหว่
 นั้น ก็ทพโหว่น้ำถึงทพโหว่ ๓๒ น้กนั้นกับแม่ทพโหว่ที่อยู่ในคือนั้น กระทำให้ทพโหว่
 ทพโหว่ ๑๒ ออกมา บางทีให้เป็น ๓๒ น้กนั้นกับแม่ทพโหว่ที่อยู่ในคือนั้น กระทำให้ทพโหว่

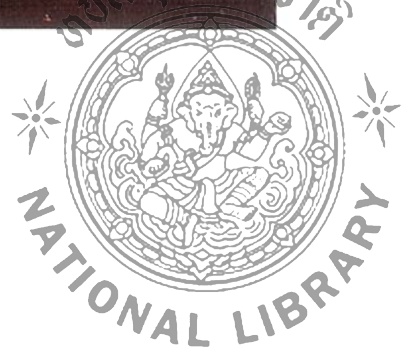
ลงมาช่วยพยุงไว้ ^{ให้} ให้เป็นปกติให้ทบทวนเป็นตยใจนึก ^{ให้} ทั่วมาฝึกกายฝึกฝน
 ถูกเข้าค้อมยกต่อไป ^{เมื่อ} เมื่ออายุกุมารได้ครบ ๑ กับ ๖ เดือนทรงทีในเกาะเอียนนั้นก็กระทำ
 ให้รักเขา ^{บาง} บางทีเขากอดมาก ^{น้ำ} น้ำเข้า ^{ก็มี} ก็มีน้ำหนองก็มี ^{ให้} ให้ตบเขากินเสือกไป
 มาให้เขานั่นหยก ๗ ไป ^{บาง} บางทีให้ทักขึ้นที่ปลายอกซอก ^{บาง} บางทีให้ฟกขึ้นที่หัวเข่า
^{ให้} ให้เป็นหนอง ^{เล} เลหนองนั้นก็กลายเป็นปวกเข้คือลูกฉ่ำซัง ^{เกิด} เกิดเพราะทรง
 มงวันระทายใน ๓ รอบนี้ ^{ถ้า} ถ้ามีเกิกแต่มาทอกไฟมาถึงรวม ๑ กับ ๖ เดือน
 กุมารผู้นั้นก็จะระลอกทากตามกายทั่วทรงมวงวัน ^{ถ้า} ถ้ากับแก้ขึ้นกำหนดทรงโหว ๓ รอบ
 ไป ^{ถ้า} ถ้าระบับบวมกันเท่าเป่น ๔ รอบกับ ๖ เดือน ^{ถ้า} ถ้าระบับกำหนดทรงโหว

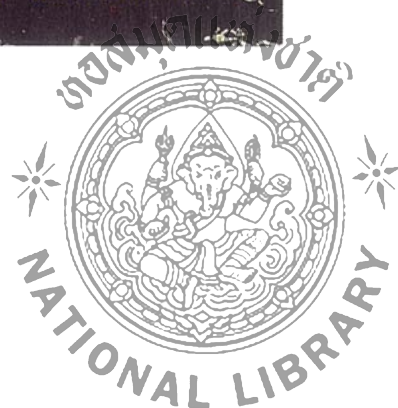
^{เมื่อ} เมื่อพ้นกำหนดทัก ^{ถ้า} ถ้าได้ ^{คือ} คือทรงโหวให้ทำต่อโนนอายุ ๑ วนก็จะระลอก
 ตามกาย ^{อัน} อันว่าลักษณะทักโหวมีใช้ว่าระบับแต่กุมารเกิดมาแต่ที่เอียนนั้นทมิได้ ^{ยอม} ย่อม
 เข้าแรกไปทัก ๗ ทรงเมื่อปลายมีอนั้น ^{อัน} อันว่า ลักษณะทรงมวงวันแต่ใช้ว่าระบับแต่ทัก
 โหวนั้นทมิได้ ^{ยอม} ย่อมแซกไปนั้นทุก ๗ ทรงทุกกัน ^{ถ้า} ถ้าแพทย์ผู้รักษาทรงมวง
 วันไปเมื่อ ^{ท่าน} ท่านให้ยกย้ายรักษาเอาตามทรงแก้เอียนเกมนั้นเด็ก ๑ วนลักษณะ
 ทรงมวงวันเป็นทรงกรรแก่งเพียงนี้ ๑ ^{ที่} ที่นาคทักโหวอันคือนิคตลประำทรงโหวนั้นต่อไป
 ได้แพทย์ทั้งหลายรู้ดีลักษณะโดยสังเขป ๑ ^{อัน} อันว่าลักษณะหระว้อมหานิคตลนั้น ^{ก็} ก็ขึ้น
 ยอดนั้นกำลังยอดนิคตลขึ้นอยู่ ๑ ^{แป} แปเป่นแสงเพลิง ^{ขึ้น} ขึ้นอยู่ ๒ วนแปเป่นลักษณะ

โคกกระหม่อม ใบหน่อกันหอม ใบระยา ใบผักกะ กินประสัทท กินดีพอง
 รมยา ๑๐ สังกะสีเสมอภาค บกขึ้นแพ่งไว้กลายน้ำกะกะ ไร่โดยลักรับทะเล
 ทำพอกทายก็ขึ้น ๑ ยากินแก้พิษมีทละรับทักไกรณนนี้ ท่านให้เสาสังการณิ เฌียว
 กุสึ เฌวียนทณิ กอกันทณิ กระเวน ทารพญ ทั่วกับแวก ทั่ว
 ร่อนทอง พริกไทย หิงแห้ง ๑ หอมแดง ชำแก ๑ มีนอวัย กษย กทือ
 โพล รากโค้วเคื่อ ระย้อม กิดนาก ผลกรักก นันมกรักก พรา
 ผักกอก ปลาไหลเสือก ใบเสณียก ใบน้ำเท่า ใบพุดแก มะกล่าเคื่อ
 รมยา ๑๑ สังกะสีเสมอภาคทำเป็นรอน เสาสุกเป็นกระสายบกขึ้นแพ่งไว้กลายสุก

ทั้ง ๒ | แก่สิ้นกระทั้งทงแวง แก่พิษมีทละรับทักไกรณนนี้ ให้ร่ำลักรักก
 ทายสิ้นก็ขึ้นกลายเกลย ๑ รอนหนึ่งท่านให้เสาสังการณิ ใบกเพก ใบสันพัทหอม
 ใบพุมเสน ชำแก กิง พุมเสน ร่มก รมยา ๑๒ สังกะสีเสมอภาคทำเป็นรอน
 น้ำกอกไม่เป็นกระสาย บกขึ้นแพ่งไว้กินทั้งทงยังทายก็ขึ้น ๑ ยาแก้ทอนานนี้ท่าน
 ให้เสามูลแมงดาบ กฤษณ รันทณิเกษ เบื่อกลดสันพัทแวงแ ๑ พนุแวง ผล
 ผักชี นอแวก งาหิ ทากท รมยา ๑๓ สังกะสีเสมอภาคทำเป็นรอน เสา
 นันมกรเป็นกระสายบกขึ้นแพ่งไว้ ถ้าเป็นเพื่อใช้ให้กลายน้ำกอกไม้ก็ได้ไม้ใบทับทิมกัมก็ได
 กินแก้สิ้นกระทั้งทงแวงหอบรักทายก็ขึ้น ๑ รอนกลวณทอนทาดลทาดประจาทองไรแก้เพียงนี้

[illegible][illegible]

 ๑. คุภมคฺคํ ฤคคฺคํ ๑๒๓๓ อัครฉัตรพรหมคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ

ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ
 ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ ฤคคฺคํ

พิศวงจันไว้ใช้สอยสืบกันมานั้นถูกญทวยไปเสียยัง ที่ยังมีอยู่ก็ไปตากแดดตากเคสื่อนไปยัง
ให้กรมหมื่นขุนศึกทรงทูลทูล ักทาทบมณนบัณคมภิรเพทยพิณ มหาวะสอยสวนได้
ถูกกันไปแล้ว ส่งมาให้กรมหมื่นอักษรธำถนีโลกมถังจัน เพื่อเป็นส่วนพระภักุศล
เป็นที่อุทิศพระเกียรติยศ แลสำหรับแผ่เมตตาไป

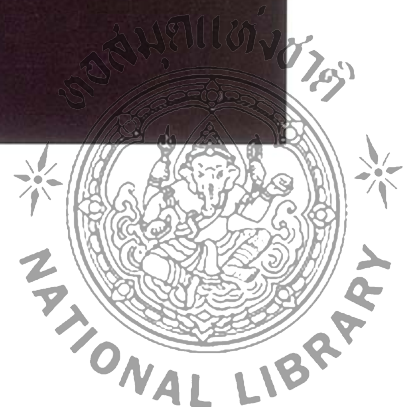
ทำพระพุทธรูป

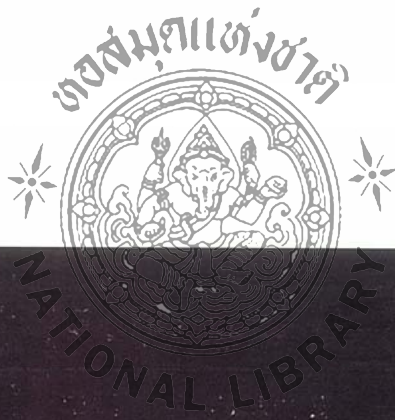
ใต้พระบาทสมเด็จพระ

ลกท่น

ที่แท้ สวมอบมาในกรมอดิศัย ท้าวพระบุตรเจ้าพระเจ้าที่ทรงพระนามว่ากรมหมื่นอดิศัยสกลน

ได้กณ แดหลวงदारประเสริฐ ได้ชำระกรอักษรรุทกัณฑ์แล้ว ทำพระพุทธรูป
 ขุนฉนิกรอักษร เขียนอักษรหอมเส้นทอง กุดเกล้า ๑ ภาย
 ขุนอักษรไทยเส้นทองรวร
 ทำพระพุทธรูป ได้สอบทานรุทกัณฑ์แล้ว

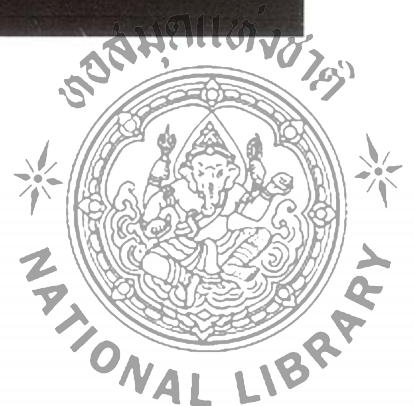

[illegible]

เมกซ้ายละตายลูกกีนเมก ๑๕๖ เมก ทมตจแห่งภูมามันนทนิกเขาเลิด หัระ
โทษภัยตายสินสินิก ๑ แล้วก็แบ่ยกาฬให้กีนก่อไป ท่านให้เสาท่านกีนเมก
ท่านร้อนทอง ท่านทนแคะ เบญจกานี เนียระภูดี ผลประคำกักระปือ
สีเสียดเกก ทมยาก็ ถึงนิศาสมรภคทำเปวณ เสาณ้ำร้อนเป็น
กระต่าย บกปิ่นแห่งหัวละตายลูกกีน แก่กัถมทลไทรทวงเพ็ญตายสินิก
๐ กำนิพาท่านให้เสาท่านกีนบาเรก ท่านร้อนทอง ท่านทนทั้งดล เบญ
จกานี เนียระภูดี ทกคันทอง พริกไทย พิงแห้ง ทอม วนัน
จ้อย ผลประคำกักระปือ ทมยาคู ๑ ถึงนิศาสมรภคทำเปวณ บกปิ่น

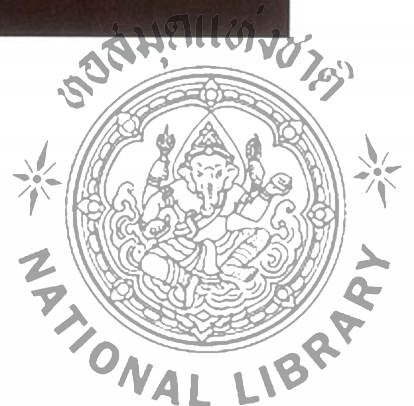
แท่งไว้ละตายลูกแตรกึ่งเห็ดมกินทายศีนึก ทำมึงยาเหล่านี้อั้ววังให้เจอาสารับหลังนี้
 แก่กอไปเด็ก ๗ ยาแก้พิศมกนโวรทวนเพ็งจนนนิ ทำนให้เสากันที่บเวก
 ภู่นรอนทง วนทนทั้งลวง ภู่งทั้งลวง ภูมเวมา ภูกโวรเคื้อ ฌียา:
 ภูดี ผลภักก ะยอม ผลประกาศีกระบือ ใบประกักไก่อ สันทั้งลวง
 สังกูฉี รุกกะโรตฉี ภู่งเห็ดม ยาฉี รุมยาทั้ง ๑ สังกูฉีเสาเสมาทก
 ทำเนนจน เสาทั้งเห็ดมเข้าเป็นนักระลาย บกป็นแท่งไว้ละตายลูกทินกับพิศม
 ทายในทั้งปวง แม้นพิศมจะกระทำลักเท่าโก ๗ กก็ ให้คักยักจอกกรอกยาเทไป
 เลิกศีนึก ได้รอกมามากแล้วอย่าด้นเทเลย ยาจนนนิวิธนาชพิศม ๗ ยาแก้

เสดมทะศีรึนนักจนนนิ ทำนให้เสากีระจุก เกลือฉีนเทว ภูกซ่มก ฌักซ่มบอย
 ภูกมูกกแก รุมยา ๑ สังกูฉีเสาเสมาทกทำเนนจน แล้วยังให้เจารีนทกกร :
 ฌักทลทก ฌักทลทก ฌักมะนาก ฌักมมะรามเขียก ได้กนเข้าทวยกัน
 ฌักบยทั้งนั้น ทาลีนเนื่องเนื่องกะทั้งกนเข้าโกทาศีนึก ๗ ยาแก้กน ๓ ฌักได้เด
 ฌักลั่นนน้อยน ฌาณนิตำนให้เสาคีระชาม ฌักทล ๑ สังกูฉีบกทวยนัณมโก
 ฌักนมนกโก ให้ทกรกนฉีกักลั่นทั้งทำวิญจาททาศีนึก ๗ ฌาณนิตำนให้เสากวบ
 บก เกลือฉีนทง ภูกทะท่งแก รุมยา ๑ สังกูฉีบกละลายน้ำเข้าเวกเคื้อก
 ให้กนเลศน ๗ ยาโรมแก้รอนทกเพ็งจนนนิ ทำนให้เสากกิม ภูกล่า

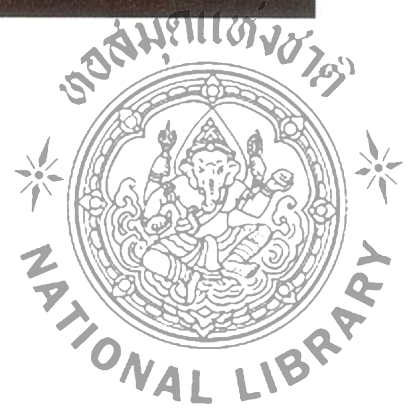
กวน ทัญญ์แพรวัก กิณประสัททา มกตะตยน้ำซำเข้าระโดมแก้กักร่อนทวงเพลิง
 ทายกีนึก ๑ ยาแก้กระหายน้ำแก้ร้อนทวงโรทวงเพลิง านานนี้ท่านให้โศภกเข้าตาน
 รกคเณหลวง รกคักกู รกคทองหลางหมาม รกคฉลอกน้ำ านทนทั้งรส
 รกคฉลก รกคทำยาขมอม รกค่นอง รกคคากลง ปู่เท้าลอยท่า รก
 พิกนาก รกคั้ทาก รกคทัญญ์นาง ดินพักนางเจ ทยา ๖ ลังนี้โศ
 เสมอรากทำเป็นนุณ มกป็นแท่งไว้ระตยน้ำซำเข้าทั้งกินทั้งระโดม แก้กระหายน้ำ
 แก้ร้อนทวง ๑ ทายกีนึก ๑ ยาแก้แก้ตามโรให้กระทำทอ านานนี้ท่านให้
 โศภกเข้าตานทั้งรส เผลือกมะเกลือเผลือก เผลือกไ้ทยหมกกาย เผลือระกุกี

สังกรณี แลวันทน กอกันทน กานทอ กิปลี หิงแพ้ว เผลือกมะ
 ทวง ทยา ๖ ลังนี้โศเสมอรากทำเป็นนุณ เสน้ำเผลือกมะรวมเป็นกระตาย :
 มกป็นแท่งไว้ระตยน้ำเผลือก ^{มะม่วงทวน} ^{มะเกลือ} ^{มะกลา} กิไ้ กิณแก้กก ^{มูก} ^{เผลือก} กานโรวันมึงเกิก
 พยาธิ อันชื่อว่าปฐากุมกตถามากินนี้ถักดิน กุมารจึงระวอกทากกวมมวนไทย ๑
 ๑ อันว่าถักดินพยาธิอันชื่อว่าดินทากถุนั้น มึงเกิกเทือทวงน้ำกระทำให้ถักนั้นเขมเดทอ
 รื่นฉุ้ทาก เมื่อถูกเข้ากระทำให้านลูกให้กกโลหิกให้ชีก ^{สวระ} ^{ไ้สวระ} แลปะสวระนั้นทากาแก้
 เข้ากก มีนให้เป็นนิ้วนันม พยาธิอันนี้ชื่อว่าตุกทากถุกเกิกขึ้นในลือ อันเกิกขึ้น
 ในกายในอุทรนั้น มูกให้เชื่อมแล้วให้สอมให้หอบ ถ้าแพทยะแก้เป็นแก้ทอระท

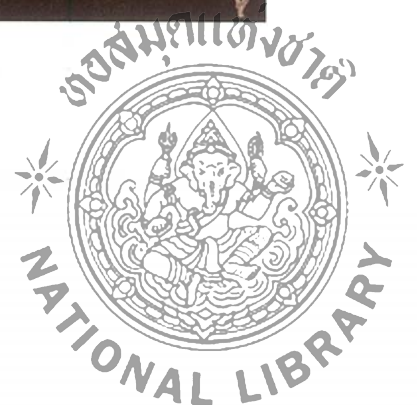
ทำเลให้เป็นไปถึง ๒) เห็น จะทำให้ได้ทองทองใหญ่ ขงที่ท่อน่าเป็นกับใหญ่กับ
 โคงกักกย ๗ ยาทท่งแก่ท่งวันนาณนี้ ท่านให้เอาใบหนวด ใบคนทีสอ
 ใบมะค่าไก่ ใบผักเค็ด ใบผักเดียนผี เมกในมะนาว เมกในกะขี้ มก
 ยอบ ทำยานผี กี่กะถูก ลาร่วม ดินประสีทา น้ประสีทาทอง กระ
 หย กระทือ โพล ทอม กระเทียม ร่มน้อย กระพอกเห็ดส้ม กระ
 กุกุเท่า กระกุกเท่าม กระกุกเสียดา มกหิม ยากำ สกทง รบ
 ยา ๓๓ สิ่งนี้เอาเอมอากทำเป็นนาณ บกนั้นแบ่งไว้จะตายน้ำมะกรูดท่ง แด
 แก้วท่งวันนาณ แดมานกระโถยดม แดได้ทองท่งใหญ่ท่ง ^{ขึ้น} ^{สี} ๓๓ ๓๓ ๓๓ ๓๓

แดแก้รักแก้กำมีว ลมรักหลังแรง แดละที่น้อการมี แดลมบาทกษเสดมกมภนา
 ยดุษ แดลมกักจินะคุณแสดมประภากคุณ ทายดินเป็นมทิดเค็ดมิก ๗ ยาชื่อว่า
 ประสะกะเพกานาณนี้ ท่านให้เอายากำ หิงยาไฟ กระเทียม พริกไทย
 กีบสี ท่านน้ำ รบยา ๓๓ สิ่งนี้เอาเอมอาก ใบกะเพกาทายทั้งหลายทำเป็นนาณ
 บกนั้นแบ่งไว้จะตายน้ำมะกรูดก็ได้ดูรักก็ได้ ดินเป็นยาทายนในแก้ท่งวันเป็นยาประสีท่ง
 กุมารทั้งปวงก็หนัก ยาชื่อมูกดระวันนาณนี้ ท่านให้เอาเตียนทั้งเท แดอันทนต์
 ทดทนต์ทนต์ กระวาน กานพลู สังกรณี เมียรากูสี ไกรเครือ ท่าน
 กีบแวก ท่านร้อนทอง พรวนีกาก ใบระงับ ใบกเม ใบมูกก

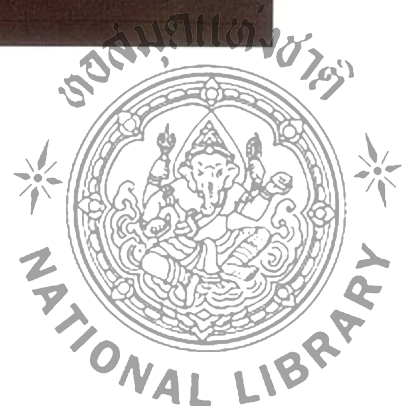
แก ไม่น้ำเท่า ทั่วทุก ทั่ว กระทบ กระทั่ง ไพล รมิน้อย หมดแก
 กระเทียม รมยา ๖ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นยา บกขึ้นแท่งไว้หน้ามวเป็นกระ
 ทย ละลายดูทุกคืนแก้ตามผิวซึ่งกระทำให้ ^{ทั้งนี้} เหมนิพ แลแก้พิษที่มีพิษ
 ทยสันตินิก ๗ ยาวิธามทากระเพราเมานี ท่านให้เอาเทียนทั้งทำ เอาสิ่ง
 ๕
 ล้วน ทั่วทุก เอาสิ่งละ ๔ ส่วน มหาหิง กระเทียม เอาสิ่งละ ๔ ส่วน
 เอาใบกระเพราเท่าหนึ่งหอย รมยา ๖ สิ่งนี้ทำเป็นยา เอาดูเป็นกระทย
 บกขึ้นแท่งไว้ละลายดูทุกคืน แก้ทุก ^{มก} ^{เสียด} ๖ ยาวิธามทาทยสันตินิก ๗ ยา
 วิทยานี ท่านให้เอาพริกไทยล้วน ๖ ใบกระเพรา ๖ ส่วน สิบสี่ ๖

ล้วน มหาหิง การบุน ติมะกรก ๖ ส่วน ไพล เอาสิ่งละ ๔ ส่วน
 รมยา ๖ สิ่งนี้ทำเป็นยา เอาดูเป็นกระทย บกขึ้นแท่งไว้ละลายดูทุกคืน
 กินขังทาทั้งข้าง แก้ตามท้องเอวทั้งขึ้นขึ้นตามทยสันตินิก ๗ ยาวิธามทา
 วิทยานี ท่านให้เอาติมะกรก ติมะมัท รกมะรวมขันธ์ รกมะแว้งกัน
 ๖
 ผลดลกประดู่แก้ว รมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นยา เอาไปทาทั้งทั้ง
 ทำเอาน้ำเป็นกระทย บกขึ้นแท่งไว้ทาเมกพริกไทยกินลงเมกละทน ให้ทุกแก้
 ทั่วทุกมารหมักเข้านเด็ก ถ้ายานี้ขึ้นกับผิวหนังขึ้นไว้จากจากนั้นออกด้วย
 อนึ่งถ้าแก้ได้พอท้องใหญ่ แลทั้งขุมพวงมร เอาให้หมอมแห่งใด ๗ ก็ให้

นามทั้งกักรี้ แลเพื่อให้เป็นทานใจนั้น ถ้าจะแก้ยานานนี้ทานให้เอาใบมะขาม
 ใบส้มป่อย ใบส้มเสี้ยว ใบมะนาว รากดอกกิงดง รถมยาทั้ง ๕ สิ่งนี้
 เอาเสมอกากต้ม " เอา ๑ เอาแก่น้ำ แล้วหึ่งเอาน้ำผึ้งกักรี้หนึ่ง ลูกกักรี้หนึ่ง
 พริก ยากั กิ่งประสัรทา เอาสิ่งละส่วน เอาเกลือ ๒ ส่วน พ
 เอาลูกการเซ็กกักรี้ให้กินแก้ท้องขึ้นได้ ถ้าจะให้กุมารอายุ ๕ ๖ ขวบกินเท่าผลบัวเกลาะ
 ผล ๑ ลงดอกกิงกักรี้ทาหยวกทั้งปวงกักรี้ ๗ ขวบแก่ทานใจอื่นใช้ว่าเอาตากกักรี้
 ทำให้ ^{เชื่อม} _{ฉิม} ๖ นั้น นานนี้ทานให้เอาขึ้นทนต์แดง วันหนึ่งทา กฤษณา กระ
 ตำกักรี้ ๖ ลูก รอนกอก กอกขุนนาก เกดบัวหลวง รากดอกกักรี้

หกรแฉะ ๖ ขวบ ทิมเสน รถมยา ๑๒ สิ่งนี้เอาเสมอกากทำเป็นนวด เอา
 น้ำทาเป็นกระด้าง บกแล้วเอายาทาในทอลทาให้แห้ง แล้วหึ่งบกกักรี้หนึ่งลูกไม้ดอก
 บกขึ้นแท่งให้ละลายน้ำจอกไม้กิน แก้ท้องแก้กระด้างกระด้าง ถ้าจะแก้เชื่อม
 ให้ละลายน้ำค้ำของมอนกิน ถ้าจะแก้ในอกให้ละลายน้ำทวให้กิน ถ้าจะแก้
 ให้มีกำลังขึ้นละลายน้ำจอกไม้กักรี้กิน ถ้าจะแก้ท้องละลายน้ำผลส้มไทยกักรี้ให้กิน
 ถ้าจะแก้ทงแรงละลายน้ำมะนาว ให้แทรกส้มลงปลาช่อนทาหลังทาหยวกกักรี้ ๗
 ๑ ยาหรือทิพย์ต่างอารมณยานานนี้ ทานให้เอาผลตำกักรี้ ผลบัวเกลาะ ราก
 ตำกักรี้ รากบัวหลวง สีเสียดขาว สีเสียดเหลือง สีเสียดผืน แห้ว

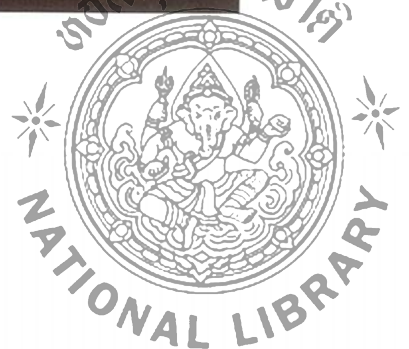

ดก กระปัดก ระกัญญาง กฤษณา กระลำภิก ะลุค รอนกร
 รันทนระมก ระเอมเทก อบเรย์ทั้งสอง โกฎหัวบา โกฎเขียง ะ
 เปทะหอม เกดรวน้ำหลวง เกดรวน้ำเลื่อน เกดรวน้ำม เกดรวน้ำบุก เกด
 ลักมกฏ เกดรวกอลปี เกดรวน้ำระวี กอกกิกุล กอกกุนมาก ทอก
 มลิซ้อน กอกมลิตา กงเมา ระมก กิมเด่น ทุ้งไผ่วัน จักัน
 ทรง รมยา ๓๓ สิ่งนี้เสียดมอากทำเป็นารณ บกขึ้นแท่งไว้ละตายน้ำคอกไม้
 กิน แก้วเชื่อมแก้วมื่นแก้วกำลังจิกโรยนัก แก้วให้ดาวพอกทงทั้งปวงทุกประการทายกีนก
 แดแก่ทงทงกับทงใจเผลในอกให้กุดมอกกุดมอก เผลให้นอนแน่นิ่งสืมตามิวันแล้วกีกิไ้กีน

ยานีทาวิไลคณิก ๑ ยาเชื่อมทงโรยมกคลแก้ทอบารณนี้ ท่านให้เสากฤษณา ะ
 รันทนระมก เปลือกต้นทงน้ำองแะ พันธ์แะ กัมระถันแะ มุลแมง
 ลาบ ผลผัก ๑๑ นอแะ ทง ๑๑ เททง รมยา ๑๑ สิ่งนี้เสียดมอาก
 ทำเป็นารณ บกขึ้นแท่งไว้ละตายน้ำมะนาวกินแก้ทอบทง ถ้าจะแก้ไข้เทวี่ละตาย
 น้ำใบทับทิมท้ม กินทงเปนมทงวิไลคณิก ๑ ยาเชื่อมทงโรยมกคลแก้ทอบ
 รณนี้ท่านให้เสากะกุกเหว้อม กระกุกทูปทา กระกุกเท่า เทงปลาร้อน
 กฤษณา กระลำภิก สันเทก อบเรย์ ผลรันทน กอกรันทน รันทน
 ทั้งสอง ะลุค รอนกร ระเอมเทก ระกัญญาง โกฎสอง โกฎ

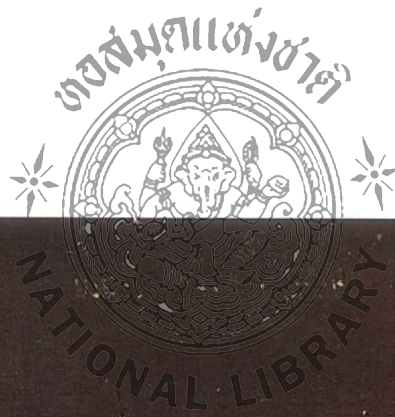
ทุบตา... เขียนท่า... เขียนท่า... เกือบหัวลง... กอกบนมาก... กอกมะกรอก
 กอกมะกรอก... กอกมะกรอก... รุมยา... ๒๕... สิ่งนี้เอาออกมา... เอาไปทาบเข้าทุกทั้งทลาย
 ให้ทำเป็นวงจนเอาออกไม่เป็นกระดวย... มกขึ้นแท่งให้ละลายน้ำกอกไม้... ให้แตกทิมเสนกิน
 แล้วให้กระหมัดทัวเสกนี้... ๑... ยากันแก้กานโอรานานนี้... ทำนให้เอาใบกับทิม... ใบ
 เขียน... บรเพท... รุมยา... ใบกนที่ล... มะกรอก... ๑... ล้มน้อย... ๑... ลึก
 รากกล้วยเหนียว... เป็นสีกาไรไม้... รุมยา... ๑... สิ่งนี้เอาออกมา... ๑... เตา... ๑... กิน
 แก้กานโอรานานนี้... ๑... ยากันแก้กานโอรานานนี้... ทำนให้เอาตากกรวับ
 รากตะแบก... รากมะเกลือ... รากเลมปือนาง... เป็นสีกาไรไม้... ใบชุมเห็ดเทศ

รุมยา... ๑... สิ่งนี้เอาออกมา... ๑... เตา... ๑... กินแก้ปากมวนแก้กระคายน้ำคื่น... ๑
 ๑... ยากันแก้กานโอรานานนี้... ทำนให้เอาตากกรวับ... รากตะแบก
 รุมยา... ๑... สิ่งนี้ทำนให้พลีเอาทุกสิ่ง... แล้วจึงมาต้ม... ๑... เตา... ๑
 กินแก้ได้พองท้องใหญ่กานโอรานาน... ๑... รุมยา... ๑... สิ่งนี้ทำนให้พลีเอาทุกสิ่ง... แล้วจึงมาต้ม... ๑... เตา... ๑
 ชื่อว่าตะละทะนั้น... นึ่งเอิกเพื่อทวงแกคือกุมารเอิกนึ่งสังการ... เมื่อสิ้นทำทนต์ทวง
 แกะแก้เวื่อน... แล้วจึงทิ้งขึ้นทั้งสี่ทวงทั้งคื่นนึ่งแก้เสดมะตามบ้อม... สิ่งนี้ทำให้ลบทั้ง
 รบเสียดเอา... เพาะว่าทั้งเป็นเสมอขึ้นก้วยทำเนิกแห่งทวงแกนั้น... กินเอาแก้วคื่นอันนี้
 ๑... ชื่อว่าตะละทะนั้น... นึ่งเอิกเพื่อทวงแกคือกุมารเอิกนึ่งสังการ... เมื่อสิ้นทำทนต์ทวง
 แกะแก้เวื่อน... แล้วจึงทิ้งขึ้นทั้งสี่ทวงทั้งคื่นนึ่งแก้เสดมะตามบ้อม... สิ่งนี้ทำให้ลบทั้ง
 รบเสียดเอา... เพาะว่าทั้งเป็นเสมอขึ้นก้วยทำเนิกแห่งทวงแกนั้น... กินเอาแก้วคื่นอันนี้
 ๑... ชื่อว่าตะละทะนั้น... นึ่งเอิกเพื่อทวงแกคือกุมารเอิกนึ่งสังการ... เมื่อสิ้นทำทนต์ทวง
 แกะแก้เวื่อน... แล้วจึงทิ้งขึ้นทั้งสี่ทวงทั้งคื่นนึ่งแก้เสดมะตามบ้อม... สิ่งนี้ทำให้ลบทั้ง
 รบเสียดเอา... เพาะว่าทั้งเป็นเสมอขึ้นก้วยทำเนิกแห่งทวงแกนั้น... กินเอาแก้วคื่นอันนี้

วิชาเอก ๕ นี้ ว่าแต่ที่เวียงทวนให้แพทย์ทั้งหลายฟังว่า ในเมื่อคนเจ็บไข้
 แล้วก็กระทำให้อ่อนแอให้เจ็บเป็นเวลามากกว่าเป็นช้างเผือกมีน้อยนั้นทมิไก่อ
 โรคทวนโหรนั้นหากจะเป็นเอง มีทั้งหนึ่งเดือนปีนั้น ซึ่งทั้งเป็นตามเหตุทั้งนี้
 แล้วจึงให้โสมพะดิน์กำเริบขึ้นห่มห่อกันอยู่ เมื่อมันแก่เข้าไก่อ ๓ เดือนจึงกระทำ
 ให้ลงทั้งน้ำล้างเนื้อ แล้วให้กกมูกกกเสือกให้บวมเป็นกำลัง แล้วให้ทวนนั้นออกแล้วให้
 ผอมแห้งลง ให้หยากพริกหยากเกลือแล้วให้เป็นพิษขึ้นทั้งตัว สมองทมิไก่อ
 นั้นทมิไก่อโดย คือว่าทวนแกล้งอันที่มารจากทวนอยู่ก็ขึ้นขึ้นขึ้น ก็พอลงกำเริบขึ้น
 ขึ้นขึ้นเป็นเมือกก็ขึ้นขึ้นขึ้น จึงกระทำให้กักทวน ขางที่มันทำให้ขึ้นการทั้งทวนเองไป

อันแม่ทวนแกล้งในทวนนั้น ก็กระทำให้เคยดูแล้วจึงเป็นน้ำทวนทวนเมื่อนั้น จึงแม่
 ทวนทำทวน ๑ ขึ้นทวน ก็ให้กำเริบขึ้นไปให้เป็นทั้งเกล็ดการที่ขึ้น ท้าวทวนพิง
 กรันมันแก่ก็เป็นทวนกันทวน กรันเป็นอยู่ไก่อประมาณ ๑ วันก็ให้ทวนแตก ท้าว
 ทวน ทั้งก็แตกทั้ง ทวน แล้วจึงแม่ทวนทำทวน ๑ ขึ้นอยู่แก่แจ้งทั้ง ทวน

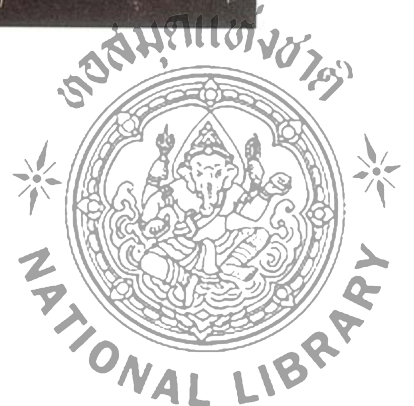

ลงอยู่เป็นทั้งหมักกะโบนอนคม มีภกทูลาได้ย่น ถ้าแพทย์รักษาดีแล้วแก้กับน้ำแฉะ
 นั้นหลกไปให้แล้วเมื่อใด ฤมาผู้หนึ่งจะบอกชี้กร ครั้นเมื่อตายไปให้ ๕๖ เกียน
 ถึงแกียะอันหนึ่งชื่อว่าพรหมกิริ เกิกแก้ได้มีต้นทางทั้งทศกร มีชกนั้นทำ
 มักให้กินอาหารทำไม่รุ่มมั่งพองท้อง จุทระนั้น ^{มาก} ^{เทม} | มักให้ทาทั้งไป มักให้

หยากให้ปลาดกรงที่รุ่มมั่งกับโรค ทั้งนี้รักษาด้วยเกิกเพทะทวงแก ซึ่งแพทย์รักษา
 ษาไม่หายเป็นไปทั้งทศกรกล่าวมานี้ ถ้าแล้วแพทย์แก้กรโรคนี้สิ่งระหลกไปให้ ถ้า
 แลมิหลกไปให้ทศกรที่ ^{โก} ^{หนึ่ง} | ก็คือ แล้วแล้วเมื่อตายฤมาผู้หนึ่งให้ทั้งทศกรที่กระทำที่หนึ่ง
 เมื่อตายก่อนทศกรที่กระทำที่หนึ่ง คือฤษทวงแก้หนึ่งกระทำโทษต่อไป ถ้าแพทย์ผู้ใด
 แก้ทศกรนี้ อยาให้วางยาเลยเป็นอนธกที่เสีย แล้วท่านห้ามอย่าให้ป้อนเข้าให้รุ่มมั่ง
 ทำถึงนัก โรคนี้ระแปปรณะทำยากเมื่อปลายมือ ถ้าระแก้ท่านให้แต่งยาชำระได้เสียก่อน
 ห้ามอย่าให้เอาเข้าหลอดเลย ให้แพทย์รักษากรโรคนี้ยาก ท้ายเหตุว่าทศกรทำทศกรนี้
 เกิกเพื่อโลหิตทำเขาเป็นต้น มาแก้กรรกรักษาแรกฤมาเขาปฐิณชิ คือมาทได้

น้ำประคองทองดกเอา ๒ ส่วน เกสรคั่วเอา ๓ ส่วน คีปสีเภา ๕ ส่วน
รวมยา ๔ สิ่งนี้ทำเป็นอนุพันธ์แก้ไว้ ละลายน้ำเมฆาเมฆาที่วุ้นแก้วทองแดง มกลม
ก็นอนกลายเป็นพอลอยที่นั่นท่ายี่นึ่ง ๑ ยาแก้ท้องอืดทอนานนี้ ทำนุให้
เอาเบญจผกนึ่งไทย สัตตะกะทวย กอกทำดัง กอกแพงกา กอกมะทาม
สัตตะห้วยขึ้นทก เกดกปลาหมอคั่ว รวมยา ๑๑ สิ่งนี้เอาเสมอมาก บก
แทรกทิมเสนทำแก้ไว้ ละลายน้ำเมฆาเมฆาได้ทาคือเกดกทอยเลดตัวทั้งแล้วทั้งกักทั้งทำเวญ
สัตตะทวย แก้วทั้งปวงทั้งเสียดทอยที่นึ่ง ๑ ยาแก้ท้องอืดโดยทิกทอนานนี้ทำนุให้
เอาบรเพช รมิโน้อย ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่

ยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอมาก แขน้เมื่อก่อนไม่แทรกทิกทอนานนี้แก้ท้องอืดโดยทิก ใต้
แถมทอยไปทั้งนั้นก็สี ทั้งสีทิมเสนนั้นก็สีทอยที่นึ่ง ๑ ยานี้แก้ท้องอืดโดยทิก
ทอนานนี้ทำนุให้เอา รมิโน้อย ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่
ทเด แก้วแก้วบ สีข ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่
เสมอมากทำเป็นอนุพันธ์แก้ไว้ ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่
ให้แก่งยาตุ้ม ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่
ทุกทก ใบบอกปาก ภาชนะไม้ไผ่โรยทา ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่ ภาชนะไม้ไผ่
หัวหอม กิณประลิวทา รวมยา ๑๒ สิ่งนี้เอาเสมอมาก บกตุ้มกระท่อมแก้

ซึ่งแปรไปให้เป็นประเภทต่าง ๆ ทั้งกล่าวกว่าแต่หลังนั้น ได้กินยานี้หายดีสิ้นทุกประการ
เป็นมหรณพเลกนักได้เชื้อแล้ว ๖ ยากากทวงแวงนาคนี้ทำไห้เอา สัณ ทก
ทั้งตาม บันลึงดินตา มุลแมงสาบหัว กทมแวง กทมทั้ง เสีย
เสีย เสียการเจ้า เขาทวน หล้าไก่ใบ เกดรว้าหลวง ทิมเสน

รวมยา ๑๔ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นอนุ บกปั้นแท่งไว้ละลายน้ำกลายหมากทูปท
บัก แก่ทวงแวงอัน ^{น้ำ} _{เชื้อ} เหมนทวยตีกักไ้ไฟแล้ว ๖ อนึ่งถ้าทวงขึ้นในรูก
นั้น ให้เอาเชื้อเอเตเมนนักก็ใช้เป็นแก้เห็ดงักก็ ทำนว่ามีทวงมะโรอยู่ในทวน
ถ้าแพทวะแก้ให้พูน้ำมันนี้ใส่สิ่งทวย ยาหมื่นได้ทวนนนี้ทำนไห้เอาน้ำใบเสียนอก ๑

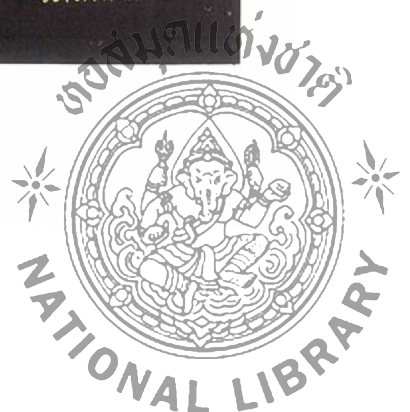
น้ำใบฝักขี้แรนออก ๑ น้ำขมิ้นอ้อยออก ๑ น้ำมันพริกออก ๑ น้ำเป็ดอกมะตาม
นออก ๑ คินปลักทวยแ้วเอาน้ำออก ๑ น้ำผลตำโพออก ๑ น้ำมันงาทวีออก ๑
รวมยา ๔ สิ่งนี้พูนไห้พูนแก้น้ำมัน แล้วจึงเอาผลเบญจกษี สีเสียดกั ๖ สัน สัน
ทวยอน รวมยา ๕ สิ่งนี้เอาเสมอมากทำเป็นอนุ บกปูลงในน้ำมันให้ใสในทุเด

ทานทวงทั้งทักไห้ทวยตีกัก ๖ ยาหมื่นทวนนนี้ทำนไห้เอา น้ำมันเอ้ายเทกซ้อน
นออก ๑ น้ำใบเอ้ายเทกซ้อนออก ๑ น้ำใบมุลทาแวงอ้นออก ๑ น้ำใบพิทอออก ๑
น้ำใบบรเททออก ๑ น้ำมันงาทวีออก ๑ รวมยา ๖ สิ่งนี้พูนแก้น้ำมัน เมื่อ
ระพูนนี้ให้เจียนย่นกรมิได้กัณณะ ๖ แล้วจึงเอากัณณกรมิ ๑ ๑ ทบ ๕

ออกมาให้เอากระดาศที่มาแก้เมืองจีน ปิกยอนทุเข้ากาไว้ลักม่อเท็ดกหนึ่งทวยเต ๖ ถ้าแก้
 กุมกเลือกทานโหรณณีนี ท่านให้เอาลิมนั้น เทียนทั้งห้า แลรัตนกัน ทอการัน
 กระวาน กานพลู รันกันทั้งสอง กฤษณา กระตักก ะระมเทก อบ
 เหยเทศ เปะระหอม การมุน วานกิบแรก วานรอนทอง สีปสี ลัน
 กเล กันท พรวณิกาก เกดรวทลง กอมนะลิซ้อน กอมนะลิลา
 กอกทิกด เอาลิ้งระ ๓ ลัน ยาลันลัน ๑ รมยา ๒ สิ่งนี้ทำเปนาณ เา
 ถึงเหลือมเข้าเอาน้ำเปนกระต่าย บกทำแบ่งไว้ละลายน้ำออกไม่กิน แก่ทานโหร
 ทำให้ลงท้องกมูกกเลือกปากมวนทวยสินัก ๖ ยากัมช้อมเทดมพะเคระห์ท่านให้เอา

เอาทญ์นางทั้งกันทั้งก กบทิมนทั้งกันทั้งก มเกล็ดทั้งกันทั้งก สะแกทั้งใบทั้ง
 ฏก พุทททั้งใบทั้งก แลรัตนกัน ทอการัน กระวาน กานพลู พริก
 ไทย จิงแก่ สีปสี รณน้อย น้ำประดาร์ทอง ผักกชพุกษ บารเพ
 รอนสีละคนไว้ จิงคสีรอนสีละคนไว้ มูกาทั้งสอง รมยา ๓ สิ่งนี้เอาเดมอ
 เา ๑ สิ่งนี้ กังเปนกระต่าย กัมก้วยไฟแกดบให้ทั้งวันเข้า ๖ จิงะประสิทิตินัก ๖
 ๑ ยากัมกักกทานโหรณณีนี ท่านให้เอาโกฎทั้งห้า เทียนทั้งห้า แลรัตนกัน
 กอการัน กระวาน กานพลู สิ่งกรณี เนียรกาลี รันกันทั้งสอง ๖
 วานกิบแรก วานรอนทอง เปญกานี กำมะถันแพง ยากำ เอาลิ้งระกัน

[illegible]

รกให้พื้ แล้วให้เอาทลงผูกคอม่ ก็นแก้คอกมูกเลือกเป็นยาดังทั้งคนทบทเบตทน
 โกร แก่นันทาที่กล่าวมาในโรงทรงนั้น ทกลั่นทายาททานอายุภวนั้นได้ ๑๒ รบ ฯ
 ๐ ยาชื่อทองแบบเนือรณนนี้ ทำนให้เาผลลยดุกแก่เนื้อ ผลลมอเทก กีนทด
 เขียนเขารากนิ โกรงสอ รกโกรเกรื่อ กำดังวเลดิ้ง การบน ระเอมเทก
 น้ำประสารทอง พิมเสน รวมยา ๑๑ สิ่งนี้เาเสมอรากทำเป้นาถน บกนินแก่วไลจะลายน้ำ
 ผลลมอไทยท่มให้กุมารกิน ให้ขึ้นเหนือแคว้การศขาทหารด้วยทีนิก ฯ ยาชื่อทองเนือรณน
 นี้ทำนให้เา เขียนทั้งห้า เาดีละถ้วน โพล การบน สิ่งละ ๖ ถ้วน สมนอไทยเา
 แก่เนื้อ สมนอพิเภกเาแก่เนื้อ ยากำ มทาฬิง วฉิม้อย เกสอธินเทาว์ ฉิวะมารท

บรรณานุกรมเอกสารต้นฉบับ

- [illegible]

“พระตำหรับแผนฝีดาษ เล่ม ๓.” หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือสมุดไทยดำ. อักษรขอม - ไทย. ภาษาบาลี - ไทย. เส้นรงค์ (ดินสอ, ทอง, หรดาล). จ.ศ. ๑๒๓๒ (พ.ศ. ๒๔๑๓). เลขที่ ๑๐๓๒. หมวดตำราเวชศาสตร์ (ฉบับหลวงรัชกาลที่ ๕). ๑๔๑ หน้า.

ดรรชนีชื่อโรค*

ก	หน้า		หน้า
กระไสย	๑๕, ๑๖	ใช้กระโดงน้ำ	๗๗
กระไสยกล่อน	๑๖	ใช้กระโดงไฟ	๗๗
กระไสยจุก	๒๑	ใช้กระโดงหิน	๗๗
กระไสยเชือก	๔๖	ใช้กระดานหิน (กระดานหิน, ดานหิน)	๖๑, ๖๔, ๖๖
กระไสยดาน	๓๔	ใช้กาล	๖๑, ๖๘, ๗๐
กระไสยเต่า	๓๓	ใช้กำเดาน้อย	๘๒
กระไสยทัน	๓๙	ใช้กำเดาใหญ่	๘๒
กระไสยน้ำ	๔๔	ใช้เข้าใบเตรียม	๖๑, ๖๗
กระไสยปลวก	๒๙	ใช้เข้าหมัน้อย	๖๑, ๖๖
กระไสยปลาตุก	๒๗	ใช้เข้าหมันใหญ่	๖๑, ๖๖
กระไสยปลาหมอ	๒๖	ใช้คด	๗๘
กระไสยปลาไหล	๒๔	ใช้คิมหันตระดู	๘๔
กระไสยปู	๒๐	ใช้จตุถวาร	๙๖, ๙๗
กระไสยเพลิง	๔๓	ใช้จันทร์สูตร	๖๑, ๖๘
กระไสยราก	๑๗	ใช้ดาวเรือง	๖๗
กระไสยลัน	๑๖	ใช้ตรีโทษ	๙๑, ๙๓, ๙๕
กระไสยลม	๔๘	ใช้ตะติยะชวร	๙๑, ๙๖, ๙๗
กระไสยลันกระบือ	๓๑	ใช้ตาเหลือง	๘๑
กระไสยเสียด	๔๑	ใช้ทุติยะชวร	๙๖
กระไสยเหล็ก	๑๙	ใช้ทุระโทษ	๙๖
กาลทาม	๗๔	ใช้บาทจิตร	๙๔
กาลทุม	๗๔, ๗๕	ใช้บุราณชวร (บุราณชวร)	๘๑, ๙๖, ๙๗
กำแพงทลาย	๗๔	ใช้ปฐมชวร	๙๖, ๙๗
กุมภกันทสันนิบาต	๙๕	ใช้ประกายดาษ	๗๒
		ใช้ประดงควาย	๗๐
		ใช้ประดงช้าง	๗๐
ข		ใช้ป่านดำปานแดง	๖๑, ๖๔
ขนพิการ	๑๑๗, ๑๔๗	ใช้เปลวไฟฟ้า	๖๑, ๖๕
ไขข้อพิการ	๑๑๗	ใช้พิศม์	๖๑, ๖๒, ๗๐
ไข	๑๐๐, ๑๐๑	ใช้เพื่อกำเดา	๘๔
ใช้กระโดงเกลบ	๗๗		

* ชื่อโรคในดรรชนีสะกดการันต์ ตามที่ปรากฏในต้นฉบับ

	หน้า		หน้า
ไขเพื่อกลม	๘๔, ๘๗	ไขเอกโทษ	๙๖
ไขเพื่อกโลหิต	๘๔, ๘๗	เขม่า	๒๑๔
ไขเพื่อกเสมหะ	๘๗		
ไขไฟเดือนห้า	๖๑, ๖๕	ค	
ไข้มตะขาร	๙๖, ๙๗	คันทฤทธิสันนิบาต	๙๓
ไข้มหานิล	๖๑, ๖๔		
ไข้มหาเมฆ	๖๑, ๖๔	ง	
ไข้มะเร็งปากหนู	๗๖	งูสวัด	๗๓
ไข้มะเร็งเปลงไฟ	๗๖		
ไข้มะเร็งสูตร	๖๑	ด	
ไข้มะเร็งบุชาติ	๖๑, ๖๕	ตะบองชนวน	๗๘, ๗๙
ไข้มะเร็งสาธปานขาว	๖๙	ตะบองพะล้า	๗๘, ๗๙
ไข้มะเร็งสาธปานเขียว	๖๙	เตโชกระไสย	๕๐
ไข้มะเร็งสาธปานดำ	๖๙	เตโชธาตุแตก	๑๒๖
ไข้มะเร็งสาธปานแดง	๖๙	เตโชธาตุพิการ	๑๑๕, ๑๒๒
ไข้มะเร็งสาธปานม่วง	๖๙	เตโชสันนิบาต	๙๓
ไข้มะเร็งสาธปานเหลือง	๖๙		
ไข้มะเร็งสาธปานนํ้าเมือง	๖๙	ท	
ไข้มะเร็งสาธปานสามสหาย	๖๙	ทราง	๒๓๐, ๒๓๒
ไข้มะเร็งสันตะระดู	๘๔	ทรางกระตัง	๓๐๙
ไข้มะเร็งสัจจพระอินทร์	๖๑, ๖๗	ทรางกระแนะ	๓๕๓
ไข้มะเร็งสันนิบาต	๘๑, ๘๘, ๙๓	ทรางขโมย	๒๖๒, ๒๖๙
ไข้มะเร็งฟ้าฟาด	๖๑, ๖๕	ทรางขุม	๒๑๙, ๒๗๐
ไข้มะเร็งลำปขาว	๘๘	ทรางเข้าเปลือก	๒๑๙, ๒๖๙, ๓๒๒
ไข้มะเร็งสุตร	๖๑, ๖๘	ทรางควาย	๒๑๙
ไข้มะเร็งระทด (หงษ์ระทด)	๖๗	ทรางโค	๓๒๐
ไข้มะเร็งหัว	๘๐	ทรางโจร	๒๑๒, ๒๑๔, ๒๑๙, ๒๓๒, ๓๖๖
ไข้มะเร็งหัวน้อย	๘๑	ทรางช้าง	๒๑๙, ๒๖๐, ๓๒๙
ไข้มะเร็งหัวใหญ่	๘๑	ทรางแดง	๒๓๕, ๒๔๘, ๓๔๓
ไข้มะเร็งเนื้อ	๖๑, ๖๒	ทรางแดงครีบกุด	๒๓๕
ไข้มะเร็งนํ้าระดู	๘๔	ทรางแดงตัวผู้	๒๑๔, ๒๑๕, ๓๔๔
ไข้มะเร็งนํ้า	๗๘	ทรางนางร้น	๓๗๖
ไข้มะเร็งดำอืด	๖๑, ๖๓	ทรางน้ำ	๒๔๖, ๓๐๔
ไข้มะเร็งเอกดารโทษ	๙๙	ทรางน้ำเข้า	๒๑๙

	หน้า		หน้า
ทรงนํ้านม	๒๒๖	ประดงวัว	๗๐
ทรงนิล	๒๓๓	ปอดพิการ	๑๕๙
ทรงฝ้าย	๒๑๙, ๓๓๔	ปฏิกิริยาไสย	๕๕
ทรงเพลิง	๒๑๙, ๒๙๘	ปฏิวาตพิการ	๑๔๗
ทรงไฟ	๒๔๔	ปฏิวินินิบัติ	๙๓
ทรงม้า	๒๑๙		
ทรงฤษดวง	๒๒๐	ผ	
ทรงวัว	๒๕๗	ผพิการ	๑๑๗, ๑๕๗
ทรงสกอ	๒๑๒, ๒๕๕, ๓๕๗		
ทามควาย	๗๔, ๗๕	ฝ	
ทามสมุท	๗๔, ๗๕	ฝในท้อง	๑๓๐
		ฝอยเพลิง	๒๓๙
ธ			
ธาดุพิการ	๑๑๕	พ	
ธาดุลมแตก	๑๒๘	พังผืดพิการ	๑๑๘
		พุงพิการ	๑๑๘, ๑๕๙
น		พุทธักษณินิบัติ	๙๕
นิลกาล	๒๔๐		
นิลเพชร	๒๔๐	ฟ	
นิลเพลิง	๒๔๐	ฟองสมุท	๗๔
		ฟันพิการ	๑๑๘, ๑๕๘
บ		ไฟลามทุ่ง	๗๔
บิต	๑๙๒		
ป		ม	
ปฏิกิริยาไสย	๕๕	มะเร็งตะมอย	๗๔
ปฏิวาตแตก	๑๕๕	มะเร็งนาคราช	๗๖
ประกายเพลิง	๗๓	มะเร็งปากทุม	๗๔
ประดงควาย	๗๐	มะเร็งเปลวไฟฟ้า	๗๔
ประดงไฟ	๗๑	ม้ามพิการ	๑๑๘
ประดงมด	๗๐	มูตรพิการ	๑๑๗
ประดงแมว	๗๐	เมณุนิบัติ	๙๓
ประดงแรด	๗๐	แม่ตะงาว	๗๘, ๗๙
ประดงลิง	๗๐		

ย	หน้า	หน้า
เยื่อในสมองคี่ะพิการ	๑๖๒	วาโยสันนิบาต ๙๓
ร		ส
ร่ายกษสันนิบาต	๔๕	สันนิบาต ๘๙
เริ่มน้ำเข้า	๗๓	สันนิบาตกำเดา ๘๙, ๙๐
เริ่มน้ำค้าง	๗๓	สันนิบาตตรีโทษ ๙๐
ฤ		สันนิบาตปะตง ๘๙
ฤษดวง	๑๖๒	สันนิบาตโลหิต ๘๙
ฤษดวงแห้ง	๑๕๙	แสงพระจันทร์ ๒๓๙, ๓๐๔, ๓๓๗
ล		ไส่น้อยพิการ ๑๑๘, ๑๖๐
ลมกุมภันท์	๓๘๑	ไส่ใหญ่พิการ ๑๑๘, ๑๖๐
ลมจำปราบ	๓๘๓	ห
ลมบาทยักษ	๓๘๑	หนังพิการ ๑๑๘, ๑๔๘
ลมปะกัง	๑๖๒	หละ ๔๐๐
ลมปัตฆาฏ	๔๔	หละมหานิลกาล ๓๗๗
ลมอัมพาท	๔๔	หัต ๗๓
ล่องทับทิม	๓๘๐	หัวใจพิการ ๑๑๘
ล่องเปลวไฟฟ้า	๓๘๐	เหือด ๗๓
ล่องพระบาท	๒๓๙, ๓๒๖, ๓๓๘	อ
ละบองกาล	๗๘, ๘๐	อศมุขีสันนิบาต ๙๕
ละลอกแก้ว	๗๕	อาโปกระไสย ๕๓
ล้าลาบเพลิง	๗๓	อาโปธาตุพิการ ๑๑๖
เลบพิการ	๑๑๘, ๑๔๘	อาโปสันนิบาต ๙๓
เลี่ยมสมุท	๗๔	อาหารเก่าพิการ ๑๑๙, ๑๖๒
ว		อาหารใหม่พิการ ๑๑๙, ๑๖๑
วาโยกระไสย	๕๒	อำมพฤก ๑๔๙
วาโยธาตุพิการ	๑๑๖	อเอนสันนิบาต ๙๕
		อุไทยกาล ๒๓๙, ๓๕๕

ดรรชนีชื่อยา*

ก	หน้า		หน้า
กวาดแก้คอแห้ง	๓๒๑	แก้กระส่ายลม	๑๖, ๑๗
กวาดแก้ดูดนมมิได้	๒๘๒, ๒๘๓	แก้กระส่ายลมประมวน	๔๙, ๕๐
กวาดแก้ทรางข้าง	๓๓๑, ๓๖๑	แก้กระส่ายล้นกระบือ	๓๒
กวาดแก้ทรางไฟ	๒๘๖	แก้กระส่ายเสียด	๔๑, ๔๒
กวาดแก้หละแสงพระจันทร์	๓๓๗	แก้กระส่ายเหลก	๑๙
กวาดทรางเขม่า	๒๘๖	แก้กระหายน้ำแก้ร้อนทรางโจร	๓๙๑
กวาดทรางโค	๓๒๑	แก้กุมารกินข้าวไม่ได้	๒๒๖
กวาดทรางโคทรางเข้าเปลือก	๓๒๓	แก้กุมารท้องขึ้นค้ำ	๓๑๔
กวาดทรางแดง	๒๘๖, ๓๔๘, ๔๐๔	แก้ขัดเบา	๒๗๒
กวาดทรางสกอทรางกระดิ่ง	๓๑๐	แก้ชัก	๓๖๓
กวาดถอนเสมหะ	๓๑๕	แก้ชักเส้นกระหมื่นตัว	๓๘๒
กวาดหละแสงพระจันทร์	๓๖๔	แก้ชักลมอมริดแลลมทราง	๓๖๕
กล่อมนางนอน	๑๕๖, ๓๒๔	แก้ตมูกเลือดตานโจร	๔๐๖
กลัษาทิคุณ	๒๔๑	แก้ต้อสายโลหิต	๔๐๑
กาลาทิจร	๑๑๖	แก้ต้อเกล็ดหอย	๔๐๑
กินแก้พิษหละจับหัวใจ	๓๗๙	แก้ตานขโมย	๒๘๑
กินแก้หละแสงพระจันทร์	๓๖๓	แก้ตานโจร	๒๔๑, ๓๗๓, ๓๙๔
กุมารทรักษา	๑๙๓	แก้ตานแก้ทราง	๒๖๘, ๒๗๖
แก้กระส่าย	๒๐	แก้เตโชกระส่าย	๕๑
แก้กระส่ายจุก	๒๒	แก้เตโชธาตุ	๑๐๒
แก้กระส่ายเชือก	๔๗, ๔๘	แก้ท้องรุ่งพุงมาน	๓๙๒
แก้กระส่ายดาน	๓๖	แก้ทรางขโมย	๒๖๕
แก้กระส่ายเต่า	๓๓, ๓๔	แก้ทรางโค	๓๒๑
แก้กระส่ายทัน	๓๙, ๔๐, ๔๑	แก้ทรางโจร	๒๒๑
แก้กระส่ายปลวก	๓๐	แก้ทรางข้าง	๒๖๑
แก้กระส่ายปลาตุก	๒๘	แก้ทรางแดง	๒๒๐, ๒๔๔, ๒๖๙, ๓๔๖
แก้กระส่ายปลาหมอ	๒๖	แก้ทรางทั้งปวง	๓๔๗
แก้กระส่ายปลาไหล	๒๕, ๒๖	แก้ทรางน้ำ	๒๔๗, ๓๐๔
แก้กระส่ายปู	๒๑	แก้ทรางปากเปื่อย	๒๘๔
แก้กระส่ายเพลิง	๔๓, ๔๔	แก้ทรางฝ้าย	๓๓๕
แก้กระส่ายราก	๑๘	แก้ทรางเพลิง	๒๙๙
		แก้ทรางไฟ	๒๔๖

* ชื่อยาในดรรชนีนี้จะสะกดการันต์ตามที่ปรากฏในต้นฉบับ

	หน้า		หน้า
แก้ทรงยอดเอกชั้นต้นลิ้น	๔๐๐	แก้อาโปธาตุ	๑๐๒
แก้ทรงวัว	๒๕๔	แก้อาโปธาตุพิการ	๑๑๗
แก้ทรงสกอ	๒๕๗, ๓๑๐	แก้ไอ	๒๘๒
แก้แน่นมดืบ	๒๐๖	แก่ง้วนกอก	๒๖, ๓๔
แก้แน่นมโหษ	๒๒๔, ๓๕๒	แก่งยา	๒๕, ๓๖
แก้แน่นมมืออก	๒๐๔	แก้หัวดวง	๖๓
แก้บิด	๑๒๔, ๓๗๐		
แก้ปถวีกระไสย	๕๕, ๕๖	ข	
แก้ปถวีธาตุ	๑๐๓, ๑๑๔	ขาวกะบัง	๒๖๖
แก้ปถวีธาตุพิการ	๑๑๔	เขียวขี้ทอง	๒๖๖
แก้ปสาวมืออก	๒๑๘	เขียวน้อย	๒๔๑
แก้พิศมิตานโจรตานเพลิง	๓๔๐	เขียวมหาพรหม	๑๓๔
แก้พิศมิตราง	๓๑๐		
แก้พิศมิตปากในคอ	๒๘๗	จ	
แก้พิศมิตภายใน	๒๗๕, ๒๘๔	จักรนาราย	๒๘๗
แก้มูกแก้เลือด	๓๖๔, ๓๗๒	จักรวาทฟ้าครอบ	๑๓๖
แก้มูกเลือดทรางโจร	๓๖๔, ๓๗๒	จันทรรัชนี	๓๔๔
แก้มูตรพิการ	๑๔๗	จิตรมหาวงษ์	๑๔๑
แก้ร้อนแก้คลั่ง	๑๔๑	จูดยอดทราง	๒๖๔
แก้ฤษดวง	๑๕๔, ๑๖๒, ๓๗๔	จูดหละ	๓๓๘, ๓๕๕
แก้ลงทรางเพลิงทรางกราย	๓๐๓	เจียรในเพชร	๓๕๔
แก้ลมแตก	๑๒๖		
แก้ลมกุมาร	๒๖๗	ช	
แก้ลมกุมภณทลุมบาทยักษ์	๓๘๒	ชมพูทวีป	๓๖๔
แก้ลมเพื่อพคคลังไคล	๑๒๘	ชโลมดับพิศมิตหละ	๓๗๘
แก้ลมอมริด	๓๖๕	ชะโลมแก้เมื่อยขบ	๑๘๗
แก้ลองแก้วมรกฎ	๓๕๖	ชะโลมแก้ร้อนทรางเพลิง	๓๔๐
แก้ลองแก้ววีเชียร	๓๓๔	ชะโลมแก้เหื่อ	๑๔๓
แก้ลองพระบาท	๒๒๐, ๓๔๘	ชักตาก	๓๗๖
แก้วายุกระไสย	๕๒	ชันปัดเรือ	๒๔๓
แก้สรรพกระไสย	๒๗	ชำระตาก	๓๗๔
แก้เสมหะพิการ	๑๒๔	ชำระตัมชำระลำไส้	๓๔๔
แก้หละ	๒๘๑	ชำระโทษตานโจร	๔๐๘
แก้หอบ	๓๗๔	ชำระนอกไส้	๓๑๒
แก้อาโปกระไสย	๕๔	ชำระในลำไส้	๓๑๒

	หน้า		หน้า
ชำระปฎิธาดู	๑๖๓	ทิพย์สว่างอารมณ์	๓๔๔
ชำระโลหิตนํ้านม	๒๐๙	ทิพย์สุพสุวรรณ	๓๗๑
ด		ทุเลาจำเพาะกุมารท้องขึ้นเข้า	๓๑๔
ดองแก้กระไสยตาน	๓๕	เทพนิมิตร	๓๓๕
ดองแก้กระไสยล้นกระปือ้นปลาย	๓๒	เทพมงคล	๓๗๘
ดำหมึก	๒๖๖	เทพยนิมิตร	๒๗๒
แดง	๒๖๖	เทพสัมฤทธิ์	๒๑๘
แดงแก้ตานโจรให้กระทำท้อง	๓๙๑	แท่งทอง	๓๘๔
แดงใหญ่	๒๕๔	ธ	
ด		ธาดูปัญจบ	๑๓๐
ดัมแก้ขัดเบา	๑๔๗	น	
ดัมแก้จับตานโจร	๓๙๙	นันทไกรवाद	๓๖๒
ดัมแก้ตกโลหิต	๓๙๖	นารายณ์พังกาย	๓๖
ดัมแก้ตานขโมย	๒๗๒	นาฬิคม์	๓๙๐
ดัมแก้ตานโจร	๓๙๖	น้ำดับไฟ	๒๘๒
ดัมดัดรากตานโจร	๔๐๖	น้ำมันแก้กระไสยจุก	๒๒
ดัมแก้ป้าง	๒๗๑	น้ำมันทาเขม่า	๒๑๕
ตรีชะวาลังข์	๑๑๙	น้ำมันหู	๔๐๔
ตรีผลาเตรด	๓๕๔	น้ำมันใส่หู	๔๐๔, ๔๐๕
ตรีภักตร์	๑๗	เนาวทวาร	๓๗๔
ดัดรากกระไสยจุก	๒๔	เนาวหอย	๒๒, ๓๑, ๓๒
ดัดรากกระไสยปู	๒๑	บ	
ท		บำรุงเตโชธาดู	๑๐๒
ทองเนืองาม	๔๐๗	บำรุงปฎิธาดู	๑๐๒
ทองแนบเนื้อ	๒๘๙, ๔๐๗	บำรุงโลหิต	๒๐๓
ทากระหม่อม	๒๘๓	บำรุงวาโยธาดู	๑๐๓
ทาตัวแก้ชัก	๓๘๒	บำรุงอาโป	๑๐๒
ทาทรงแสงพระจันทร์	๒๓๙	เบญโกฏ	๓๘๑
ทานํ้านมดิบ	๒๐๖	เบญจกัศิ	๒๒๖
ทาลีน	๒๗๖, ๒๗๗, ๒๘๐	เบญตาน	๒๖๗, ๓๑๓
ทาหละ	๒๑๕	เบญนรายณ์	๒๒๔
		เบญปัต	๒๔๓

	หน้า	พ	หน้า
เบญจามพุท	๑๕๖	พรหมนิมิต	๒๗๓
เบญจามฤต	๓๘๔	พรหมภักตร์	๓๔
		พรหมภักตรกลาง	๑๕๑
ป		พรหมภักตรน้อย	๑๕๑
ปทานพิศม์	๓๘๒	พระสุริยมณฑล	๓๘๓
ประจุกะไสยดาน	๓๕	พระสุริยจันทร์	๓๒๓
ประจุกะไสยน้ำ	๔๕	พอกท้องเด็กแก้ตะพิ้น	๒๙๔
กระจุกะไสยปลาหมอ	๒๗	พิตวาลวิชนี	๓๑๑
ประจุกะไสยปลาไหล	๒๕		
ประจุกะไสยเสียด	๔๒	ภ	
ประจุโลหิต	๒๐๑, ๒๐๒	ภายในแก้ตานโจร	๓๙๓
ประจุโลหิตน้ำมัน	๒๐๑		
ประจําท้อง	๒๘๐, ๒๘๒	ม	
ประจําท้องแก้ทรางฝ้าย	๓๓๖	มงคลระจับ	๓๙๒
ประจําธาตุ	๒๐๘, ๓๕๒	มหากะเพรา	๓๙๓
ประจําธาตุกระไสยปลวก	๓๐	มหาคงคา	๒๗๓, ๒๙๔
ประสะกะเพราใหญ่	๓๑๒	มหาจักร	๓๒๘
ประสะกะทุ้งผิวภายนอก	๖๓	มหาจักรน้อย	๒๘๙
ประสะกะเพรา	๓๙๒	มหาขมุนใหญ่สันนิบาต	๑๓๓
ประสะกะเพราประจําธาตุ	๓๕๑	มหาไชยมงคล	๓๙๕
ประสะดํา	๒๘๗	มหาไชยวาท	๓๘๕
ประสะน้ำมัน	๒๐๓, ๒๙๓	มหานิน	๒๘๕
ประสะลม	๓๖๕	มหานิล	๒๑๖
ประสะแสงทอง	๓๕๐	มหานิลตัวผู้	๒๘๖
ปะขาวกวาดวัด	๓๔๘	มหาประการ	๓๓๖
ปะโตลาทิดุณ	๑๓๒	มหารศ	๒๔๑
		มหาระจับพิศม์	๒๘๔
ผ		มหาวงษ์	๒๙๒
ผายเด็ก	๒๗๔	มหาสมพระเคราะห์	๔๐๖
ผายพิศม์ตานพิศม์ทราง	๒๘๑	มหาสมมิตธิใหญ่	๑๓๕
ผายพิศม์สรรพพิศม์	๒๖๘	มหาอัมฤต	๓๘๔
		มหาอุท	๑๙๒
ฝ		มะหากำลัง	๑๓๗
ฝนแสนท่า	๓๔๐	มะหาสะตม	๑๕๔
		มูลจิตร	๓๘๒

	หน้า		หน้า
มูลจิตรใหญ่	๑๕๒	สรรพคุณ	๔๐๒
แมงป่อง	๓๓๑	สว่างอารมณ์	๑๕๓, ๓๘๖
ร		สะพาทีคุณ	๒๘๗
รุกระไลยปลาไหล	๒๕	สังขสมุทไทย	๓๕๕
รุกระไลยลิ้นกระบือ	๓๒	สังขสมุทไทย	๒๔๒
รุกรุมาร	๒๑๗	สาวกัลยาณี	๔๐๑
รุตตรากรกระไลยปลาตุก	๒๘	สำหรับประเทศ	๑๐๗
รุทราง	๒๒๕	สำหรับปี	๑๐๗
รพยาธิในท้อง	๔๐๐	สิทธิสาร	๓๗๓
รุเสมหะ	๒๑๗	สุรามฤตย์	๒๘๕
ฤ		สุริยจันทร์	๑๔๑
ฤทธิจร	๑๑๖	สุวรรณธารา	๓๘๐
ล		แสงพระจันทร์	๓๗๐
ล้อมดับดับพิษม์	๒๘๑, ๒๘๒	ห	
ล้อมดับดับพิษม์ทราง	๓๔๔	หยอดตา	๒๒๕
ล่องพระบาท	๒๒๐	หลามแก้ตานโหร	๓๗๑
ละลายตัวเต่า	๓๓	หอมน้อย	๒๘๘
ลัศวงงมหาทิกคุณ	๒๗๕	หอมใหญ่	๒๙๐
ว		หิงขวาทา	๓๘๕
วาโยนาค	๓๘๕	หิงขุ	๓๔๓
วิรุณญาณภิกษุณ	๒๐๓	หิงคาทิจร	๓๘๕
ส		หิงคุวจจา	๓๖๑
สนั่นไตรภพ	๑๔	หิงสรา	๓๗๓
สมมิตะกุมาร	๓๕๐	เหล็องแก้สลับ	๒๗๓
สมมิตะกุมาร	๓๒๔	เหล็องน้อย	๒๑๖, ๒๔๒
สมมิตะสวาหะ	๑๕๓	เหล็องสรรพคุณ	๓๑๐
สมานแก้ล่องแก้ววิเชียร	๓๔๐	เหล็องหรรดาล	๒๖๖
สมานลำไส้กระไลยปลาตุก	๒๙	เหล็องใหญ่	๒๔๒
สมานแลจำเจริณธาตุ	๔๖	อ	
สมุทสาครใหญ่	๑๕๒	อดุลยวิदार	๑๓๔
		อนันตไกรวาท	๑๓๗, ๓๖๒
		อินทจร	๒๐๙, ๒๗๓
		อินทจักร	๓๖๑
		อินทบัญญัติ	๓๖๒

ภาคผนวก

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๕/๒๕๔๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

เนื่องในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ พระนักษัตร (๑๒ พรรษา) ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ นับเป็นมหามงคลอันพิเศษยิ่งวาระหนึ่ง สมควรที่รัฐบาลจะได้จัดงานเฉลิมฉลองให้สมพระเกียรติและถูกต้องตามราชประเพณี ทั้งยังสมควรจะได้ดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เป็นการสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติของปวงประชาทั่วทั้งประเทศ เพื่อถวายเป็นราชสักการะ และเร่งรัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริบางโครงการที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ให้แล้วเสร็จทันการเฉลิมฉลองในวโรกาสดังกล่าว

โดยที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามประกาศลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และแต่งตั้งรัฐมนตรีตามประกาศลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีผลทำให้คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๗/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๐ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๑๗/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๐ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๔๔/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง

ดังนั้น เพื่อให้การจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงให้แต่งตั้ง คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. ประธานองคมนตรี
๒. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
๓. ประธานศาลฎีกา
๔. ประธานวุฒิสภา

กรรมการที่ปรึกษา
กรรมการที่ปรึกษา
กรรมการที่ปรึกษา
กรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

๑. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
๒. รองนายกรัฐมนตรีทุกท่าน	รองประธานกรรมการ
๓. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์)	กรรมการ
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๖. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
๘. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
๙. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
๑๐. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๑๒. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
๑๓. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑๔. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
๑๕. ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	กรรมการ
๑๖. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑๗. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑๘. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๙. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
๒๐. ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย	กรรมการ
๒๑. ราชเลขาธิการ	กรรมการ
๒๒. เลขาธิการพระราชวัง	กรรมการ
๒๓. เลขาธิการคณะองคมนตรี	กรรมการ
๒๔. เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
๒๕. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	กรรมการ
๒๖. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๒๗. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๒๘. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	กรรมการ
๒๙. สมุหราชองครักษ์	กรรมการ
๓๐. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด	กรรมการ
๓๑. ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
๓๒. ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ

๓๓. ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
๓๔. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๓๕. ปลัดกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๓๖. อธิบดีกรมตำรวจ	กรรมการ
๓๗. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๓๘. อธิบดีกรมการศาสนา	กรรมการ
๓๙. อธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการ
๔๐. เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	กรรมการ
๔๑. ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๔๒. เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก	กรรมการ
๔๓. หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล	กรรมการ
๔๔. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา	กรรมการ
๔๕. นายลิขิต เทอดสัณธิ์ศักดิ์	กรรมการ
๔๖. หม่อมราชวงศ์ทองน้อย ทองใหญ่	กรรมการ
๔๗. คุณหญิงภัทราภา ตันสถิตย์	กรรมการ
๔๘. นายวุฒิ สุมิตร	กรรมการ
๔๙. นายเศวต ธนประดิษฐ์	กรรมการ
๕๐. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการและเลขานุการ
๕๑. รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (ตามที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๒. ผู้อำนวยการสำนักอักษณและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๓. ผู้อำนวยการกองพิธีการ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๔. นางวันเพ็ญ แก้วพินิจ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๕. ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๖. ผู้อำนวยการกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๗. นางสาวเพลินพิศ กัการณ พนักงานพิเศษ สำนักพระราชวัง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๘. หัวหน้ากลุ่มงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้สมพระเกียรติและถูกต้องตามราชประเพณี

๒. พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการและกิจกรรมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

๓. แต่งตั้ง เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการในคณะกรรมการอำนวยการฯ ได้ตามความเห็นสมควร

๔. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามที่เห็นสมควร

๕. ดำเนินการอื่นๆ เพื่อให้การจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมพระเกียรติและถูกต้องตามราชประเพณี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒
ที่ ๓/๒๕๕๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๑ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ และให้คณะกรรมการอำนวยการฯ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามที่เห็นสมควร นั้น

เพื่อให้การจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ จึงให้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	ประธานกรรมการ
๒. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	รองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	รองประธานกรรมการ
๔. เลขาธิการพระราชวัง	กรรมการ
๕. ราชเลขาธิการ	กรรมการ
๖. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
๗. ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
(ตามที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย)	กรรมการ
๘. อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๙. อธิบดีกรมวิชาการ	กรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการ
๑๑. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	กรรมการ
๑๒. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๑๓. เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	กรรมการ

๑๔. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายพิธี	กรรมการ
๑๕. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม	กรรมการ
๑๖. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๑๗. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล	กรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร	กรรมการ
๒๑. นางสาวไหม จบกาศึก	กรรมการ
๒๒. นางวันเพ็ญ แก้วทนต์	กรรมการ
๒๓. รองอธิบดีกรมศิลปากร (ตามที่อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมาย)	กรรมการและเลขานุการ
๒๔. ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. ผู้แทนกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. นางสาวพรทิพย์ อุดมเวทยานันท์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- จัดพิมพ์หนังสือและจัดทำจดหมายเหตุการเฉลิมฉลองงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒
- ประมวลผลงานของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ไว้ในหนังสือที่จัดพิมพ์
- ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสอดคล้องกัน
- เสนอวงเงินงบประมาณการดำเนินงานต่อคณะกรรมการอำนวยการฯ
- รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการอำนวยการฯ ทราบเป็นระยะๆ
- ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น
- ดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

คำสั่งกรมศิลปากร

ที่ ๑๔๗/๒๕๔๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเอกสาร หนังสือ

ตามที่กรมศิลปากร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเอกสาร หนังสือ เพื่อปฏิบัติงานโครงการเฉพาะของกรมศิลปากร ในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ นั้น

เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าขณะนี้มีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยได้ปฏิบัติมาเป็นลำดับ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ครบถ้วน และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงขอขอกเลิกคำสั่งกรมศิลปากรที่ ๔๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเอกสาร หนังสือ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. อธิบดีกรมศิลปากร	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๒. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๓. รองอธิบดีกรมศิลปากร (นางกนกพร อรรถราภรณ์)	ประธานอนุกรรมการ
๔. ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ	รองประธาน
๕. นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์	อนุกรรมการ
๖. นางสาวไหม จบกมลศึก	อนุกรรมการ
๗. นางสาวศิวิไลย์ ภูเพ็ชร	อนุกรรมการ
๘. ผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๙. ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์	อนุกรรมการ
๑๐. นางเย็นฤดี สัจฉกร	อนุกรรมการ
๑๑. นางอรัญญา รอดกุล	อนุกรรมการ
๑๒. นางจุไรศรี ธนะชานันท์	อนุกรรมการ
๑๓. นายประภาส สุระเสน	อนุกรรมการ
๑๔. นางสาววีณา โรจนราธา	อนุกรรมการ
๑๕. นางสาวจตุพร ศิริสัมพันธ์	อนุกรรมการ
๑๖. นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบุลย์หวังเจริญ	อนุกรรมการ

๑๗. นางสาวฉวีงาม มาเจริญ
๑๘. นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม
๑๙. นางเบญจมาศ แพทอง

อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

๑. พิจารณาให้คำปรึกษาและแนะนำการจัดโครงการและกิจกรรมในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๖ รอบ ที่เกี่ยวข้องกับด้านเอกสารและหนังสือ
๒. ควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ ด้านเอกสารและหนังสือ
๓. ให้ความร่วมมือแก่คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ
๔. รายงานผลการปฏิบัติงานเสนอคณะกรรมการอำนวยการฯ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายนิคม มูลิกะคามะ)
อธิบดีกรมศิลปากร

ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑ - ๒

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ มอบให้กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์

พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๕๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ ชุด (๒๐,๐๐๐ เล่ม)

ที่ปรึกษา

นายนิคม มูลิกะคามะ

นางกนกพร อรรถราภรณ์

นายภิรมย์ จินะเจริญ

นายอารักษ์ สังหิตกุล

อธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

ประธานคณะกรรมการ

นางสุคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์

ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ

ที่ปรึกษาคณะทำงาน

นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์

นายเทิม มีเต็ม

นายเทียมสิทธิ์ หลวงสุภา

นายประภาส สุระเสน

นายเชอเม แก้วคล้าย

นายเกษียร มะปะโม

คณะทำงาน

นางสาวจตุพร ศิริสัมพันธ์

นางพรวิมล แสงทับ

นายจุฑา ดิประโคน

นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ

นางสาวเอมอร เชาวนสวน

นายสมภพ มีสบาย

ผู้ถ่ายภาพ

นางจันทร์ฉาย ประพันธ์พจน์

นายบุญศักดิ์ ปัญจสุนทร

นางสาวน้ำทิพย์ นงค์สูงเนิน

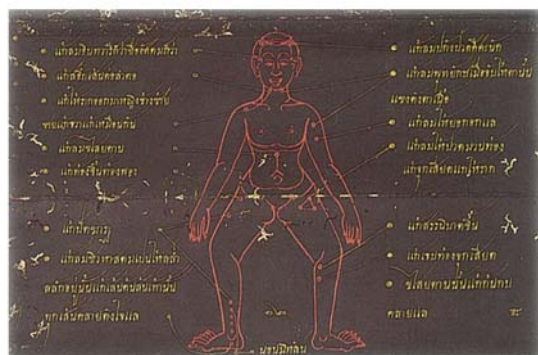
นางสาวกันยารัตน์ โชติช่วงสถาพร

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทร. ๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๔๓๓-๒๗๔๒, ๔๓๔-๑๓๘๕

E-Mail : info@amarin.co.th Homepage : <http://www.amarin.co.th>

๑ แก้กกลางกระหม่อมปังกบดคัส

๑ แก้กมชีวหาดคมสองหางบน

๑ แก้กลกเพชทั้ง ๒ ทั้ง ถักผู้หญิงทึย

๑ ผู้ชายชวาแล

๑ แก้กมปคฆาฏ

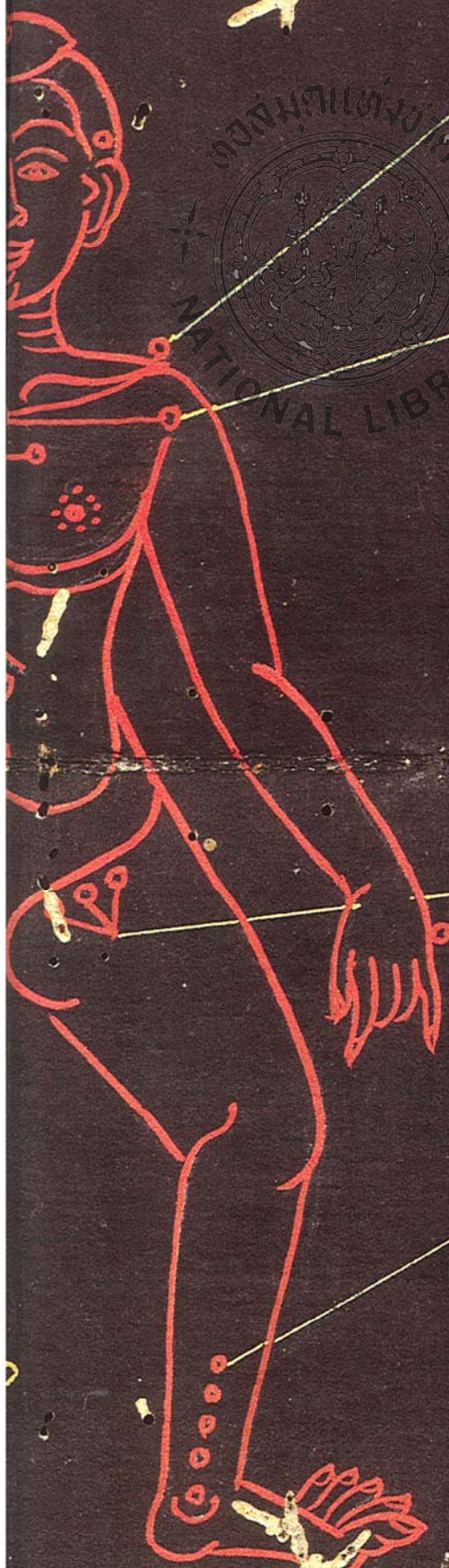
๑ แก้กมถรรณิภคพทยกษ

๑ แก้กอนมิทลปนินให้แก้

แก้ทกเท้าจันมา ถึงหน้าแข้ง

ทั้ง ๒ ทั้งแล

๑ แก้วรนิบาทเพื่อโลหิตย่อม

ไหลพอง

๑ แก้วมพทชกชัมให้ตายนึ่ง

คงคาเนื้อให้เปื้อนแต่รากชวนทง

คือโหมถำแล

๗๕

๑ แก้วบวททองกลอกไปถึงสนทงแล

๑ แก้วมชกให้บวทเปื้อน

๑ แก้วมเลียมให้ต่นอกแลให้

ให้บวทกลกให้โหวทมิได้กิด

๑ แก้วมกแก้วคณ

||